

Bilten 99

godina ix • prosinac 2004.

tromjesečno izvješće

HRVATSKA NARODNA BANKA

Hrvatska narodna banka

BILTEN

IZDAVAČ Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 4564-555
Telefon: 4922-070, 4922-077
Telefaks: 4873-623

WEB ADRESA <http://www.hnb.hr>

UREDNIŠTVO BILTENA HNB-a

GLAVNI UREDNIK mr. sc. Ljubinko Jankov
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Igor Jemrić
Vanja Jelić
Ružica Vuger

UREDNIŠTVO TROMJESEČNOG IZVJEŠĆA HNB-a

GLAVNI UREDNIK dr. sc. Boris Vujčić
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Ljubinko Jankov
dr. sc. Evan Kraft
Vanja Jelić

UREDNIČA mr. sc. Romana Sinković

GRAFIČKI UREDNICI Gordana Bauk
Božidar Bengez
Slavko Križnjak

LEKTORICE Marija Grigić
Dragica Platužić

SURADNICA Ines Merkl

TISAK Kratis d.o.o., Zagreb

Podaci se objavljuju prema kalendaru objavljivanja podataka. Kalendar se objavljuje na web-stranicama Međunarodnoga monetarnog fonda (<http://dsbb.imf.org>).

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

Tiskano u 650 primjeraka

ISSN 1331–6036

Hrvatska narodna banka

BILTEN

Zagreb, 2004.

Osnovne informacije o Hrvatskoj

Ekonomski indikatori

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.
Površina (u km ²)	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538
BDP ^a (u mil. USD, tekuće cijene)	18.811	19.872	20.109	21.628	19.906	18.427	19.863	22.812	28.810
BDP – godišnje stope promjene ^a (u %, stalne cijene)	6,8	5,9	6,8	2,5	-0,9	2,9	4,4	5,2	4,3
BDP po stanovniku ^{a,b} (u USD)	4.029	4.422	4.398	4.805	4.371	4.206	4.477	5.134	6.486*
Prosječna godišnja stopa inflacije ^b	2,0	3,5	3,6	5,7	4,2	6,2	4,9	1,7	1,8
Broj stanovnika (u mil.)	4,7	4,5	4,6	4,5	4,6	4,4	4,4	4,4	4,4*
Izvoz robe i usluga (u % BDP-a)	37,1	40,1	39,9	39,5	40,8	47,0	48,5	46,3	51,8
Uvoz robe i usluga (u % BDP-a)	48,7	49,7	56,6	48,7	49,2	52,1	54,4	57,3	59,7
Tekući račun platne bilance (u % BDP-a)	-7,5	-4,8	-12,5	-6,7	-7,0	-2,5	-3,6	-8,5*	-7,3*
Inozemni dug (u mil. USD, na kraju razdoblja)	3.809	5.308	7.452	9.683	9.878	11.055	11.314	15.409	23.598*
Inozemni dug (u % BDP-a)	20,2	26,7	37,1	44,8	50,1	60,0	57,0	67,5	81,9*
Inozemni dug (u % izvoza robe i usluga)	54,6	66,6	92,9	113,3	122,9	127,6	117,4	145,8	158,1*
Otplaćeni inozemni dug ^c (u % izvoza robe i usluga)	10,1	9,0	9,9	12,5	20,8	23,3	24,5	27,0*	20,0*
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mil. USD, na kraju razdoblja)	1.895	2.314	2.539	2.816	3.025	3.525	4.704	5.886	8.191
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mjesecima uvoza robe i usluga, na kraju razdoblja)	2,5	2,8	2,7	3,2	3,7	4,4	5,2	5,4	5,7
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 USD)	5,3161	5,5396	6,3031	6,2475	7,6477	8,1553	8,3560	7,1457	6,1185
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 USD)	5,2300	5,4338	6,1571	6,3623	7,1124	8,2768	8,3391	7,8637	6,7014

^a Podatak za 2003. godinu je privremen.

^b Od 1994. do 2001. godine prosječna godišnja stopa inflacije mjerena je kretanjem indeksa cijena na malo, a od 2002. godine nadalje mjeri se kretanjem indeksa potrošačkih cijena.

^c Uključuje otplatu glavnice po dugoročnom dugu, bez otplate glavnice s osnove trgovinskih kredita i izravnih ulaganja, i ukupnu otplatu kamata, bez otplate kamata s osnove izravnih ulaganja.

Izvori: Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka

Sadržaj

Uvod / 3

Potražnja / 5

- Inozemna potražnja / 5
- Domaća potražnja / 6
 - Osobna potrošnja / 6
 - Investicijska potrošnja / 8
 - Državna potrošnja / 8

Proizvodnja / 9

- Industrija / 10
- Trgovina / 11
- Građevinarstvo / 11
- Turizam / 12
- Prijevoz i veze / 13

Tržište rada / 13

- Nezaposlenost i zapošljavanje / 13
- Plaće i troškovi rada / 16
- Okvir 1. Reforma Zakona o radu / 17
- Okvir 2. Jedinični trošak rada (JTR) u Hrvatskoj / 18

Cijene / 20

- Okvir 3. Utjecaj poskupljenja naftnih derivata na kretanje inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj / 23

Tečaj / 24

Monetarna politika i instrumenti / 25

- Monetarno okružje / 25
- Korištenje instrumenata monetarne politike / 26
- Primarni novac i međunarodne pričuve / 28
- Monetarna kretanja / 29
 - Novčana masa / 29
 - Ukupna likvidna sredstva / 30
 - Plasmani / 31
 - Inozemna aktiva i pasiva / 32
 - Plasmani središnjoj državi / 32

Tržište novca / 33

- Kamatne stope na tržištu novca / 33
- Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira / 34
- Kamatne stope poslovnih banaka / 35

Tržište kapitala / 36

- Tržište vlasničkih vrijednosnih papira / 37
- Tržište dužničkih vrijednosnih papira / 38

Međunarodne transakcije / 40

- Račun tekućih transakcija / 40
- Robna razmjena / 41
- Račun kapitalnih i financijskih transakcija / 44
- Inozemni dug RH / 45
- Likvidnost u međunarodnim plaćanjima / 48

- Okvir 4. Ukidanje korekcije broja putnika u procjeni prihoda i rashoda na osnovi međunarodnih putovanja / 48

Državne financije / 49

- Obilježja proračuna u prvih devet mjeseci 2004. / 49
 - Proračunski prihodi / 49
 - Proračunski rashodi, saldo proračuna i financiranje manjka / 50
- Državni dug / 51
- Unutarnji dug središnje države / 51
- Inozemni dug središnje države / 52
- Okvir 5. Pretpristupni ekonomski program / 53

Statistički pregled

A. Monetarni i kreditni agregati

- Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati / 58

B. Monetarne institucije

- Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija / 59
- Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive / 60

C. Hrvatska narodna banka

- Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke / 61

D. Banke

- Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka / 62
- Tablica D2: Inozemna aktiva banaka / 63
- Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države / 65
- Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora / 65
- Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima / 66
- Tablica D6: Depozitni novac kod banaka / 66
- Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka / 67
- Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka / 67
- Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca / 68
- Tablica D10: Inozemna pasiva banaka / 68
- Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka / 69
- Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka / 69
- Slika D1: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima / 70
- Slika D2: Distribucija depozita kod banaka po institucionalnim sektorima / 70

E. Stambene štedionice

- Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica / 71

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

- Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 72
- Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 73

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka / 74
Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka / 75

G. Financijska tržišta

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule / 76
Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima / 77
Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule / 78
Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite / 79
Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja / 80

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica / 82
Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge / 83
Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi / 84
Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja / 85
Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja / 86
Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica / 87
Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka / 88
Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost / 89
Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke / 91
Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja / 91

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune / 92
Tablica H12: Inozemni dug prema domaćim sektorima / 93
Tablica H13: Inozemni dug prema inozemnim sektorima / 94
Tablica H14: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate / 95
Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica / 96
Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja / 97
Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja / 97
Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja / 98

I. Državne financije – izabrani podaci

Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države / 99
Tablica I2: Operacije državnog proračuna / 100
Tablica I3: Dug središnje države / 101

J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci

Tablica J1: Indeksi cijena na malo i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 102
Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo / 103
Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena / 104
Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće / 104

Popis banaka i stambanih štedionica / 105

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke / 107

Kratice i znakovi / 108

Tromjesečno izvješće

Uvod

Raspoloživi podaci pokazuju da je u drugoj polovici 2004. proizvodnja blago porasla. Čini se da je blago usporavanje doprinosa domaće potražnje rastu BDP-a bilo nadoknađeno nešto većim porastom doprinosa inozemne potražnje, što je rezultiralo malim povećanjem stope rasta realnog BDP-a.

Usporavanje domaće potražnje uglavnom je rezultat smanjenja investicijskih rashoda, prije svega državnih rashoda za izgradnju autocesta. I inače potrošnja pokazuje znakove usporavanja rasta. U kolovozu 2004. prodaja automobila jako je smanjena, nakon snažnog porasta u srpnju potaknutog najavom Vlade o povećanju trošarina na osobne automobile i ostala motorna vozila. Nadalje, rezultati HNB-ove ankete pouzdanja potrošača iz listopada 2004. također bilježe umjereno smanjenje pouzdanja potrošača i očekivanja potrošača u vezi s njihovom financijskom situacijom u 2005. godini. Promatran na godišnjoj razini, rast realnih plaća smanjen je sa 4,3% u trećem tromjesečju na 3,9% u listopadu 2004., dok su godišnje stope rasta bankovnih kredita stanovništvu stabilizirane na oko 16%.

Inozemna je potražnja, zahvaljujući turističkoj sezoni i snažnijem rastu robnog izvoza od uvoza, u drugoj polovici 2004. godine porasla. U trećem tromjesečju 2004. izvoz robe i usluga zabilježio je godišnju stopu rasta od 7,4%, dok je uvoz robe i usluga porastao za 4,7%.

Registrirana nezaposlenost počela je rasti u kolovozu 2004. te je na kraju listopada dosegla 18,1%. To je prvi neprekidni rast nezaposlenosti zabilježen u protekle dvije i pol godine. Po svemu sudeći, on upućuje na kraj procesa smanjenja registrirane nezaposlenosti koji je bio potaknut novim procedurama za prijavu nezaposlenih uvedenim 2002. Broj brisanih iz evidencije "iz drugih razloga", koji je neposredno nakon uvođenja novih procedura bio visok, značajno je smanjen. Ipak, i dalje se bilježi značajna razlika između registrirane i anketne nezaposlenosti, koja je u prvoj polovici godine iznosila 13,8%.

Premda su realne plaće blago porasle, a cijene nafte na svjetskom tržištu zabilježile snažan rast, inflacija je ostala stabilna i u trećem tromjesečju i početkom četvrtoga tromjesečja 2004. Godišnja stopa inflacije mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je na kraju 2003. 1,7%, a u listopadu 2004. godine 2,0%. Slabljenje američkog dolara je jednim dijelom pomoglo Hrvatskoj da ublaži učinak povećanja cijena nafte na svjetskom tržištu. Usprkos tome, cijene tekućih goriva i maziva su u listopadu 2004., na godišnjoj razini, porasle za 18,3%, dok je izravni učinak povećanja cijena naftnih derivata na inflaciju iznosio oko 0,9 postotnih bodova ili 46% ukupnog rasta cijena.

Važan čimbenik koji je utjecao na smanjenje inflacije bilo je smanjenje cijene prehrambenih proizvoda. Te su cijene zbog suše bile osobito visoke u 2003., dok su u 2004. smanjene, i to za oko 20% u prvih deset mjeseci 2004.

Iako je pad cijena poljoprivrednih proizvoda utjecao na smanjenje inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena, temeljna je inflacija, iz čije se košarice za izračun isključuju cijene sezonskih poljoprivrednih proizvoda i administrativno

regulirane cijene, porasla sa 1,2% u prosincu 2003. na 2,3% u listopadu 2004. Ipak, u uvjetima umjerenog smanjenja rasta plaća, visoke nezaposlenosti, ciljanog smanjenja proračunskog manjka i jačanja kune prema američkom dolaru, inflatorni pritisci su i nadalje prigušeni.

Prateći sezonska kretanja, kuna je u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja 2004. oslabijela prema euru za 0,7%. Središnja banka u tom razdoblju nije intervenirala na domaćem deviznom tržištu, što pokazuje opću stabilnost tečaja kune. Međutim, kuna je u istom razdoblju ojačala za oko 6,4% prema američkom dolaru, dok je indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune aprecirao za 1,3%. Podaci o realnom efektivnom tečaju kune su u trenutku pisanja ovog izvješća dostupni samo za razdoblje od prvih devet mjeseci 2004., a oni pokazuju realnu aprecijaciju kune od 2,0% u 2004., koja je uglavnom bila potaknuta jačanjem kune u odnosu na dolar.

Monetarni agregati nastavljaju rasti umjerenim stopama. Sezonski prilagođeni M1 je u listopadu 2004. stagnirao, dok je njegov godišnji rast iznosio samo 3,2%. Kunski dio kvazinovca nastavio je snažno rasti, a taj je rast uglavnom bio potaknut rastom kunskih depozita s valutnom klauzulom. Čini se da ti depoziti dobivaju na popularnosti kao supstitut za devizne depozite jer banke koje ih primaju nisu obvezne održavati na svojim računima likvidna devizna sredstva na razini koju propisuje "odluka o 35%", jer se ona primjenjuje na devizne obveze. Ukupan kunski dio kvazinovca je u listopadu 2004., na godišnjoj razini, porastao za oko 22,7%. M4, koji obuhvaća kunski i devizni dio kvazinovca te transakcijske depozite i gotov novac u optjecaju, u listopadu je na godišnjoj razini porastao na 10,3%, odražavajući prilagodbu za promjene tečaja.

Jedan od ključnih ciljeva monetarne politike u 2004. bio je ograničavanje rasta inozemnog zaduživanja. Čini se da je granična obvezna pričuva na inozemno zaduživanje, uvedena u srpnju, ostvarila učinak u prvim mjesecima svoje provedbe. Efektivne inozemne obveze banaka (usklađene za promjenu tečaja) blago su smanjene u razdoblju od uvođenja granične obvezne pričuve u srpnju do početka studenoga, koji je ujedno mjesec u kojem se ta pričuva obračunava (8. studenoga). U ljetnim se mjesecima obično bilježi sporiji rast inozemnih obveza, tako da će vjerojatno biti potrebno još nekoliko mjeseci da bi se vidjelo je li uvođenjem granične obvezne pričuve ostvaren očekivani učinak.

Istodobno, središnja je banka snizila stopu obvezne pričuve s prijašnjih 19% na 18%, a to je smanjenje stupilo na snagu 8. studenoga. Ta je izmjena uvedena kako bi se bankovnom sustavu osigurala kunška likvidnost za kupovinu izdanih državnih obveznica. Izdajući obveznice na domaćem tržištu država je dobila kune, upotrijebila te kune za kupovinu japanskih jena od središnje banke, a japanske jene za otplatu dospjelih samurajskih obveznica i tako smanjila svoju inozemnu zaduženost. Smanjivanje stope obvezne pričuve nije znak općeg popuštanja monetarne politike, nego je dio jednokratne operacije usmjerene na smanjenje inozemnog duga. Tim je smanjenjem u sustav pušteno 1,4 mlrd. kuna. Kako je država 30. studenoga uspješno plasirala svoje kunske obveznice (200 mil. EUR), kune puštene u sustav povučene su iz optjecaja.

Te su mjere bile planirane u Memorandumu o ekonomskoj i financijskoj politici koji su Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka potpisale s Međunarodnim monetarnim fondom. Navedenim mjerama nije ugroženo dostizanje kriterija za ocjenu uspješnosti izvršenja programa koji su definirani u tom aranžmanu. Monetarni kriteriji iz toga aranžmana uspješno su ispunjeni u trećem tromjesečju 2004., a od kraja studenoga izgledi za ispunjavanje kriterija postavljenih za četvrto tromjesečje su dobri. Neto međunarodne pričuve središnje banke, izračunate prema programskom tečaju, iznosile su na kraju studenoga 2004. godine 6,5 mlrd. EUR, u odnosu na minimum od 6,2 mlrd. EUR definiran u Programu. Nadalje, podjednako dobro ostvarenje zabilježeno je i s obzirom na neto domaću aktivu središnje banke koja je na kraju studenoga 2004. iznosila -6,4 mlrd. kuna, u odnosu na cilj kojim je predviđeno da neto domaća aktiva na kraju prosinca ne bi smjela premašiti -3,0 mlrd. kuna.

Snižena stopa obvezne pričuve utjecala je, uz sezonsko smanjenje gotovog novca u optjecaju, na visoku razinu likvidnosti bankovnog sustava u listopadu i studenome 2004. Kamatne stope na prekonocne pozajmice na TNZ-u smanjene su sa 6,67% u rujnu na samo 3,77% u listopadu 2004. Promet na TNZ-u također je značajno smanjen u listopadu, nakon rekordno visokih razina dosegnutih u ljetnim mjesecima. Visoka likvidnost pogodovala je porastu upisa trezorskih zapisa MF-a, koji su na kraju listopada 2004. dosegnuli 7,8 mlrd. kuna.

Prema preliminarnim podacima višak zabilježen na tekućem računu platne bilance u trećem tromjesečju 2004. iznosio je oko 2,3 mlrd. USD te je bio za 15,6% viši u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. To je poboljšanje, međutim, velikim dijelom jednostavno odraz jačanja kune prema američkom dolaru. Ono što se u tom poboljšanju stanja na tekućem računu platne bilance ističe jest bitna uloga robnog izvoza, koji je u prvih devet mjeseci 2004., izražen prema stalnom tečaju, zabilježio godišnju stopu rasta od 21,2%. Međutim, čak i kad se iz ukupnoga robnog izvoza u tom razdoblju isključi volatilna kategorija ostale transportne opreme, koja obuhvaća i izvoz brodova, godišnja stopa rasta još je relativno visoka i iznosi 17,2%, odnosno 6,7 postotnih bodova više nego u istom razdoblju 2003. godine. Osim ostale transportne opreme, brz rast izvoza bilježe i sljedeći odjeci: električni strojevi, aparati i uređaji, krzno, proizvodi od krzna i proizvodi od kože, laki metali, strojevi za posebne namjene, medicinski i farmaceutski proizvodi i proizvodi od metala.

Robni uvoz je u prvih devet mjeseci 2004., na godišnjoj razini, porastao za 9,6%, dok je deficit robne razmjene, iskazan prema stalnom tečaju, povećan samo za 0,4%. Zbog bržeg rasta robnog izvoza od uvoza pokazatelj pokrivenosti robnoga uvoza izvozom za prvih devet mjeseci 2004. porastao je za 4,4 postotnih bodova, odnosno na 47,9%.

Iskazani u eurima, prihodi od turizma zabilježili su u trećem tromjesečju 2004. godišnji rast od samo 1%. Ukupni prihodi od turizma su u trećem tromjesečju iznosili 4,4 mlrd. USD, odnosno 6,2 mlrd. USD u prva tri tromjesečja 2004. Nedvojbeno je da se niska stopa rasta prihoda od turizma u 2004. mora promatrati u svjetlu izrazito snažnoga gospo-

darskog rasta u 2003.; takav snažan rast zaista bi bilo teško ponoviti.

U trećem tromjesečju 2004. inozemna izravna ulaganja dosegla su 300 mil. USD što je velikim dijelom odraz činjenice da su mnoge strane kompanije koje posluju u Hrvatskoj alocirale profite u dividendu ili u zadržanu dobit u trećem tromjesečju 2004. Takva se alokacija u 2003. godini zbila u drugom tromjesečju. Neto portfeljna ulaganja smanjena su u trećem tromjesečju 2004. kad je država otplatila 300 mil. DEM dospjelih euromarkinih obveznica izdanih 1997. i obavila polugodišnje plaćanje obveza prema Londonskom klubu od 80,6 mil. USD. Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke povećane su u trećem tromjesečju 2004. za 107 mil. USD.

Tijekom prvih devet mjeseci 2004. inozemni dug povećan je za 2,8 mlrd. USD te je dosegnuo 26,3 mlrd. USD. Gospodarski subjekti su se zadužili za još 6 mlrd. USD, a otplatili 2,9 mlrd. USD glavnice, stvorivši neto tok od 3,1 mlrd. USD. Pod utjecajem promjene tečaja u istom je razdoblju stanje ukupnog duga smanjeno za 0,3 mlrd. USD. Država, banke i ostali sektori dali su gotovo podjednak doprinos apsolutnom rastu duga. Udio inozemnog duga u BDP-u, izračunat primjenom kunskog ekvivalenta duga i procijenjenog BDP-a za 2004., na kraju rujna 2004. iznosio je 78%, što je porast u odnosu na 74,6% zabilježenih na kraju 2003.

Prihodi proračuna konsolidirane opće države u prvih devet mjeseci 2004. iznosili su oko 66,3 mlrd. kuna. Rast prihoda bio je brži i nešto postojaniji nego 2003. godine. Prihodi proračuna konsolidirane središnje države rasli su po godišnjim stopama od 5,7%, 6,5% i 6,8% u prvom, drugom i trećem tromjesečju 2004., što pokazuje da je u tom segmentu došlo do postupnog ubrzanja rasta. Porezni prihodi su u prva tri tromjesečja 2004., na godišnjoj razini, zabilježili porast od 6,0%. Međutim, iako su doprinosi za socijalno osiguranje rasli po planiranoj stopi, prihodi od PDV-a bili su niži od planiranih. Ako se takav trend nastavi, prihodi od PDV-a bit će za 5% niži u odnosu na godišnji cilj postavljen za kraj 2004. godine.

Rashodi proračuna konsolidirane opće države u prvih devet mjeseci 2004. iznosili su 75,9 mlrd. kuna, od čega se 69,3 mlrd. kuna odnosi na rashode proračuna konsolidirane središnje države. Manjak proračuna konsolidirane središnje države u prvih devet mjeseci dosegnuo je 9,6 mlrd. kuna, što je za oko 3,1 mlrd. kuna više nego u istom razdoblju 2003. godine. Međutim, budući da su u prvoj polovici 2004. godine zabilježeni viši kapitalni rashodi nego u prethodnoj godini, ovi iznosi nisu posve usporedivi.

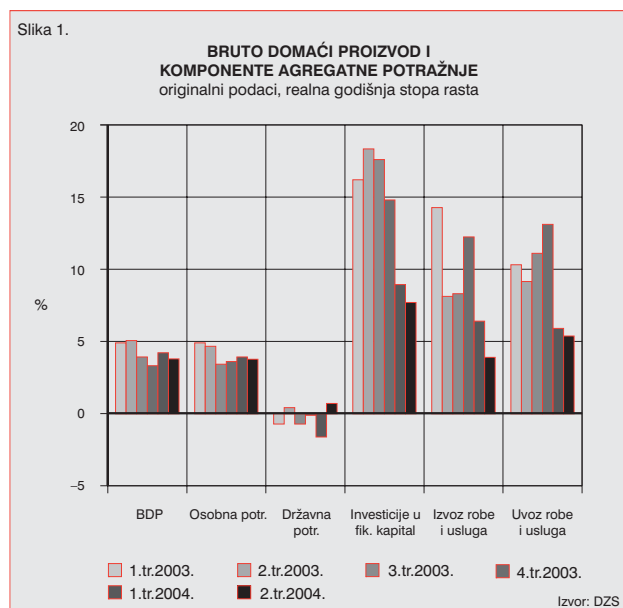
Manjak proračuna konsolidirane središnje države gotovo je u cijelosti financiran zaduživanjem. Samo 265 mil. kuna proračunskog manjka bilo je financirano privatizacijskim приходima. Dug proračuna opće države, uključujući dug HBOR-a, porastao je na kraju rujna 2004. na 96,7 mlrd. kuna, što iznosi gotovo 47% procijenjenog BDP-a. Izdana državna jamstva smanjena su na 13,6 mlrd. kuna, tako da su ukupan dug države i izdana jamstva iznosili 110,3 mlrd. kuna ili 53,3% procijenjenoga BDP-a. Sedamdeset posto porasta duga u 2004. godini financirano je iz domaćih izvora, a 30% iz inozemnih.

Potražnja

Kako u trenutku pisanja ovog izvješća obračun bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) za treće tromjesečje 2004. godine nije bio dostupan (prema kalendaru objavljivanja statističkih podataka DZS-a trebao bi biti dostupan javnosti 30. prosinca 2004.), analiza gospodarskih kretanja će se stoga ponajviše zasnivati na kratkoročnim ekonomskim indikatorima koji upućuju na smjer kretanja agregatne potražnje i pojedinih njezinih komponenata na početku drugog polugodišta 2004. Raspoloživi mjesečni pokazatelji ekonomske aktivnosti u realnom sektoru gospodarstva za drugu polovicu 2004. godine upućuju na njezino postupno blago jačanje. Stoga se nakon laganog usporavanja gospodarskog rasta u drugom tromjesečju 2004. godine, u drugoj polovici godine vjerojatno može očekivati nešto snažniji realni rast BDP-a.

Prema preliminarnim podacima iz platne bilance o razmjeni robe i usluga te na osnovi fizičkih i financijskih pokazatelja proizvodnje i potrošnje može se očekivati slabljenje doprinosa domaće potražnje realnom rastu BDP-a u trećem i četvrtom tromjesečju 2004. godine, uz nešto manji negativan (ili blago pozitivan) doprinos neto inozemne potražnje gospodarskom rastu u odnosu na prvu polovicu godine. Slabljenje doprinosa domaće potražnje realnom rastu BDP-a u navedenom se razdoblju može pripisati ponajprije očekivanom smanjenju doprinosa bruto investicija u fiksni kapital, što je posljedica završetka investicijskog ciklusa u cestogradnji, odnosno manjih kapitalnih rashoda države koji su usmjeravani u djelatnost građevinarstva. U ovom je trenutku teško procijeniti u kojoj će mjeri rast privatnih investicija nadomjestiti usporavanje rasta cestogradnje. Također, promjena zalih koja uključuje statističku diskrepanciju, čini kategoriju ukupne investicijske potražnje kolebljivijom pa je teško predvidjeti njezinu dinamiku u drugoj polovici 2004. No, domaća bi potražnja i nakon slabljenja u drugoj polovici godine i nadalje trebala najsnažnije doprinositi realnom rastu BDP-a.

Podaci o recentnim ekonomskim kretanjima i u drugim se

zemljama objavljuju s otprilike jednakim kašnjenjem kao i u Hrvatskoj. Stoga za sada nije moguće analizirati dinamiku BDP-a u drugoj polovici 2004. godine za zemlje u okružju, koja bi mogla ukazati na promjene u inozemnoj potražnji. Takozvane "brze" procjene BDP-a u eurozoni upućuju na lagano slabljenje realnog rasta u trećem tromjesečju, ali najnoviji pokazatelji dostupni na mjesečnoj razini, agregatni ekonomski pokazatelji bazirani na kvalitativnim istraživanjima koje objavljuje Europska komisija¹, govore o rastu optimizma potrošača i proizvođača što bi trebalo pozitivno djelovati na rast BDP-a u posljednjem tromjesečju 2004. godine. Tako prema posljednjim podacima Europske komisije o rezultatima anketa pouzdanja poduzeća i potrošača u zemljama članicama EU nema naznaka slabljenja potražnje u tim zemljama, što znači da se do kraja 2004. može očekivati nastavak stabilnog rasta hrvatskog izvoza u te zemlje, koje su najznačajniji hrvatski vanjskotrgovinski partneri. Podaci o kretanju ukupnog uvoza zemalja eurozone u srpnju i kolovozu također upućuju na povoljne tendencije, koje u slučaju hrvatskoga gospodarstva treba promatrati kroz prizmu dobrih turističkih ostvarenja u ljetnoj sezoni, snažnijeg rasta robnog izvoza u drugoj polovici 2004. godine i nastavka povoljne vanjskotrgovinske dinamike u drugom dijelu 2004. godine.

Inozemna potražnja

Razmjena robe i usluga prema obračunu BDP-a i prema preliminarnim revidiranim podacima iz platne bilance² u prvoj se polovici 2004. godine kretala usporedno. Tako je prema oba izvora u prvom i drugom tromjesečju 2004. godine zabilježeno godišnje usporavanje rasta razmjene robe i usluga u odnosu na kraj 2003. godine. Pritom platna bilanca iskazuje nešto više stope rasta izvoza i uvoza nego što ih prikazuju nacionalni računi koje kompilira DZS, a što je osobito izraženo kod uvoza. U 2003. je godini također bila prisutna

1 Više o tome u Biltenu HNB-a br. 97.

2 Vidi Okvir 4. na str. 48.

razlika između stopa rasta u spomenuta dva izvora, ali se tada odnosila na izvoz. Navedena su razilaženja bila uzrokovana razlikama u načinu obračuna turističke potrošnje u ta dva izvora pa je, zbog važnosti te komponente u ukupnoj razmjeni, u 2003. godini to bilo posebno izraženo u drugome i trećemu tromjesečju, kada su prihodi od turističke potrošnje najznačajniji. Posljednja promjena metodologije obračuna turističke potrošnje za potrebe platne bilance, koja se primjenjuje od početka 2004. godine, snažnije je utjecala na razlike u dinamici ukupnog uvoza, i to od samoga početka godine.

Prema preliminarnim revidiranim nominalnim podacima iz platne bilance u 2004. godini zabilježen je dinamičan rast razmjene robe i usluga. Relativno snažniji rast inozemne potražnje za dobrima i uslugama, uz usporevanje rasta uvoza, izraženih u kunama, u trećem je tromjesečju utjecao na porast suficita u razmjeni robe i usluga u odnosu na isto razdoblje 2003. Iako je suficit uobičajen za to razdoblje godine zbog sezonalnosti prihoda od turizma, njegovo poboljšanje uglavnom je proisteklo iz robusnog rasta robnog izvoza, koji je zaustavio trend pogoršavanja neravnoteže u robnoj razmjeni prisutan od 2000. godine. Prema originalnim fizičkim pokazateljima ostvarenja u turističkom sektoru treće tromjesečje 2004. bilo je obilježeno i značajnim porastom broja dolazaka i noćenja stranih turista. Takvi fizički pokazatelji bili su u skladu s kretanjima prihoda od usluga zabilježenim u platnoj bilanci, prema kojoj je izvoz usluga u trećem tromjesečju 2004. godine nominalno ubrzao rast za 7,0 postotnih bodova. To je ubrzanje ipak sporije nego ono zabilježeno u istom razdoblju kod uvoza usluga (16,2 postotna boda) i robnog izvoza (12,8 postotnih bodova), što se može povezati i s promjenama metodologije obračuna turističke potrošnje.

Ukupan izvoz robe i usluga u trećem je tromjesečju, prvi put u 2004. godini, ubrzao rast na godišnjoj razini, te je stopa njegova rasta u tom razdoblju iznosila 7,4%, što je za više od dva postotna boda više od stope rasta u drugom tromjesečju, ali za jedan postotni bod manje nego u prvom tromjesečju. Istodobno je usporena godišnja stopa rasta uvoza robe i usluga sa 7,4% u prvom tromjesečju na 4,7% u trećem

tromjesečju 2004. Zabilježeno smanjenje vanjskotrgovinske neravnoteže trebalo bi utjecati na jačanje pozitivnog doprinosa neto inozemne potražnje realnom rastu BDP-a u trećemu tromjesečju 2004.

Domaća potražnja

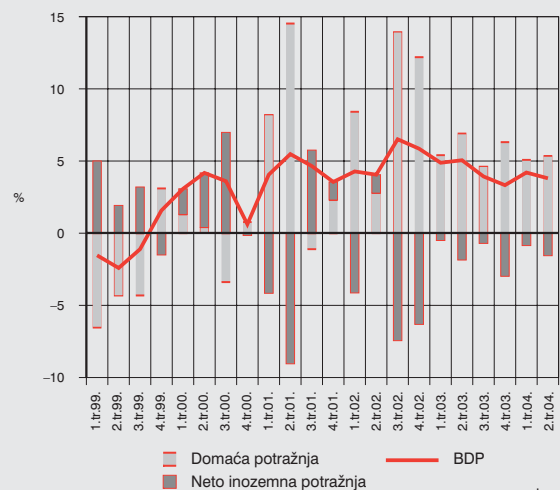
U prvoj polovici 2004. godine domaća potražnja je, kao i prethodnih godina, najviše pridonosila formiranju realnog BDP-a. Pri tome je najznačajnija njezina komponenta bila osobna potrošnja, čije je blago usporavanje zaustavljeno u drugom tromjesečju 2003. godine te je njezin rast sve do sredine 2004. godine ostao stabilan. Sezonski prilagođeni podaci upućuju na blago ubrzavanje rasta osobne potrošnje na godišnjoj razini, sa 3,7% u prvom tromjesečju na 3,8% u drugom tromjesečju 2004. No, taj je podatak podložan revidiranju s produžavanjem vremenske serije u postupku desezoniranja. Mjesečni indikatori ekonomske aktivnosti raspoloživi za razdoblje do rujna, odnosno listopada 2004. godine, naznačuju mogućnost usporavanja rasta osobne potrošnje s primicanjem kraja 2004. godine. Njima se, također, navješćuje usporavanje rasta i ostalih komponenata domaće potražnje u odnosu na drugo tromjesečje, posebice investicija te, u nešto manjoj mjeri, državne potrošnje.

Osobna potrošnja

Prema raspoloživim mjesečnim pokazateljima osobne potrošnje, koji mogu nagovijestiti njezinu dinamiku, u trećem se tromjesečju 2004. godine može očekivati blago usporavanje osobne potrošnje, iako dinamika različitih varijabli daje miješane signale. Proizvodnja netrajnih proizvoda za široku potrošnju u trećem je tromjesečju 2004. godine bila za 3,0% manja nego u istom razdoblju 2003. godine, dok je proizvodnja trajnih proizvoda za široku potrošnju usporila svoj rast sa 8,4% u prvom tromjesečju na 6,8% u drugom te na 4,2% u trećem tromjesečju 2004. godine. Ta kretanja upućuju na slabljenje osobne potrošnje u trećem tromjesečju 2004. u usporedbi s prvom polovicom godine. S druge strane, realni promet u trgovini na malo (desezonirano) snažno

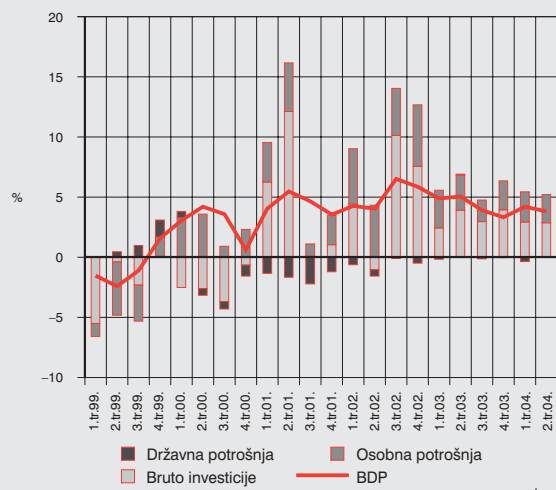
Slika 3.

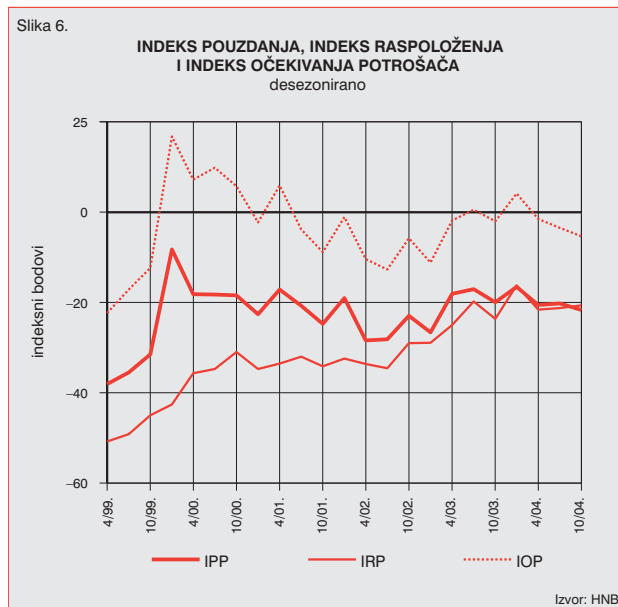
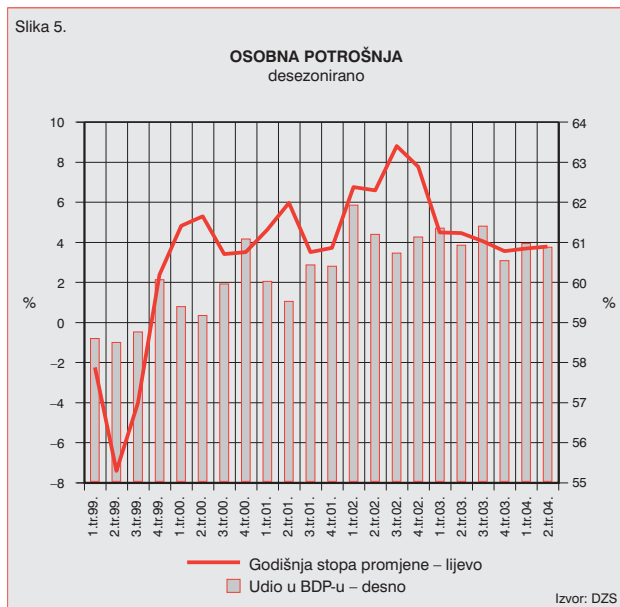
STOPE RASTA BDP-a (u %) I RELATIVNI DOPRINOSI KATEGORIJA POTRAŽNJE (u postotnim bodovima)
originalni podaci, stalne cijene

Slika 4.

STOPE RASTA BDP-a (u %) I RELATIVNI DOPRINOSI KATEGORIJA DOMAĆE POTROŠNJE (u postotnim bodovima)
originalni podaci, stalne cijene

je ubrzao godišnju stopu rasta sa 0,7% u drugom tromjesečju na 3,9% u trećem tromjesečju. No, zbog utjecaja turističke (inozemne) potrošnje u tom razdoblju te srpanjskog skoka uvoza i prodaje automobila potaknutog uvođenjem trošarina na automobile, što je značajno utjecalo na podatak o maloprodaji u trećem tromjesečju 2004., potrebno je pokazatelj realnog prometa u trgovini na malo interpretirati s posebnim oprezom.

Dinamika uvoza pojedinih grupacija proizvoda povezanih s dinamikom osobne potrošnje bila je snažnije vezana za kretanje realnog prometa u trgovini na malo nego za dinamiku domaće proizvodnje istovrsnih proizvoda. Nakon skoka prodaje automobila u lipnju i srpnju 2004. pod utjecajem već spomenutog uvođenja trošarina (sredinom srpnja), do tada izuzetno visoke godišnje stope rasta uvoza trajnih proizvoda za široku potrošnju u trećem su tromjesečju 2004. značajno smanjene. Međutim, uvoz netrajnih proizvoda za široku potrošnju u trećem je tromjesečju, prvi put u 2004. godini, značajnije porastao, a zbog važnosti navedene kategorije taj je porast prevladao nad smanjenjem uvoza trajnih proizvoda za široku potrošnju. Tako su uvozni proizvodi u maloprodaji nadomjestili sporiji rast proizvodnje domaćih proizvoda iz te grupacije, što se može povezati s dinamikom turističke potražnje i većom sklonošću turista prema uvezenim dobrima. Raspoloživi mjesečni indikatori industrijske proizvodnje i trgovine na malo u listopadu potvrđuju očekivanja umjerenog porasta potrošnje do kraja 2004. godine, pri čemu valja istaknuti da je u listopadu 2004. proizvodnja netrajnih proizvoda za široku potrošnju također porasla te je bila za skromnih 0,8% veća od proizvodnje u listopadu 2003.

Dodatni je izvor podataka o namjerama potrošača u drugoj polovici 2004. godine HNB-ova anketa pouzdanja potrošača. Rezultati te ankete, prema posljednjem istraživanju provedenom u listopadu 2004., upućuju na blago smanjenje optimizma potrošača, a takvo je kretanje zabilježio i posljednji potrošački test Privrednog vjesnika. Indeks pouzdanja potrošača (IPP) neznatno je opao u četvrtom tromjesečju 2004., a istodobno je zabilježen blagi rast indeksa raspoloživanja potrošača (IRP). U promatranom razdoblju po-

goršana su i očekivanja u pogledu buduće financijske situacije u kućanstvu i opće ekonomske situacije u Hrvatskoj, što se odrazilo na smanjenje indeksa očekivanja potrošača (IOP-a). S druge strane, ocjena potrošača u pogledu sadašnje financijske situacije u kućanstvu u odnosu na stanje prije 12 mjeseci nešto je povoljnija, kao i ocjena trenutne povoljnosti kupovine trajnih dobara za domaćinstvo. Na osnovi tih ocjena te blagog pogoršanja očekivanja potrošača uz relativno stabilnu procjenu vjerojatnosti povećanja ušteđevine u sljedećih 12 mjeseci, može se očekivati stagnacija ili blago slabljenje osobne potrošnje do kraja 2004. godine.

Podaci o promjenama u redovitim i neredovitim izvorima financiranja osobne potrošnje, odnosno dinamici plaća, bankovnih kredita i državnih transfera sektoru stanovništva mogu dodatno potkrijepiti ili opovrgnuti očekivanja glede dinamike osobne potrošnje. U trećem tromjesečju 2004. nastavljen je blago usporavanje godišnje nominalne stope rasta bankovnih kredita stanovništvu, iako je godišnja stopa njihova rasta i dalje bila na visokoj razini od oko 16,0%, odnosno na nešto nižoj razini isključivo li se stambeni krediti, koji su rasli značajno brže od prosjeka. Dinamiku ukupnih transfera države stanovništvu, u čijoj strukturi najvećim dijelom sudjeluju izdaci za mirovine, u trećem tromjesečju 2004. nije moguće precizno ocijeniti zbog promjene metodologije statističkog praćenja državnih financija (GFS 2001.). Međutim, izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju, kojima se propisuje polugodišnje usklađivanje mirovina s nominalnim polugodišnjim rastom bruto plaća, mogle bi dovesti do nešto snažnijeg rasta mirovina, što bi u budućnosti moglo poticajno djelovati na osobnu potrošnju. Posljednje usklađivanje mirovina izvršeno je krajem kolovoza za srpanjske mirovine, a izdaci su realizirani u rujnu 2004. godine kada su mirovine bile uvećane za 4,0%. U trećem tromjesečju 2004. godine zabilježeno je blago ubrzavanje rasta prosječne realne neto plaće, čija je stopa porasla sa 3,9% u drugom na 4,3% u trećem tromjesečju 2004. U listopadu 2004. njezina se stopa rasta blago usporila, ali imajući u vidu uobičajena kolebanja u mjesečnim podacima, ipak je moguće uočiti trend ubrzavanja tih stopa u drugoj polovici 2004. godine. Sve navedeno

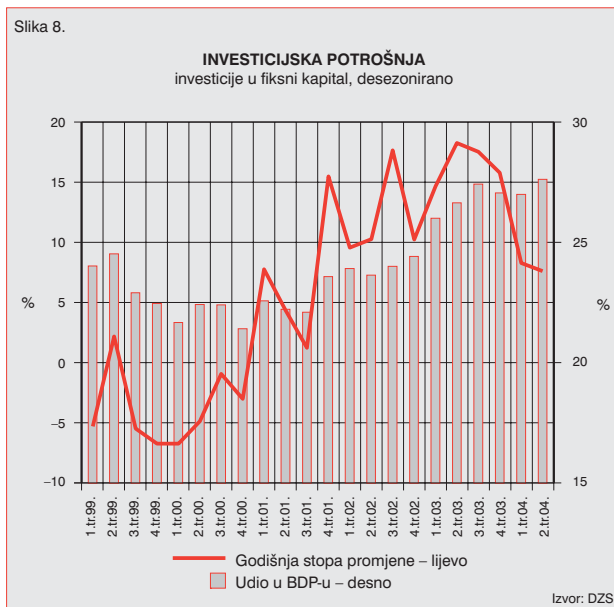

upućuje na stabilnost i čak nešto veću izdašnost izvora financiranja osobne potrošnje kako se bliži kraj 2004. godine u odnosu na njezinu prvu polovicu.

Investicijska potrošnja

Početkom 2004. godine investicijska aktivnost je, mjere na bruto investicijama u fiksni kapital (u obračunu BDP-a u investicije u zalihe uključuje se i statistička diskrepancija koja proizlazi iz razlika u mjerenju BDP-a rashodnom i proizvodnom metodom, pa stoga ukupne bruto investicije nisu sasvim pouzdan pokazatelj investicijske potražnje), nastavila rasti sporijim tempom nego u 2003. godini. To je usporevanje započeto 2005. godine, a podudara se sa sporijim rastom državnih investicija u cestogradnji. Državne investicije čine otprilike četvrtinu ukupnih investicija pa je do sada njihov rast djelovao kao snažan generator investicijske aktivnosti. Realizirani kapitalni rashodi države bez kapitalnih transfera (prema novom GFS-u) i u trećem su tromjesečju 2004. godine bili na višoj razini nego u istom razdoblju 2003., što bi moglo poticajno djelovati na investicije u tome razdoblju. Međutim, kumulativni kapitalni rashodi realizirani u prva tri tromjesečja 2004. godine čine glavninu planiranih kapitalnih ulaganja u toj godini, pa se u četvrtom tromjesečju 2004. može očekivati njihovo značajno usporevanje na godišnjoj razini, posebno imajući u vidu značajan segment ulaganja realiziran u posljednjem tromjesečju 2003. godine. Nastavak usporevanja i privođenje kraju državnih investicija najvećuju usporevanje ukupnih investicija kako se bliži kraj 2004. godine. Jačanje privatnih investicija potkraj 2004. moglo bi djelomično ublažiti kontrakcijski učinak stabiliziranja državnih investicija, ali je zbog intenziteta njihova smanjivanja u odnosu na kraj 2003. godine teško očekivati da će privatne investicije u potpunosti uspjeti ublažiti negativan doprinos smanjivanja državnih investicija dinamici BDP-a.

Građevinska aktivnost, mjerena izvršenim satima radnika na gradilištima, nakon isključivanja sezonskih utjecaja, u srpnju i kolovozu kumulativno bilježi godišnji pad, prvi put nakon prvog tromjesečja 2001. godine, čime je obujam građevinskih radova vraćen na razinu s početka 2003. godine.

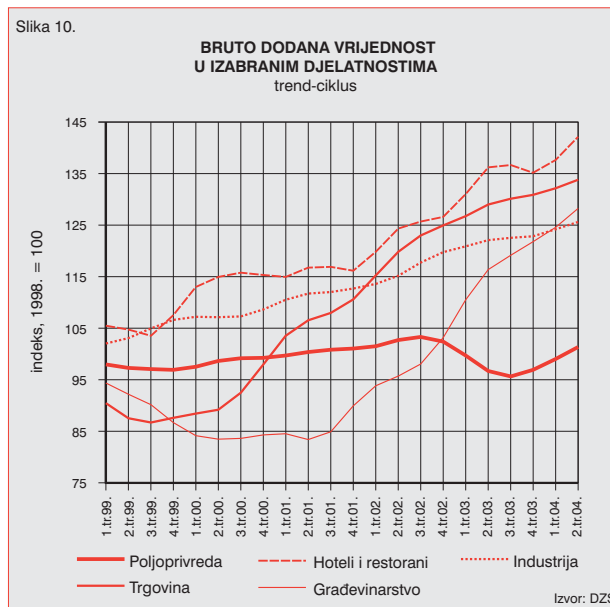
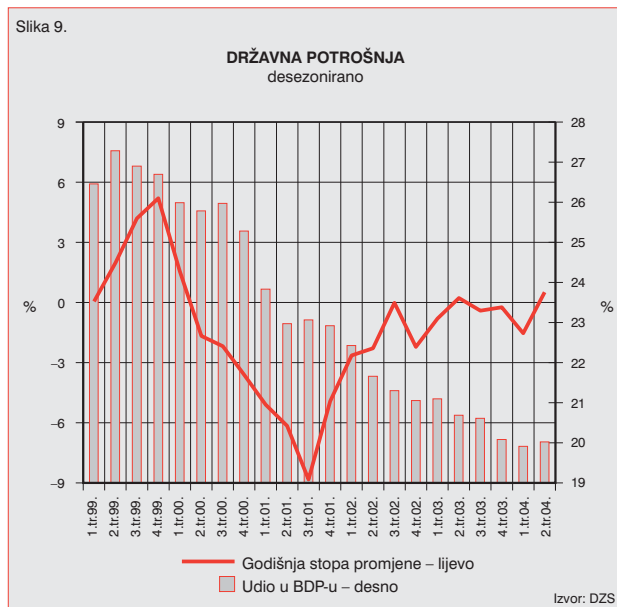

Dinamika državnih plaćanja radova u cestogradnji ne poklapa se s fizičkim obujmom izvršenih radova, što može značiti da građevinska aktivnost već u trećem tromjesečju 2004. anticipira smanjenje kapitalnih rashoda potkraj godine. Usporedno s negativnim tendencijama građevinske aktivnosti izazvanim trendom usporevanja investicija u prometnu infrastrukturu, u području rudarstva i vađenja, koje je veoma povezano s građevinskim radovima, u drugom i trećem tromjesečju 2004. godine zabilježen je realni godišnji pad proizvodnje od 2,7%. To je ujedno bilo jedino područje industrijske djelatnosti NKD-a koje je u promatranom razdoblju zabilježilo negativne godišnje stope promjene.

Proizvodnja kapitalnih i intermedijarnih proizvoda, koja također u određenoj mjeri odražava kretanje investicija, u trećem tromjesečju 2004. godine bilježi pozitivne godišnje stope rasta, iako je kod kapitalnih proizvoda to bilo generirano isključivo njihovim snažnim godišnjim rastom u kolovozu. Ubrzavanje tendencije rasta njihove proizvodnje u trećem tromjesečju 2004. potaknula je inozemna potražnja za tim proizvodima, dok je istodobno, prema originalnim podacima DZS-a, uvoz intermedijarnih i kapitalnih proizvoda u promatranom razdoblju umjereno slabio, što potkrepljuje podatak o usporevanju ukupnih investicija.

Državna potrošnja

Podaci Ministarstva financija o ostvarenjima prihoda i rashoda konsolidirane središnje države u prvih devet mjeseci 2004. godine iskazani su prema novom formatu međunarodne metodologije za statistiku državnih financija (GFS 2001.), što otežava usporedbu s prethodnom godinom. Finalna državna potrošnja, koja obuhvaća naknade zaposlenima u javnim službama te izdatke za korištenje dobara i usluga, u drugom je tromjesečju 2004. zabilježila nominalni rast od 5,8% prema prvom tromjesečju, u kojem je bila prisutno smanjivanje državne potrošnje zbog privremenog financiranja proračuna. Nakon nominalne fiskalne ekspanzije u drugom tromjesečju 2004. godine, u trećem je tromjesečju ponovno zabilježeno smanjenje državne potrošnje od 2,5% u odnosu prema prethodnom tromjesečju. To je smanjenje bi-

lo izraženije kod izdataka za dobra i usluge ($-4,8\%$) nego za plaće javnih službenika ($-1,8\%$).

Dok preokretanje dotadašnje tendencije rasta broja zaposlenih u javnim službama od početka drugog tromjesečja 2004. potkrepljuje navedena kontrakcijska kretanja finalne državne potrošnje, podaci DZS-a o nešto snažnijem rastu realnih bruto plaća u tim službama upućuju na snažniji porast nominalne potrošnje te su u neskladu s raspoloživim pokazateljima izdataka za plaće zaposlenika. Na godišnjoj se razini uočava blago ubrzanje godišnje stope rasta prosječne nominalne bruto plaće u javnoj upravi sa $3,3\%$ u drugom tromjesečju na $4,0\%$ u trećem tromjesečju 2004. Također, bazni učinci snažnoga porasta zaposlenosti u javnim službama potkraj 2003. godine (za oko $1,0\%$) dodatno potiču rast finalne državne potrošnje na godišnjoj razini s obzirom na to da se do kraja 2004. godine teško može očekivati povratak zaposlenosti na razinu koja je zabilježena prije toga porasta. Konačno, kako je u prvih devet mjeseci 2004. godine ostvareno više od 70% planiranih rashoda za finalnu potrošnju, do kraja 2004. godine može se očekivati rast tih rashoda, prije svega s osnove korištenja dobara i usluga.

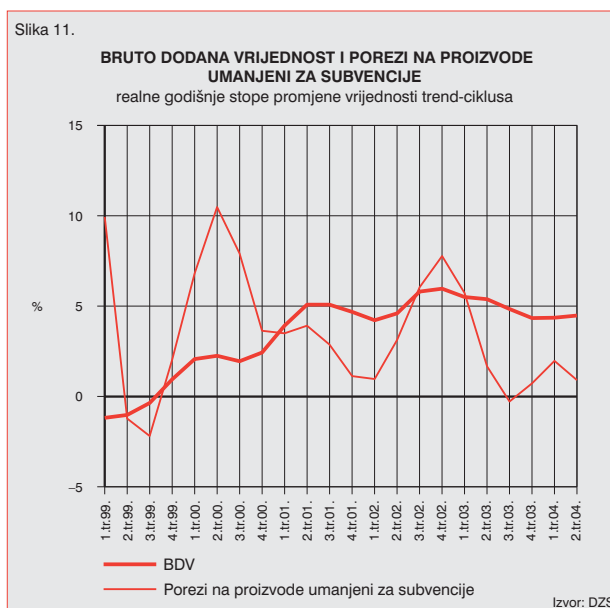
Isto tako, tendencija smanjivanja zaposlenosti u javnoj upravi, započeta početkom drugog tromjesečja 2004., uz umjereni porast plaća u tome sektoru, trebala bi do kraja 2004. usporiti porast finalne državne potrošnje, iako se zbog navedenih baznih učinaka vjerojatno teško može očekivati ponovno njezino smanjenje na godišnjoj razini prije kraja 2004. godine. Uz smanjivanje kapitalnih rashoda države potkraj 2004. godine može se dakle očekivati i određeno slabljenje utjecaja njezine finalne potrošnje na agregatnu potražnju.

Proizvodnja

Prema proizvodnom pristupu procjeni tromjesečne bruto dodane vrijednosti (BDV) realni rast njezine godišnje stope je sa $4,6\%$ u prvom tromjesečju usporen na $4,3\%$ u drugom tromjesečju 2004. godine. Mjesečni indikatori kretanja

BDV-a nakon toga njezina usporevanja, međutim, upućuju na ponovno jačanje ekonomske aktivnosti u većini djelatnosti tijekom trećeg tromjesečja 2004. Pri tome je građevinska djelatnost, koja je u trećem tromjesečju zabilježila izrazit godišnji pad aktivnosti zbog smanjenja potražnje pod utjecajem jenjavanja investicijskog ciklusa države u cestogradnji, specifičan slučaj koji odudara od kretanja u drugim djelatnostima.

Značajno sporiji rast poreza na proizvode umanjениh za subvencije od rasta BDV-a stvorenog u svim gospodarskim djelatnostima, koji zajedno sa BDV-om čine BDP, usporio je tijekom prvog polugodišta realni godišnji rast BDP-a za gotovo pola postotna boda u odnosu na rast BDV-a. Prema podacima Ministarstva financija (konsolidirana središnja država) kategorija poreza na proizvode je u trećem tromjesečju 2004. godine zabilježila sporiji nominalni rast (rast od $4,3\%$) nego u prvoj polovici godine (rast od $4,6\%$ u prvom i $8,0\%$ u drugom tromjesečju). Kategorija subvencija prema novom GFS-u nije usporediva s prošlogodišnjim vrijednosti-

ma koje su prikazane prema GFS-u iz 1986., pa stoga poreze na proizvode nije moguće konzistentno korigirati podacima koje publicira Ministarstvo financija. Rast BDV-a je u prethodnim tromjesečjima nadmašivao rast poreza na proizvode umanjnih za subvencije. Na osnovi tih pokazatelja može se pretpostaviti da će i u trećem tromjesečju 2004. godine rast navedenih kategorija proračunskih prihoda i rashoda realno zaostajati za rastom BDV-a pa da će stoga BDP i dalje rasti sporije od BDV-a.

Industrija

Nakon usporavanja godišnje stope rasta realnog BDV-a industrije u drugom tromjesečju 2004. godine na 2,9%, što je za 1,7 postotnih bodova niže od stope njegova rasta u prvom tromjesečju, u drugoj polovici 2004. može se očekivati umjereno ubrzavanje toga rasta. Na to upućuje blago ubrzavanje godišnje stope rasta fizičkog obujma industrijske proizvodnje sa 2,2% u drugom tromjesečju 2004. godine na 2,3% u trećem tromjesečju, prema desezoniranim podacima. Taj je porast ponajprije rezultat jačanja aktivnosti u prerađivačkoj industriji tijekom promatranog razdoblja. U listopadu 2004. godine ukupna industrijska proizvodnja stagnira, ali zbog uobičajene kolebljivosti mjesečnih indikatora industrijske proizvodnje teško je na osnovi podatka za samo jedan mjesec suditi o njezinoj dinamici do kraja godine. Isto vrijedi i za najsnažniji porast zaliha gotovih proizvoda u industriji u 2004. zabilježen u listopadu (za 7,4%), koji je prekinuo stagnaciju zaliha u industriji iz trećeg tromjesečja, kada su postojale naznake da će domaća i inozemna potražnja jačati, uz dekumuliranje zaliha, do kraja 2004. godine.

Godišnja stopa rasta prerađivačke industrije, koja čini glavninu industrijske proizvodnje, u trećem je tromjesečju 2004. godine iznosila 2,2%, dakle bila je podjednaka godišnjoj stopi rasta industrijske proizvodnje u tom tromjesečju. U listopadu 2004. proizvodnja prerađivačke industrije bila je, prema originalnim podacima, za 3,1% manja nego u istom mjesecu prošle godine, a i smanjenje proizvodnje na razini ukupne industrijske proizvodnje bilo je otprilike jed-

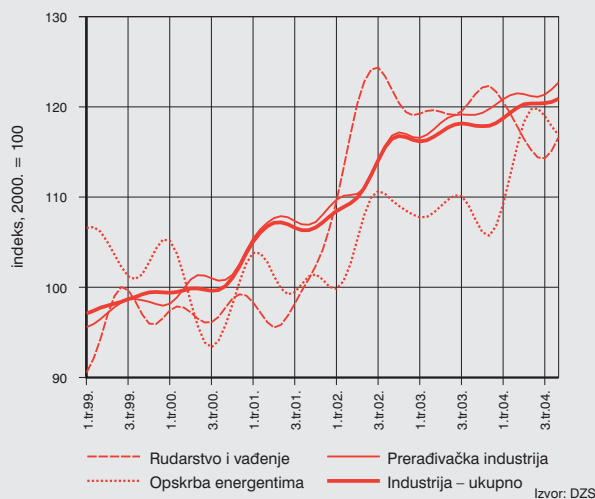
nako (iznosilo je $-3,3\%$), ali se nakon otklanjanja sezonskih utjecaja i kalendarskih razlika (u listopadu 2004. bila su dva radna dana manje nego u listopadu 2003.) može zaključiti da je njezino usporavanje bilo umjereno (godišnja stopa rasta od 1,4%). To je rezultiralo blagim smanjenjem kumulativne godišnje stope rasta proizvodnje prerađivačke industrije sa 2,5% u rujnu na 2,4% u listopadu 2004. godine.

Tijekom prvih deset mjeseci 2004. negativna godišnja stopa promjene proizvodnje zabilježena je samo u rudarstvu i vađenju ($-1,9\%$). Smanjenje proizvodnje u rudarstvu i vađenju prouzročeno je slabljenjem domaće potražnje (tj. usporavanjem investicijske aktivnosti u cestogradnji), koju inozemna potražnja nije mogla nadomjestiti. S druge strane, negativne tendencije u opskrbi energentima primjećuju se u razdoblju od kolovoza do listopada 2004., što se dijelom može objasniti toplijim vremenskim prilikama. Međutim, unatoč tome što se tijekom tri navedena uzastopna mjeseca razina opskrbe energentima vratila na razinu zabilježenu na početku 2004. godine, taj apsolutni pad proizvodnje nije uočljiv iz njezine godišnje dinamike zbog učinka baznog razdoblja; naime, na početku 2004. bio je zabilježen snažan rast proizvodnje energenata.

Potpuniju sliku opisanih kretanja u industriji daje usporedni pregled proizvodnje prema glavnim industrijskim grupacijama. U trećem tromjesečju 2004. godine samo se u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju bilježi negativna godišnja stopa promjene ($-3,0\%$), a blagi listopadski porast proizvodnje tih proizvoda nije bio dostatan da preokrene te negativne tendencije, pa je tako njezina kumulativna stopa promjene u listopadu iznosila $-0,9\%$. U ostalim je industrijskim grupacijama u trećem tromjesečju 2004. zabilježen rast proizvodnje, pri čemu je porast posebno bio izražen kod proizvodnje kapitalnih i intermedijarnih proizvoda, čiji je porast na godišnjoj razini bio ubrzan. Takvo je kretanje proizvodnje kapitalnih proizvoda bilo prije svega uzrokovano njezinim snažnim rastom u kolovozu. Tendencija usporavanja proizvodnje trajnih proizvoda nastavljena je i u trećem tromjesečju 2004. uz godišnju stopu njezina rasta od 4,2%. U listopadu 2004. nastavljanje je usporavanje go-

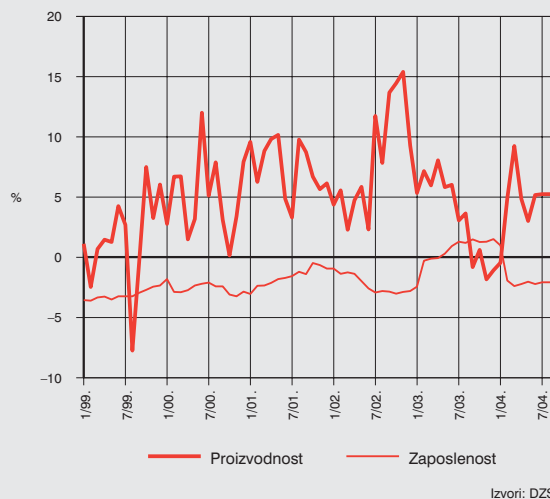
Slika 12.

FIZIČKI OBUJAM INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE trend-ciklus

Slika 13.

PROIZVODNOST RADA I ZAPOSLENOST U INDUSTRIJI godišnje stope promjene, desezonirano

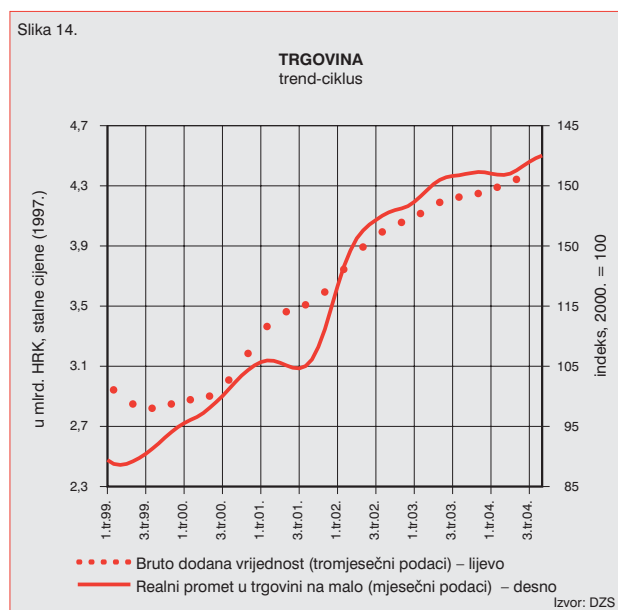

dišnje stope rasta proizvodnje trajnih proizvoda, kao rezultat slabljenja domaće, ali i inozemne potražnje za njima, na što upućuju preliminarni podaci o robnoj razmjeni.

U drugoj polovici 2004. godine nastavlja se smanjivanje broja zaposlenih u industriji započeto u veljači iste godine, od kada se koriste privremeni podaci DZS-a o zaposlenosti. Prosječna stopa promjene broja zaposlenih u industriji tijekom prvih devet mjeseci 2004. godine iznosila je $-1,7\%$, što je prekinulo tendenciju njezina rasta započetu u 2003. godini. Proizvodnost rada u industriji u tom je razdoblju porasla za $4,5\%$ u odnosu na isto razdoblje 2003. godine te je za otprilike 1 postotni bod nadmašila njezin porast u toj godini ($3,4\%$). Iako je porast proizvodnosti rada uglavnom generiran rastom industrijske proizvodnje, smanjenje zaposlenosti utjecalo je na ubrzanje njezina rasta. No, revizija privremenih podataka o zaposlenosti u industriji, koja se očekuje u travnju 2005. godine, s obzirom da se njome obično povećava procjena zaposlenosti, mogla bi pokazati kako je proizvodnost rada zapravo nastavila rasti sličnom dinamikom kao u 2003. godini.

Trgovina

U djelatnosti trgovine je nakon blagoga i kratkotrajnog usporavanja rasta tijekom drugog tromjesečja 2004. godine, u trećem tromjesečju ponovno zabilježeno jačanje njezine aktivnosti. Realni promet u trgovini na malo bio je tako za $3,9\%$ veći u trećem tromjesečju 2004. nego u istom razdoblju prethodne godine, a s porastom realnog prometa od $2,6\%$ u rujnu kumulativna godišnja stopa rasta prometa u trgovini na malo u tom mjesecu 2004. iznosi $2,3\%$. Kako je već spomenuto, tom je rastu osobito pridonio skok prodaje automobila u prvoj polovici srpnja, do kojeg je došlo nakon najave da će trošarine na osobne automobile i ostala motorna vozila biti povećane u drugom dijelu srpnja. Mjesečni pad maloprodaje u kolovozu i rujnu 2004. godine djelomično je uzrokovan navedenim egzogenim šokom, ali se on dogodio na visokim razinama maloprodaje, pa su godišnje stope rasta realnog prometa u tim mjesecima ipak pozitivne.

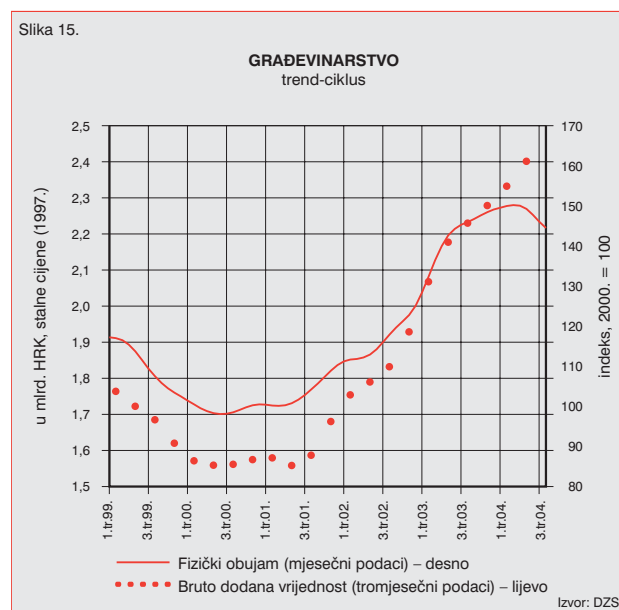

Nova serija koju DZS objavljuje od 2004. godine – realni promet u trgovini na malo koji isključuje trgovinu motornim vozilima i motociklima – upućuje na sličnu dinamiku malo-prodaje. Tendencija rasta razine prometa u trgovini s takvim obuhvatom bila je prekinuta u kolovozu i rujnu 2004., ali zbog kratkoće navedene serije nije moguće izdvojiti utjecaj njezine sezonske komponente niti analizirati godišnju dinamiku navedenog indikatora. S druge strane, ukupni je promet u trgovini na malo u prvih devet mjeseci 2004. godine bio realno manji za $4,1\%$ nego u istom razdoblju 2003. Trend smanjivanja realnog prometa u ukupnoj trgovini na godišnjoj razini prisutan je od prosinca 2003. godine, a nadolazeći božićni blagdani mogli bi promijeniti tu tendenciju. Analizira li se promet svih poslovnih subjekata prema njihovoj pretežnoj djelatnosti u razdoblju od siječnja do rujna 2004. godine, može se uočiti da su značajnija negativna kretanja u ukupnoj trgovini zabilježena u prodaji, održavanju i popravku motornih vozila, trgovini na malo hranom i pićima, u trgovini na malo duhanskim proizvodima u specijaliziranim prodavaonicama te u trgovini na malo tekstilom, odjećom, obucom i proizvodima od kože.

Građevinarstvo

Završavanje investicijskog ciklusa u cestogradnji u drugoj polovici 2004. godine već je utjecalo na snažan apsolutni pad građevinske aktivnosti, mjereno brojem izvršenih sati radnika na gradilištima. U trećem tromjesečju 2004. godine u djelatnosti građevinarstva zabilježen je pad na godišnjoj razini od $1,2\%$, što govori o tome da usporavanje rasta građevinske aktivnosti započeto sredinom 2003. godine postupno prelazi u njezinu kontrakciju. Taj pad nisu zaustavili ni povoljni klimatski uvjeti u trećem tromjesečju 2004. godine. U promatranom je razdoblju stoga došlo do porasta udjela radova na zgradama, ali je taj rast bio vrlo spor pa se vjerojatno ne može očekivati da će stambena izgradnja makar približno uspjeti nadomjestiti usporavanje radova na cestovnoj infrastrukturi krajem 2004. i početkom 2005. godine.

Iako je građevinska aktivnost početkom 2004. godine

rasla sporijim tempom nego u prethodnim godinama, ipak je bila najpropulzivnija djelatnost hrvatskoga gospodarstva, snažno pridonoseći realnom rastu BDP-a (njezin prosječan doprinos realnom gospodarskom rastu u prvoj polovici 2004. godine iznosio je 0,8 postotnih bodova). Međutim, taj će se odnos vjerojatno promijeniti u trećem i četvrtom tromjesečju 2004. godine zbog navedenih negativnih kretanja.

Kako je već navedeno, preostaje neizvjesnost glede uloge privatnih investicija u djelatnosti građevinarstva, koje bi mogle djelomično kompenzirati usporavanje državnih investicija, i na kraju 2004. godine i na početku 2005. godine. Pojedini prethodeći pokazatelji građevinske aktivnosti, kao što su vrijednost neto narudžbi građevinskih radova (u tuzemstvu) i izdane građevne dozvole, upućuju na pozitivne buduće trendove. Narudžbe građevinskih radova su u drugom i trećem tromjesečju 2004. jako povećane. Treće tromjesečje 2004. obilježio je rast broja izdanih građevnih dozvola za zgrade i ostale građevine, dok je broj izdanih građevnih dozvola za stanove opadao. Na neizvjesnost uloge privatnih investicija u djelatnosti građevinarstva utječe i nepoznanica o vremenskom horizontu izgradnje na koji se odnose podaci o narudžbama građevinskih radova i podaci o građevnim dozvolama.

Turizam

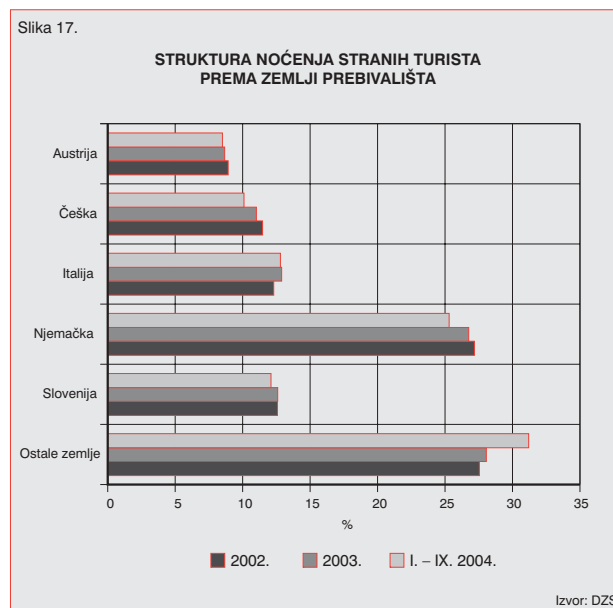
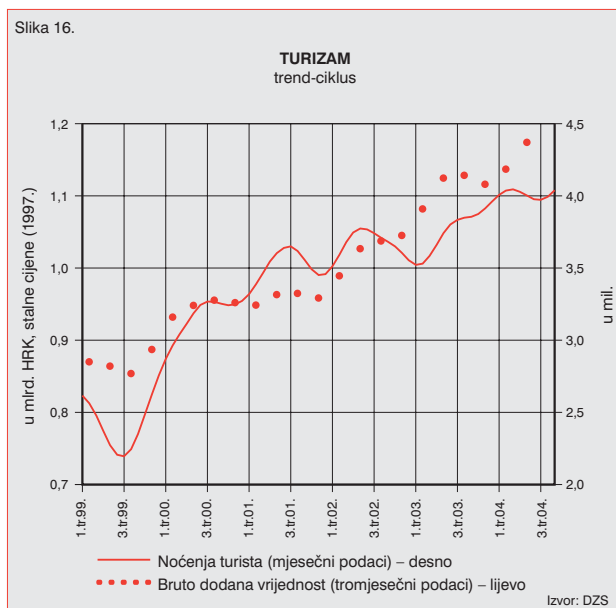
U skladu s kretanjima zabilježenim u platnoj bilanci, turistički je sektor u trećem tromjesečju 2004. godine zabilježio dobre rezultate i prema fizičkim pokazateljima. Broj noćenja turista je u trećem tromjesečju 2004. godine bio za 3,3% veći nego u istom razdoblju prethodne godine, dok su dolasci turista rasli intenzivnije, po stopi od 7,7%. Takva dinamika dolazaka i noćenja utjecala je na zaustavljanje trenda rasta prosječnog broja noćenja po dolasku, koji je za prvih devet mjeseci 2004. godine prosječno iznosio 5,5 noćenja po dolasku, što je tek nešto manje od prosjeka u 2003. godini. U prvih devet mjeseci 2004. godine ukupno je zabilježeno 6,0% više dolazaka i 2,0% više noćenja turista nego u istom razdoblju 2003., u čemu dominiraju strani turisti. Kako u

obračunu bruto dodane vrijednosti na djelatnost hotela i restorana otpada manje od 4,0% realnog BDV-a, navedena će pozitivna kretanja u turizmu tijekom trećeg tromjesečja 2004. godine osnažiti njegov doprinos realnom rastu BDV-a, iako bi on vjerojatno trebao ostati ispod 1 postotnog boda (u prvoj polovici 2004. ostvaren je blago negativan doprinos te djelatnosti realnom rastu BDV-a od -0,2 postotna boda).

Međuzavisnost ekonomskih veza zahtijeva analizu direktnih i indirektnih utjecaja pozitivnih kretanja u turizmu u prvih devet mjeseci 2004. godine na jačanje ekonomske aktivnosti u drugim djelatnostima hrvatskoga gospodarstva, prije svega u trgovini te prijevozu i vezama, a što se u promatranom razdoblju odražava i u prihodima u platnoj bilanci te proračunskim prihodima.

U prvih devet mjeseci 2004. godine broj individualnih dolazaka turista bio je za 5,0% veći nego u istom razdoblju 2003. godine, a noćenja za 3,0%. Rast ukupnog broja dolazaka i noćenja turista posljedica je isključivo većeg broja dolazaka i noćenja stranih turista (dolazaka za 6,0%, a noćenja za 4,0%). Kod domaćih turista zabilježena su u promatranom razdoblju negativna kretanja. Njihov je broj dolazaka stagnirao, dok su noćenja pala za 5,0%. Drukčija se kretanja primjećuju kod organiziranog tipa dolazaka. Ukupan broj takvih dolazaka bio je na godišnjoj razini veći za 7,0%, a noćenja za 2,0%. Pri tome su i domaći i strani turisti ostvarili približno jednaki godišnji rast organiziranih dolazaka (oko 8,0%), dok su domaći turisti ostvarili značajno više organiziranih noćenja na godišnjoj razini (8,0%), a strani turisti samo blagi rast (1,0%). Snažniji rast noćenja stranih turista čiji je dolazak individualan upućuje na promjenu strukture gostiju, s obzirom na njihove preferencije i financijske mogućnosti, koja je još krajem 2003. godine potaknula tendenciju porasta broja noćenja po dolasku.

U razdoblju od siječnja do rujna 2004. godine najviše noćenja ostvarili su gosti iz Njemačke (25,3% ukupnih noćenja), Italije (12,8%) i Slovenije (12,1%). Nešto manje su u ukupnim noćenjima sudjelovali gosti iz Češke (10,1%) i Austrije (8,5%). Pri tome su u promatranom razdoblju jedi-

no gosti iz Italije među navedenima ostvarili udio u noćenjima gotovo jednak onome iz 2003. i 2002. godine, dok su ostali bili ispod tih ostvarenja. Kako tijekom zimskih blagdana obično poraste broja dolazaka i noćenja gostiju iz susjednih zemalja, može se očekivati i blaga promjena strukture noćenja u odnosu na prvih devet mjeseci 2004. godine.

Prijevoz i veze

Među raspoloživim fizičkim pokazateljima DZS-a o ekonomskim kretanjima u području prijevoza, skladištenja i veza za treće tromjesečje 2004. godine prevladavaju pozitivni rezultati, što se uglavnom odnosi na prijevoz robe, premda se u nekoliko segmenata te djelatnosti, ponajviše u dijelu koji se odnosi na prijevoz putnika, bilježi smanjenje. Stoga se nakon usporavanja godišnjeg rasta BDV-a u toj djelatnosti tijekom trećeg tromjesečja ponovo može očekivati ubrzanje njezina rasta.

Blago smanjenje broja prevezenih putnika zabilježeno je u cestovnom i željezničkom prometu, koji imaju najznačajniji udio u ukupnom prijevozu putnika (samo se u cestovnom prometu preveze 56% putnika). U pomorskom i obalnom prijevozu, koji sudjeluje u ukupnom prijevozu putnika sa 11,0%, te u zračnom prijevozu, koji je manje značajan prema broju prevezenih putnika, zabilježen je porast prijevoza putnika, mjereno prevezenim putnicima kao i putničkim kilometrima. Istodobno prijevoz robe bilježi snažan rast. Tako je najznačajniji cestovni prijevoz robe (51% ukupnog prijevoza robe) zabilježio u trećem tromjesečju 2004. godišnji rast od 6,8%. Pozitivna kretanja se u promatranom razdoblju bilježe i u cjevovodnom transportu. Navedena kretanja u trećem tromjesečju 2004. označila su prekid tendencije opadanja u prijevozu robe, dok je nastavljena tendencija stagnacije u prijevozu putnika, prisutna još od sredine 2001. godine.

Tijekom proteklih godina najdinamičniji rast u području prijevoza, skladištenja i veza zabilježen je u telekomunikacijama. Taj se trend nastavio i u trećem tromjesečju 2004. godine kada je značajno porastao broj utrošenih minuta u pokretnoj (9,9% na godišnjoj razini) i nepokretnoj mreži

(5,1%), što je rezultiralo i njihovim zapaženim rastom tijekom prvih devet mjeseci 2004. godine od 5,8%, odnosno 8,6%.

Tržište rada

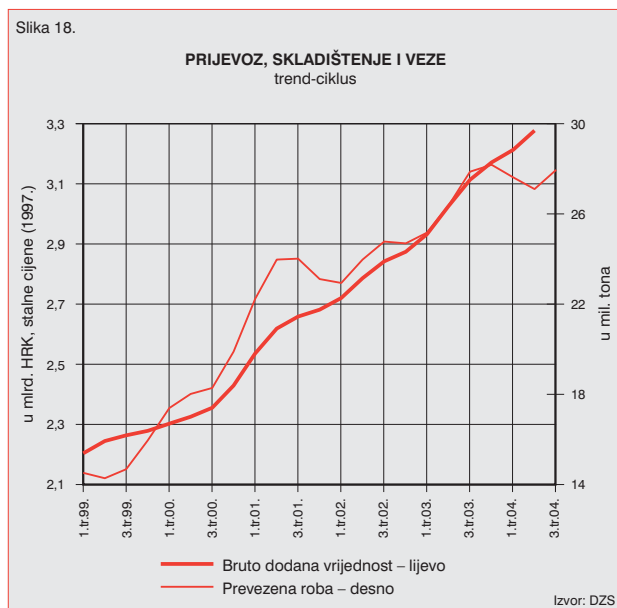
Prema privremenim administrativnim pokazateljima u trećem tromjesečju 2004. nastavljena je tendencija blagog opadanja zaposlenosti. Istodobno je preokrenuta tendencija opadanja registrirane nezaposlenosti, koja je tijekom trećeg tromjesečja 2004., prvi put u posljednje dvije i pol godine, porasla. No, posljednji raspoloživi rezultati ankete o radnoj snazi i podaci HZMO-a o osiguranicima upućuju na drukčija kretanja na tržištu rada od prethodno navedenih. Tako anketa o radnoj snazi za prvu polovicu 2004. godine pokazuje porast zaposlenosti uz nastavak opadanja anketne stope nezaposlenosti u odnosu na 2003. godinu. Nastavak tendencije rasta zaposlenosti u trećem tromjesečju 2004., uz uobičajena sezonska kolebanja, potvrđuju i podaci o broju osiguranika HZMO-a. Realne plaće su u tom tromjesečju nastavile rasti približno jednakom dinamikom kao i u drugom tromjesečju 2004., što je nešto brže od njihova rasta početkom te godine, ali ne odstupa značajno od uobičajene dinamike u proteklih nekoliko godina.

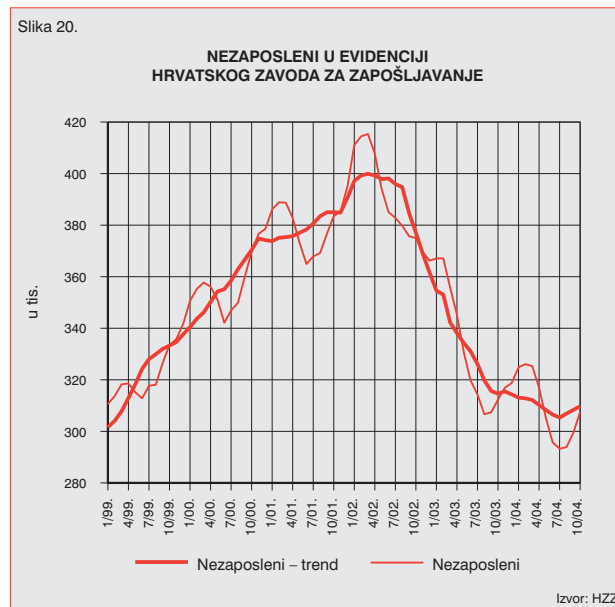
Nezaposlenost i zapošljavanje

Rast priljeva nezaposlenih osoba u evidenciju HZZ-a nastavljen je i u trećem tromjesečju 2004., tako da rastuća tendencija traje već duže od godine dana. Tijekom trećeg tromjesečja 2004. u evidenciju je ukupno prijavljeno gotovo 66 tisuća osoba, odnosno za otprilike 8% više nego u istom tromjesečju 2003. Porast priljeva u evidenciju u trećem tromjesečju 2004., kao i tijekom prethodnih nekoliko tromjesečja, uglavnom je bio generiran većim brojem novoprijavljenih osoba s prethodnim radnim iskustvom koje se evidentiraju iz neaktivnosti, što prema pravilima HZZ-a znači da je od njihova posljednjeg zaposlenja prošlo najmanje tri mjeseca.

Nekoliko je mogućih uzročnika zabilježenog porasta priljeva nezaposlenih u evidenciju. Prvo, moguće je da su osobe koje su ostajale bez posla u razdoblju neposredno nakon početka primjene novoga Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti oklijevale s javljanjem u evidenciju zbog slabije mogućnosti pronalaska zaposlenja uz posredovanje HZZ-a ili većih zahtjeva koje Zavod postavlja nezaposlenim osobama. Nadalje, postoji mogućnost i da su se nezaposlene osobe bolje upoznale s novim sustavom evidentiranja nakon što je prošlo početno razdoblje njegove primjene te su saznale kanale koji im olakšavaju evidentiranje i zadržavanje u evidenciji HZZ-a. Konačno, rast priljeva koincidira sa stupanjem na snagu novoga Zakona o radu, kojim su smanjena ograničenja za otpuštanje radnika (vidjeti Okvir 1. Reforma Zakona o radu) pa je moguće i da je veći broj otpuštanja radnika, pogotovo starijih osoba koje su prije izmjena Zakona o radu imale značajno višu razinu zaštite, potaknuo rast priljeva u evidenciju HZZ-a.

Opaženi porast priljeva osoba s prethodnim radnim iskustvom u skladu je sa svim navedenim scenarijima, ali

činjenica da se glavnina porasta odnosi baš na osobe koje se prijavljuju iz neaktivnosti, podupire prva dva scenarija. Razina priljeva nezaposlenih dostignuta u trećem tromjesečju 2004. još je za otprilike 14% (desetak tisuća osoba) ispod povijesnog maksimuma, dosegnutog u trećem tromjesečju 2001. godine, tako da je oporavak priljeva zapravo skroman u odnosu na prijašnju razinu, što također ne upućuje na bitno povećanje broja otkaza. Nadalje, nove odredbe Zakona o radu, koje se odnose na kraće otkazne rokove i smanjenje otpremnina, na snagu su stupile tek na početku 2004. godine, usporedno s povećanjem iznosa i produženjem trajanja naknada za nezaposlene, za što je zadužen HZZ, dok tendencija rasta priljeva nezaposlenih započinje neposredno nakon donošenja novog Zakona o radu u srpnju 2003. godine. Nastavak tendencije rasta zaposlenosti u prvoj polovici 2004. godine, a posebno izraženi porast zaposlenosti starijih radnika, na koje upućuje anketa o radnoj snazi, kao i nastavak tendencije rasta broja osiguranika HZMO-a također ne potkrepljuju scenarij o značajnom porastu broja otpuštenih radnika. Podaci o priljevima nezaposlenih u evidenciju HZZ-a u listopadu 2004. ukazuju na mogućnost usporavanja i zaustavljanja tendencije njihova rasta, iako na osnovi podataka za samo jedan mjesec nije moguće suditi o budućim tendencijama.

U trećem je tromjesečju nastavljena i tendencija smanjivanja odljeva iz evidencije nezaposlenih HZZ-a. Iz te je evidencije tijekom trećeg tromjesečja 2004. izbrisano 62 tisuće osoba, što je za 11 tisuća osoba (15,4%) manje nego u istom razdoblju 2003. Broj zaposlenih osoba iz evidencije stagnirao je još od smanjenja njihove razine sredinom 2002. godine, odnosno tijekom posljednje dvije godine. Stoga je i doprinos smanjenja zapošljavanja iz evidencije padu odljeva u trećem tromjesečju 2004. marginalan. Glavni generator opadanja odljeva bilo je smanjenje broja osoba izbrisanih iz evidencije zbog drugih razloga osim zapošljavanja, koji i nadalje ima tendenciju pada. Broj tih osoba u trećem je tromjesečju 2004. bio za četvrtinu manji nego u istom razdoblju 2003. te je nakon intenzivnijeg brisanja osoba iz evidencije tijekom posljednje dvije godine opao ispod razine

koja je prevladavala prije reforme posredovanja pri zapošljavanju. To se smanjenje broja izbrisanih osoba odigralo pod utjecajem usklađivanja evidentiranih osoba s novim Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, odnosno “čišćenja” evidencije HZZ-a od osoba koje nisu udovoljavale novim kriterijima nezaposlenosti. Takvih je osoba sada vjerojatno značajno manje u evidenciji nego prije reforme posredovanja zbog smanjenja registrirane nezaposlenosti za gotovo stotinu tisuća osoba tijekom dvije godine koje su slijedile nakon reforme, što utječe i na tendenciju smanjenja broja izbrisanih iz evidencije zbog drugih razloga osim zapošljavanja.

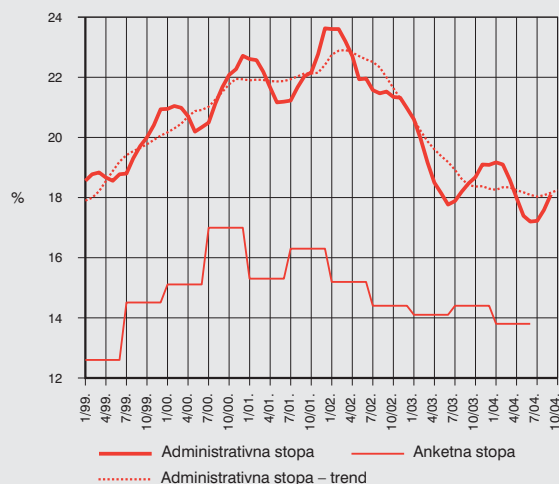
Pod utjecajem nastavka tendencije rasta priljeva u evidenciju HZZ-a i tendencije smanjenja odljeva iz evidencije u trećem je tromjesečju registrirana nezaposlenost kumulativno porasla za 1,3% (oko 4 tisuće osoba). Tijekom listopada 2004. registrirana nezaposlenost porasla je još za 2,6% (oko 8 tisuća osoba) te je krajem toga mjeseca dostigla razinu od 308 tisuća osoba. Takav je porast registrirane nezaposlenosti bio snažniji od njezina uobičajenog rasta pod utjecajem zatvaranja radnih mjesta krajem ljetne sezone i priljeva mladih osoba iz školovanja te je, osim sporadičnih skokova, ujedno prvi trajniji porast registrirane nezaposlenosti u posljednje dvije i pol godine, promatraju li se sezonski prilagođeni podaci.

Opisana dinamika registrirane nezaposlenosti utjecala je i na obrtanje tendencije pada stope registrirane nezaposlenosti u trećem tromjesečju 2004. Nakon porasta tijekom ljetnih mjeseci, stopa registrirane nezaposlenosti je krajem listopada 2004. dosegla razinu od 18,1%, što je unatoč porastu nezaposlenosti tijekom posljednjih mjeseci još bilo za 0,4 postotna boda manje nego u istom mjesecu 2003. te za 1 postotni bod manje nego na kraju 2003. godine. No, nastavi li se tendencija rasta registrirane nezaposlenosti i u posljednjem tromjesečju 2004. istom dinamikom kao u trećem, uz uobičajene sezonske učinke, njezina bi razina do kraja godine mogla nadmašiti razinu zatečenu početkom 2004. godine.

Posljednja anketna stopa nezaposlenosti, raspoloživa za prvo polugodište 2004. godine, i dalje je znatno niža od sto-

Slika 21.

ADMINISTRATIVNA I ANKETNA STOPA NEZAPOSLENOSTI

Izvor: DZS

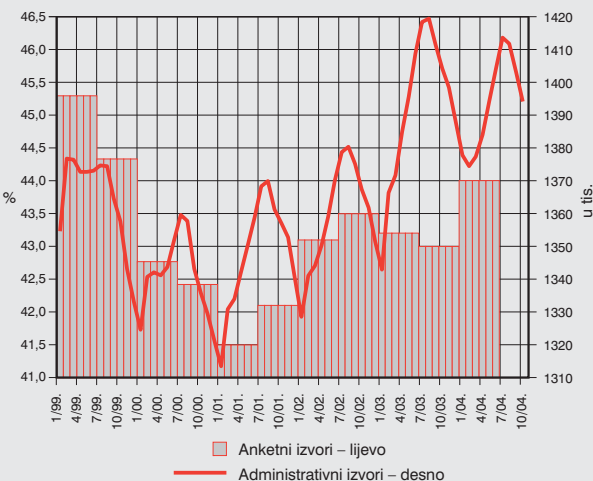
pe registrirane nezaposlenosti te je iznosila 13,8%. Ta je razina anketne nezaposlenosti ujedno bila za 0,6 postotnih bodova niža nego u drugoj polovici 2003. godine te za 0,3 postotna boda niža nego u prvoj polovici te godine. Dinamika anketne nezaposlenosti upućuje na suprotnu tendenciju nego administrativni podaci, odnosno na nastavak tendencije smanjenja nezaposlenosti. Anketni pokazatelji za drugu polovicu 2004. godine bit će dostupni tek u svibnju 2005. godine pa će se onda s više pouzdanosti moći suditi o dinamici nezaposlenosti u tome razdoblju. Kako je u prvo vrijeme nakon reforme registrirana nezaposlenost znatno snažnije opadala od anketne, to je dovelo do tendencije njihove postupne konvergencije, što je zapravo i bio jedan od posrednih ciljeva reforme posredovanja pri zapošljavanju. Međutim, zaustavljanje tendencije pada registrirane nezaposlenosti je uz nastavak smanjenja anketne nezaposlenosti u prvoj polovici 2004. godine obrnulo tu tendenciju, pri čemu je razina registrirane nezaposlenosti još uvijek značajno nadilazila anketnu nezaposlenost.

Privremeni administrativni pokazatelji ukupne zaposlenosti upućuju na nastavak stagnacije te na blago opadanje zaposlenosti u trećem tromjesečju 2004., eliminiraju li se iz te dinamike sezonski učinci. Godišnja stopa promjene ukupne zaposlenosti tako je u trećem tromjesečju 2004. iznosila $-0,7\%$, dok je u listopadu još opala, na $-1,0\%$. Za razliku od administrativnih pokazatelja zaposlenosti, posljednji anketni pokazatelj zaposlenosti, raspoloživ za prvu polovicu 2004. godine, upućuje na nastavak tendencije rasta zaposlenosti nakon zastoja u njezinu rastu tijekom 2003. godine. Anketna stopa zaposlenosti za sve osobe starije od 15 godina iznosila je u prvoj polovici 2004. godine 44% , što je za 0,8 postotnih bodova više nego u prvoj polovici 2003. godine te za 1 postotni bod više nego u drugoj polovici te godine. Anketni pokazatelji zaposlenosti obično dinamiku zaposlenosti prikazuju pouzdanije od administrativnih pokazatelja, a njihova su razilaženja do sada bila razmjerno česta.

Podaci HZMO-a o ukupnom broju osiguranika dodatni su izvor podataka o zaposlenosti koji se objavljuju mjesečno uz kratko zaostajanje, kao i DZS-ov privremeni pokazatelj zaposlenosti. No, za razliku od DZS-ova pokazatelja, broj osiguranika nije podložan naknadnim revizijama. Podaci o broju osiguranika u pravnim osobama u proteklih su nekoliko godina prosječno bili za gotovo $5,5\%$ (oko 60 tisuća osoba) viši od konačnih podataka DZS-a, što može upućivati na osobe koje same plaćaju doprinose kako bi kumulirale mirovinska prava, kao i na mogućnost boljeg obuhvata podataka HZMO-a od ankete koju provodi DZS. No, bez obzira na razliku u njihovim razinama, kretanje broja osiguranika u pravnim osobama je tijekom 2001. i 2002. godine dobro aproksimiralo dinamiku zaposlenosti u pravnim osobama koju prikazuju konačni podaci DZS-a. Tijekom 2003. godine pokazatelj DZS-a iskazao je nešto brži prosječan rast ($2,6\%$) od porasta broja osiguranika HZMO-a ($1,7\%$), ali su i u toj godini njihove tendencije ukazivale na isti smjer. No, u 2004. godini dolazi do razilaženja njihovih tendencija – dok je u prvih deset mjeseci broj osiguranika nastavio rasti gotovo istom dinamikom kao u prethodnoj godini, DZS-ov privremeni pokazatelj zaposlenosti, koji je podložan značajnoj

Slika 22.

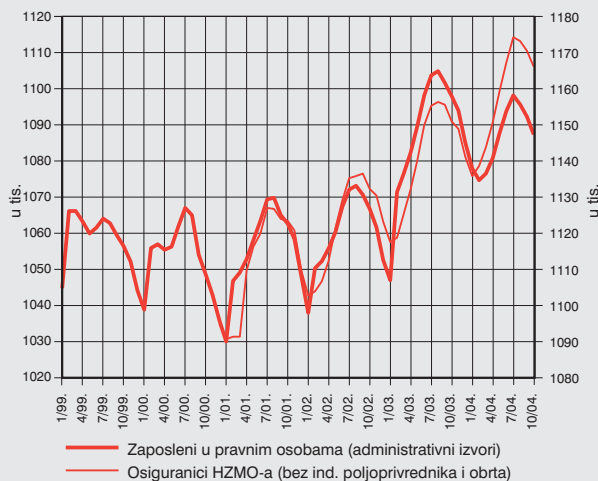
UKUPNO ZAPOSLENI PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA I STOPA ZAPOSLENOSTI PREMA ANKETNIM IZVORIMA

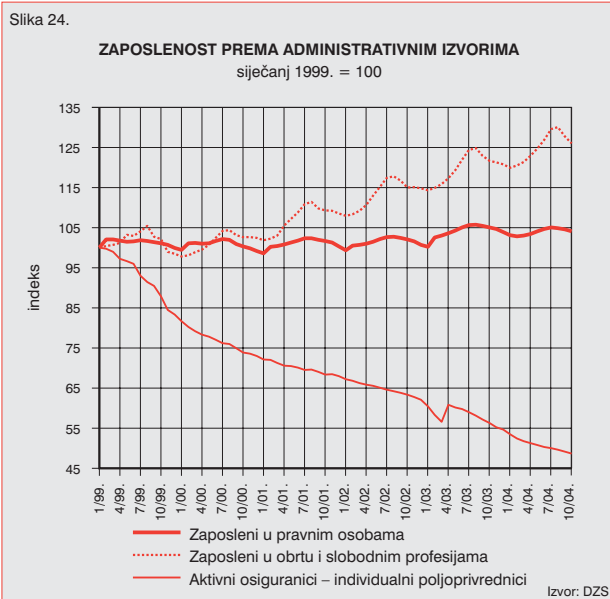
Izvor: DZS

Slika 23.

ZAPOSLENI U PRAVNIM OSOBAMA – PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA I HZMO-U

Izvori: DZS; HZMO

naknadnoj reviziji, upućuje na opadanje zaposlenosti u istome razdoblju. Ima li se u vidu kako prethodnih godina nije bilo tako značajnih razilaženja između tendencija zaposlenosti ta dva izvora, čini se vjerojatnim kako je i u 2004. godini rast zaposlenosti nastavljen sličnom ili tek nešto sporijom dinamikom nego u 2003. godini, što bi mogla potvrditi revizija privremenog DZS-ova pokazatelja zaposlenosti u travnju 2005. godine.

Opadanje ukupne zaposlenosti u listopadu 2004. na godišnjoj razini, prema privremenim podacima DZS-a, rezultat je nastavka značajnoga relativnog smanjenja broja individualnih poljoprivrednika koji su bili aktivni osiguranici HZMO-a (za 13,6%) uz lagani relativan pad zaposlenosti u pravnim osobama (za -1,0%), ali koji je zbog važnosti zaposlenosti u potonjoj kategoriji zapravo značio nešto veće apsolutno smanjenje. S druge strane, broj zaposlenih u obrtu i slobodnim zanimanjima umjereno je porastao (3,6%). Smanjenje ukupne zaposlenosti prema administrativnim izvorima proizlazi iz dvije njezine kategorije koje su pod značajnim utjecajem statističke konvencije – individualnih poljoprivrednika koji su prestali plaćati doprinose te privremenih pokazatelja zaposlenosti u pravnim osobama, koji se prikupljaju na nereprezentativnom uzorku pa ih se kasnije obično bitno revidira.

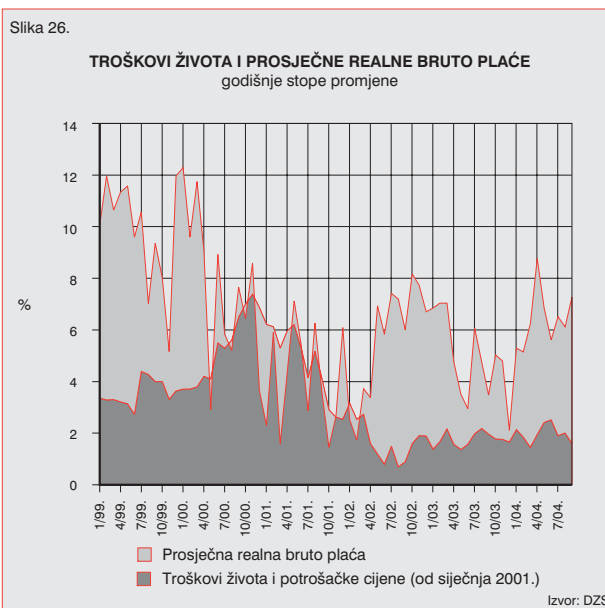
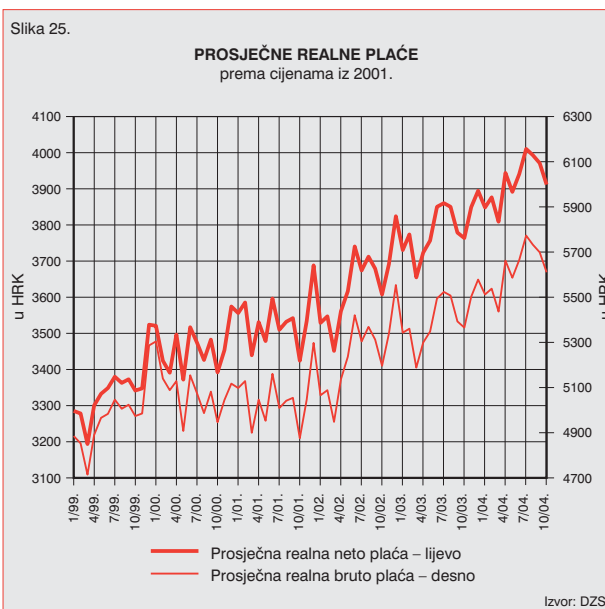
Djelatnosti u kojima je u listopadu 2004. zabilježeno najznačajnije smanjenje zaposlenosti na godišnjoj razini, prema privremenim pokazateljima za pravne osobe, bile su poljoprivreda (1 tisuća ili 3,3%), prerađivačka industrija (6,5 tisuća ili 2,6%), građevinarstvo (2,1 tisuća ili 2,7%) te javna uprava (2,7 tisuća ili 2,4%), dok je značajniji porast zaposlenosti zabilježen samo u djelatnosti obrazovanja (1,9 tisuća ili 2,2%).

Stabilizacija razine registrirane nezaposlenosti usporila je tendenciju opadanja radne snage. Tako je radna snaga u listopadu 2004. bila za otprilike 0,9% (oko 15 tisuća osoba) manja nego u istom mjesecu lani. To je opadanje radne snage značajno manje od pada u prethodnim mjesecima, a značajnim je dijelom povezano s opisanim pristranostima koje karakteriziraju privremene pokazatelje zaposlenosti te

utječu na podcjenjivanje njezine stvarne razine. Za razliku od administrativnih pokazatelja, anketa o radnoj snazi pokazuje kako je u prvom polugodištu 2004. godine ukupna stopa aktivnosti iznosila 51,1%, što je bilo značajno povećanje, gotovo za cijeli postotni bod, u odnosu na 2003. godinu.

Plaće i troškovi rada

Snažniji rast plaća, započet potkraj prvoga tromjesečja 2004. godine, nastavljen je i u trećem tromjesečju. Godišnja stopa rasta prosječne isplaćene realne bruto plaće u trećem tromjesečju 2004. iznosila je 4,8% te je bila jednaka njezinu rastu u drugom tromjesečju. Godišnja stopa njezina rasta u listopadu 2004. samo je neznatno usporena, na 4,6%. Rast neto plaća i dalje je bio nešto niži od rasta bruto plaća. Godišnja stopa rasta prosječne realne neto plaće u trećem tromjesečju 2004. iznosila je 4,3%, uz usporavanje njezina rasta na 3,9% u listopadu. Brži rast bruto plaća upućuje na djelovanje porezne progresije u uvjetima rasta prosječne plaće,

Okvir 1. Reforma Zakona o radu

Početak 2002. godine u Hrvatskoj je započela reforma institucionalnog okvira tržišta rada. Reforma posredovanja pri zapošljavanju, o kojoj se više puta pisalo u Biltenu HNB-a (vidjeti, primjerice, br. 97), bila je prvi korak u široj reformi institucionalnog okvira tržišta rada. Izmjene Zakona o radu, koje su pokrenute ubrzo nakon reforme posredovanja pri zapošljavanju, bile su potaknute utiskom da je on za poslodavce bitno restriktivniji od radnog zakonodavstva u razvijenim zemljama, pa i u susjednim tranzicijskim zemljama, što poskupljuje otvaranje novih radnih mjesta, smanjuje konkurentnost domaćega gospodarstva, potiče neformalno zapošljavanje i djeluje negativno na inozemne investitore. Proces smanjivanja restriktivnosti radnog zakonodavstva također je u skladu s tendencijama koje već duže od desetljeća slijede ostale europske zemlje³.

Iako je reforma institucionalnog okvira tržišta rada imala potporu međunarodnih institucija i bila je jedan od uvjeta za dobivanje zajma Svjetske banke za strukturne prilagodbe i sklapanje *stand-by* aranžmana s MMF-om, svijest o njezinoj nužnosti, kao i konačni ishod pregovora, u najvećoj su mjeri bili proizvod procesa tripartitnog pregovaranja domaćih partnera. Pregovori o izmjenama Zakona o radu potrajali su do srpnja 2003. godine, kada je novi Zakon donesen, odnosno gotovo dvije godine (Zakon je stupio na snagu objavom, osim odredaba koje se odnose na minimalne otkazne rokove i najmanje otpremnine, koje su se počele primjenjivati od 1. siječnja 2004.). Konačni rezultat pregovora bile su značajne izmjene Zakona o radu koje su Hrvatsku izvukle iz skupine zemalja s najrestriktivnijim radnim zakonodavstvom te su je uvrstile među europske zemlje s prosječno restriktivnim radnim zakonodavstvom, mjereno prema OECD-ovu indeksu EPL⁴ (engl. *Employment protection legislation*, EPL). Izmjene Zakona o radu smanjile su indeks EPL za 23%, sa 3,6 na 2,8 (najviša vrijednost indeksa, 6, ujedno označava najrestriktivnije radno zakonodavstvo). Reforma je unijela više fleksibilnosti u sva tri glavna područja indeksa EPL: kod ugovora na neodređeno vrijeme, propisa koji reguliraju privremeno zapošljavanje kao i kolektivnih otkaza. U području otkaza pojedinačnih ugovora o radu na neodređeno vrijeme izmjenama su skraćeni propisani minimalni otkazni rokovi i smanjene najmanje propisane otpremnine. Tako je izmjenama Zako-

na o radu najduži propisani minimalni otkazni rok skraćen na tri mjeseca za radnika sa 20 ili više godina neprekidnog staža kod istog poslodavca (ranije 6 mjeseci). Najmanja otpremnina određena je u iznosu od jedne trećine plaće za svaku godinu staža, a najviše može iznositi 6 bruto plaća za radnika sa 20 godina ili više neprekidnog radnog staža (ranije polovina neto plaće za svaku godinu staža, dakle 10 neto plaća za radnika sa 20 godina staža, a bez određivanja gornje granice najviše otpremnine). Inicijalni prijedlog reforme uključivao je izmjene koje bi razinu indeksa EPL smanjile na 2,3, što je nešto manje od prosjeka zemalja članica EU, kao i tranzicijskih zemalja srednje i istočne Europe, ali su predložene izmjene u procesu pregovora bile ublažene (Matković, T. i I. Biondić, 2003., *Reforma zakona o radu i promjena indeksa zakonske zaštite zaposlenja*, Financijska teorija i praksa, sv. 27, br. 4, str. 515-528).

Reforma je uključivala i određene kompenzacijske elemente kojima je povećana restriktivnost Zakona. Tako je Zakonom o radu propisano univerzalno sudjelovanje radnika u nadzornim odborima svih poduzeća koja zapošljavaju više od 200 radnika (ranije samo u poduzećima sa značajnim udjelom države i u poduzećima privatiziranima pod posebnim okolnostima). Također, propisana je i mogućnost uvođenja doprinosa solidarnosti za radnike koji nisu članovi sindikata, ako većina radnika u poduzeću to prihvati pa se odredba o doprinosu solidarnosti, u skladu s time, uključi u kolektivni ugovor. Naposljetku, iako je definicija malog poslodavca promijenjena tako da obuhvaća sva poduzeća koja imaju do 20 radnika (prije do 10 radnika), ukinuta je mogućnost da mali poslodavci otpuštaju radnike bez ikakvog obrazloženja. Sve navedene izmjene

Tablica 1. Međunarodna usporedba EPL indeksa

SAD	0,7
Velika Britanija	0,9
Novi Zeland	0,9
Irska	1,1
Kanada	1,1
Australija	1,2
Danska	1,5
Švicarska	1,5
Mađarska	1,7
Poljska	2,0
Finska	2,1
Češka	2,1
Nizozemska	2,2
Austrija	2,3
Nacr HR	2,3
Japan	2,3
Slovačka	2,4
Belgija	2,5
Njemačka	2,6
Norveška	2,6
Švedska	2,6
Estonija	2,6
Hrvatska '03.	2,8
Francuska	2,8
Španjolska	3,1
Italija	3,4
Slovenija	3,5
Hrvatska '01.	3,5
Portugal	3,7
Prosjek starih članica EU	2,4
Prosjek OECD-a	2,2
Prosjek izabраниh novih članica EU	2,0

Izvor: Biondić i Matković, 2003.

3 Uz indekse koji upućuju na manje restriktivno radno zakonodavstvo (Garibaldi, P. i P. Mauro, 2002. *Anatomy of Employment Growth*, Economic Policy, br. 34) kao argument za tezu o procesu uvođenja više fleksibilnosti na tržišta rada često se navodi i pomak prema manje centraliziranom kolektivnom pregovaranju (Borghijs, A., Ederveen, S. i R. de Mooij, 2003., *European Wage Coordination: Nightmare or dream to come true?*, Economics Working Papers, br. 20, European Network of Economic Policy Research Institutes).

4 Indeksom EPL mjere se različite procedure, troškovi, ograničenja i odgode koje su propisane u slučaju otpuštanja zaposlenika. On se računa kao ponderirani prosjek 22 različita pokazatelja. Neki su od tih pokazatelja brojčano izraženi u samome zakonu (npr. otpremnine i otkazni rokovi), dok su drugi kvalitativne naravi, pa ih je stoga potrebno kvantificirati u skladu s propisanim procedurom (vidjeti OECD, 1997., *Employment Adjustment, Workers and Unemployment*, Employment Outlook 1997, str. 161-184). Iako postoje značajna ograničenja pri interpretaciji indeksa EPL, on je najpotpunija mjera rigidnosti radnog zakonodavstva.

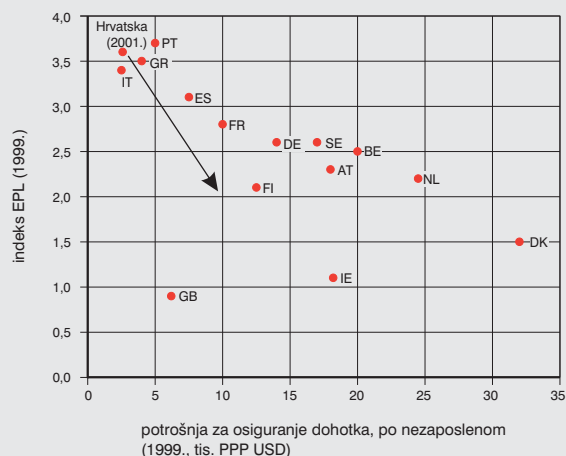
jačaju pregovaračku poziciju radnika, no indeks EPL ih ne obuhvaća pri izračunu.

Za učinke radnog zakonodavstva može se reći da nisu sasvim transparentni, ni s teorijskoga, ni s empirijskog stajališta. Zbog poskupljenja obrtaja radne snage, teorijski modeli predviđaju da visoka razina zaštite zaposlenja ograničava tokove na tržištu rada jer produžuje prosječno trajanje posla. Taj utjecaj restriktivnoga radnog zakonodavstva može biti pozitivan za radnika jer smanjuje neizvjesnost glede zaposlenja i dohotka, a zbog veće vezanosti poslodavca i radnika, poslodavci će biti skloniji ulagati u ljudski kapital, što je pozitivno i s društvenog gledišta. Naposljetku, zakonodavstvo koje štiti zaposlenje internalizira dio troškova otpuštanja koji proizlaze za društvo iz naknada za nezaposlene i sličnih izdataka. No, isto tako, viši stupanj zaštite zaposlenja ima i negativne utjecaje na gospodarstvo. O pozitivnoj vezi između zaštite zaposlenja i nezaposlenosti još se uvijek raspravlja, a nema definitivnih argumenata za nijednu od tih teza i ne može se govoriti o čvrstoj vezi između zakonske zaštite zaposlenja i više stope nezaposlenosti. Međutim, iako nije dokazana izravna kauzalnost između zakonske zaštite zaposlenja i nezaposlenosti, zakonska zaštita zaposlenja otežava smanjivanje nezaposlenosti koja je jednom nastala pod utjecajem različitih negativnih ekonomskih šokova. Negativna veza između ukupne zaposlenosti i višeg stupnja zakonske zaštite zaposlenja nešto je jača od veze zakonske zaštite zaposlenja i nezaposlenosti. Ta se veza objašnjava nižim stopama zaposlenosti mladih i žena, odnosno onih kategorija koje ulaze na tržište rada, a zbog restriktivnog zakonodavstva teže pronalaze posao, ili im zbog veće sklonosti povremenom sudjelovanju na tržištu rada odgovaraju različiti fleksibilniji oblici zapošljavanja, koji su zakonom ograničeni. Konačno, u skladu s teorijskim predviđanjima, postoje naznake o utjecaju restriktivnoga radnog zakonodavstva na duže prosječno trajanje nezaposlenosti i veću dugotrajnu nezaposlenost.

Iako restriktivno, zaštitničko radno zakonodavstvo može imati negativne makroekonomske posljedice, ono očito ima i pozitivne učinke za radnike, osobito one koji

Slika 27.

ZAŠTITA ZAPOSLENJA (INDEKS EPL) I POTROŠNJA ZA OSIGURANJE DOHOTKA TIJEKOM NEZAPOSLENOSTI

Izvori: HZZ; Young, D., 2003.

imaju posao. Stoga je ublažavanje radnog zakonodavstva u Hrvatskoj bilo praćeno povećanjem naknada za nezaposlene i produljenjem njihova trajanja⁵, što je radnicima, sa stajališta zaštite od gubitka dohotka, supstitut. Takav model institucionalne reforme posebno snažno zagovaraju EU i Međunarodna organizacija rada (Young, D., 2003., *Employment protection legislation: its economic impact and the case for reform*, EU Economic Papers 186). Međunarodna organizacija rada posebno ističe primjer Danske, koja je visokim izdacima za mjere pasivne i posebno aktivne politike vezane uz fleksibilno radno zakonodavstvo uspjela smanjiti rizik od gubitka dohotka. Takva se preporuka čini umjesnom i u slučaju Hrvatske jer je uz relativno nisku potrošnju na mjere aktivne i pasivne politike na tržištu rada donedavno bila prisutna restriktivna zakonska regulativa.

⁵ Najveći iznos novčane naknade povećan je sa 900 na 1000 kuna te su uvedene jednokratne naknade, što je zapravo, u jednoj mjeri, obuhvatilo usklađivanje naknada s porastom plaća, dok je njihovo najveće trajanje povećano sa 12 na 15 mjeseci.

Okvir 2. Jedinični trošak rada (JTR) u Hrvatskoj

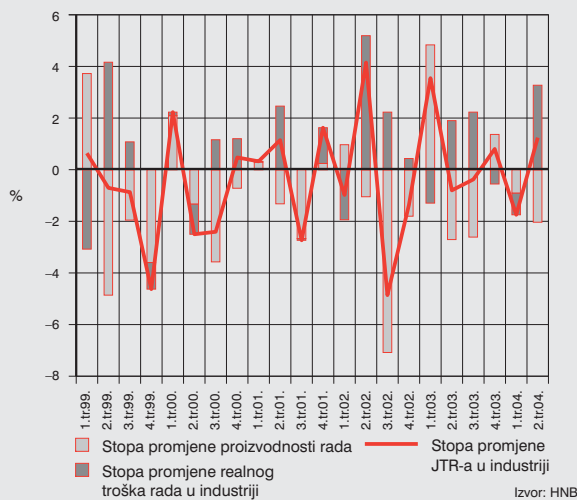
Pokazatelj "jedinični trošak rada, kraće: JTR"⁶ iznimno je zanimljiv sa stajališta monetarnih vlasti. Prvo, rast JTR-a može poslužiti kao rano upozorenje na pojavu inflatornih pritisaka, opasnosti od jačanja inflacije i prisutnost inflatornih pritisaka. Nadalje, on omogućava kvalitetnije analiziranje uzroka inflacije, odnosno može poslužiti kao jedan od pokazatelja koji pomaže u razlučivanju da li inflacija potiče iz domaćih ili inozemnih izvora, tj. je li uzrokovana rastućim troškovima uvoznih intermedijarnih proizvoda ili prekomjernom domaćom potražnjom. Konačno, JTR je moguće razmatrati i u nešto široj perspektivi kao što je,

⁶ Jedinični trošak rada se definira kao omjer nadnica i proizvodnosti, odnosno ukupnog troška rada i ukupne proizvodnje, što je međusobno ekvivalentno.

primjerice, kretanje međunarodne konkurentnosti gospodarstva.

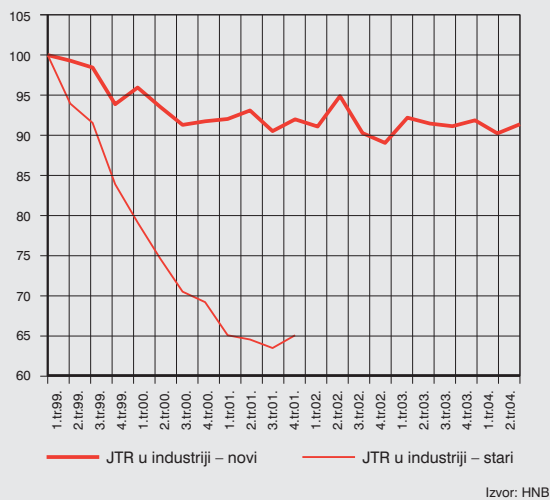
HNB je još od sredine 1990-ih statistički pratio mjesečni pokazatelj JTR-a u industriji izračunat na osnovi tada raspoloživih varijabli – ukupnih troškova rada u industriji (koji su bili deflacijirani indeksom troškova života, kako bi se dobio realni JTR), koje je pratio i u svojim mjesečnim biltenima objavljivao ondašnji ZAP, odnosno današnja Fina, i fizičkog obujma industrijske proizvodnje. Međutim, krajem 2001. godine Fina je zbog reforme platnog prometa prestala prikupljati podatke o novčanim tokovima. Na osnovi iskustva također je zaključeno kako fizički obujam industrijske proizvodnje nije sasvim zadovoljavajuće mjerilo ukupne industrijske proizvodnje. Navedeni statistički problemi i problemi u dostupnosti serije podataka doveli su do potrebe za konstruiranjem pokazatelja JTR-a na osnovi

Slika 28.

**DOPRINOSI TROMJESEČNIH STOPA PROMJENE
TROŠKA RADA I PROIZVODNOSTI RADA
STOPI PROMJENE JTR-a U INDUSTRIJI**

Izvor: HNB

Slika 29.

**USPOREDBA STAROG I
NOVOG JTR-a U INDUSTRIJI**
1. tromjesečje 1999. = 100

Izvor: HNB

drugih varijabli. Novi pokazatelj JTR tako je konstruiran na osnovi prosječne realne bruto plaće i na osnovi proizvodnosti rada u industriji, definiranoj kao bruto dodana vrijednost po zaposlenom u industriji.

Iako su tromjesečni podaci o realnom JTR-u u industriji iznimno kolebljivi, ipak je moguće uočiti tendenciju opadanja JTR-a između 1999. i 2001. godine, od kada se njegova razina stabilizirala. To znači da posljednjih godina pritisak na rast plaća nije prelazio porast proizvodnosti rada, odnosno da domaći doprinos rastu cijena koji je dolazio s tržišta rada nije bio značajan. Moguće je, nadalje, usporediti doprinose pojedinih komponenata JTR-a promjeni agregatnog JTR-a. Između 2. tromjesečja 1999. i 2. tromjesečja ove godine (izabrana su ista tromjesečja zbog eliminacije sezonskih učinaka) realna bruto dodana vrijednost u djelatnosti industrije porasla je za 20,2%, dok je zaposlenost tijekom istog razdoblja kumulativno smanjena za 3,9%, što daje ukupan rast proizvodnosti rada od 25,7%. Prosječna bruto plaća u industriji tijekom istog je razdoblja realno porasla za ukupno 16,7%.

Učinak pojedine metodologije na izračun JTR-a najbolje ilustrira usporedba realnog JTR-a u industriji izračunatog na osnovi nove i na osnovi stare metodologije, koja je bila raspoloživa u razdoblju do kraja 2001. godine. Prema

starioj metodologiji realni JTR je od početka 1999. pa do 2001. godine smanjen za otprilike jednu trećinu, a prema novoj metodologiji njegovo je smanjenje u istom tom razdoblju iznosilo desetak posto. Nastala razlika iznimno je velika i upozorava na to da postoji mogućnost pogrešaka pri tumačenju dinamike JTR-a.

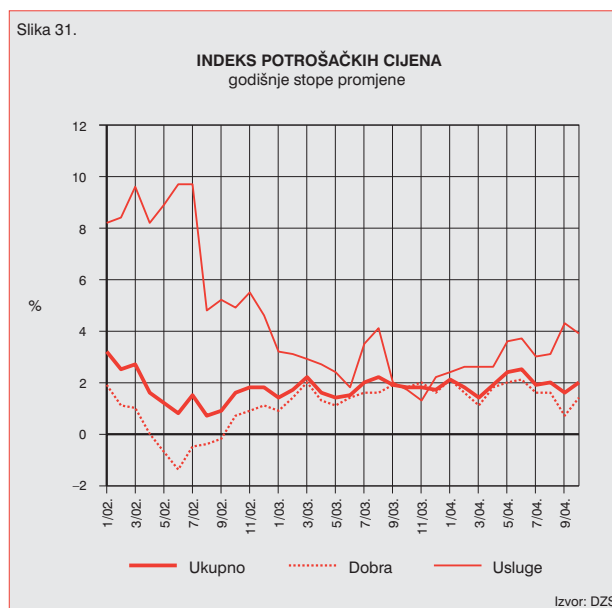
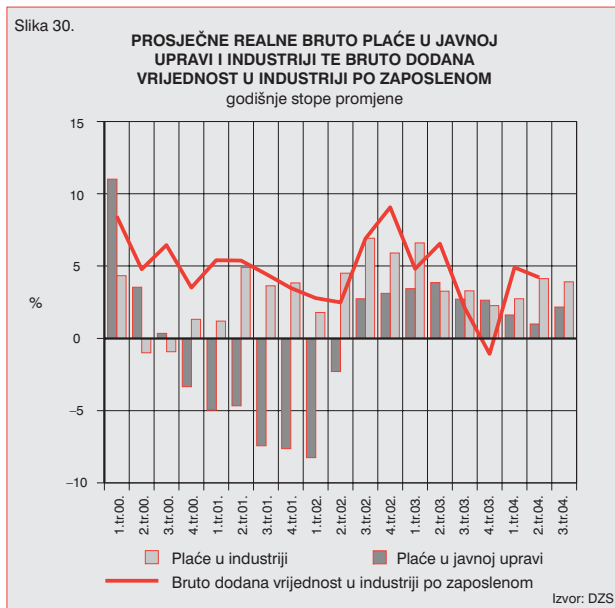
No, i novi pokazatelj JTR-a ima određene statističke manjkavosti. Tako u prosječnu bruto plaću u industriji nisu uključeni doprinosi koje plaća poslodavac, pa stoga taj pokazatelj ne mora odražavati promjene strukture doprinosa koje mijenjaju ukupan trošak rada. Također, budući da se prosječna bruto plaća računa na osnovi uzorka poduzeća koja su do polovice mjeseca DZS-u dostavila izvješća o isplaćenim plaćama za prethodni mjesec, taj pokazatelj ne mora biti prikupljen (i vjerojatno nije) na reprezentativnom uzorku poduzeća. Konačno, zaposlenost u industriji, o kojoj izvješćuje DZS, podložna je značajnim naknadnim izmjenama, pa stoga kratkoročna korist od JTR-a može biti upitna, a čak i u slučaju konačnih podataka o zaposlenosti postoje značajna razilaženja u odnosu na anketne podatke. Stoga još postoji prostor za poboljšanje kvalitete JTR-a s poboljšanjem kvalitete pojedinih statističkih pokazatelja na kojima se njegov izračun zasniva.

što rezultira povećanjem poreznog opterećenja plaća. No, povećanje neoporezivoga osobnog odbitka, predviđeno za početak 2005. godine, trebalo bi poništiti dio učinaka porezne progresije i omogućiti nastavak rasta neto plaća u toj godini istom dinamikom kao u 2004., uz nešto sporije povećanje ukupnog troška rada.

Na brži realni rast plaća uglavnom je utjecao njihov brži nominalni porast, uz umjeren rast potrošačkih cijena koji je već dvije godine bio stabilan. Stopa rasta prosječne nominalne bruto plaće tako je u trećem tromjesečju 2004. iznosila 6,7%, a u listopadu je njezin rast nastavljen gotovo istom dinamikom, uz stopu rasta od 6,6%. Takav nominalni rast

plaća znači blago usporavanje u odnosu na drugo tromjesečje 2004., tijekom kojega je u pojedinim mjesecima stopa rasta prosječne nominalne bruto plaće dosegla 8%.

Oporavak industrijske proizvodnje krajem drugog tromjesečja 2004., uz smanjenje zaposlenosti u industriji, utjecao je na stabilizaciju rasta proizvodnosti rada, izraženu godišnjom stopom rasta bruto dodane vrijednosti po zaposlenom, na razini višoj od 4%. Porast proizvodnosti rada u industriji u drugom se tromjesečju 2004. zadržao iznad godišnje stope rasta prosječne realne bruto plaće u industriji, unatoč njezinu nešto bržem rastu. Kako je u trećem tromjesečju 2004. nastavljen oporavak industrijske proizvodnje

uz istodobni nastavak blagog smanjenja zaposlenosti u industriji, može se očekivati i nešto snažniji rast proizvodnosti rada pa stoga ni nastavak snažnijeg rasta plaća u trećem tromjesečju 2004. ne bi trebao izazvati inflatorne pritiske. Dakako, ostaje ograničenije vezano uz privremenu narav podataka o zaposlenosti u industriji pa bi svaka njihova značajnija revizija naviše mogla pokazati kako je porast proizvodnosti zapravo bio sporiji nego što to podaci trenutačno pokazuju.

U trećem su tromjesečju 2004. uočljive promjene u politici plaća u javnoj upravi i blago ubrzanje realnog rasta prosječne plaće u toj djelatnosti. To je ubrzanje porasta plaća bez dodatnog opterećenja proračuna omogućeno smanjenjem zaposlenosti u javnoj upravi. No, rast plaća u javnoj upravi još je značajno sporiji od rasta plaća u industriji, odnosno od prosječnog rasta plaća u gospodarstvu. Stoga popuštanje politike ograničavanja rasta plaća u javnoj upravi ne bi trebalo izazvati značajnije pritiske na rast plaća u ostalim djelatnostima gospodarstva.

Cijene

Premda je, ukupno gledajući, tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine došlo do blagog povećanja godišnje stope inflacije potrošačkih cijena, sa 1,7% u prosincu 2003. na 2,0% u listopadu 2004., inflatorni su pritisci krajem trećega, odnosno početkom četvrtog tromjesečja 2004. bili slabiji nego na kraju drugog tromjesečja kada je zabilježena i najviša stopa inflacije u 2004. od 2,5%. Inflacija je u Hrvatskoj i nadalje niska, te je za 0,4 postotnih bodova niža u usporedbi s listopadskom stopom inflacije od 2,4% ostvarenom u eurozoni. Unatoč prisutnosti inflacijskih šokova uvezenih iz inozemstva (porast cijena sirove nafte i drugih sirovina, posebno metala), nije došlo do značajnog ubrzanja domaće inflacije, što je uglavnom posljedica slabih pritisaka na rast cijena koji su dolazili iz domaćega gospodarskog okružja. Središnja banka svojom je monetarnom politikom utjecala na održavanje relativne stabilnosti tečaja kune prema euru, koji je i na-

dalje glavno nominalno sidro inflacijskih očekivanja u zemlji. Relativno prigušeni domaći inflatorni pritisci proizašli su, između ostaloga, iz usporavanja rasta osobne potrošnje, stagnacije državne potrošnje te rasta zaliha gotovih industrijskih proizvoda. Nadalje, u domaćem gospodarstvu prisutna je relativno visoka stopa nezaposlenosti, koja djeluje prigušujuće na zahtjeve za porastom plaća i na pregovaračku snagu sindikata. Snažna konkurencija uvoznih proizvoda i jaka konkurencija prisutna u trgovini na malo i nadalje su značajni čimbenici koji utječu na slabljenje inflatornih pritisaka.

Tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine izražene su promjene u dinamici kretanja pojedinih komponenata ukupnog indeksa potrošačkih cijena. Nakon blagog rasta administrativno reguliranih cijena u 2003. godini, njihov se doprinos ukupnoj inflaciji potrošačkih cijena u 2004. povećao, jednim dijelom zbog rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, koji se prelio na rast domaćih cijena naftnih derivata, a drugim dijelom zbog povećanja drugih administrativno reguliranih cijena (plina, vode za kućanstva, cestarina i sl.). Uz godišnju stopu rasta cijena goriva i maziva za osobne automobile od 18,3% te loživog ulja od 42,4%, izravni doprinos porasta cijena naftnih derivata ukupnoj godišnjoj stopi inflacije potrošačkih cijena ostvarenoj u listopadu 2004. dosegnuo je 0,9 postotnih bodova, tako da se gotovo polovina (46%) godišnjeg rasta potrošačkih cijena zabilježenog u listopadu 2004. može pripisati tom izvoru. Ukupno su administrativno regulirane cijene tijekom prvih deset mjeseci 2004. (listopad 2004. u usporedbi s prosincem 2003.) porasle za 7%.

Nadalje, došlo je i do zamjetnog ubrzanja rasta godišnje stope temeljne inflacije sa 1,2% u prosincu 2003. na 2,3% u listopadu 2004. Značajnim se dijelom ubrzanje rasta temeljne inflacije može pripisati porastu cijena duhanskih prerađevina od 12,7% na godišnjoj razini (zbog povećanja trošarina u kolovozu 2004. godine te povećanja cijena pri proizvođačima), tako da je njihov doprinos temeljnoj inflaciji u listopadu 2004. godine iznosio 0,7 postotnih bodova. Takav doprinos ima obično jednokratni učinak na rast ukupne razine cijena, te će učinak spomenutog porasta cijena

Tablica 2. Indeks potrošačkih cijena, godišnje stope promjene

	Ponder	XII.03.	III.04.	VI.04.	IX.04.	X.04.
Ukupno	100,0	1,7	1,4	2,5	1,6	2,0
Prehrana i bezalkoholna pića	33,0	2,8	3,5	1,6	-1,7	-1,2
Alkoholna pića i duhan	5,4	1,4	1,4	1,4	10,4	10,0
Odjeća i obuća	8,3	-0,7	-1,8	1,5	-0,7	-0,6
Stanovanje, voda, energ., plin i dr.	14,3	0,7	0,5	4,5	5,4	5,8
Pokućstvo, oprema za kuću i dr.	4,8	-0,6	-0,4	-0,6	-0,5	-0,1
Zdravstvo	2,8	5,5	5,5	3,3	3,0	2,3
Promet	11,3	2,2	-1,9	5,4	3,1	5,0
Komunikacije	4,5	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,4
Rekreacija i kultura	5,6	1,6	3,2	3,9	3,2	3,5
Obrazovanje	0,9	0,3	0,6	0,6	1,2	1,2
Ugostiteljske usluge	3,2	3,9	4,1	3,9	4,0	2,9
Ostala dobra i usluge	5,9	1,6	2,0	2,1	2,0	2,3
Dobra	77,3	1,6	1,1	2,1	0,7	1,4
Usluge	22,7	2,2	2,6	3,7	4,3	3,9

Izvor: DZS

iščeznuti u kolovozu 2005. godine. Osim toga, zbog ubrzanja godišnje stope rasta cijena usluga koje se formiraju tržišno, sa 3,0% u prosincu 2003. na 3,5% u listopadu 2004. godine, povećao se i doprinos rasta cijena usluga temeljnoj inflaciji.

Godišnje stope rasta cijena usluga, i onih koje ulaze u ukupni indeks potrošačkih cijena, i onih koje ulaze u indeks temeljne inflacije, kontinuirano nadmašuju godišnje stope rasta cijena dobara. Tako je primjerice godišnja stopa promjene cijena usluga (iz indeksa potrošačkih cijena) u listopadu 2004. godine iznosila 3,9%, dok je istodobno zabilježen rast cijena dobara na godišnjoj razini od samo 1,4%. Ta se razlika najčešće objašnjava time što su dobra većinom međunarodno razmjenljiva, te na formiranje njihovih cijena značajno utječe inozemna konkurencija. Nadalje, brži rast cijena usluga pripisuje se tzv. Balassa-Samuelsonovu učinku, odnosno bržem rastu proizvodnosti rada u proizvodnji dobara nego u uslugama. Zbog mobilnosti radne snage između pojedinih sektora u gospodarstvu, kretanje plaća u sektoru usluga uvelike prati porast plaća u sektoru dobara, što na kraju rezultira bržim rastom cijena usluga u usporedbi s rastom cijena dobara.

pozitivne i rastuće doprinose ukupnoj inflaciji tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine koje su davali rast administrativno reguliranih cijena i rast cijena koje ulaze u izračun temeljne inflacije, s druge je strane uvelike kompenziralo snažno pojeftinjenje poljoprivrednih proizvoda u 2004. u usporedbi s visokom razinom njihovih cijena ostvarenom tijekom 2003. godine, kad su vladale sušne vremenske prilike. Promatrajući ih sve zajedno, poljoprivredni su proizvodi tijekom prvih deset mjeseci 2004. prosječno pojeftinili za 20%.

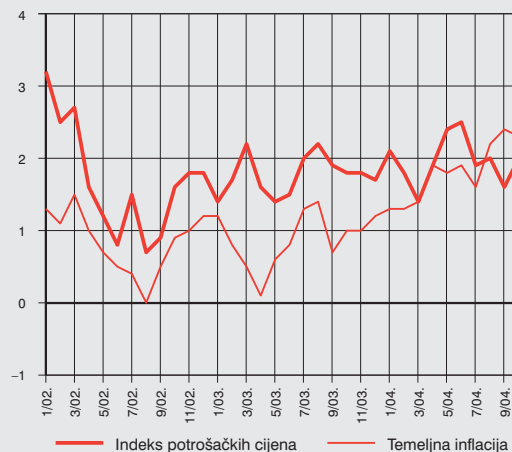
Mjesečne stope inflacije mjerene kretanjem indeksa potrošačkih cijena zabilježene krajem trećega i početkom četvrtog tromjesečja 2004. godine varirale su pod uobičajenim utjecajem sezonskih čimbenika, međutim, na kretanje cijena utjecali su i određeni neočekivani jednokratni čimbenici. Tako je u rujnu 2004. presudan utjecaj na zabilježeni pad ukupnog indeksa potrošačkih cijena za 0,2% u odnosu na prethodni mjesec imao pad cijena osobnih automobila, uvjetovan uvođenjem dodatnih pogodnosti pri kupnji određenih automobila srednje klase. Uvođenje viših trošarina na automobile sredinom srpnja 2004. nije se odrazilo na rast cijena automobila u iduća dva mjeseca jer su trgovci imali na zalihama dovoljno automobila koji su bili ocarinjeni prije stupa-

nja na snagu novih odredaba o povećanju trošarina. Doprinos 5,9%-tnog pojeftinjenja automobila smanjenju ukupnog indeksa potrošačkih cijena u rujnu 2004. u odnosu na kolovoz iznosio je -0,3 postotna boda (uzevši u obzir da udio te skupine proizvoda u košarici za izračun ukupnog indeksa potrošačkih cijena iznosi 4,5%). Ostali čimbenici koji su u većoj mjeri utjecali na kretanje inflacije potrošačkih cijena u rujnu 2004. bili su sezonskoga karaktera, a odnosili su se, s jedne strane, na pojeftinjenje poljoprivrednih proizvoda, usluga smještaja i turističkih aranžmana te, s druge strane, na poskupljenje odjeće i obuće nakon što su u prodavaonice prispjele nove jesensko-zimske kolekcije.

Na kretanje indeksa potrošačkih cijena, koji je u listopadu 2004. porastao za 0,4% u odnosu na prethodni mjesec, najviše je utjecalo poskupljenje naftnih derivata te, slično kao i u rujnu, sezonski čimbenici. Budući da je ostvareni mjesečni rast cijena u listopadu 2004. godine bio za 0,4%-tnih bodova viši nego u listopadu 2003., godišnja se stopa inflacije pot-

Slika 32.

INDEKS POTROŠAČKIH CIJENA I TEMELJNA INFLACIJA^a godišnje stope promjene

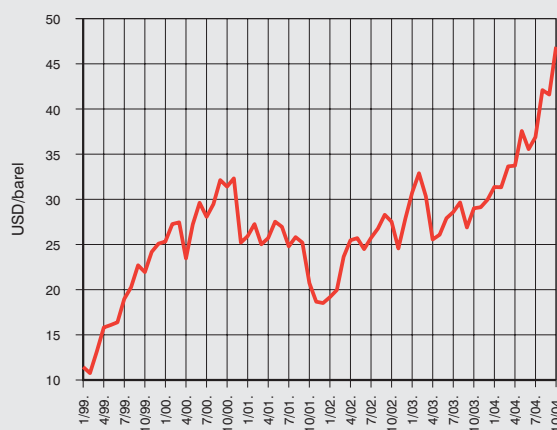

^a Temeljna inflacija izračunava se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje indeksa cijena na malo isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene proizvoda koje su administrativno regulirane (među ostalim, tu su svrstane cijene električne struje i naftnih derivata).

Izvor: DZS

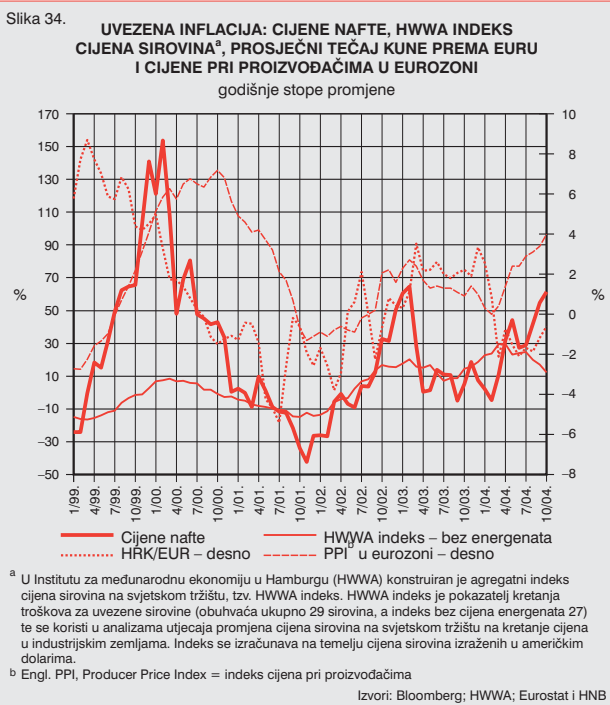
Slika 33.

PROSJEČNA CIJENA SIROVE NAFTES^a NA SVJETSKOM TRŽIŠTU

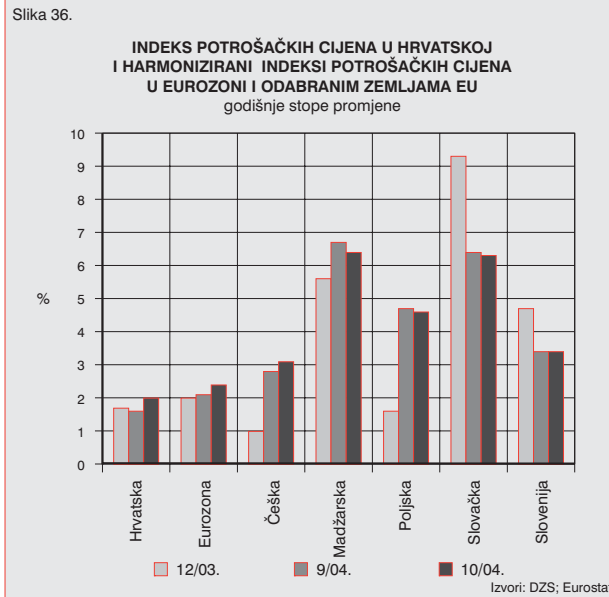
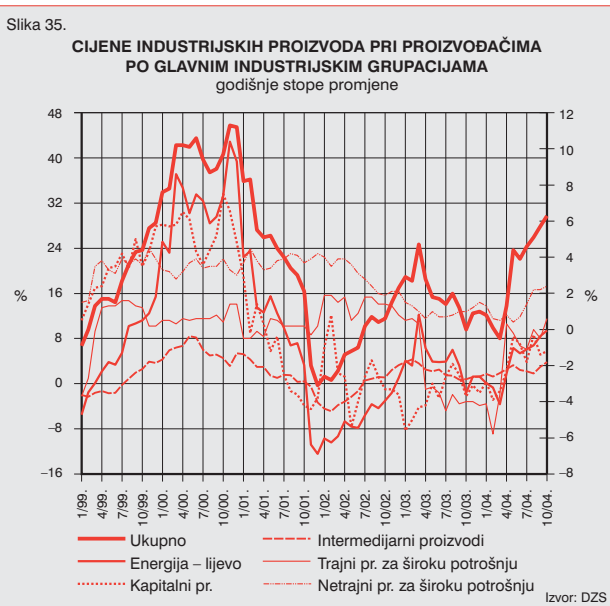

^a Računa se kao prosjek sljedećih cijena nafte (promptna isporuka): Dubai Fateh, U.K. Brent i West Texas Intermediate.

Izvor: Bloomberg

rošačkih cijena povećala sa 1,6% u rujnu 2004. na 2,0% u listopadu. Tijekom rujna i listopada 2004. ostvaren je snažan rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, pri čemu je cijena barela sirove nafte tipa Brent porasla za ukupno 24,0% – sa 39,3 USD krajem kolovoza na 48,8 USD krajem listopada. Poskupljenje sirove nafte na svjetskom tržištu prelilo se u 3,7%-tno poskupljenje goriva te 10,4%-tno poskupljenje loživog ulja na domaćem tržištu, tako da je doprinos naftnih derivata mjesečnoj stopi inflacije u listopadu 2004. iznosio 0,2 postotna boda. Na mjesečni rast cijena zabilježen u listopadu 2004. također je utjecalo prosječno poskupljenje automobila za 1,3%. Doprinos sezonskog rasta cijena odjeće i obuće za 3,6% u listopadu 2004. u odnosu na rujnu značajnim je dijelom bio kompenziran sezonskim padom cijena poljoprivrednih proizvoda za 2,8% i turističkih aranžmana za 32,9%.

Uvezeni su inflatorni pritisci na rast domaće inflacije tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine rasli, a ogledali su se u trendu porasta cijene sirove nafte na svjetskom tržištu, visokim godišnjim stopama rasta cijena sirovina (posebno metala) te rastućim godišnjim stopama promjene proizvođačkih cijena u eurozoni. Utjecaj poskupljenja sirove nafte na svjetskom tržištu na kretanje cijena naftnih derivata i ukupne inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj detaljnije je obrađen u Okviru 3. Jačanje tečaja kune prema euru te, osobito, kune prema američkom dolaru, koji je u listopadu 2004. u usporedbi s prosincem 2003. bio prosječno za 0,6%⁷, odnosno za 6,7%⁸ niži, u određenoj je mjeri ublažavalo spomenute uvezeno inflatorne pritiske.

Cijene domaćih industrijskih proizvoda pri proizvođačima tijekom 2004. godine snažno su i kontinuirano rasle te je pod utjecajem poskupljenja, prije svega, energije i intermedijarnih proizvoda ostvaren snažan rast godišnje stope promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima sa 1,0% u prosincu 2003. na 3,9% krajem drugog tromjesečja 2004. godine, te na 5,7% krajem trećega i 6,3% početkom četvrtog tromjesečja 2004. Međutim, valja spomenuti da je godišnja stopa rasta cijena finalnih proizvoda pri proizvođačima, koji izravno ulaze u lanac maloprodaje, tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine unatoč trendu porasta, zbog povećanih troškova proizvodnje, ipak ostala u zoni niske inflacije. Tako se godišnja stopa promjene cijena trajnih proizvoda za široku potrošnju povećala sa -4,2% u prosincu 2003. godine na 0,6% u listopadu 2004., dok se godišnja stopa promjene cijena netrajnih proizvoda za široku potrošnju tijekom spomenutog razdoblja povećala sa 1,5% na 2,4%. Jedan od bitnih čimbenika koji ograničava rast cijena finalnih proizvoda pri proizvođačima jest snažna uvozna konkurencija i blago aprecirajući tečaj kune prema euru. Nadalje, ocijene li trgovačke kuće postojeće šokove privremenima, može se očekivati da će se rast cijena pri proizvođačima tek manjim dijelom preliti na rast potrošačkih cijena.

⁷ Tečaj kune prema euru.

⁸ Tečaj kune prema američkom dolaru.

Okvir 3. Utjecaj poskupljenja naftnih derivata na kretanje inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj

Prosječna dnevna cijena barela sirove nafte na svjetskom tržištu porasla je u prvih deset mjeseci 2004. godine ukupno 56,5%, odnosno sa 30,0 USD za barel zabilježenih u prosincu 2003. na 46,9 USD u listopadu 2004. godine. Ubrzanje globalnoga gospodarskog rasta, osobito potaknutog snažnim rastom u Kini i SAD-u, utjecalo je na rast potražnje za sirovom naftom, koji je bio brži od očekivanoga. S druge strane, brojni geopolitički čimbenici (nestabilna politička situacija u Iraku, Venezueli i Nigeriji), štrajk zaposlenih u norveškoj naftnoj industriji, prekidi u isporukama nafte jednoga od najvećih ruskih proizvođača, Yukosa, zbog financijskih problema te, naposljetku, nepovoljni vremenski uvjeti (uragani u Meksičkom zaljevu) kočili su rast ponude sirove nafte na svjetskom tržištu, što je zajedno sa sve većim očekivanjima koja su se formirala u takvom okružju, utjecalo na značajan rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu.

Taj se rast prelio i u povećanje cijena naftnih derivata na domaćem tržištu. Tri su osnovna kanala preko kojih se cjenovni šokovi na svjetskom tržištu sirove nafte prelijevaju na rast domaće inflacije, što je napose izraženo u gospodarstvima poput hrvatskoga, čija se proizvodnja naftnih derivata uvelike zasniva na uvoznim sirovinama. Prvi od njih je tzv. direktni kanal, kojim, s kratkim vremenskim pomakom, dolazi do rasta domaćih cijena naftnih derivata, koji su sastavni dio potrošačke košarice dobara. Veličina direktnog učinka određenog porasta cijena naftnih derivata na inflaciju ovisi o njihovu udjelu u košarici za izračun indeksa potrošačkih cijena. U indeksu potrošačkih cijena koji se računa u Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske udio svih naftnih derivata zajedno u ukupnom indeksu potrošačkih cijena za 2004. godinu bio je 4,45%, od čega 4,01 postotni bod otpada na goriva i maziva za osobne automobile, a preostala 0,44 postotna boda na loživo ulje. Iz toga proizlazi da će direktni doprinos inflaciji, primjerice, 10%-tnog rasta cijena naftnih derivata na godišnjoj razini

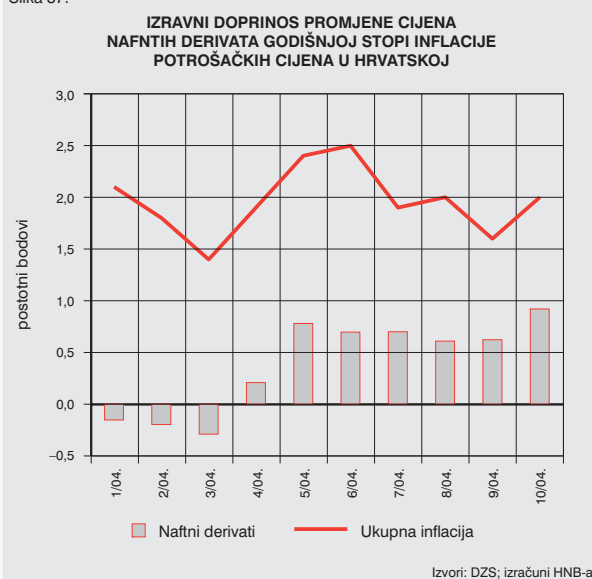
dosegnuti 0,445 postotnih bodova.

Premda su cijene naftnih derivata na domaćem tržištu porasle u siječnju 2004. u odnosu na prosinac 2003., njihova je godišnja razina u prvom tromjesečju 2004. u usporedbi s razinom ostvarenom u prvom tromjesečju prethodne godine bila niža, tako da je doprinos cijena naftnih derivata ukupnoj inflaciji tijekom prvog tromjesečja 2004. bio negativnog predznaka. Od početka drugog tromjesečja 2004. godišnja se stopa promjene cijena naftnih derivata postupno povećavala sa 4,7% u travnju na 20,7% u listopadu, tako da je doprinos povećanja cijena naftnih derivata ukupnoj domaćoj inflaciji bio pozitivnog predznaka te je pokazivao trend porasta, dosegnuvši u listopadu ukupno 0,9 postotnih bodova. Stoga se gotovo polovina (46%) godišnjeg porasta potrošačkih cijena od 2,0% zabilježenog u listopadu 2004. godine može pripisati tom izvoru.

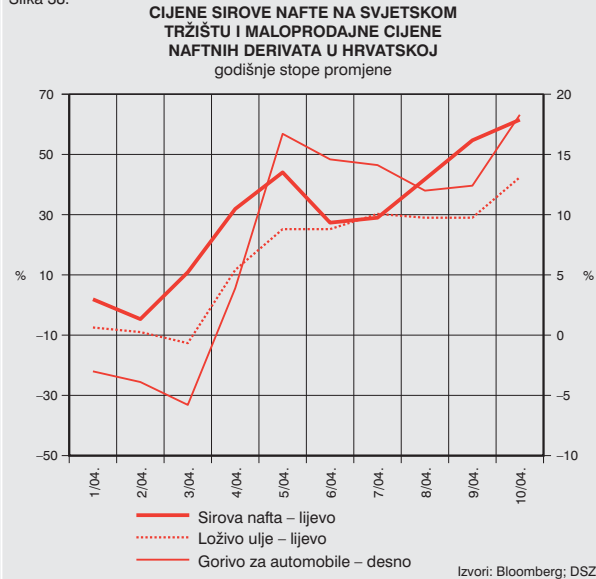
Drugi kanal preko kojega se rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu prelijeva u domaću inflaciju je tzv. indirektni kanal, kojim, s nešto dužim vremenskim pomakom, dolazi do porasta cijena pri proizvođačima drugih proizvoda i usluga u čijoj se proizvodnji naftni derivati u različitoj mjeri koriste kao input. Naime, proizvođači suočeni s porastom troškova inputa nastojat će te troškove prebaciti na svoje prodajne cijene kako bi zadržali nepromijenjene profitne marže. Indirektne učinke mnogo je teže kvantificirati jer će se porast troškova proizvodnje određenog proizvoda odraziti na njegovu maloprodajnu cijenu ovisno o brojnim drugim čimbenicima, kao što su, na primjer, stupanj konkurencije na pojedinom tržištu, faza gospodarskog ciklusa i sl. Direktni i indirektni učinci (nazivaju se zajedno još i učincima u prvom krugu; engl. *first-round effects*) imaju privremeni učinak na povećanje godišnje stope inflacije te iščezavaju nakon godinu dana od mjeseca u kojem su se pojavili.

Zaoštavanje monetarne politike primjenjuje se obično tek onda kad se procijeni da u uvjetima rastućih cijena naftnih derivata postoji rizik da u gospodarstvu nastanu i tzv. učinci u drugom krugu (engl. *second round effects*). Oni se javljaju onda kada se u procesu pregovora o plaćama uspije

Slika 37.

Slika 38.

izboriti za njihov nominalni rast kako bi se sačuvala njihova realna vrijednost. Tada može doći do tzv. spirale plaća i cijena, jer će proizvođači nastojati porast plaća prelići na porast cijena svojih proizvoda, što može izazvati novi krug rasta inflacijskih očekivanja, smanjenja realnih plaća i novi krug zahtjeva za povećanjem nominalnih plaća. To je treći kanal preko kojega porast cijena sirove nafte može utjecati na kretanje inflacije potrošačkih cijena u zemlji, te, za razliku od prva dva kanala, može imati trajan učinak na povećanje stope inflacije u zemlji. Tijekom 2004. godine porast plaća u državnom i poslovnom sektoru bio je umjeren. Imajući u vidu da se država obvezala u postojećem *stand-by* aranžmanu s MMF-om da neće povećavati realnu masu plaća, očekuje se da će stabilnost plaća u javnom sektoru imati stabilizirajuće djelovanje i na zahtjeve za porastom plaća u privatnom sektoru. Dodatni čimbenik koji bi trebao djelovati stabilizirajuće na kretanje plaća u Hrvatskoj jest i još uvijek visoka stopa nezaposlenosti na domaćem tržištu rada. Promatrajući u cjelini, ocjenjuje se da u takvom gospodarskom okružju u srednjoročnom razdoblju ne bi trebalo doći do drugoga kruga učinaka porasta cijena nafte na porast domaće inflacije preko njihova ukalkuliranja u zahtjeve za adekvatnim porastom plaća.

Uz ukupni porast cijene sirove nafte na svjetskom tržištu izražene u američkim dolarima tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine (listopad 2004. u odnosu na prosinac 2003.) od 56,5%, ukupni je porast cijena naftnih derivata na domaćem tržištu bio znatno blaži te je iznosio 18,3% kod goriva i maziva za osobne automobile i 42,2% kod loživog ulja. Među čimbenicima koji su utjecali na sporiji rast domaćih cijena naftnih derivata od rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu ističu se aprecijacija tečaja kune

na, a većim dijelom pokriti na štetu rasta dobiti.

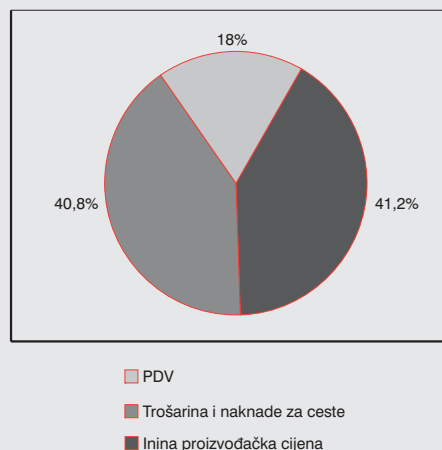
Rast godišnje stope inflacije u eurozoni (mjerene kretanjem harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena) sa 2,0% u prosincu 2003. na 2,4% u listopadu 2004. godine u značajnoj se mjeri može pripisati povećanju godišnje stope promjene cijena energenata. Unatoč ovogodišnjem značajnom porastu cijena sirove nafte i drugih sirovina, u nekim je zemljama, primjerice u Sloveniji, proces dezinflacije nastavljen, što se, između ostaloga, pripisuje relativno restriktivnoj monetarnoj politici, snižavanju trošarina na naftne derivate te pojačanoj konkurenciji na tržištu robe i usluga nakon što je Slovenija pristupila Europskoj uniji.

Tečaj

Tijekom prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja 2004. godine nominalni tečaj kune prema euru ukupno je oslabio 0,7%, pri čemu je vrijednost eura povećana sa 7,55 kuna koliko je iznosila 30. rujna na 7,60 kuna 30. studenoga. Tečaj kune prema euru zabilježen na kraju studenoga 2004. bio je ukupno za 0,7% jači nego tečaj zabilježen godinu dana prije kada je iznosio 7,66 HRK/EUR. Nakon 0,8%-tne aprecijacije tečaja kune u listopadu 2004., tijekom studenoga je tečaj kune imao uobičajeni sezonski trend deprecijacije te je kuna

Slika 39.

STRUKTURA MALOPRODAJNE CIJENE LITRE GORIVA
prosjeak na dan 31. listopada 2004.

Izvori: INA; izračuni HNB-a

prema američkom dolaru, smanjivanje profitnih marži proizvođača te način izračuna ukupne cijene goriva za osobne automobile. Naime, pri izračunu ukupne maloprodajne cijene goriva trošarina i naknade za ceste (za Hrvatske autoceste i Hrvatske ceste) zaračunavaju se u fiksnom iznosu po litri goriva te se ne povećavaju ovisno o rastu proizvođačke cijene goriva. S obzirom na njihov značajni prosječni udio u ukupnoj cijeni goriva (41% krajem listopada 2004.), spomenuta davanja imaju prigušujući učinak na intenzitet povećanja godišnje stope rasta maloprodajne cijene goriva za osobne automobile.

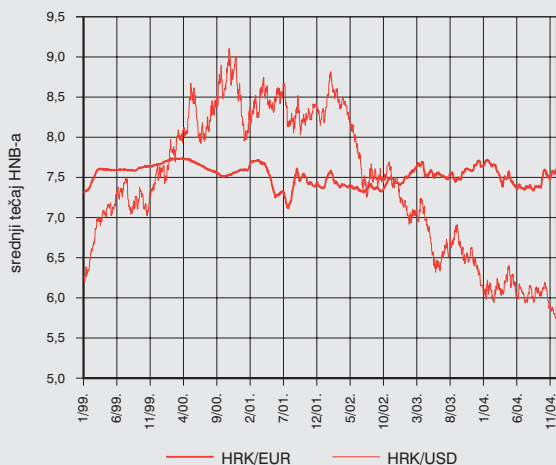
prema euru ukupno nominalno oslabjela za 1,5%. Kretanje tečaja kune prema euru bilo je tijekom prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja 2004. relativno stabilno te stoga nije bilo potrebe za intervencijama središnje banke na domaćem deviznom tržištu. Središnja je banka 30. studenoga 2004. prodala Ministarstvu financija ukupno 25,5 mlrd. JPY⁹ potrebnih za otplatu samurajskih obveznica koje dospijevaju u prosincu 2004. Država je kupnju spomenutog iznosa deviza financirala iz sredstava prikupljenih novim izdanjem obveznica na domaćem tržištu kapitala.

Nakon što je u prvih devet mjeseci 2004. godine nominalni tečaj kune prema američkom dolaru oslabio ukupno 0,1%, početkom listopada započeo je trend izraženog jačanja tečaja kune prema američkom dolaru. Kuna je tijekom prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja 2004. ukupno ojačala prema američkom dolaru za 6,4%, pri čemu je vrijednost dolara smanjena sa 6,13 kune 30. rujna na 5,73 kune 30. studenoga. Spomenuto je kretanje tečaja kune prema američkom dolaru odraz slabljenja američkog dolara prema euru na svjetskim deviznim burzama sa 1,23 USD/EUR na kraju rujna na 1,33 USD/EUR na kraju studenoga 2004. Do slabljenja tečaja dolara došlo je u okolnostima povećanja zabri-

9 Država je za kupnju 25,5 milijardi jena izdvojila ukupno 1,4 milijarde kuna.

Slika 40.

**NOMINALNI DNEVNI TEČAJ KUNE
PREMA EURU^a I AMERIČKOM DOLARU**

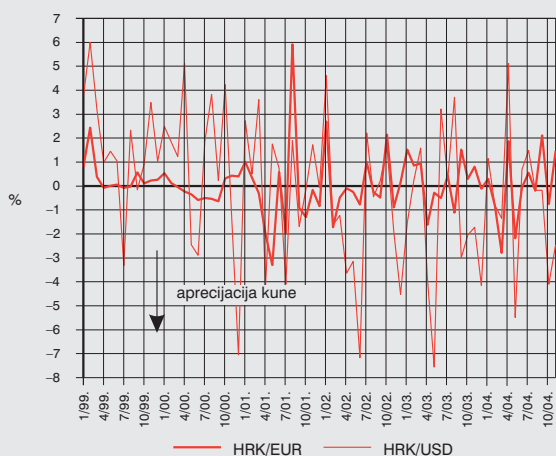

^a ECU prije siječnja 1999.

Izvor: HNB

Slika 41.

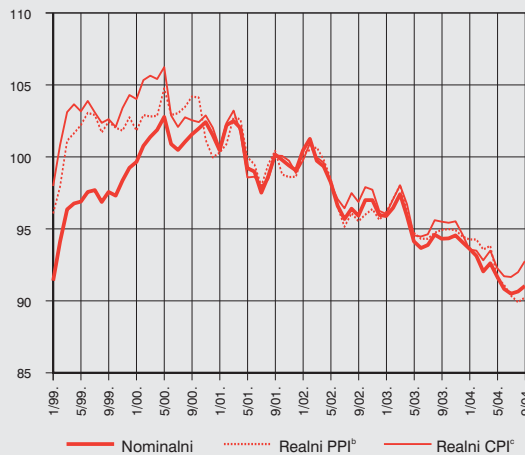
**STOPE PROMJENE NOMINALNOG TEČAJA
KUNE PREMA EURU I AMERIČKOM DOLARU**
kraj mjeseca u usporedbi s krajem prethodnog
mjeseca, srednji tečaj HNB-a

Izvor: HNB

Slika 42.

**INDEKS^a NOMINALNOGA I REALNOGA
EFEKTIVNOG TEČAJA KUNE UZ POTROŠAČKE
CIJENE I CIJENE PRI PROIZVOĐAČIMA**
2001. = 100

^a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

^b Engl. PPI, Producer Price Index = indeks cijena pri proizvođačima

^c Engl. CPI, Consumer Price Index = indeks potrošačkih cijena;

u Hrvatskoj do prosinca 2000. indeks cijena na malo

Izvor: HNB

nutost tržišnih sudionika da će porast cijena sirove nafte usporiti globalni gospodarski rast, a pojavile su se i naznake usporavanja priljeva inozemnoga kapitala u SAD kojim se financira veliki deficit na tekućem računu platne bilance SAD-a. U uvjetima blage deprecijacije nominalnog tečaja kune prema euru, na kretanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune koji je tijekom prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja 2004. aprecirao ukupno 1,3% (30. studenoga u odnosu na 30. rujna) presudan je utjecaj imala snažna aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru.

Cjenovna konkurentnost hrvatskoga gospodarstva mjerenja kretanjem indeksa realnoga efektivnog tečaja kune tijekom prvih se devet mjeseci 2004. godine pogoršala – indeks realnoga efektivnog tečaja kune (deflacioniran potrošačkim cijenama) u rujnu 2004. bio je za 2,0% jači nego u prosincu 2003. Zbog bržeg rasta domaćih proizvođačkih cijena u odnosu na inozemne, realna aprecijacija tečaja kune (uz cijene pri proizvođačima) tijekom spomenutog je razdoblja bila još izraženija te je dosegla 4,5%.

Monetarna politika i instrumenti

Monetarno okružje

Posljednje tromjesečje 2004. godine protjecalo je u znaku izrazito visoke likvidnosti bankarskog sektora i niskih kamatnih stopa na tržištu novca te, unatoč tome, s povremenim (tržišnim) pritiscima prema jačanju tečaja kune.

Smanjivanje stope obvezne pričuve sa 19% na 18% u studenome 2004. rezultiralo je oslobađanjem oko 0,9 mlrd. kuna kunske obvezne pričuve i još 0,5 mlrd. kuna devizne obvezne pričuve (u kunsjoj protivvrijednosti). Promjena Odluke o obveznoj pričuvi usklađena je s potrebama države za financiranjem na domaćem tržištu. Tako je značajan višak kunske likvidnosti trajao privremeno, do 30. studenoga 2004. kada je izdana nova državna obveznica s dospijanjem od 15 godina u ukupnom iznosu od 200 mil. EUR (u kunsjoj protivvrijednosti). Prikupljenim sredstvima država je od HNB-a otkupila devize namijenjene otplati dospelih samurajskih obveznica, čija je kunska protivvrijednost iznosila 1,4 mlrd. kuna, tako da je kratkoročni zbirni učinak navedenih dviju transakcija s monetarnoga gledišta bio neutralan.

Početkom prosinca 2004. provedena je i prva provjera ostvarivanja *stand-by* aranžmana. Kvantitativni kriteriji za ocjenu uspješnosti izvršenja programa u nadležnosti monetarnih vlasti definirani su u Dodatku VII *stand-by* aranžmana: neto međunarodne pričuve središnje banke moraju na kraju 2004. godine iznositi najmanje 6,2 mlrd. EUR (izračunate prema stalnom, programskom tečaju eura i dolara, te kao prosjek 11 dana krajem prosinca 2004. i početkom siječnja 2005. godine), a neto domaću aktivu središnje banke trebalo bi do kraja 2004. godine održati ispod razine od –3,0 mlrd. kuna. S obzirom na to da su tako izračunate neto međunarodne pričuve krajem studenoga iznosile 6,5 mlrd. EUR, a neto domaća aktiva –6,4 mlrd. kuna, izgledno je da će HNB uspjeti ispuniti dogovorene kriterije za kraj 2004. godine.

Korištenje instrumenata monetarne politike

Devizne operacije monetarne politike tijekom listopada i studenoga 2004. obilježile su isključivo transakcije s državom. Uvjeti visoke likvidnosti i sezonskog slabljenja tečaja kune nisu zahtijevali devizne intervencije s bankama.

Najznačajnija odrednica kretanja likvidnosti banaka tijekom ljeta 2004. bila je visoka razina gotovog novca u optjecaju. Od treće dekade kolovoza 2004. počeo je povratak gotovog novca u banke i sustavan oporavak likvidnosti tijekom posljednjeg tromjesečja. U drugoj polovici listopada 2004., unatoč povratku gotovog novca u banke i izuzetno visokoj likvidnosti, tečaj eura je aprecirao. Ali već početkom studenoga 2004. tečaj eura počeo je slabjeti, što je uobičajena sezonska karakteristika, a zatim je prema kraju studenoga ponovno počeo jačati, iako je likvidnost sustava, nakon smanjivanja stope obvezne pričuve, bila vrlo visoka. Takav raskorak između kunske likvidnosti banaka i pritisaka prema jačanju tečaja kune još je jednom upozorio na osjetljivost tečaja pri

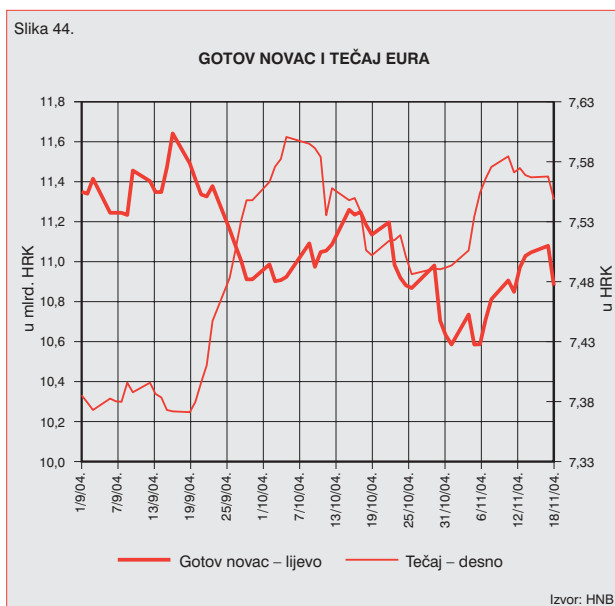
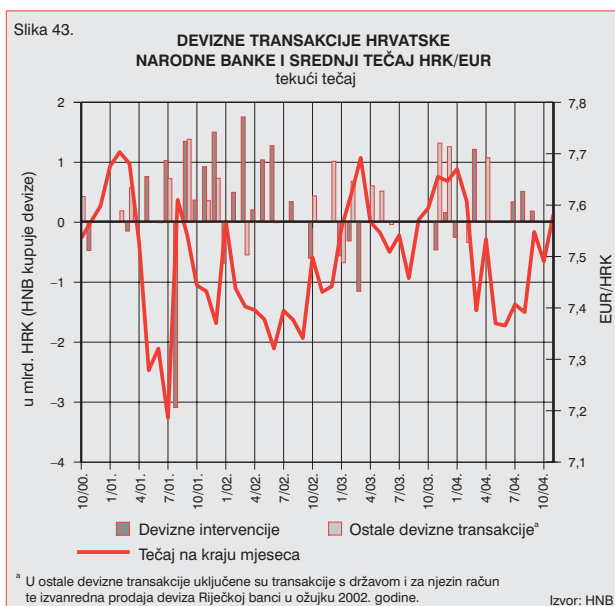
izdavanju kunskih državnih obveznica s valutnom klauzulom.

Prosjeck slobodnih novčanih sredstava u listopadu 2004.¹⁰ iznosio je 1,1 mlrd. kuna, a u studenome 2,2 mlrd. kuna. Prosječna razina računa za namirenje u listopadu 2004. premašivala je 5 mlrd. kuna, a u studenome 5,5 mlrd. kuna. U skladu s tim, kamatne stope na tržištu novca bile su niske, u listopadu su iznosile 4,4%, a u studenome 2004. samo 2,6%, s karakterističnim skokom na dan izdvajanja obvezne pričuve. Kamatne stope na trezorske zapise MF-a također su kontinuirano padale tijekom listopada i studenoga 2004., te su na posljednjoj aukciji u studenome iznosile 4,1%, 6% i 6,15% za dospijeće od 91, 182 i 364 dana. Ovakva izuzetno dobra likvidnosna situacija u četvrtom tromjesečju 2004. u oštrm je kontrastu s trećim tromjesečjem 2004. godine, tijekom kojega je središnja banka otkupljivala devize od banaka četiri puta, kreirajući novac, a banke su se intenzivno koristile lombardnim kreditima.

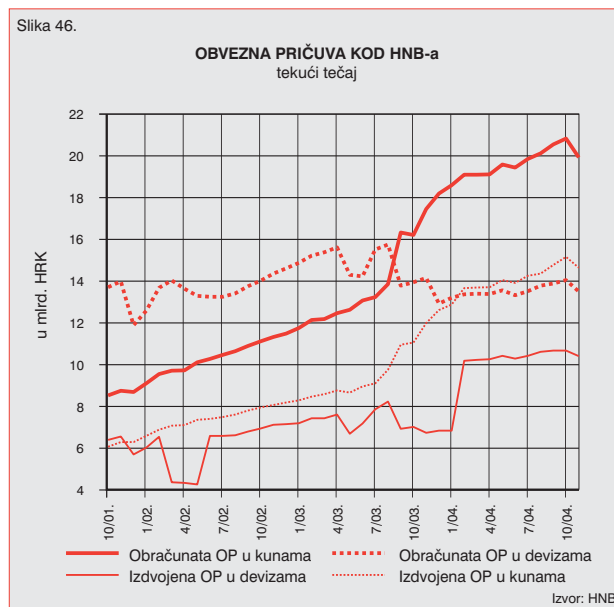
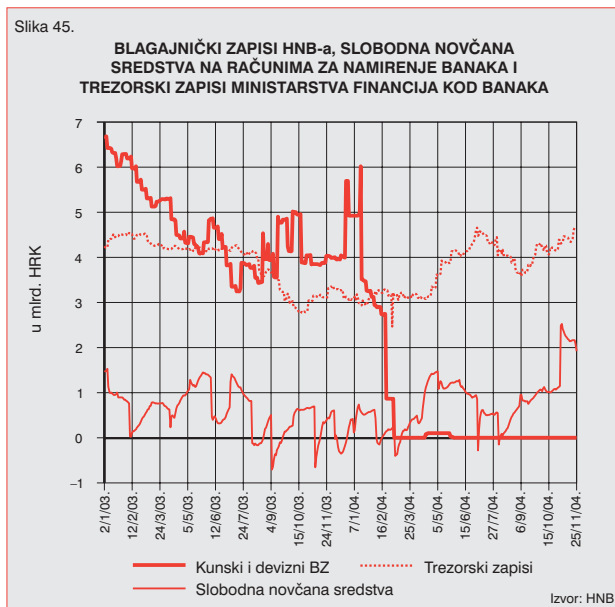
Likvidnost je bila izrazito zadovoljavajuća i nakon izdavanja nove državne obveznice 30. studenoga 2004. U prvih nekoliko dana prosinca slobodna novčana sredstva iznosila su visokih 1,9 mlrd. kuna. Nije bilo poremećaja ni na tržištu novca, iako je riječ o posljednjem tjednu prije datuma izdvajanja obvezne pričuve. Naprotiv, na tržištu novca nije bilo značajne potražnje za slobodnim novčanim sredstvima, a rast upisa trezorskih zapisa MF-a nastavljen je uz pad kamatnih stopa.

Instrument *obvezne pričuve* promijenjen je, treći put u 2004. godini, u studenome. To smanjivanje stope obvezne pričuve prvo je ublažavanje ovog instrumenta nakon niza promjena koje su ranije išle u suprotnom smjeru, tj. prema njegovu zaoštavanju. Prisjetimo se: od kraja 2003. godine sustavno je podizan postotak devizne obvezne pričuve koji se izdvaja u kunama, pa je tako u veljači 2004. povećan postotak obvezne pričuve koja se izdvaja na račun kod HNB-a sa 40% na 60%. U lipnju 2004. donesena je Odluka o graničnoj obveznoj pričuvi, prema kojoj banke od srpnja 2004. izdvajaju GOP na kumulativni porast svoje inozemne pasive u tekućem razdoblju u odnosu na bazno razdoblje (lipanj 2004.). Zaoštavanje instrumenta obvezne pričuve prekinuto je u studenome 2004. kada je stopa obvezne pričuve smanjena sa 19% na 18%. (Pritom ostali parametri Odluke o obveznoj pričuvi: postotak kuskog izdvajanja, omjer izdvajanja na poseban račun naspram održavanja u obliku likvidnih potraživanja i dr. nisu promijenjeni.) Smanjivanje stope obvezne pričuve u studenome iskorišteno je kako bi se povećala kunska likvidnost. Procijenjeno je da u posljednjem tromjesečju 2004. postoji potreba za dodatnom likvidnošću zbog refinanciranja državne samurajske obveznice na domaćem tržištu u iznosu od 250 mil. USD. Promjena stope obvezne pričuve naniže, u situaciji kada kreditni rast nije zabrinjavajući, može, naime, preko povećanja kreditnog multiplikatora povoljno utjecati na proširivanje mogućnosti kreditiranja države iz postojećih domaćih izvora sredstava i tako povoljno djelovati na smanjivanje rasta inozemne pasive.

Devizna obvezna pričuva iznosila je, u kusknoj protuvrijednosti, nakon izdvajanja u studenome 2004. ukupno 10,1

¹⁰ Promatrano u razdoblju održavanja obvezne pričuve, a ne u kalendar-skom mjesecu, tj. od 11. listopada do 7. studenoga, od 8. studenoga do 7. prosinca itd.

Tablica 3. Devizna obvezna pričuva, učinak promjene osnovice i učinak promjene stope, u mil. kuna

	Osnovica	Stopa	Obračunata devizna OP	% izdvajanja u devizama	Devizni dio devizne OP	Izdvojena	Održavana
a) 11.10.2004.	127.396,7	19%	24.205,4	58%	14.039,1	10.523,3	3.515,9
b) 8.11.2004.	129.262,1	19%	24.559,8	58%	14.244,7	10.658,0	3.586,7
c) 8.11.2004.	129.262,1	18%	23.267,2	58%	13.495,0	10.097,1	3.397,9
Učinak porasta osnovice uz nepromijenjenu stopu od 19% (b-a)					205,6	134,7	70,8
Učinak smanjenja stope u studenome (c-b)					-749,7	-560,9	-188,8
Neto učinak (c-a)					-544,2	-426,2	-117,9

Izvor: HNB

mlrd. kuna¹¹, što je 426,2 mil. kuna manje od izdvojene obvezne pričuve u listopadu. Još 118 mil. kuna oslobođeno je smanjenjem obveznog održavanja devizne obvezne pričuve (u kunskoj protuvrijednosti) u obliku likvidnih potraživanja. Neto učinak na ukupnu deviznu obveznu pričuvu, u kunskoj protuvrijednosti, iznosio je 544,2 mil. kuna. Izračun zbirnog iznosa učinka povećanja osnovice i smanjenja stope obvezne pričuve dan je u Tablici 3.

Porast inozemne pasive tijekom posljednjeg tromjesečja 2004. uobičajeno je sezonsko obilježje. Inozemna pasiva banaka uvijek snažno raste u prvom i posljednjem tromjesečju, dok u drugom, a posebice u trećem tromjesečju stagnira. Stoga je i porast iznosa izdvojene granične pričuve u studenome 2004. bio očekivan. Prisjetimo se: nakon tri uzastopna izdvajanja u kojima se iznos GOP-a smanjivao, u studenome 2004. izdvojeni se iznos GOP-a udvostručio u odnosu na listopad.

Unatoč ovakvom kretanju granične obvezne pričuve u studenome, preliminarna ocjena kretanja inozemne pasive banaka jest da je porast inozemne pasive od srpnja 2004.

Tablica 4. Granična obvezna pričuva, u mil. kuna

	Osnovica	Izdvojeno	Stopa rasta sredstava izdvojenog GOP-a u odnosu na prethodni mjesec
9.8.2004.	1.316,7	316,0	
8.9.2004.	865,6	207,7	-34,3
11.10.2004.	631,4	151,5	-27,1
8.11.2004.	1.294,7	310,7	105,1

Izvor: HNB

naovamo bio nešto blaži nego što bi se moglo očekivati. Ostvarena razina efektivne¹² inozemne pasive u promatranom razdoblju blago zaostaje u odnosu na očekivane vrijednosti. Broj opažanja je i nadalje premalen za prosudbu o djelotvornosti uvođenja GOP-a. Inače, inozemna pasiva slijedi svoju uobičajenu sezonsku dinamiku, pa se ljetno smanjenje inozemne pasive banaka, intenzivnije nego što se očekivalo, može pripisati porastu deviznih depozita.

Priljev deviza tijekom ljeta značajno je povećao devizne depozite u bankama. Sezonski čimbenici deviznih depozita i inozemne pasive tijekom godine obrnuto su proporcionalni.

Inozemna pasiva banaka sezonski raste tijekom posljednjeg tromjesečja zbog potreba za devizama u tom tromjesečju, ali i anticipirajući potrebe za devizama trgovačkih društava i države tijekom prvog tromjesečja, kada dopijevaju mnoga devizna plaćanja uvoza i kreditnih obveza. Devizni depoziti intenzivnije rastu u trećem tromjesečju. Bez obzira na mogući utjecaj različitih čimbenika (sezonski čimbenici, rast deviznih depozita, granična obvezna pričuva, rast domaćih kunskih izvora), trend umjerenijeg rasta inozemne pasive povoljan je, a smanjenje stope obvezne pričuve može dodatno smanjiti potrebe za inozemnim financiranjem zbog povećane mogućnosti kreditiranja iz postojećih domaćih izvora.

Kunaska obvezna pričuva, nakon smanjenja stope u studenome 2004., smanjena je za oko 904,3 mil. kuna. Od toga su banke na poseban račun kod HNB-a morale izdvojiti 517,7

¹¹ Ne uključujući graničnu obveznu pričuvu

¹² Isključeni su učinci tečajnih promjena na kunski iznos inozemne pasive banaka

Tablica 5. Kunska obvezna pričuva, učinak promjene osnovice i učinak promjene stope, u mil. kuna

	Osnovica	Stopa	Obračunata kunska OP	Kunski dio devizne OP	Ukupna OP u kunama	Izdvojena	Održavana
a) 11.10.2004.	56.083,3	19%	10.655,8	10.166,3	20.822,1	15.146,5	5.675,6
b) 8.11.2004.	56.364,1	19%	10.709,2	10.315,1	21.024,3	15.293,6	5.730,7
c) 8.11.2004.	56.364,1	18%	10.145,5	9.772,2	19.917,8	14.628,7	5.289,0
Učinak porasta osnovice uz nepromijenjenu stopu od 19% (b-a)					202,2	147,1	55,1
Učinak smanjenja stope u studenome (c-b)					-1.106,5	-664,8	-441,7
Neto učinak (c-a)					-904,3	-517,7	-386,6

Izvor: HNB

mil. kuna manje nego u listopadu, dok je za još 386,6 mil. kuna smanjena obveza održavanja obvezne pričuve na računima za namirenje. Rast osnovice u listopadu 2004. bio je skroman, zbog sezonski usporenog rasta kunskih depozita u tom dijelu godine.

Tijekom listopada i studenoga 2004. depoziti središnje države bili su na relativno niskoj razini. Kunski depoziti iznosili su tijekom listopada i studenoga prosječno 385 mil. kuna. Devizni depoziti države, u kunsjoj protuvrijednosti,

iznosili su 30. studenoga 2004. 1,43 mlrd. kuna (originalna valuta su japanski jeni), koji su kod HNB-a ostali do 12. prosinca, odnosno do konačne otplate samurajske obveznice.

Primarni novac i međunarodne pričuve

Na kraju studenoga 2004. primarni novac iznosio je 31,2 mlrd. kuna. Godišnja stopa rasta primarnog novca u studenome iznosila je 11,1%. Međutim, u izračun te stope rasta uključene su i dvije, već spominjane, promjene instrumenta obvezne pričuve. Naime, zbog smanjenja stope obvezne pričuve na 18%, propisanog novom Odlukom o obveznoj pričuvi, primarni je novac u studenome 2004. smanjen, dok je u studenome 2003. godine stopa iznosila 19%, pa je i primarni novac bio veći. Drugi čimbenik koji je utjecao na navedenu stopu rasta primarnog novca jest činjenica da je u studenome 2003. godine dio devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama, a koji ulazi u primarni novac, iznosio 40% za razliku od sadašnjih 42%. Naime, primarni novac raste ponajprije zbog porasta depozita banaka kod HNB-a, odnosno rasta osnovice obvezne pričuve, dok je rast gotovog novca skromniji. Godišnja stopa rasta depozita banaka iznosi 17%, unatoč smanjenju zbog snižavanja stope obvezne pričuve, dok stopa rasta gotovog novca iznosi 3%. Gotov novac je krajem studenoga 2004. iznosio 10,6 mlrd. kuna.

Povlačenje primarnog novca odvijalo se u studenome 2004. kroz devizne transakcije banaka s državom, a promjena stope obvezne pričuve također je utjecala na njegovo smanjenje. Saldo računa za namirenje banaka smanjen je 29. studenoga za 1,4 mlrd. kuna, što je bilo potrebno za plaćanje

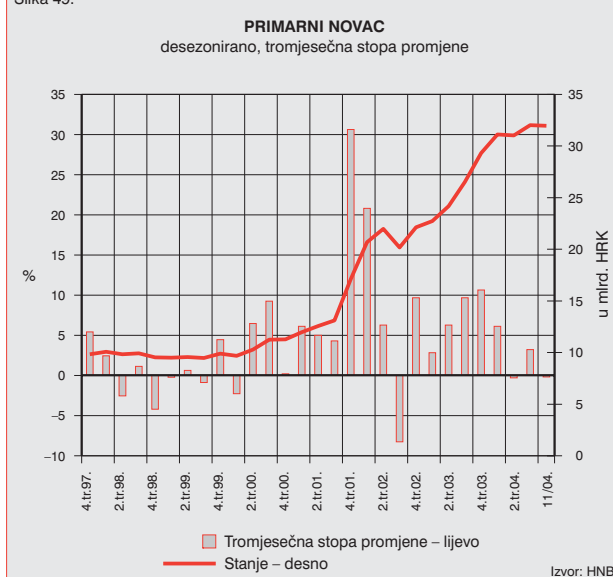
Slika 47.

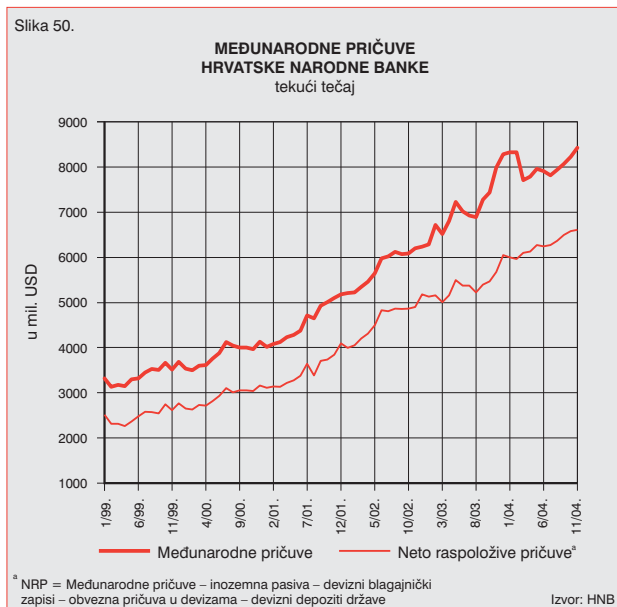

Slika 48.

Slika 49.

dospjele državne samurajske obveznice. Sljedećeg dana, 30. studenoga smanjena je inozemna aktiva HNB-a i povećani su devizni depoziti države, čime je efektivno povučen primarni novac.

Već spomenuto smanjenje izdvajanja obvezne pričuve bio je tok povlačenja primarnog novca. Iako su oslobođena sredstva kunske (0,9 mlrd. kuna) i devizne (0,5 mlrd. kuna) obvezne pričuve zajedno iznosila upravo onoliko koliko je trebalo platiti za dospjelu državnu samurajsku obveznicu (1,4 mlrd. kuna), neto kunski učinak bio je negativan, odnosno krajem studenoga 2004. snižena je i razina računa za namirenje banaka i izdvojena kunska obvezna pričuva u odnosu na kraj listopada.

Na kretanje *međunarodnih pričuva* tijekom posljednjeg tromjesečja 2004. utjecala je spomenuta prodaja deviza državi, kao i smanjivanje obvezne pričuve u devizama. Međutim, to smanjenje ne prepoznaje se u dolarskom iskazu *bruto međunarodnih pričuva*, koje su krajem studenoga iznosile 8.351,19 mil. USD, ili 272 mil. USD više nego krajem listopada, jer je država otkupljene devize u iznosu od 248 mil. USD deponirala kod HNB-a kao devizni depozit do izvršenja otplate samurajske obveznice 12. prosinca. Spomenuto smanjenje devizne obvezne pričuve koje, u kunskoj protuvrijednosti, iznosi 426 mil. kuna, također se ne prepoznaje kao smanjenje bruto pričuva, jer banke redovito odlučuju oko 70% devizne obvezne pričuve izdvajati u dolarima, iako je veći dio inozemne pasive banaka u eurima. Tako zbog izrazitog slabljenja dolara prema euru treba izdvojiti relativno više dolara. Dolarski iskaz devizne obvezne pričuve koji ulazi u izračun bruto međunarodnih pričuva, 30. studenoga 2004. bio je veći za 19 mil. USD nego na kraju listopada, kada je iznosio 1.724 mil. USD. Nadalje, granična obvezna pričuva iznosila je 53,1 mil. USD na kraju studenoga, što je dvostruko više nego u prethodnom izdvajanju i dodatno utječe na porast međunarodnih pričuva.

Neto međunarodne pričuve također su blago povećane u studenome 2004. i prema preliminarnim podacima iznosile su na kraju toga mjeseca 6,3 mlrd. USD. Ponovimo da je promjena tečaja američkog dolara prema euru tijekom listo-

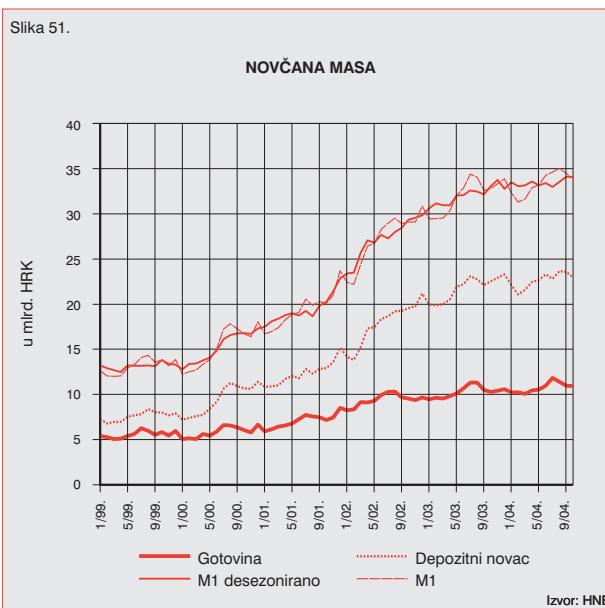
pada i studenoga iznosila više od 8%, pa je jačanje eura, većinske valute u strukturi međunarodnih pričuva u odnosu prema američkom dolaru, valuti u kojoj se pričuve iskazuju, sa 1,22 USD/EUR početkom listopada na 1,32 USD/EUR početkom prosinca, utjecalo na porast dolarskog iskaza i bruto i neto međunarodnih pričuva.

Monetarna kretanja

U trećem tromjesečju 2004. zaustavljen je rast inozemnog zaduživanja poslovnih banaka. To je rezultat ljetne ponude deviza i porasta domaćih izvora financiranja, ali i obveze izdvajanja granične obvezne pričuve kod HNB-a na osnovi povećanja inozemne pasive poslovnih banaka u odnosu na bazno razdoblje. Među domaćim izvorima sredstava tijekom ljetnih mjeseci posebice su povećani devizni, ali i kunski štedni i oročeni depoziti. Oporavak rasta ostvaren je i kod novčane mase, posebice gotovog novca, koji ipak bilježe znatno sporiji rast od kvazinovca. Plasmani banaka rastu umjerenim tempom i u okviru su porasta domaćih izvora sredstava.

Novčana masa

Novčana masa (M1) je nakon sezonskog rasta od travnja do kolovoza, krajem trećeg te početkom posljednjeg tromjesečja 2004. godine zabilježila uobičajeno nominalno smanjenje. Ako se isključi sezonska komponenta, koja u velikoj mjeri odražava turističku potražnju za gotovim novcem, novčana masa je nakon stagnacije tijekom prve polovice 2004. godine, u trećem tromjesečju blago povećana. Taj rast je prekinut u listopadu kada je desezonirana vrijednost M1 stagnirala. Sporiji rast novčane mase u 2004. godini ogleda se i u usporevanju njezine godišnje stope rasta, koja je sa 9,8% na kraju 2003. godine pala na 4,4% na kraju lipnja 2004. Ubrzanje rasta M1 u trećem tromjesečju dovelo je do ubrzanja godišnje stope za rujna na 5,8%, dok je na kraju listopada godišnji porast iznosio samo 3,2%. Za razliku od prethodnih mjeseci kada je najznačajnije usporenje rasta zabilježeno kod gotovog novca, krajem trećeg i početkom čet-

vrto tromjesečja 2004. smanjen je depozitni novac, uz istodobni rast štednih i oročenih depozita. Na kraju listopada 2004. M1 je iznosio 33,9 mlrd. kuna.

Usporavanje godišnje stope rasta *depozitnog novca*, koje je obilježilo 2004. godinu, posebno je bilo izraženo na početku četvrtog tromjesečja. Tada je depozitni novac smanjen za 608 mil. kuna, što je godišnju stopu rasta depozitnog novca spustilo sa 6,6% koliko je iznosila u rujnu na 1,7% u listopadu. U prvih deset mjeseci 2004. godine depozitni je novac ukupno smanjen za 379 mil. kuna (-1,6%), što je rezultat smanjenja početkom godine, te u listopadu, kada je depozitni novac smanjen nakon sezonskog porasta u drugom i trećem tromjesečju. Na kraju listopada 2004. depozitni novac iznosio je 22,9 mlrd. kuna.

Na razinu depozitnog novca, odnosno na usporevanje njezina rasta u 2004. godini, najviše su utjecala poduzeća. Posebice treba izdvojiti kretanja tijekom listopada kada je depozitni novac poduzeća smanjen za 582 mil. kuna (4,8%). Depozitni novac poduzeća ukupno je tijekom prvih deset mjeseci 2004. smanjen za 10,2% (ili za 1,3 mlrd. kuna) jer su poduzeća povećavala svoje devizne i posebice kunske štedne i oročene depozite na štetu depozitnog novca, pri čemu su ukupni depoziti poduzeća u poslovnim bankama porasli. Istodobno je sektor stanovništva zadržao trend rasta sredstava na žiroračunima i tekućim računima pa su ona tijekom prvih deset mjeseci 2004. porasla za 6,4% (ili za 500 mil. kuna). Na kraju listopada 2004. godišnja stopa rasta depozitnog novca sektora stanovništva iznosila je 11,4%, dok je sektor poduzeća zabilježio negativnu godišnju stopu rasta depozitnog novca od -3,0%. Udio depozitnog novca sektora poduzeća i stanovništva u ukupnom depozitnom novcu kreće se oko 87%, pa drugi sektori ne utječu toliko na kretanje ove komponente novčane mase. Depozitni novac lokalne države te ostalih nebankarskih financijskih institucija nije zabilježio značajne promjene tijekom 2004. godine.

Nakon što je *gotov novac* sredinom kolovoza 2004. prešao razinu od 12 mlrd. kuna, sa završetkom turističke sezone smanjena je i razina gotovog novca u optjecaju. Za razliku od depozitnog novca, oporavak sezonski narušene vrijednosti gotovog novca počeo je od drugog tromjesečja 2004. godine. To se ogledalo i u laganom oporavku godišnje stope rasta gotovog novca, koja je nakon višemjesečnoga uzastopnog smanjivanja, zbog utjecaja baznog razdoblja, krajem trećega i početkom četvrtog tromjesečja 2004. porasla. Na kraju listopada 2004. gotov novac je iznosio 10,9 mlrd. kuna, što je 6,4% više nego u listopadu 2003. godine.

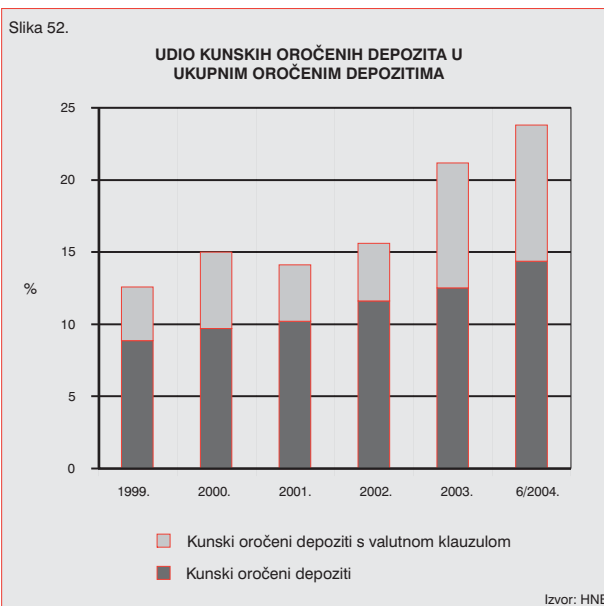
Ukupna likvidna sredstva

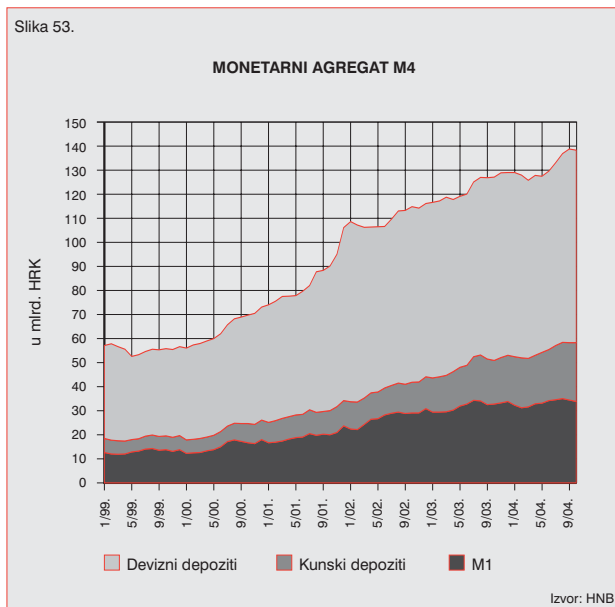
Snažan rast *kunskih nemonetarnih depozita* (štednih i oročenih) nastavljen je u trećem i na početku četvrtog tromjesečja 2004. Tako su tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine kunski depoziti ukupno porasli za 5,3 mlrd. kuna, od čega 2,3 mlrd. kuna u trećem tromjesečju. Početkom četvrtog tromjesečja njihov rast je još više ubrzan, pa je godišnja stopa rasta u listopadu iznosila 36,6%, što je deset postotnih bodova više od stope rasta u prethodnom mjesecu. Na kraju listopada 2004. kunski štedni i oročeni depoziti iznosili su 23,7 mlrd. kuna, povećavši svoj udio u kvazinovcu sa 18,4% na 22,7% u usporedbi sa istim mjesecom 2003. godine. Pri-

tom je važno spomenuti veliki porast kunskih depozita s valutnom klauzulom, posebice kod sektora stanovništva, koji traje od 2003. godine. Banke preferiraju tu vrstu depozita jer na osnovi njih ne moraju održavati minimalnu deviznu likvidnost, što je obvezno kod deviznih depozita.

Kunski depoziti poduzeća i stanovništva, dva najznačajnija sektora, zabilježili su snažan rast tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine, no dinamika rasta kod sektora poduzeća bitno je hirovitija od postojanog rasta kunskih depozita stanovništva. Tako su u navedenom razdoblju kunski nemonetarni depoziti poduzeća povećani za 2,7 mlrd. kuna, s time da je u pojedinim mjesecima taj rast bio posebice izražen. Primjerice, poduzeća su u svibnju i srpnju deponirala u banke više od 2 mlrd. kuna, dok je u ostalim mjesecima taj porast bio znatno manji. Stanovništvo je tijekom cijele 2004. postojano povećavalo svoje štedne i oročene depozite u kunama, koji su ukupno porasli za 1,9 mlrd. kuna. Godišnje stope rasta kunskih depozita stanovništva u razdoblju od siječnja do listopada 2004. godine prosječno su bile za 5 postotnih bodova više od stope poduzeća, no upravo je u listopadu godišnja stopa rasta poduzeća naglo skočila i premašila stopu sektora stanovništva. Tako su kunski depoziti poduzeća na kraju listopada 2004. bili 47,8% viši nego u istom mjesecu prethodne godine, a sektora stanovništva 30,9%.

Nakon što su *devizni depoziti* u trećem tromjesečju 2004. očekivano porasli zbog priljeva deviza od turističke sezone, njihov rast je usporen početkom četvrtog tromjesečja. Kako na razinu deviznih depozita izraženu u kunama uvelike utječe kretanje tečaja, tako je za sagledavanje tendencija toga agregata potrebno isključiti utjecaj kretanja tečaja. Ako se isključi utjecaj tečaja, devizni depoziti su nakon simboličnog porasta u prvoj polovici 2004. godine (0,7%), u trećem tromjesečju ostvarili značajni rast od 6,3%, pri čemu je najveći porast ostvaren u kolovozu (3,6%). Njihov rast usporen je u listopadu 2004. kada su devizni depoziti, ako se isključi utjecaj tečaja, porasli za 0,7%. Zahvaljujući ostvarenom rastu u trećem tromjesečju 2004., devizni depoziti su u prvih deset mjeseci te godine premašili ukupan rast u 2003. godini, što doprinosi ukupnom porastu domaćih izvora financi-

ranja. Na kraju listopada devizni depoziti, u kunsjoj protuvrijednosti, iznosili su 80,0 mlrd. kuna, ostvarivši godišnju stopu rasta od 4,9%. Ako se isključi utjecaj tečaja, njihova godišnja stopa rasta je veća i iznosi 7,7%.

Devizni depoziti sektora poduzeća u 2004. godini bilježe znatno brži rast nego depoziti sektora stanovništva, no kako se 84% ukupnih deviznih depozita odnosi na štednju stanovništva, ono određuje kretanje ukupnih deviznih depozita. Snažan priljev deviznih depozita stanovništva tijekom trećeg tromjesečja 2004. u potpunosti je nadmašio njihov slabiji rast u prvoj polovici godine (efektivno 1,1%), pa su oni u prvih deset mjeseci nominalno povećani za 2,5 mlrd. kuna (3,9%). U istom su razdoblju devizni depoziti poduzeća porasli 1,4 mlrd. kuna ili 13,0%. Ako se isključi utjecaj tečaja, taj rast je veći, i za prvih deset mjeseci 2004. godine kod sektora poduzeća iznosi 15,7%, a kod sektora stanovništva 6,3%. Unatoč pojačanom rastu kunskih depozita, zbog sve većeg povjerenja u domaću valutu i privlačnijih kamatnih stopa banaka, devizni depoziti stanovništva i nadalje su najvažniji izvor sredstava za banke.

Opisana kretanja novčane mase, uz ubrzanje rasta kunskih i deviznih depozita, utjecala su na ubrzanje rasta *ukupnih likvidnih sredstava (M4)* u trećem i na početku četvrtog tromjesečja 2004. Najveći porast M4 ostvaren je u trećem tromjesečju, kada je bio dovoljan za financiranje kreditne aktivnosti poslovnih banaka na domaćem tržištu. To posebno dolazi do izražaja od srpnja 2004. kada je uvedena obveza izdvajanja granične obvezne pričuve na inozemne izvore financiranja, pa ukupna likvidna sredstva, koja čine domaće izvore financiranja, sve više određuju ukupni porast aktive bankarskog sektora. Na kraju listopada 2004. M4 je iznosio 138,4 mlrd. kuna ili 8,8% više nego u listopadu 2003. godine. Ako se isključi utjecaj tečaja, godišnja stopa rasta M4 u listopadu iznosi 10,3%.

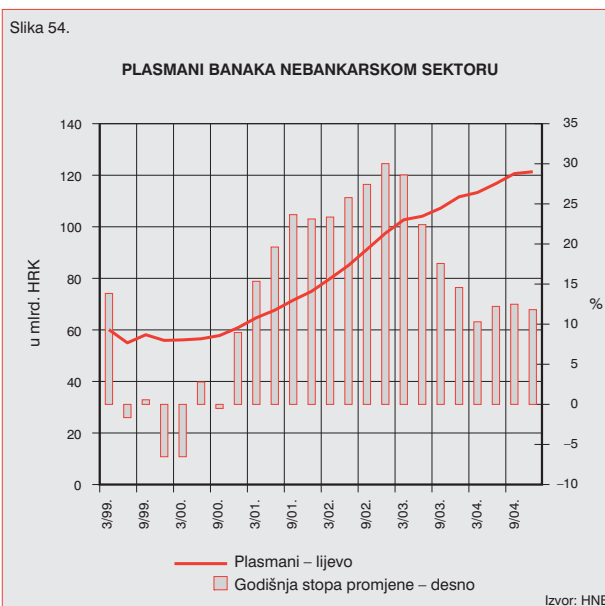
Plasmani

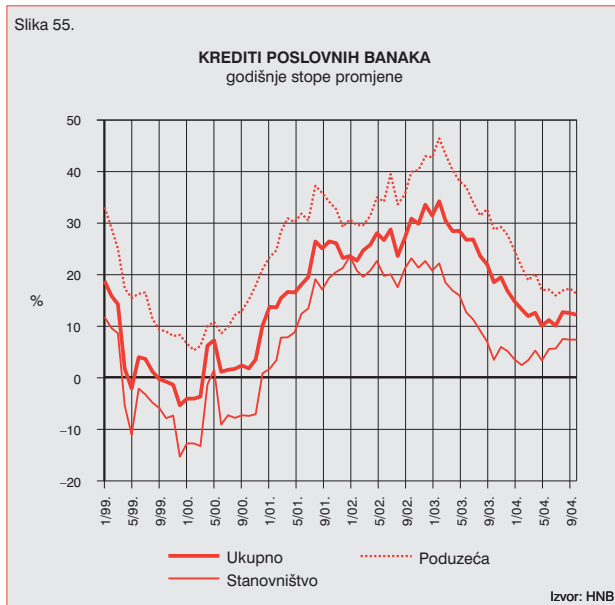
Umjereni rast *plasmana banaka nebankarskom sektoru* iz prve polovice 2004. godine nastavljen je i u trećem tromjesečju. Time se godišnja stopa rasta plasmana ustalila te se

kreće oko 12%, a početak četvrtog tromjesečja 2004. ne pokazuje promjenu trenda. Pritom se rast plasmana na razini tromjesečja unutar godine usporio, pa ako se isključi utjecaj tečaja, plasmani su u prvom tromjesečju porasli 4,0%, u drugom 2,9%, a u trećem samo 1,5%. Nešto brži rast plasmana u prvom tromjesečju 2004. označava inicijalnu reakciju banaka nakon isteka mjere za brzorastuće banke o obveznom upisu blagajničkih zapisa, dok sporiji rast plasmana u trećem tromjesečju 2004. odražava sezonski slabiju aktivnost banaka u ljetnim mjesecima. Kretanje plasmana ostalim sektorima u 2004. godini pokazuje da je mjera HNB-a iz 2003. godine o obveznom upisu blagajničkih zapisa poslužila ublaživanju tadašnjega prekomjernog rasta domaćih plasmana i pridonijela rastu koji je dugoročno održiv. Na kraju listopada 2004. plasmani banaka iznosili su 121,3 mlrd. kuna, što je za 11,8% više nego u istom mjesecu 2003. godine. Ako se isključi utjecaj tečaja, taj porast iznosi 13,4%.

Plasmani banaka stanovništvu i u četvrtom su tromjesečju 2004. rasli brže nego plasmani poduzećima. Tako su na kraju listopada plasmani stanovništvu bili za 16,3% veći nego u istom mjesecu 2003. godine, dok su plasmani poduzećima zabilježili 7,6%-tni rast. Međutim, u 2004. godini ubrzao se rast plasmana banaka sektoru poduzeća, koja imaju mogućnost financiranja i mimo banaka, dok se rast plasmana stanovništvu usporava u odnosu na prethodnu godinu. Tijekom prvih deset mjeseci 2004. godine plasmani poduzećima povećani su za 2,6 mlrd. kuna, što, ako se isključi utjecaj tečaja, odgovara stopi rasta od 6,3%. Tijekom istog razdoblja 2003. godine ti su plasmani efektivno povećani samo 0,5%. Plasmani stanovništvu su u prvih deset mjeseci 2004. godine, prema stalnom tečaju, porasli 14,5%, što je uspoređivo u usporedbi sa 22,4% u istom razdoblju 2003. godine.

Najveći dio sredstava koje banke plasiraju odnosi se na *kredite* (oko 90%), pa upravo kretanje kredita u najvećoj mjeri određuje ukupno kretanje plasmana banaka. Krediti su u prvih deset mjeseci 2004. godine ukupno porasli za 10,4 mlrd. kuna (9,1%), što je manje nego u istom razdoblju 2003. godine kada su nominalno porasli za 13,4 mlrd. kuna (13,8%). Podaci o distribuciji kredita u prvih deset mjeseci

2004. godine pokazuju usporavanje rasta kredita stanovništvu te ubrzanje rasta kredita poduzećima, iako i dalje sektor stanovništva ostvaruje znatno više godišnje stope rasta od sektora poduzeća. Očito je da potražnja za kreditima kod sektora stanovništva, opterećenog zaduživanjima iz prijašnjih razdoblja, blago jenjava, te da taj sektor više nije u stanju apsorbirati veću ponudu kredita. Tako su tijekom prvih deset mjeseci 2004. krediti stanovništvu nominalno povećani za 6,9 mlrd. kuna, dok je u istom razdoblju prethodne godine to povećanje iznosilo 10,1 mlrd. kuna. Stoga je i godišnja stopa rasta snižena te je na kraju listopada 2004. godine iznosila 16,9%, što je 12 postotnih bodova manje nego u istom mjesecu prethodne godine. Krediti odobreni poduzećima povećani su od siječnja do listopada 2004. za 1,8 mlrd. kuna, dok je u istom razdoblju prethodne godine povećanje iznosilo 0,8 mlrd. kuna. Na kraju listopada 2004. godišnja stopa rasta kredita poduzećima iznosila je 7,2%.

Gotovo polovica ukupnih kredita banaka odnosi se na kredite stanovništvu (49,8%), a banke i dalje preferiraju upravo taj sektor, kod kojega su kamatne stope najveće, a dosadašnja iskustva s naplatom vrlo dobra. Ako se promatra struktura kredita stanovništvu, i dalje najveći udio imaju ostali kunski krediti (46,1%), odnosno nenamjenski krediti i prekoračenja po tekućim računima, dok stambeni krediti imaju udio od 32,8%. Udio kredita poduzećima u ukupnim kreditima iznosi 41,2%, dok se 8,0% ukupnih kredita odnosi na kredite središnjoj i lokalnoj državi te ostalim nebankarskim financijskim institucijama.

Inozemna aktiva i pasiva

Rast inozemne pasive poslovnih banaka zabilježen u prvoj polovici 2004. godine u potpunosti je zaustavljen tijekom trećega i na početku četvrtog tromjesečja. Tako je inozemna pasiva poslovnih banaka povećana sa 49,9 mlrd. kuna na kraju 2003. godine na 54,7 mlrd. kuna na kraju lipnja 2004. godine, ili za 9,6%. Nakon smanjenja u srpnju i kolovozu 2004. od 1,7 mlrd. kuna (3,2%), inozemna pasiva stagnira bilježeći nominalne promjene zbog kretanja tečaja. Tako je inozemna pasiva u rujnu 2004. zbog deprecijacije tečaja ku-

ne blago porasla, dok je u listopadu zbog aprecijacije tečaja kune blago smanjena.

Stagnacija inozemne pasive poslovnih banaka rezultat je više čimbenika. Ljetna turistička sezona bankama je osigurala dovoljnu količinu deviza, dok je opisani porast domaćih izvora sredstava bankama bio dovoljan za financiranje kreditne aktivnosti u tom razdoblju. Konačno, s ciljem usporavanja rasta inozemnog duga poslovnih banaka, HNB je u srpnju 2004. uveo obvezu izdvajanja *granične obvezne pričuve* koja bankama poskupljuje financiranje u inozemstvu za potrebe domaćeg kreditiranja. Granična obvezna pričuva iznosi 24% porasta inozemne pasive iznad razine ostvarene u lipnju 2004. godine, uvećane za depozite povezanih osoba.

Nakon sezonskog porasta inozemne aktive poslovnih banaka tijekom srpnja i kolovoza 2004. (za 2,6 mlrd. kuna) u rujnu i listopadu je inozemna aktiva stagnirala. Na razini prvih deset mjeseci 2004. godine, ako se isključi utjecaj tečaja, inozemna aktiva je povećana za 15,9%, dok je porast inozemne pasive u istome razdoblju iznosio 9,3%. Ostvarena kretanja rezultirala su povećanjem *neto inozemne aktive* (NIA) poslovnih banaka tijekom prvih deset mjeseci 2004. sa -14,5 mlrd. kuna na -13,5 mlrd. kuna.

Plasmani središnjoj državi

Neto plasmani banaka središnjoj državi stagnirali su u prvih deset mjeseci 2004., uz određene mjesečne oscilacije i manje promjene u strukturi. Na kraju listopada 2004. bili su 0,2% manji nego u prosincu 2003. godine, te su iznosili 14,7 mlrd. kuna. Stagnacija neto potraživanja banaka od države upućuju da banke osiguravaju privremeno financiranje države, dok glavnu ulogu u financiranju države na domaćem tržištu imaju drugi investitori, primjerice obvezni mirovinski fondovi.

Promatrajući mjesečna razdoblja tijekom 2004., plasmani banaka državi oscilirali su u manjim nominalnim iznosima nego što su se mijenjali priljevi i odljevi depozita države kod HNB-a i banaka, no kumulativno su u prvih deset mjeseci 2004. ostvarili slične promjene. Plasmani banaka državi su tijekom prvih deset mjeseci 2004. povećani samo za 320 mil.

kuna (1,5%), dok su depoziti države povećani za otprilike isti iznos – 351 mil. kuna (5,1%). Dospijeće obveznica za blokiranu deviznu štednju građana znatno je smanjilo tu stavku unutar plasmana, pa su navedene obveznice smanjene sa 1,5 mlrd. kuna na kraju prosinca 2003. godine na 0,5 mlrd. kuna na kraju listopada. Ostale obveznice također su smanjene (581 mil. kuna) pa je porast kredita banaka državi za 1,6 mlrd. kuna upravo nadoknadio smanjenje portfelja državnih obveznica. Kretanje depozita države povezano je s kratkotrajnim razdobljima priljeva sredstava države iz domaćih i inozemnih izvora te razdobljima trošenja navedenih sredstava. Od ukupnog iznosa depozita države na kraju listopada od 7,2 mlrd. kuna, najveći dio odnosi se na depozite kod banaka (5,9 mlrd. kuna) i depozite kod HNB-a (670 mil. kuna).

Tržište novca

Tržište novca u trećem je tromjesečju 2004. godine bilo pod utjecajem sezonski smanjene likvidnosti bankovnog sustava, koja je vezana uz glavnu turističku sezonu. Na porast potražnje za kunama utjecalo je i srpanjsko izdanje državne obveznice u kunskoj protuvrijednosti od 400 mil. EUR s dospjećem 2007. Velika potražnja za kunama rezultirala je porastom kamatnih stopa na novčanom tržištu, koje su se sve do kraja rujna zadržale na relativno visokim razinama, te povećanim prometom prekonoičnih kredita. Zbog produžene turističke sezone, kao i zbog treće tranše državne obveznice s dospjećem 2014. u kunskoj protuvrijednosti od 300 mil. EUR izdane početkom rujna, likvidnost bankovnog sustava poboljšala se tek krajem rujna i početkom listopada, nakon čega su se kamatne stope i promet na novčanom tržištu smanjili.

Smanjena kunska likvidnost bankovnog sustava u trećem tromjesečju 2004. odrazila se i na zanimanje ulagača za trezorske zapise Ministarstva financija. Kamatne stope na aukcijama trezorskih zapisa u trećem tromjesečju 2004. osjetno su porasle, no iznosi upisivani na aukcijama bili su vrlo niski. Krajem rujna i u listopadu poboljšana likvidnost bankovnog sektora rezultirala je velikim upisom trezorskih zapisa i snažnim porastom njihova ukupnog stanja na najvišu razinu zabilježenu do sada.

Aktivne kamatne stope poslovnih banaka u trećem su tromjesečju 2004. uglavnom opadale. Rast kamatnih stopa na novčanom tržištu u trećem tromjesečju 2004. djelomice se prenio i na pasivne kunske kamatne stope poslovnih banaka, dok su kamatne stope na devizne depozite tijekom promatranog razdoblja uglavnom ostale iste kao i u prethodnom tromjesečju. Zbog toga i zbog istodobnog smanjenja aktivnih kamatnih stopa u trećem se tromjesečju 2004., u usporedbi s krajem drugog tromjesečja, nešto smanjila razlika između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa.

Kamatne stope na tržištu novca

Početak glavne turističke sezone krajem lipnja potaknuo je veliku potražnju za gotovim novcem, koja je prouzročila rast kamatnih stopa na novčanom tržištu. Prema podacima

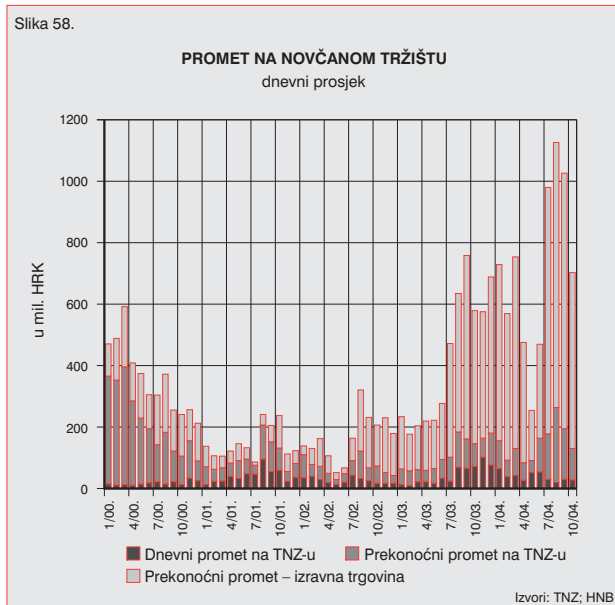
Tržišta novca Zagreb tijekom trećeg tromjesečja 2004. prijavljena potražnja za kreditima bila je uglavnom iznimno velika, pa su se kamatne stope na novčanom tržištu zadržale na relativno visokoj razini. Preokret je nastao tek potkraj rujna, kada je s jenjavanjem glavne turističke sezone došlo do povratka gotovog novca u banke i poboljšanja likvidnosti bankovnog sustava.

Vagana kamatna stopa ostvarena na Tržištu novca Zagreb u srpnju je s lipanjskih 2,71% porasla na 5,69%, te je u kolovozu 2004. dodatno porasla na 7,63%. Zahvaljujući osjetnom padu kamatnih stopa na kraju rujna (s razine od 8% na razinu od 2%), vagana kamatna stopa na kredite uz posredovanje Tržišta novca Zagreb u rujnu je iznosila 6,80%, a u listopadu se dodatno smanjila na 4,41%.

U usporedbi s krajem drugog tromjesečja u trećem je tromjesečju 2004. vagana kamatna stopa na prekonoične kredite uz posredovanje Tržišta novca Zagreb značajno porasla. U srpnju i kolovozu 2004. iznosila je 5,60% i 7,69%, u rujnu se smanjila na 6,67%, a u listopadu na 3,77%. Sličnom dinamikom kretala se i vagana kamatna stopa na ostale kredite: u srpnju je iznosila 6,10%, a u kolovozu 6,99%. Međutim, kod ove kamatne stope u rujnu nije zabilježeno smanjenje, nego porast na 7,50%, koji se može objasniti većim udjelom kredita s dužim dospjećem koji su odobreni uz više kamatne stope. U listopadu se vagana kamatna stopa na ostale kredite smanjila na 6,71%.

Smanjena likvidnost bankovnog sustava i velika potražnja za gotovim novcem u trećem tromjesečju 2004. potaknuli su intenzivno trgovanje na Tržištu novca Zagreb. Ukupni promet ostvaren u trećem tromjesečju 2004. iznosio je čak 13,8 mlrd. kuna (za usporedbu, u istom razdoblju 2003. godine ukupni promet iznosio je 9,4 mlrd. kuna), a u listopadu 2,6 mlrd. kuna. Za razliku od prve polovice 2004. godine, kada su prekonoični krediti činili oko dvije trećine ukupnog prometa na Tržištu novca Zagreb, u trećem je tromjesečju njihov udio dosegnuo gotovo 90%, što potvrđuje činjenicu da su sudionici na novčanom tržištu skloni u razdobljima smanjene likvidnosti trgovati samo kreditima s najkraćim dospjećem.

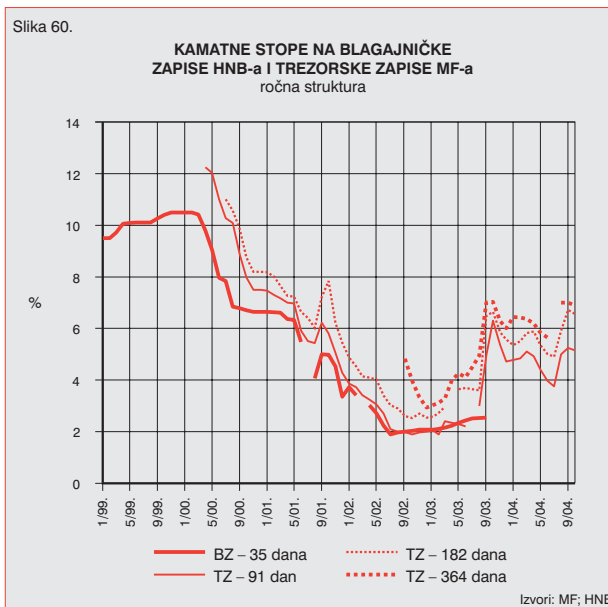
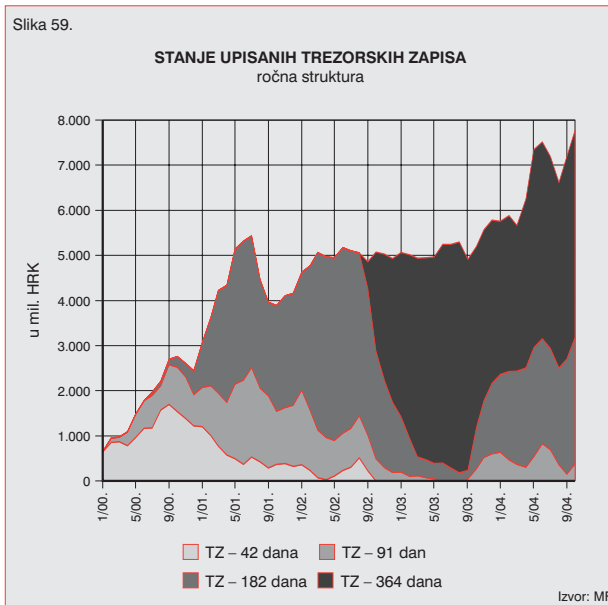
Prosječni dnevni promet prekonočnih kredita tako je u trećem tromjesečju 2004. iznosio 185,4 mil. kuna, a zatim se u listopadu smanjio na 102,4 mil. kuna. Prosječni dnevni promet ostalih kredita u trećem tromjesečju 2004. iznosio je 27,1 mil. kuna, a u listopadu 28,7 mil. kuna.

Tijekom trećeg tromjesečja 2004. zabilježeno je i vrlo snažno izravno međubankovno prekonočno kreditiranje. U tom segmentu tržišta u trećem je tromjesečju ostvaren prosječni dnevni promet od 831,8 mil. kuna (za usporedbu, u trećem tromjesečju 2003. prosječni promet iznosio je 472,5 mil. kuna), a u listopadu od 544,9 mil. kuna. Kamatne stope na izravne međubankovne prekonočne kredite tijekom trećeg su tromjesečja 2004. bile više od kamatnih stopa na prekonočne kredite uz posredovanje Tržišta novca Zagreb. Vagana kamatna stopa na izravne međubankovne prekonočne kredite u trećem je tromjesečju iznosila 7,41%, a u listopadu se smanjila na 3,26%.

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira

U trećem tromjesečju i u listopadu 2004. godine nije bilo potrebe za sterilizacijom viška likvidnosti, pa nije održana ni jedna aukcija blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke. Istodobno su smanjena kunska likvidnost bankovnog sustava i izdanje državne obveznice na domaćem tržištu u srpnju utjecali na smanjenu učestalost i na uspjeh aukcija trezorskih zapisa Ministarstva financija.

Kako je država u srpnju 2004. izdanjem obveznice u kunskoj protuvrijednosti od 400 mil. EUR privremeno zadovoljila svoje financijske potrebe, u tom je mjesecu održana samo jedna aukcija trezorskih zapisa. U kolovozu su aukcije bile održavane redovito svaki tjedan, ali je odaziv ulagača unatoč znatnom porastu kamatnih stopa na trezorske zapise bio izuzetno malen. Zato se tijekom srpnja i kolovoza stanje upisanih trezorskih zapisa smanjilo približno za 900 mil. kuna u odnosu na kraj lipnja 2004. Nakon toga, kada su se okolnosti na novčanom tržištu promijenile, na aukcijama u rujnu i listopadu upisivani su znatno veći iznosi, osobito za-

pisa s dospjećem od 182 i 364 dana. Ukupno stanje upisanih trezorskih zapisa na kraju listopada doseglo je 7,8 mlrd. kuna, što je najviša razina do sada.

U strukturi upisanih trezorskih zapisa i nadalje prevladavaju zapisi s najdužim dospjećem, koji čine oko 60% ukupno upisanih zapisa. Slijede trezorski zapisi s dospjećem od 182 dana (oko 35%), dok je udio zapisa s najkraćim dospjećem oko 5%.

Kamatne stope na trezorske zapise na aukcijama u kolovozu 2004. osjetno su porasle u odnosu na kraj drugog tromjesečja (za 1,5 do 2 postotna boda, ovisno o dospjeću), te su do kraja tromjesečja ostale na relativno visokim razinama, no u listopadu su se počele postupno smanjivati. Vagane mjesečne kamatne stope na trezorske zapise s dospjećem od 91, 182 i 364 dana porasle su sa 3,97%, 5,35% i 5,65% u lipnju na 5,24%, 6,72% i 7,0% u rujnu 2004., a u listopadu su se blago smanjile na 5,15%, 6,57% i 6,89%.

U kolovozu 2004. Ministarstvo financija izdalo je i trezorske zapise nominirane u eurima u vrijednosti od 53,8 mil.

EUR, s dospeljem od 364 dana i po kamatnoj stopi od 3,3%. Na kraju kolovoza 2004. stanje trezorskih zapisa nominiranih u eurima iznosilo je 115,6 mil. EUR.

Kamatne stope poslovnih banaka

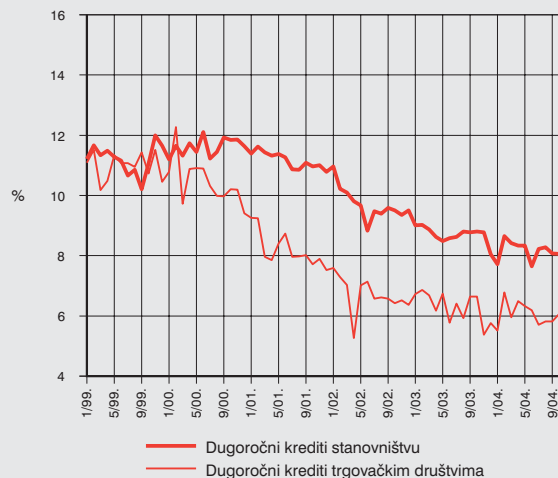
Tijekom trećeg tromjesečja 2004. kamatne stope poslovnih banaka na kredite uglavnom su smanjene ili su ostale jednake kao i na kraju drugog tromjesečja, dok su kamatne stope na depozite, osobito kunske, nešto porasle.

Nakon smanjivanja tijekom prvih šest mjeseci 2004. kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima u trećem su tromjesečju i u listopadu malo porasle. Vagana kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule odobrene trgovačkim društvima u srpnju je porasla na 8,16%, te je, nakon smanjenja u kolovozu, u rujnu i listopadu ponovno porasla na 8,26% i na 8,32%. Kamatne stope na kratkoročne kredite stanovništvu, koje su se u prvoj polovici 2004. ubrzano smanjivale, u trećem tromjesečju 2004. još su se lagano smanjile. Vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite bez valutne klauzule odobrene stanovništvu snizila se sa 14,33%, koliko je iznosila na kraju prvog polugodišta 2004., na 14,21% na kraju trećeg tromjesečja, a u listopadu je blago porasla na 14,23%.

Kamatne stope na dugoročne kredite trgovačkim društvima, koje su se u posljednjih devet mjeseci uz velike oscilacije kretale oko prosječne razine od 6%, u trećem su se tromjesečju 2004. zadržale ispod 6%. Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite s valutnom klauzulom odobrene trgovačkim društvima u srpnju je iznosila 5,70%, u rujnu 5,82%, a u listopadu se povisila na 6,06%. Nakon znatnog smanjenja krajem drugog tromjesečja, kada je vagana kamatna stopa na dugoročne kredite s valutnom klauzulom odobrene stanovništvu pala na najnižu razinu do sada zabilježenu (7,65%), ova je kamatna stopa početkom trećeg tromjesečja porasla. U kolovozu 2004. dosegla je 8,28%, a zatim se u sljedeća dva mjeseca ponovno smanjivala te je u listopadu iznosila 8,06%. Na porast ove kamatne stope najviše je utjecao porast vagane kamatne stope na ostale dugoročne kredite

Slika 62.

PROSJEČNE AKTIVNE KAMATNE STOPE POSLOVNIH BANAKA NA DUGOROČNE KREDITE S VALUTNOM KLAUZULOM

Izvor: HNB

stanovništvu s valutnom klauzulom. Vagana kamatna stopa na stambene kredite, koja je niža od kamatnih stopa na ostale dugoročne kredite stanovništvu, tijekom trećeg se tromjesečja smanjila, sa 6,09% u srpnju na 5,73% u rujnu, a zatim je u listopadu porasla na 6,73%.

Pasivne kamatne stope poslovnih banaka na oročene kunske izvore sredstava bez valutne klauzule u trećem su tromjesečju, nakon smanjenja krajem prvog polugodišta 2004., ponovno znatno porasle. Vagana kamatna stopa na oročene kunske depozite najprije je pod utjecajem porasta kamatnih stopa na novčanom tržištu u srpnju i kolovozu porasla na 5,00% i na 6,25%, a zatim se postupno smanjila na 4,66% u listopadu. Kao što je uobičajeno, porast ove kamatne stope u cijelosti je posljedica porasta kamatnih stopa na oročene kunske depozite trgovačkih društava, koje su posebno osjetljive na kretanje kamatnih stopa na novčanom tržištu. Vagana kamatna stopa na kunske štedne depozite po viđenju bez valutne klauzule ostala je tijekom trećeg tromjesečja i listopada 2004. na razini od 0,50%. Što se tiče deviznih depoziti-

Slika 61.

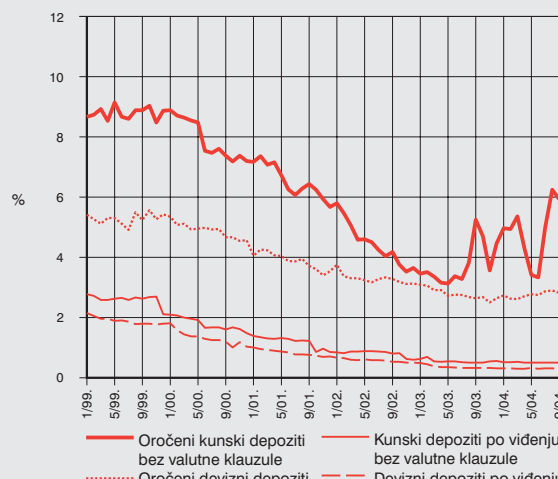
PROSJEČNE AKTIVNE KAMATNE STOPE POSLOVNIH BANAKA NA KRATKOROČNE KREDITE BEZ VALUTNE KLAUZULE

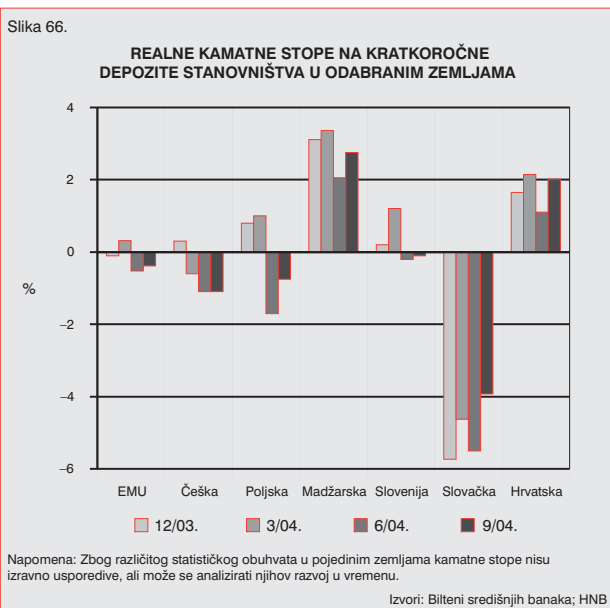
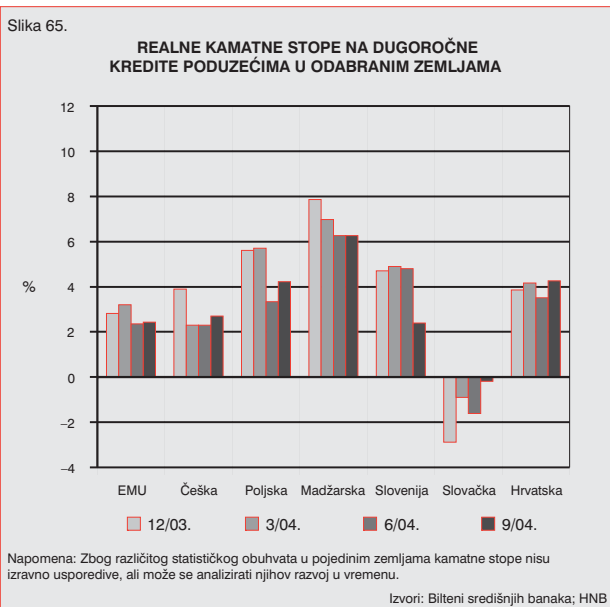
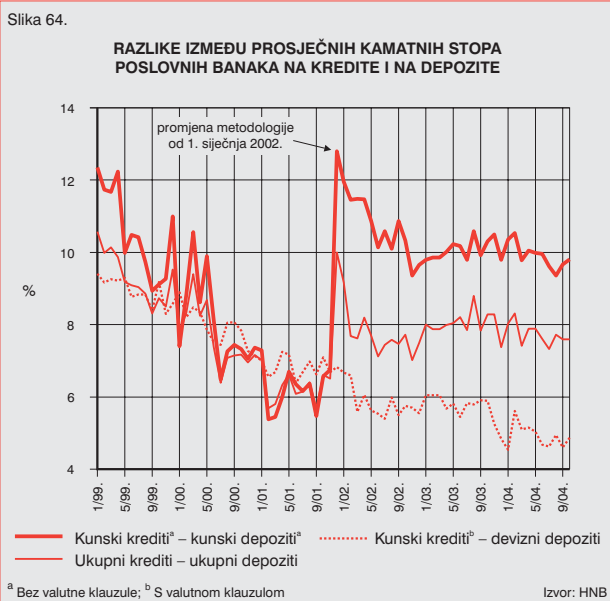
Izvor: HNB

Slika 63.

PROSJEČNE PASIVNE KAMATNE STOPE POSLOVNIH BANAKA

Izvor: HNB

ta, vagana kamatna stopa na oročene devizne depozite nastavila je s porastom koji je započeo početkom 2004., te je u kolovozu dosegla 2,90%, a potom se u rujnu smanjila na 2,82%. S druge strane, vagana kamatna stopa na devizne depozite po viđenju u trećem je tromjesečju i listopadu 2004. bila relativno stabilna i kretala se oko 0,31%.

Kako su se u usporedbi s prvim polugodištem 2004. godi- ne kamatne stope na kredite uglavnom snizile, dok su kamatne stope na depozite uglavnom porasle, razlika između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa poslovnih banaka u trećem se tromjesečju blago smanjila. Razlika između kamatnih stopa na ukupne kredite i na ukupne depozite u rujnu 2004. iznosila je 7,59 postotnih bodova, a razlika između kamatnih stopa na kunske kredite s valutnom klauzulom i kamatnih stopa na devizne depozite iznosila je 4,60 postotnih bodova.

Analiza kretanja kamatnih stopa poslovnih banaka u odabranim tranzicijskim zemljama i EMU pokazuje da su se u nekim promatranim zemljama nominalne kamatne stope na kredite poduzećima smanjile, a u drugima porasle, dok su nominalne kamatne stope na depozite stanovništva uglavnom porasle u odnosu na drugo tromjesečje 2004. Međutim, istodobno smanjenje stope inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena značilo je porast realnih kamatnih stopa i na kredite i na depozite. Iznimka je Slovenija, gdje je znatno smanjenje nominalnih kamatnih stopa na kredite, čak i uz smanjenu stopu inflacije, dovelo do smanjenja realnih kamatnih stopa na kredite poduzećima.

U eurozoni su na kraju trećeg tromjesečja 2004. i nominalne kamatne stope na kredite poduzećima i stopa inflacije bile nešto manje, a kamatne stope na depozite stanovništva nešto veće nego na kraju drugog tromjesečja. Zbog tih su kretanja realne kamatne stope na kredite poduzećima i na depozite stanovništva blago porasle, iako su potomje i dalje ostale realno negativne. U posljednja su četiri tromjesečja realne kamatne stope na depozite stanovništva u eurozoni bile pozitivne samo u prvom tromjesečju 2004. Realne kamatne stope na depozite stanovništva u Slovačkoj negativne su već duže vrijeme, dok su za te kamatne stope u Češkoj, Poljskoj i Sloveniji negativne vrijednosti zabilježene tek u 2004. godini. Smanjenje stope inflacije u trećem tromjesečju 2004. u Hrvatskoj uzrok je porasta realnih kamatnih stopa i na kredite poduzećima i na depozite stanovništva.

Tržište kapitala

Kretanja na domaćem tržištu kapitala u trećem tromjesečju i u listopadu 2004. godine bila su vrlo dinamična. Zabilježeni su znatan porast prometa dionica te snažan rast indeksa Zagrebačke i Varaždinske burze, izdano je i nekoliko novih obveznica, a nakon privremenog smanjenja u drugom tromjesečju, promet obveznica ponovno je dosegao visoke razine. Prinosi na hrvatske euroobveznice u trećem tromjesečju i u listopadu 2004. kontinuirano su se snizivali, a blago se smanjila i razlika prinosa u odnosu na referentne njemačke obveznice.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

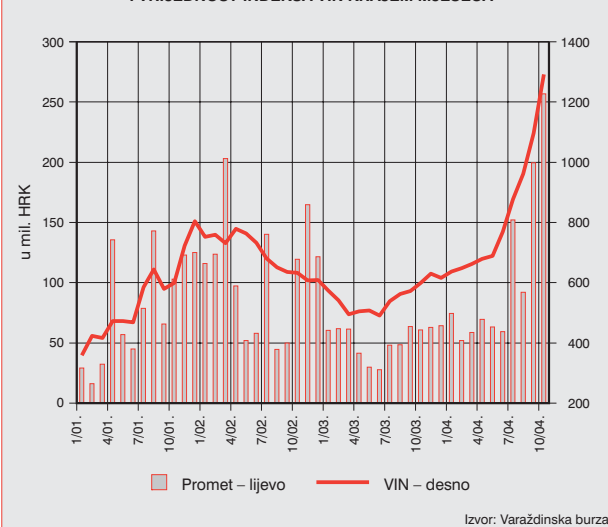
Tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi tijekom trećeg tromjesečja 2004. snažno je porasla. Na kraju rujna iznosila je 49.994 mil. kuna (odnosno 24% procijenjenog BDP-a za 2004. godinu), što je za 10.099 mil. kuna više nego što je iznosila na kraju prvog polugodišta. Tako velik porast tržišne kapitalizacije na Zagrebačkoj burzi rezultat je istodobnog povećanja likvidnosti dionica i porasta njihovih cijena. Naime, u izračun tržišne kapitalizacije na Zagrebačkoj burzi uključuje se puni iznos tržišne kapitalizacije za one dionice kojima se u prethodna tri mjeseca redovito trgovalo, dok se za dionice kojima se nije trgovalo u posljednjih mjesec dana, odnosno tri mjeseca, iznos tržišne kapitalizacije umanjuje za polovicu, odnosno za tri četvrtine. Tijekom listopada tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi još se povećala i na kraju tog mjeseca iznosila je 53.156 mil. kuna.

Cijene dionica u trećem tromjesečju 2004. uglavnom su se znatno povisile. Slijedom toga, vrijednost indeksa CROBEX kontinuirano je rasla, te je na kraju rujna 2004. dosegla 1.388 bodova, što je bila najviša razina zabilježena do tada. Rast se nastavio i u listopadu pa je vrijednost tog indeksa na kraju mjeseca iznosila 1.450 bodova. Porast vrijednosti indeksa CROBEX u trećem tromjesečju 2004. temeljio se na rastu cijena svih dionica koje ulaze u njegov izračun, a osobito dionica Končar Elektroindustrije (porast od 60%) i Rivijere Poreč (porast od 47%). Cijene svih referentnih dionica, osim dionice Plive, rasle su i u listopadu.

U trećem tromjesečju 2004. nastavio se trend porasta trgovanja dionicama. Promet dionica na Zagrebačkoj burzi u trećem je tromjesečju dosegnuo 604,8 mil. kuna, što je približno za 23% više nego u drugom tromjesečju 2004., odnosno gotovo za 70% više nego u istom razdoblju 2003. Zamalo četvrtina ukupnog prometa dionica ostvarena je u trgovanju dionicom Adris grupe, a od ostalih dionica velik je promet dionica Plive, Podravke, Dom holdinga i Končar Elektroindustrije. Pozitivan trend trgovanja dionicama nastavio se i u listopadu kada je promet dionica iznosio 291 mil. kuna.

Slika 68.

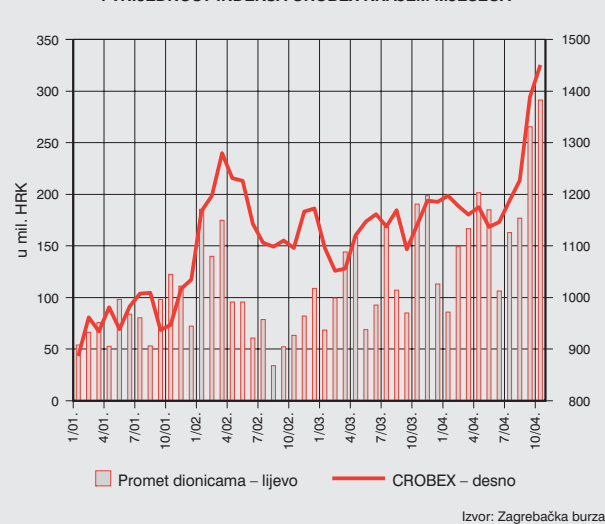
MJESEČNI PROMET DIONICAMA NA VARAŽDINSKOJ BURZI I VRIJEDNOST INDEKSA VIN KRAJEM MJESECA

Na Varaždinskoj burzi tržišna kapitalizacija aktivnih dionica na kraju rujna 2004. iznosila je 26.616 mil. kuna, za 1,2 mil. kuna više nego na kraju prvog polugodišta. U trećem tromjesečju 2004. zabilježen je snažan porast u trgovanju dionicama na Varaždinskoj burzi: ostvaren je ukupan promet od 443,5 mil. kuna, što je 2,3 puta više nego u drugom tromjesečju 2004., odnosno 2,8 puta više nego u istom razdoblju 2003. godine. Međutim, porast prometa na Varaždinskoj burzi pretežno je rezultat nekoliko jednokratnih velikih transakcija: otkupa 20%-tnog paketa dionica Elke d.d. od holdinga Proficio u srpnju i prodaje paketa dionica Hotela Split, koje su bile u vlasništvu Croatia banke, u kolovozu. Što se tiče ukupne strukture prometa, oko dvije trećine ostvareno je u trgovanju dionicama javnih dioničkih društava, dok se preostala trećina odnosila na promet u kotaciji slobodnog tržišta. U ostalim segmentima trgovanja dionicama na Varaždinskoj burzi (prva i druga kotacija) promet je već duže vrijeme gotovo zanemariv, dok je u kotaciji prava, u kojoj se trguje pravima nekadašnjeg Ministarstva javnih rado-

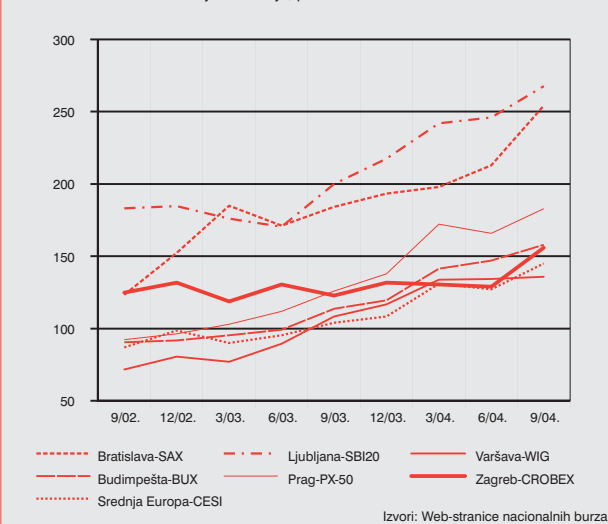
Slika 67.

MJESEČNI PROMET DIONICAMA NA ZAGREBAČKOJ BURZI I VRIJEDNOST INDEKSA CROBEX KRAJEM MJESECA

Slika 69.

KRETANJE INDEKSA ODABRANIH BURZA na kraju razdoblja, prosinac 2000. = 100

Tablica 6. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Rujan 2004.	Bratislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet, dionice (u mil. USD)	0,4	45,8	5,3	70,3	77,7	2,0
Prosječni dnevni promet, obveznice (u mil. USD)	69,4	3,6	1,5	90,5	12,5	16,8
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (%)	0,3	15,1	5,1	20,7	1,6	1,8
Promet ^b /BDP ^c , godišnja razina (%)	51,2	1,2	1,4	26,7	0,3	15,4
Brzina prometa ^d	2,7	53,3	16,6	53,5	45,1	6,4
Tržišna kapitalizacija ^a (u mil. USD), na kraju mjeseca	3.466	23.706	8.448	33.149	45.497	8.161
Tržišna kapitalizacija ^b (u mil. USD), na kraju mjeseca	11.381	32.293	5.220	21.997	3.613
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	10,7	28,4	30,9	38,8	21,5	28,3
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	35,0	38,7	19,1	25,7	12,5
Kretanje indeksa dionica od početka godine (%)	31,5	32,2	23,1	32,8	16,4	18,4
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (%)	14,7	2,5	0,9	7,3	2,6	11,7

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c 2002.; ^d Anualizirani mjesečni promet dionica × 100/tržišna kapitalizacija dionica
Izvori: Izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE, Zagrebačke burze i FIBV Statistics (www.fibv.org)

va, obnove i graditeljstva i pravima Ministarstva financija, promet u trećem tromjesečju 2004. iznosio 7,5 mil. kuna. U listopadu je promet dionica na Varaždinskoj burzi skočio na 256,7 mil. kuna, ponovno velikim dijelom zahvaljujući jednoj transakciji: prodaji većinskog paketa dionica Brodomer-kura.

Vrijednost indeksa Varaždinske burze, VIN-a, kreće se uzlazno još od sredine 2003. godine, a u trećem tromjesečju i u listopadu 2004. njegov se rast dodatno ubrzao. U odnosu na kraj 2003. godine vrijednost indeksa VIN porasla je za 78%, sa 615,9 na 1.096,6 bodova koliko je iznosila na kraju rujna 2004. Na kraju listopada 2004. indeks VIN vrijedio je 1.296,3 boda. Porast vrijednosti tog indeksa rezultat je porasta cijene svih dionica koje ulaze u njegov izračun, a osobito dionica društava Ericsson Nikola Tesla (koja ima najveći ponder pri njegovu izračunavanju) i Dom holding.

Nakon usporavanja u drugom tromjesečju, rast burzovnih indeksa na tržištima tranzicijskih zemalja u trećem tromjesečju 2004. opet se ubrzao, nastavljajući tako uzlazni trend koji je obilježio prethodnih dvanaest mjeseci. Vrijednost kombiniranog indeksa srednjoeuropskih burza, CESI-ja, nakon blagog smanjenja u drugom tromjesečju 2004., u trećem je tromjesečju ponovno porasla. U izračun CESI-ja ulaze cijene dionica odabranih prvorazrednih kompanija koje su uvrštene na Budimpeštansku, Bratislavsku, Ljubljansku, Prašku i Varšavsku burzu, a najveće pondere imaju dionice s Varšavske i Praške burze. Na kraju rujna 2004. njegova je vrijednost iznosila 1.825 bodova, za 34% više nego na kraju 2003. godine, odnosno za 12% više nego na kraju prvog polugodišta 2004. Naj snažniji porast odnosio se na indekse Bratislavske i Ljubljanske burze.

U svim promatranim zemljama tržišna kapitalizacija i dionica i obveznica uglavnom raste od početka 2003. godine, a porast se nastavio i u trećem tromjesečju 2004. Na većini promatranih burza promet se u trećem tromjesečju 2004. povećao u odnosu na prethodno tromjesečje.

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

Domaće tržište dužničkih vrijednosnih papira u 2004. godini obilježila su nova izdanja obveznica. Tako su u trećem tromjesečju izdane tri nove obveznice (jedna državna, jedna obveznica jedinica lokalne samouprave i jedna korporacijska) i treća, posljednja tranša državnih obveznica s dospijecom 2014. godine, dok su tri obveznice (dvije državne i jedna korporativna) dospjele.

Republika Hrvatska izdala je u srpnju obveznicu s dospijecom 2007. godine u iznosu od 400 mil. EUR, čija je kuponska kamatna stopa 3,875%, a cijena pri izdavanju iznosila je 99,7. Osim na Zagrebačku, ta je obveznica prva koja je u isto vrijeme uvrštena i na Varaždinsku burzu. Gotovo istodobno, u srpnju, dospjela je obveznica Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, u iznosu od 222 mil. EUR, pa je za njezinu isplatu upotrijebljen dio prihoda od nove državne obveznice.

Treća tranša državne obveznice s dospijecom 2014. godine u iznosu od 300 mil. EUR izdana je u rujnu. Zajedno s prethodnim dvjema ta tranša čini integralno izdanje od 650 mil. EUR. Kako je potkraj rujna dospjela još jedna državna obveznica (izdana 2000. godine) u iznosu od 200 mil. EUR, i dio prihoda od ovog izdanja bio je namijenjen isplati dospjele obveznice.

U rujnu je na Zagrebačku burzu uvrštena i druga obveznica jedinica lokalne samouprave. Riječ je o obveznicama Grada Zadra, koje su izdane na rok od 7 godina uz kuponsku kamatnu stopu od 5,5%. Vrijednost izdanja iznosi 18,5 mil. EUR.

Nakon novih izdanja i dospijeca državnih obveznica, na kraju rujna na domaćim burzama kotiralo je pet državnih obveznica, dvije obveznice jedinica lokalne samouprave, obveznica Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka i obveznica HBOR-a. Tržišna kapitalizacija ovih obveznica iznosila je 2,6 mlrd. EUR (19,1 mlrd. kuna), odnosno 9,3% procijenjenog BDP-a za 2004. godinu; za usporedbu, na kraju drugog tromjesečja 2004. njihova je kapitalizacija iznosila 2,2 mlrd. EUR (16,4 mlrd. kuna) ili 7,9% procijenjenog BDP-a za 2004. godinu.

U srpnju je na Zagrebačku burzu uvrštena korporacijska obveznica Atlantic grupe, prva obveznica nekoga trgovačkog društva koje nije dioničko društvo. Vrijednost izdanja je 15 mil. EUR, a kuponska kamatna stopa iznosi 5,75%. U kolovozu je dospjela obveznica Plave lagune, koja je izdana 2002. godine, tako da je ukupni broj korporacijskih obveznica na domaćem tržištu kapitala ostao osam. Tržišna kapitalizacija korporacijskih obveznica na kraju rujna 2004. iznosila je 612 mil. EUR (4,6 mlrd. kuna), odnosno 2,2% procijenjenog BDP-a za 2004. godinu, u usporedbi sa 597 mil. EUR (4,4 mlrd. kuna) ili 2,1% procijenjenog BDP-a za 2004. godinu na kraju lipnja 2004.

Trgovanje obveznicama na Zagrebačkoj burzi u trećem tromjesečju 2004. bilo je znatno intenzivnije nego u prethodnom tromjesečju, dok je u listopadu nešto smanjeno.

Tablica 7. Izdanja obveznica na domaćem tržištu

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijecje	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena ^a	Tekući prinos 31.10.2004.
DAB-O-05CA	Državna agencija za osiguranje štednih uloga	19.12.2000.	19.12.2005.	EUR	225.000.000	8,375%	106,20	7,886%
HZZO-O-047A	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	19.7.2000.	19.7.2004.	EUR	222.000.000	8,500%	–	–
RHMF-O-049A	Republika Hrvatska	20.9.2001.	20.9.2004.	EUR	200.000.000	6,500%	–	–
RHMF-O-08CA	Republika Hrvatska	14.12.2001.	14.12.2008.	EUR	200.000.000	6,875%	111,30	6,177%
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	114,00	6,031%
RHMF-O-085A	Republika Hrvatska	28.5.2003.	28.5.2008.	HRK	1.000.000.000	6,125%	99,90	6,131%
RHMF-O-142A	Republika Hrvatska	10.2.2004.	10.2.2014.	EUR	650.000.000	5,500%	104,10	5,283%
RHMF-O-077A	Republika Hrvatska	7.7.2004.	7.7.2007.	EUR	400.000.000	3,875%	100,15	3,869%
GDKC-O-116A	Grad Koprivnica	29.6.2004.	29.6.2011.	HRK	60.000.000	6,500%	–	–
GDZD-O-119A	Grad Zadar	1.9.2004.	1.9.2011.	EUR	18.500.000	5,500%	102,55	5,363%
HBOR-O-112A	Hrvatska banka za obnovu i razvoj	11.2.2004.	11.2.2011.	EUR	300.000.000	4,875%	–	–
BLSC-O-051A	Belišće d.d.	17.1.2002.	17.1.2005.	EUR	17.000.000	7,375%	102,50	7,195%
PLAG-O-048A	Plava laguna d.d.	25.2.2002.	25.8.2004.	EUR	12.000.000	6,750%	–	–
HYBA-O-086A	Hypo-Alpe-Adria Bank	6.6.2003.	6.6.2008.	HRK	150.000.000	6,500%	98,55	6,596%
BNAI-O-22CA	Bina Istra d.d.	15.12.2002.	15.12.2022.	EUR	210.000.000	8,000%	–	–
PODR-O-072A	Podravka d.d.	20.2.2004.	20.2.2007.	EUR	27.000.000	5,000%	98,80	5,061%
AGRK-O-074A	Agrokor d.d.	3.4.2002.	3.4.2007.	EUR	230.000.000	11,000%	108,10	10,176%
PLVA-O-115A	Pliva d.d.	12.5.2004.	12.5.2011.	EUR	75.000.000	5,750%	99,40	5,785%
ATGR-O-077A	Atlantic Grupa d.o.o.	15.7.2004.	15.7.2007.	EUR	15.000.000	5,750%	99,80	5,762%

^a U redovnom prometu. Izvor: Zagrebačka burza, mjesečno izvješće za kolovoz 2004.

Tablica 8. Izdanja međunarodnih obveznica Republike Hrvatske

Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 30.6.2004.	Razlika prinosa ^a 30.9.2004.	Razlika prinosa ^a 31.10.2004.
Londonski klub, serija A, 2006.	31.7.1996.	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.			123	117	119
Londonski klub, serija B, 2010.	31.7.1996.	USD	604.426.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.			104	93	88
Euromarkine obveznice, 2004.	16.7.1997.	DEM	300.000.000	6,125%	6,20%	95	27	–	–
Euroobveznice, 2006.	10.3.1999.	EUR	300.000.000	7,375%	7,45%	375	35	32	31
Euroobveznice, 2005.	28.3.2000.	EUR	500.000.000	7,000%	7,06%	210	21	16	14
Euroobveznice, 2011.	14.3.2001.	EUR	750.000.000	6,750%	6,90%	215	80	69	73
Euroobveznice, 2009.	11.2.2002.	EUR	500.000.000	6,250%	6,45%	158	62	60	60
Euroobveznice, 2010.	14.2.2003.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	102	64	64	66
Euroobveznice, 2014.	15.4.2004.	EUR	500.000.000	5,000%	5,11%	101	80	72	75
Samurajske obveznice, 2004.	14.12.1999.	JPY	25.000.000.000	4,000%	4,00%	284	30	21	20
Samurajske obveznice, 2007.	11.7.2000.	JPY	40.000.000.000	3,000%	3,00%	135	74	62	54
Samurajske obveznice, 2006.	23.2.2001.	JPY	25.000.000.000	2,500%	2,50%	152	52	41	38
Samurajske obveznice, 2008.	26.6.2002.	JPY	25.000.000.000	2,150%	2,15%	144	76	67	59
Samurajske obveznice, 2009.	26.6.2003.	JPY	25.000.000.000	1,230%	1,23%	99

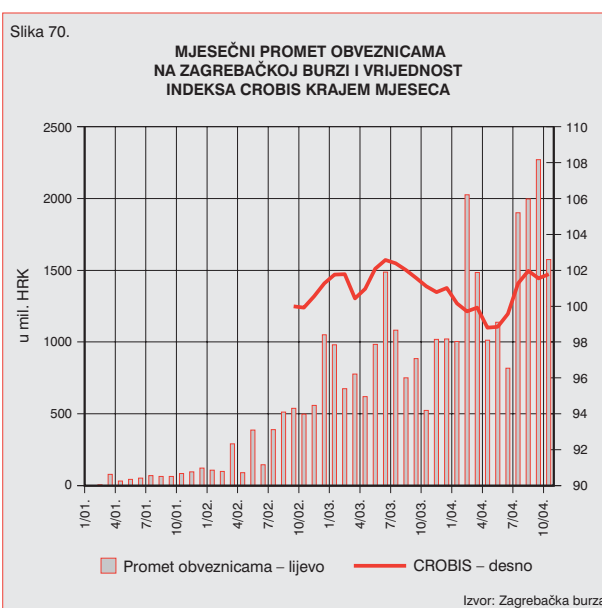
^a Prema usporedivoj obveznici. Izvor: Bloomberg

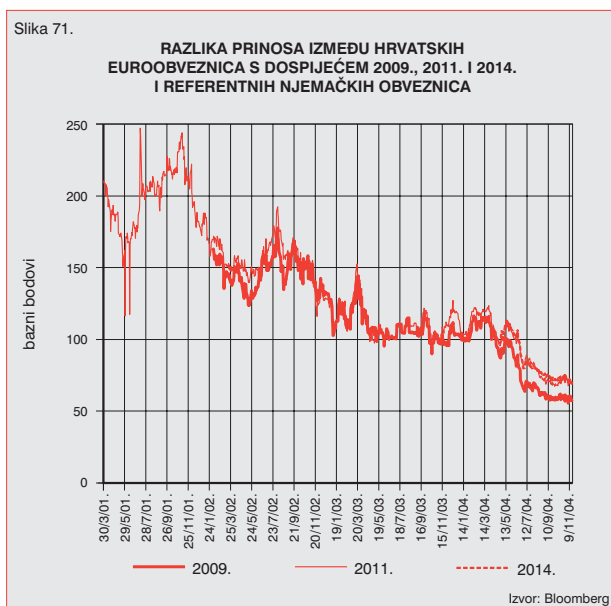
Ukupan promet obveznica na Zagrebačkoj burzi u trećem tromjesečju 2004. iznosio je 6,2 mlrd. kuna (za usporedbu, u drugom je tromjesečju iznosio 2,9 mlrd. kuna), a u listopadu 1,5 mlrd. kuna. Najviše se trgovalo obveznicama Republike Hrvatske s dospjećem 2014. i novom trogodišnjom državnom obveznicom.

Nakon porasta početkom trećeg tromjesečja 2004., cijene većine državnih obveznica izdanih na domaćem tržištu blago su se u rujnu smanjile, a u listopadu su nanovo porasle. U skladu s time vrijednost obvezničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBIS-a, prvo se povećala, na 101,98 bodova na kraju kolovoza, zatim se u rujnu smanjila na 101,54 boda, a na kraju listopada iznosila je 101,77 bodova.

U skladu s planiranim smanjenjem inozemnog zaduživanja i orijentacijom na domaćem tržište kapitala, Republika Hrvatska u trećem tromjesečju nije izdavala obveznice na inozemnim tržištima. U srpnju 2004. dospjele su euromarkine obveznice izdane 1997. godine, u ukupnoj vrijednosti od 300 mil. DEM, odnosno 153,4 mil. EUR. Tako je na inozemnim tržištima u listopadu 2004. kotiralo ukupno 13 izdanja hrvatskih obveznica: dva izdanja nominirana su u američkim dolarima (riječ je o državnim obveznicama koje su zamijenile dug gospodarskih subjekata u RH prema Lon-

donskom klubu), šest ih je nominirano u eurima i pet u japanskim jenima. U prosincu 2004. dospijeva izdanje samurajskih obveznica iz 1999. godine u vrijednosti od 25 mlrd.

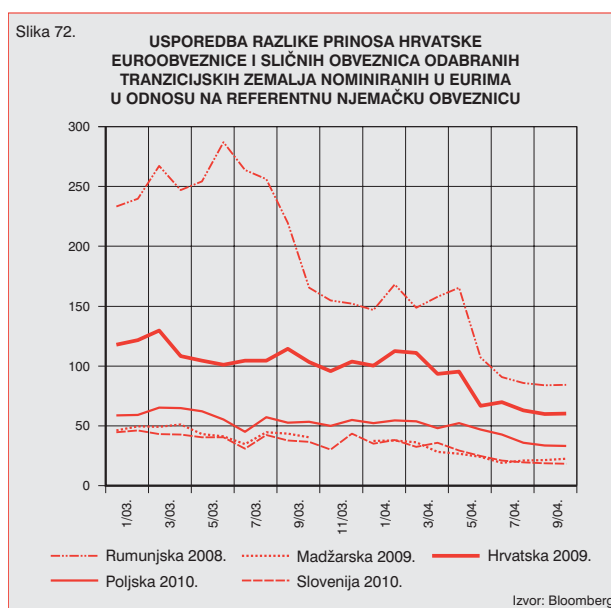

JPY (1,43 mlrd. kuna, odnosno 187,9 mil. EUR), a Ministarstvo financija financirat će isplatu te obveznice zadužujući se na domaćem tržištu kapitala.

Ukupna nominalna vrijednost svih 13 izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju listopada 2004. iznosila je 38,5 mlrd. kuna, odnosno 5,15 mlrd. EUR.

Razlika prinosa između hrvatskih euroobveznica i referentnih njemačkih obveznica, koja je u drugoj polovici 2003. i na početku 2004. godine oscilirala oko 100 baznih bodova, značajno se smanjila u lipnju nakon pozitivnih vijesti o dobivanju statusa kandidata za pridruživanje Europskoj uniji. Tijekom trećeg tromjesečja 2004. razlika prinosa još se blago smanjila, pretežno pod utjecajem smanjenja razlike prinosa obveznica zemalja u razvoju. Na kraju listopada razlika prinosa između hrvatskih euroobveznica i referentnih njemačkih obveznica kretala se oko 70 baznih bodova za obveznice s najdužim dospijećem (2011. i 2014. godine).

Time se razlika prinosa hrvatskih euroobveznica dodatno približila razlici prinosa zemalja koje su 1. svibnja 2004.

pristupile Europskoj uniji. Razlika prinosa između euroobveznica zemalja kandidata za Europsku uniju, Rumunjske i Bugarske, i dalje je veća od razlike prinosa hrvatskih euroobveznica.

Međunarodne transakcije

Preliminarni podaci o platnoj bilanci pokazuju da je u trećem tromjesečju 2004. suficit na tekućem računu dosegnuo 2,3 mlrd. USD, što je za 0,3 mlrd. USD ili 15,6% više nego u istom razdoblju 2003. Pozitivan saldo na tekućem računu u trećem tromjesečju odraz je sezonski uobičajeno visokih prihoda od pruženih usluga u turizmu, a godišnji rast salda na tekućem računu poglavito je rezultat značajnog smanjenja neravnoteže u robnoj razmjeni i blagog rasta prihoda od turizma.

U odnosima s inozemstvom valja istaknuti kako je inozemni dug nastavio rasti te je na kraju listopada 2004. vrijednost financijskih obveza Hrvatske prema inozemstvu (isključujući obveze po kamatama) dosegla 27,4 mlrd. USD. Unatoč rastu inozemnog duga prema apsolutnim podacima, indeks pritiska na devizno tržište nije upućivao na poteškoće u međunarodnoj likvidnosti.

Račun tekućih transakcija

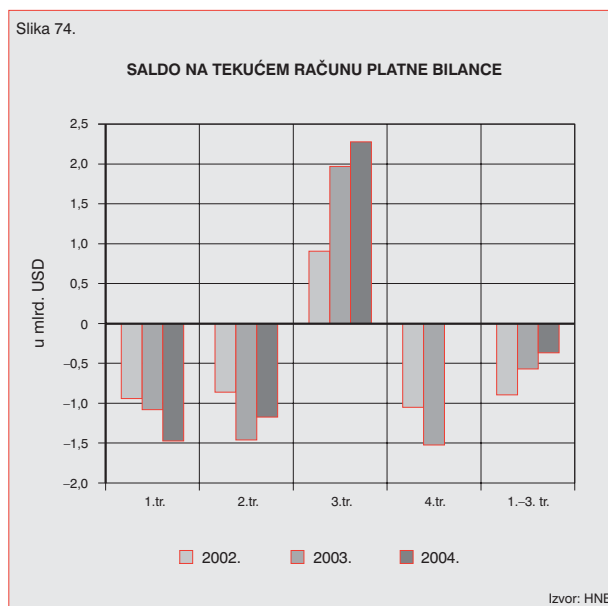
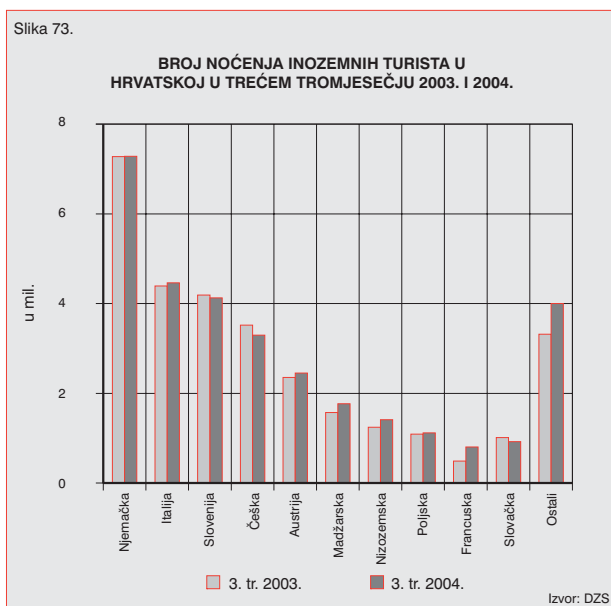
Podaci o robnoj razmjeni između Hrvatske i inozemstva pokazuju da je u trećem tromjesečju 2004. izvoz robe dosegnuo 2,1 mlrd. USD, a uvoz 4,1 mlrd. USD. Kretanja prihodnih i rashodnih stavka računa robe u trećem tromjesečju rezultirala su godišnjim smanjenjem deficita za 138 mil. USD ili 6,5%. To je prije svega posljedica izraženog dinamiziranja ukupnoga robnog izvoza, ali i usporavanja rasta hrvatskoga robnog uvoza. Takve zaključke potkrepljuju i podaci o robnom izvozu i uvozu izraženi u eurima. Godišnji rast prihoda od izvoza robe tako je u trećem tromjesečju dosegnuo 29,3%, dok je rast rashoda na osnovi uvoza robe iznosio razmjerno niskih 4%, što je rezultiralo godišnjom stopom pada vanjskotrgovinskog deficita od 13,9%. Detaljnija analiza aktualnih kretanja u robnoj razmjeni i doprinosi pojedinih odsjeka Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SMTK) kretanjima ukupnih vrijednosti robnoga izvoza i uvoza dana je u posebnom odjeljku pod naslovom Robna razmjena.

Neto prihodi od izvoza usluga u trećem tromjesečju 2004. godine dosegli su 4,1 mlrd. USD ili 8,4% više u usporedbi s istim razdobljem 2003. Kako je prosječan tečaj američkoga dolara prema euru u trećem tromjesečju oslabio za 8,7% na godišnjoj razini, pri čemu treba uzeti u obzir da se veći dio razmjene usluga s nerezidentima odvija u eurima, može se govoriti o svojevrsnoj stagnaciji neto prihoda od

Tablica 9. Godišnje stope promjena broja dolazaka i noćenja stranih putnika, u postocima

	1. tromjesečje		2. tromjesečje		3. tromjesečje	
	2003.	2004.	2003.	2004.	2003.	2004.
Dolasci	-26,0	21,7	11,9	0,9	5,4	8,5
Noćenja	-28,7	28,6	10,1	-2,4	2,7	3,9

Izvor: DZS

razmjene usluga na godišnjoj razini. Takvu tvrdnju potvrđuju i platnobilančni podaci izraženi u eurima, koji pokazuju vrlo blagi godišnji pad neto prihoda od izvoza usluga (-0,4%). Pri ocjeni navedenih ostvarenja i pripadajućih relativnih promjena treba imati na umu snažan utjecaj baznoga razdoblja – u trećem tromjesečju 2003. godišnja stopa rasta suficita na računu usluga, izraženo u eurima, iznosila je čak 52,3%.

Kretanja na računu usluga ponajviše su određena ostvarenjima na podračunu putovanja – turizam, čiji je saldo u trećem tromjesečju zabilježio godišnji rast od 9,8%, izraženo u američkim dolarima, odnosno 1%, izraženo u eurima. Prihodi od turizma u razdoblju od srpnja do rujna 2004. dosegli su 4,4 mlrd. USD (ukupno 6,2 mlrd. USD u prvih devet mjeseci 2004.). Porast prihoda od turizma u trećem tromjesečju 2004. posljedica je međuvalutnih promjena, ali i povećanja fizičkih pokazatelja. U spomenutome je razdoblju tako godišnja stopa rasta broja dolazaka inozemnih turista iznosila 8,5%, a broja noćenja koji su ostvarili strani posjetitelji 3,9%.

Godišnjem porastu broja noćenja stranih turista u komercijalnim smještajnim objektima u trećem tromjesečju 2004. najviše je pridonio porast broja francuskih (64,2%), mađarskih (12,4%) i britanskih (46,4%) turista. Najviše se smanjio broj gostiju iz Češke (6,3%), Slovačke (8,9%) te Bosne i Hercegovine (13,8%). Glavnina ostvarenih noćenja odnosi se na kampove (30,7%), hotele (25,6%) i kućanstva – sobe, apartmane i kuće za odmor (25,5%).

U trećem tromjesečju 2004. na računu dohotka zabilježen je izrazit rast deficita. Najveće promjene uočavaju se na podračunu (faktorskog) dohotka od izravnih ulaganja, i to rashoda na osnovi vlasničkih ulaganja, gdje je ostvaren godišnji rast od 210 mil. USD, što se podjednako odnosi na isplaćene (dividende) i neisplaćene oblike dobiti (zadržana dobit) koji su pripali inozemnim vlasnicima trgovačkih društava u Hrvatskoj. Valja napomenuti da je njihov izrazit godišnji rast posljedica različitih razdoblja u kojima su trgovačka društva sa značajnim vlasničkim udjelima inozemnih investitora prijavila i proknjižila dobit za financijsku godinu 2003. Naime, dobit za financijsku godinu 2002. najvećim je dijelom uvedena u knjige u drugom tromjesečju 2003., pri čemu su u nastavku 2003. iznosi po toj osnovi snažno padali, dok je dobit za financijsku godinu 2003. raspoređena podjednako i na drugo i na treće tromjesečje 2004. Od ostalih sastavnica računa dohotka u trećem tromjesečju 2004. godišnji rast imali su i neto prihodi od naknada zaposlenima (23,3%), dok su se neto rashodi od portfeljnih i ostalih ulaganja na godišnjoj razini smanjili (za 1,2%, odnosno 23,2%).

Neto prihodi od tekućih transfera u trećem tromjesečju 2004. iznosili su 365 mil. USD te su se u usporedbi s istim razdobljem 2003. povećali za 6,5%. Ipak, uočava se brži rast rashoda negoli prihoda – zabilježen je godišnji rast ukupnih prihoda na osnovi tekućih transfera od 11% i godišnji rast ukupnih rashoda od 29,3%.

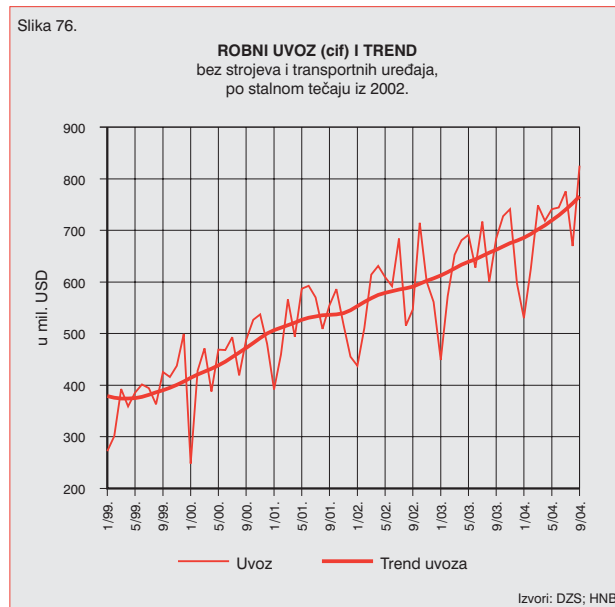
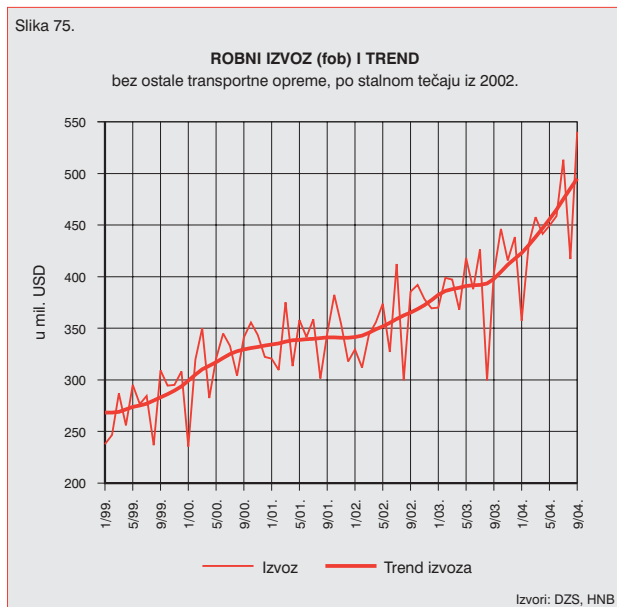
Robna razmjena

Preliminarni podaci DZS-a pokazuju da je u prvih devet mjeseci 2004. ukupan robni izvoz iznosio 5,8 mlrd. USD, što odgovara godišnjoj stopi rasta od 29,9%. Istodobno je ukupan robni uvoz dosegnuo vrijednost od 12,1 mlrd. USD uz godišnju stopu rasta od 18,1%. Ostvareni vanjskotrgovinski deficit u razdoblju od siječnja do rujna 2004. od 6,3 mlrd. USD tako je imao godišnji rast od 9%, što je četiri puta niže od godišnje stope rasta deficita u istome razdoblju 2003.

Tablica 10. Podračun (faktorskog) dohotka od izravnih ulaganja, u milijunima USD

	2. tromjesečje		3. tromjesečje	
	2003.	2004.	2003.	2004.
Ukupno	-810	-287	-79	-254
Prihodi	115	160	123	156
Rashodi	-925	-447	-202	-410
Naknade zaposlenima (neto)	41	75	55	68
Izravna ulaganja (neto)	-780	-283	-52	-251
Portfeljna ulaganja (neto)	-25	-28	-32	-31
Ostala ulaganja (neto)	-47	-51	-51	-39

Izvor: HNB

U navedenim nominalnim stopama rasta djelomice se očituje i utjecaj promjena tečaja američkog dolara prema euru, odnosno učinak 10,4%-tne godišnje deprecijacije prosječnog tečaja američkog dolara prema euru zabilježene u razdoblju od siječnja do rujna 2004. godine. Kada se isključiti utjecaj tečaja, pri čemu treba uzeti u obzir da u valutnoj strukturi robnoga izvoza i uvoza euro sudjeluje s približno tri četvrtine, godišnji rast deficita u robnoj razmjeni s inozemstvom u prvih devet mjeseci 2004. iznosi samo 0,4% (izraženo prema stalnom tečaju iz 2002. godine). Usporedbe radi, isti je pokazatelj u prva tri tromjesečja 2003. iznosio 18,9%. Izraženi pad stope rasta vanjskotrgovinskog deficita rezultat je dinamičnijeg rasta robnog izvoza, ali i zamjetnog usporavanja hrvatskoga robnog uvoza. Relativno povoljnija kretanja u robnoj razmjeni ogledaju se i u relativno povoljnijim vrijednostima pokazatelja pokrivenosti uvoza izvozom, koji je u razdoblju od siječnja do rujna 2004. prosječno iznosio 47,9%, odnosno za 4,4 postotna boda više nego u istome razdoblju 2003.

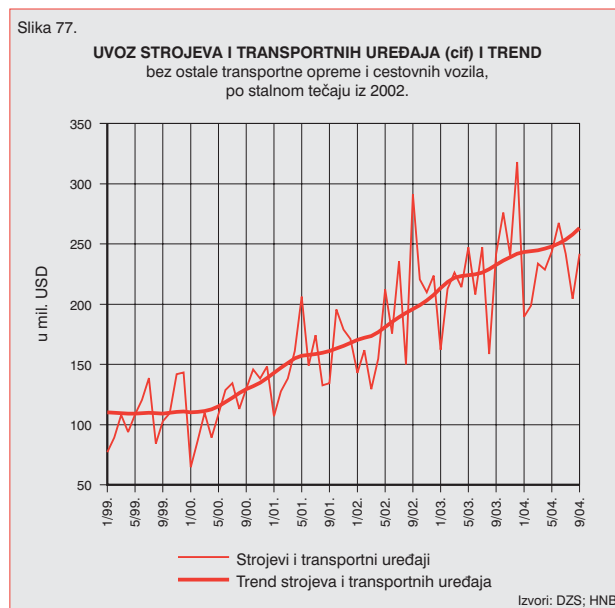
Ukupan robni izvoz, izražen po stalnome tečaju, bilježi u prvih devet mjeseci 2004. godine godišnji rast od 21,2%, što je dvostruko veći rast nego u istome razdoblju prethodne godine (10,1%). Među odsjecima SMTK-a rastu ukupnoga izvoza najviše je pridonijela ostala transportna oprema, odnosno brodovi, koji čine 15,3% ukupnoga izvoza u prvih devet mjeseci 2004. Izvoz brodova povećao se prema podacima DZS-a na godišnjoj razini nominalno za 59,9%, dok je u istome razdoblju 2003. godišnji rast iznosio 21,9%. Ipak, pozitivna ostvarenja robnog izvoza ne proizlaze samo iz povećanja izvoza brodova – godišnja stopa rasta ukupnog izvoza koji isključuje ostalu transportnu opremu iznosi 17,2%, te je za 6,7 postotnih bodova viša nego u istome razdoblju 2003.

Značajan doprinos rastu ukupnoga robnog izvoza dao je i odsjek nafta i naftni derivati, čiji izvoz u prvih devet mjeseci bilježi godišnji rast od 42%, izraženo po tekućem tečaju. Dio toga rasta proizlazi iz porasta cijene sirove nafte na svjetskom tržištu, što je ugrađeno u višu cijenu naftnih derivata koje Hrvatska plasira na izvozna tržišta. Međutim, godišnja

stopa rasta ukupnoga robnog izvoza koji isključuje izvoz ostale transportne opreme i izvoz nafte i naftnih derivata, izraženo po stalnome tečaju, iznosi još uvijek relativno visokih 13,3% (pokazatelj za isto razdoblje lani iznosi 6,3%), što upućuje na znatno dinamiziranje hrvatskoga robnog izvoza.

Osim ostale transportne opreme i nafte i naftnih derivata, svojim se doprinosom rastu robnoga izvoza najviše ističu sljedeći odsjeci SMTK-a: električni strojevi, aparati i uređaji (godišnja stopa rasta po tekućem tečaju iznosi 55%), koža, proizvodi od kože i krzna (157,7%), obojeni metali (108,4%), specijalni strojevi za pojedine industrijske grane (43,7%), medicinski i farmaceutski proizvodi (26,6%) te proizvodi od metala (29,9%). U istom se razdoblju najizraženije smanjenje robnoga izvoza odnosi na šećer, proizvode od šećera i med (-77,3%), žitarice i proizvode (-37,7%) te organske kemijske proizvode (-30,2%).

U razdoblju od siječnja do rujna 2004. godišnja stopa rasta ukupnoga robnog uvoza iznosila je 9,6%, izraženo po stalnom tečaju, što je za 5,2 postotna boda niže od godišnjeg

rasta ostvarenog u istome razdoblju prethodne godine. Promatrano po pojedinim tromjesečjima 2004., upravo je u trećem tromjesečju zabilježen najniži godišnji rast robnoga uvoza (7%). Usporavanje rasta ukupnoga robnog uvoza prije svega je posljedica nižih stopa rasta uvoza kapitalnih dobara i cestovnih vozila. U prvih devet mjeseci 2004. godišnji rast uvoza strojeva i transportnih uređaja bez ostale transportne opreme i cestovnih vozila tako je iznosio 6,9%, što je značajno manje u usporedbi s pokazateljima za isto razdoblje u 2001., 2002. i 2003. Intenzivnija ulaganja u kapitalne infrastrukturne objekte, koja su započela krajem 2000. godine, rezultirala su relativno visokim stopama rasta uvoza kapitalnih dobara (poglavito strojeva i transportnih uređaja), koja su bila potrebna za njihovu izgradnju. Tako je u prvih devet mjeseci 2001. godišnja stopa rasta uvoza strojeva i transportnih uređaja bez ostale transportne opreme i cestovnih vozila iznosila 37,8%, u istom razdoblju 2002. godine 24,3%, a u prva tri tromjesečja 2003. godine 16%.

Uvoz cestovnih vozila također se značajno usporio – u prvih devet mjeseci 2004. godišnja stopa promjene iznosi čak –1%, izraženo po stalnome tečaju, dok je u istome razdoblju 2003. zabilježen godišnji rast od 20,7%. Ostvarena negativna stopa promjene odraz je značajnog pada uvoza cestovnih vozila u trećem tromjesečju 2004. (–9,6%), dok su prva dva tromjesečja obilježile blage godišnje stope rasta od 2,1%, odnosno 3,4%. Na usporavanje uvoza cestovnih vozila upućuju i podaci DZS-a o cestovnim motornim i priključnim vozilima registriranim prvi put. Stanje na kraju rujna 2004. godine pokazuje da su u prvih devet mjeseci fizičke osobe prvi put registrirale 58.876 osobnih vozila, što je gotovo za 3.000 vozila manje od pokazatelja za isto razdoblje 2003. Osim smanjenja broja vozila koje su fizičke osobe registrirale prvi put, valja imati na umu da je tijekom rujna 2004. zabilježen i mjesečni pad cijena osobnih vozila srednje klase (koje ulaze u košaricu za izračun indeksa potrošačkih cijena) za 5,9%.

Iako je rast robnoga uvoza usporen, njegova ukupna vrijednost u prvih devet mjeseci 2004., izraženo po tekućem tečaju, veća je od vrijednosti za isto razdoblje 2003. Od odsjeka SMTK-a apsolutnom rastu robnoga uvoza najviše su

Tablica 11. Robni izvoz i uvoz RH prema ekonomskim grupacijama zemalja, udjeli u postocima

Izvoz	2002.	2003.	I.-IX.2003.	I.-IX.2004. ^a
Razvijene zemlje	70,9	74,6	75,3	72,3
EU-25	65,5	67,6	68,7	65,4
Slovenija	8,7	8,3	8,2	7,3
Mađarska	1,7	1,3	1,4	1,2
EU-15	52,7	54,7	56,2	52,5
Austrija	7,5	7,7	7,8	9,6
Italija	22,7	26,7	27,5	23,3
Njemačka	12,5	11,9	12,3	11,5
Efta	0,8	0,8	0,8	1,0
Zemlje u razvoju	29,1	25,4	24,7	27,7
Cefta	0,4	0,7	0,7	0,9
Bosna i Hercegovina	14,4	14,4	14,6	14,0
Srbija i Crna Gora	3,5	3,1	3,1	3,3
Rusija	1,7	1,2	1,1	1,5
Uvoz	2002.	2003.	I.-IX.2003.	I.-IX.2004. ^a
Razvijene zemlje	80,1	80,8	81,0	78,2
EU-25	71,3	72,0	72,3	70,2
Slovenija	7,7	7,4	7,6	7,3
Mađarska	3,0	3,0	3,1	3,0
EU-15	55,8	56,6	56,6	54,7
Austrija	6,6	6,6	6,4	6,9
Italija	17,3	18,2	18,2	17,2
Njemačka	16,2	15,6	15,5	15,4
Efta	2,0	1,8	1,8	1,5
Zemlje u razvoju	19,9	19,2	19,0	21,8
Cefta	0,6	1,2	1,0	1,4
Bosna i Hercegovina	1,6	1,6	1,6	2,1
Srbija i Crna Gora	0,5	0,5	0,5	0,8
Rusija	6,7	4,8	4,8	6,9

^a Privremeni podaci. Izvor: DZS

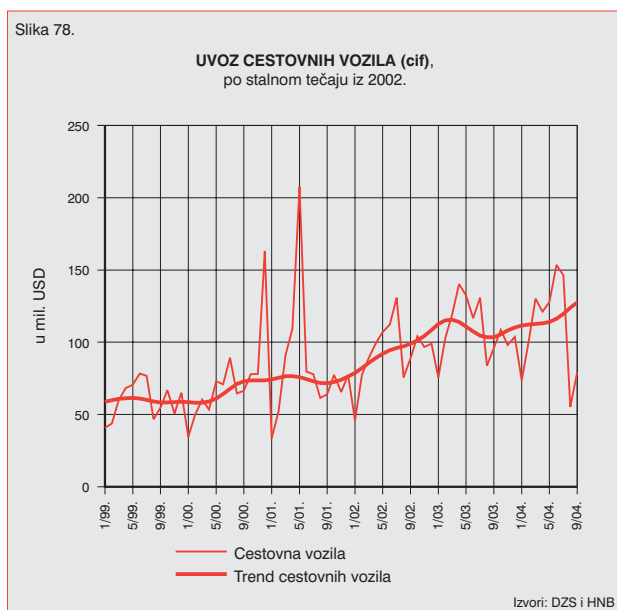
pridonijeli: nafta i naftni derivati (nominalna godišnja stopa rasta iznosi 26,2%), željezo i čelik (41,8%), električni strojevi, aparati i uređaji (26,7%) te razni gotovi proizvodi (39,2%).

U strukturi robnoga izvoza prema ekonomskim grupacijama zemalja u razdoblju od siječnja do rujna 2004. godine na 25 članica Europske unije odnosi se 65,4% ukupnoga izvoza, što čini blagi pad u odnosu na isto razdoblje 2003., kada se na te zemlje odnosilo 68,7% ukupnoga izvoza. Nešto je izraženiji pad udjela izvoza u petnaest „starih“ članica EU, sa 56,2% u prvih devet mjeseci 2003. na 52,5% u 2004., čemu je ponajviše pridonijelo smanjenje udjela Italije. Kada se promatraju ostvarene vrijednosti izvoza, izraženo u američkim dolarima, Hrvatska bilježi rast robnoga izvoza u sve tri zemlje najvažnije vanjskotrgovinske partnere: Italiju (10,1%), Njemačku (21,8%) i Austriju (59%).

U razdoblju od siječnja do rujna 2004. udio 25 zemalja EU u ukupnome robnom uvozu smanjio se na godišnjoj razini za 2 postotna boda te iznosi 70,2%. Pritom je godišnja stopa rasta robnoga uvoza iz tih zemalja, izraženo u američkim dolarima, iznosila 14,8%, čemu je najviše pridonio rast uvoza iz Njemačke (17,2%), Italije (11,7%), Austrije (26,6%) i Slovenije (13,7%). Od zemalja u razvoju, čiji udio u ukupnome robnom uvozu RH blago raste, može se izdvojiti značajan godišnji rast uvoza iz Rusije (70,6%) i Kine (58,5%).

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku u trećem su tromjesečju 2004. dosegla 300 mil. USD te su u usporedbi s istim razdobljem prošle godine uvećana za 162 mil. USD,

odnosno za 117,9%. Tako velike razlike povezane su s već spomenutim kretanjima na podračunu (faktorskog) dohotka od izravnih ulaganja, odnosno s činjenicom da je u trećem tromjesečju 2004. obuhvaćena neraspoređena (zadržana) dobit od vlasničkih ulaganja većeg broja trgovačkih društava u usporedbi s brojem društava čija je neraspoređena dobit evidentirana u istom razdoblju 2003. U strukturi inozemnih izravnih ulaganja u razdoblju od srpnja do rujna 2004. dominiraju vlasnička ulaganja, odnosno ulaganja u dionice i vlasničke udjele (154 mil. USD). Slijede zadržana dobit (81 mil. USD) i ostala ulaganja (neto obveze hrvatskih trgovačkih društava prema povezanim društvima maticama u inozemstvu, isključujući banke, iznose 65 mil. USD).

U strukturi izravnih vlasničkih ulaganja u prva tri tromjesečja 2004. i dalje prevladavaju ulaganja u djelatnost trgovine (više od 40% ukupnih inozemnih vlasničkih ulaganja). Ako im se pribroje i ulaganja u djelatnost financijskog posredovanja, taj se udio penje gotovo na 60%. Ulaganja u trgovinu odnose se najvećim dijelom na ulaganja u velike trgovačke lance, a kod financijskog posredovanja na preuzimanje udjela u postojećim bankama ili na njihovu dokapitalizaciju. Osim što su ulagali u spomenute djelatnosti, nerezidenti su tijekom prva tri tromjesečja 2004. stekli vlasničke udjele u hotelima i restoranima, ali i trgovačkim društvima koja se bave rekreacijom, kulturnim i sportskim djelatnostima, iznajmljivanjem strojeva i opreme, poslovanjem nekret-

ninama te proizvodnjom hrane i pića.

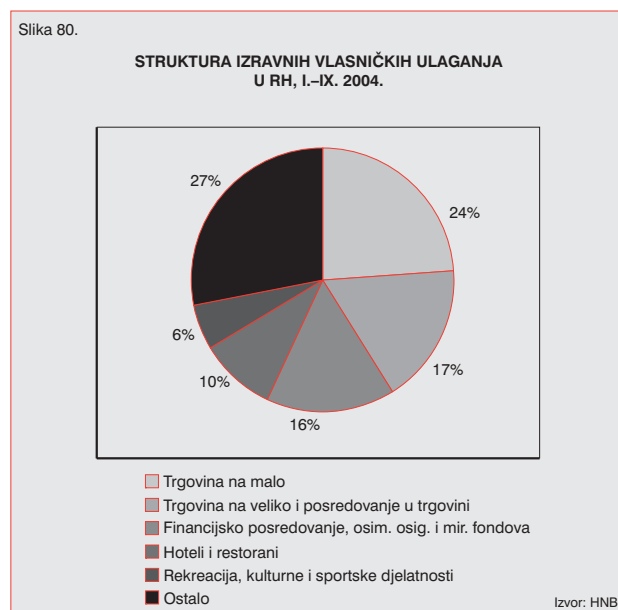
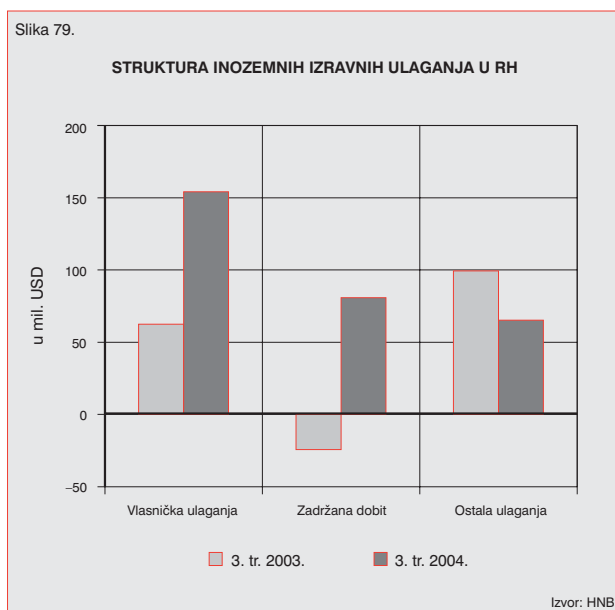
U trećem tromjesečju 2004. sredstva na osnovi portfeljnih ulaganja smanjena su za 13 mil. USD, s time da su sredstva na osnovi ulaganja u obveznice i zadužnice smanjena za 43 mil. USD, a uvećana su sredstva na osnovi ulaganja u dionice (10 mil. USD) i instrumente tržišta novca (21 mil. USD). U istome razdoblju obveze na osnovi portfeljnih ulaganja dosegly su 275 mil. USD. Kretanja obveza po portfeljnim ulaganjima najvećim su dijelom odraz otplata i novih izdanja inozemnih obveznica. Država je tako tijekom trećeg tromjesečja 2004. otplatila 300 mil. DEM euromarkinskih obveznica izdanih 1997. i 80,6 mil. USD obveza prema Londonskome klubu (polugodišnji anuitet istoga iznosa otplaćen je i u siječnju), dok je Zagrebačka banka na Luksemburškoj burzi izdala obveznice u vrijednosti od 450 mil. EUR (559 mil. USD).

Na računu ostalih ulaganja u razdoblju od srpnja do rujna 2004. zabilježen je porast sredstava od 245 mil. USD što je gotovo u potpunosti posljedica kretanja stavke valuta i depoziti. Potraživanja domaćih banaka od nerezidenata na osnovi valute i depozita u spomenutom su razdoblju povećana za 330 mil. USD, dok država istodobno s te osnove bilježi smanjenje od gotovo 100 mil. USD. Neto obveze po ostalim ulaganjima u trećem tromjesečju 2004. smanjene su ukupno za 431 mil. USD, pri čemu neto obveze po povučenim kreditnim sredstvima rastu, dok se neto obveze na osnovi po-

Tablica 12. Struktura međunarodnih pričuva HNB-a, na kraju razdoblja, u milijunima USD i postocima

	XII.2003.	VI.2004.	VII.2004.	VIII.2004.	IX.2004.
Stanje	8.191	7.769	7.669	7.808	7.949
Udjeli					
1. Devizne pričuve	87,6	92,3	92,6	93,0	92,2
1.1. Dužnički vrijednosni papiri	48,9	56,8	58,0	55,8	56,1
1.2. Ukupno valuta i depoziti	38,6	35,5	34,6	37,2	36,1
– kod ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	4,1	3,6	3,4	3,3	3,3
– kod banaka sa sjedištem izvan Hrvatske	34,5	32,0	31,2	33,9	32,8
2. Pričuvna pozicija u MMF-u	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Posebna prava vučenja (SDR)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Zlato	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Obratni repo poslovi	12,4	7,7	7,4	6,9	7,7

Napomena: Izraženo prema približnoj tržišnoj vrijednosti. Izvor: HNB

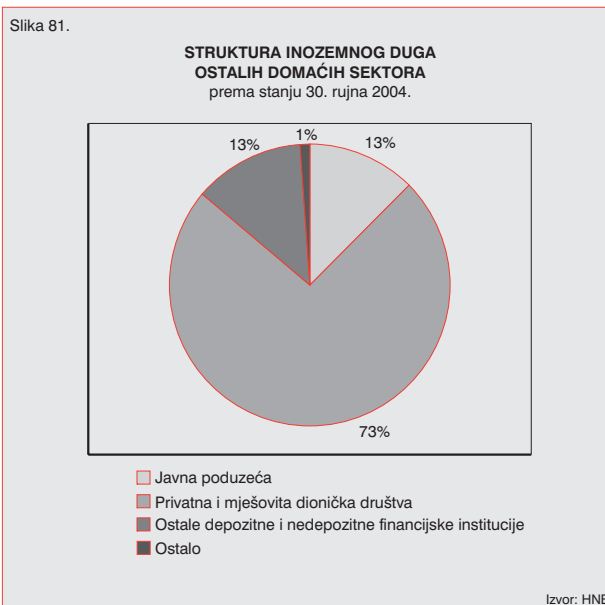

vučenih trgovinskih kredita i obveze na osnovi valuta i depozita smanjuju. U razdoblju od srpnja do rujna 2004. neto povučena kreditna sredstva tako su dosegla 550 mil. USD, od čega se na ostale sektore odnosi 314 mil. USD, a na državu 260 mil. USD, dok su banke smanjile svoje neto obveze po kreditima za 23 mil. USD. Banke su smanjile i svoje neto obveze po osnovi valute i depozita za ukupno 590 mil. USD. U istom su se razdoblju neto obveze na osnovi povučenih trgovinskih kredita trgovačkih društava također smanjile, čak za 390 mil. USD.

Tijekom trećeg tromjesečja 2004. nastavio se rast međunarodnih pričuva HNB-a. Najveći dio ukupnog porasta od 107 mil. USD odnosi se na povećanje sredstava na osnovi valute i depozita kod banaka sa sjedištem izvan Hrvatske (98 mil. USD), a ostatak (9 mil. USD) na porast sredstava na osnovi ulaganja u vrijednosne papire. Na kraju rujna 2004. međunarodne pričuve HNB-a dosegle su, izraženo prema približnoj tržišnoj vrijednosti, 7,9 mlrd. USD. Struktura ulaganja pričuva na kraju spomenutoga mjeseca pokazuje da u njoj dominiraju dužnički vrijednosni papiri (56,1% ukupnih pričuva) te valuta i depoziti uloženi kod banaka sa sjedištem izvan Hrvatske (36,1%), dok se manji dio odnosi na ostale devizne pričuve, odnosno obratne repo poslove (7,7%).

Inozemni dug RH

Na kraju listopada 2004. inozemni dug RH dosegao je vrijednost od 27,4 mlrd. USD, što u odnosu na kraj 2003. čini povećanje od 3,8 mlrd. USD, a u odnosu na kraj drugog tromjesečja 2004. povećanje od 1,9 mlrd. USD. Podaci o inozemnom dugu prema sektoru dužnika pokazuju da se najveći dio duga i dalje odnosi na državu. Inozemni dug države iznosio je na kraju rujna 9,7 mlrd. USD, odnosno 35,3% ukupnoga inozemnog duga RH. Prema veličini udjela u ukupnome dugu na drugome se mjestu nalaze trgovačka društva čiji dug, uključujući inozemna izravna ulaganja, i udio u ukupnom inozemnom dugu, od travnja 2004. konstantno raste pa je na kraju rujna dosegao 9,1 mlrd. USD ili 33,4% ukupnog duga. Dug banaka, nakon blagog pada u

kolovozu u usporedbi sa stanjem na kraju srpnja 2004., nastavio je rasti te je na kraju listopada iznosio 8,6 mlrd. USD ili 31,3% ukupnog inozemnog duga.

Promet duga u razdoblju od siječnja do listopada 2004. pokazuje da su iskorištena sredstva dosegla 6,4 mlrd. USD, dok je istodobno otplaćeno 3,2 mlrd. USD dospjelih glavnica. Osim neto transakcija, na koje se odnosi 3,2 mlrd. USD, međuvalutna kretanja izvještajnoga američkog dolara i eura (tečajevi na kraju razdoblja) također pridonose statističkom porastu inozemnog duga, sa 0,6 mlrd. USD.

Podaci o prometu duga pokazuju da su trgovačka društva, uključujući inozemna izravna ulaganja, najviše pridonijela rastu ukupnog duga po neto transakcijama. Trgovačka društva su se u prvih deset mjeseci zadužila za 3,1 mlrd. USD, od čega se približno dvije trećine odnosi na primljene dugoročne kredite, dok je u istom razdoblju otplaćeno 2 mlrd. USD dospjelih glavnica i plaćeno 0,2 mlrd. USD kamata (plaćene kamate ne utječu na promjenu stanja duga). Struktura inozemnog duga trgovačkih društava, uključujući inozemna izravna ulaganja, istodobno pokazuje da

Tablica 13. Inozemni dug prema sektoru dužnika, na kraju razdoblja, u milijunima USD i postocima

	2002.	2003.	X. 2004.	Struktura			Indeksi		
				2002.	2003.	X. 2004.	2002./01.	2003./02.	X. 2004./03.
1. Država	6.360	8.458	9.656	41,3	35,8	35,3	123,9	133,0	114,2
2. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
3. Banke	3.976	7.358	8.561	25,8	31,2	31,3	176,2	185,0	116,4
4. Ostali sektori	4.016	5.986	7.091	26,1	25,4	25,9	127,2	149,1	118,5
5. Izravna ulaganja	1.057	1.796	2.042	6,9	7,6	7,5	163,9	170,0	113,7
Ukupno (1+2+3+4+5)	15.409	23.598	27.350	100,0	100,0	100,0	136,2	153,1	115,9

Izvor: HNB

Tablica 14. Promet inozemnog duga prema sektoru dužnika, u milijunima USD

	Stanje duga 31.12.2003.	Promet				Međuvalutne promjene	Stanje duga 31.10.2004.
		Korištenja	Otplate				
			Glavnice	Kamate			
1. Država	8.458	1.691	656	325	163	9.656	
2. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0	
3. Banke	7.358	1.568	554	98	190	8.561	
4. Ostali sektori	5.986	2.495	1.550	146	160	7.091	
5. Izravna ulaganja	1.796	637	436	42	45	2.042	
Ukupno (1+2+3+4+5)	23.598	6.390	3.196	611	558	27.350	

Izvor: HNB

Tablica 15. Promet inozemnog duga opće države, u milijunima USD

	Stanje duga 31.12.2003.	Korištenja	Promet		Međualutne promjene	Stanje duga 31.10.2004.
			Otplate			
			Glavnice	Kamate		
1. Opća država	8.458	1.691	656	325	163	9.656
1.1. Središnja država	6.903	728	459	284	132	7.303
1.2. Republički fondovi	724	565	16	21	22	1.296
1.3. HBOR	780	398	170	19	8	1.016
1.4. Lokalna država	52	0	12	1	1	41

Izvor: HNB

se 73,4% ukupnog duga trgovačkih društava, uključujući inozemna izravna ulaganja, odnosi na dug privatnih i mješovitih trgovačkih društava. Slijede ostale depozitne i nedepozitne financijske institucije (uključuju kuće za lizing) s udjelom od 12,9%, javna poduzeća¹³ (udio od 12,6%), a obrtnici, kućanstva i neprofitne institucije čine samo 1,1% ukupnoga inozemnog duga ostalih domaćih sektora.

Država i banke podjednako su pridonijeli rastu inozemnog duga po neto transakcijama. Od siječnja do listopada 2004. država se zadužila za novih 1,7 mlrd. USD, od čega se najveći dio odnosi na obveze po portfeljnim ulaganjima, odnosno obveznicama izdanim na inozemnom tržištu. Gotovo 1 mlrd. USD obveza po izdanim obveznicama odnosi se samo na dva izdanja: Hrvatske banke za obnovu i razvitak (300 mil. EUR ili 383 mil. USD) i Vlade Republike Hrvatske (500 mil. EUR ili 595 mil. USD). Obveznice HBOR-a s dospijećem za sedam godina izdane su na osnovi srednjoročnoga programa EMTN (engl. *Euro Medium Term Note*). Priključena će se sredstva iskoristiti za financiranje izvoza i osiguranja izvoznih poslova te poticanje maloga i srednjeg poduzetništva, dok su dijelom eurskog izdanja Vlade RH iz travnja 2004. podmirene dospjele inozemne obveze. Preostala sredstva kojima se koristila država odnose se na primljene dugoročne kredite. Među njima se izdvaja kredit od 250 mil. USD poduzeću Hrvatske autoceste, a koji će se iskoristiti za dovršetak autoceste od Splita prema Zagrebu.

U prvih deset mjeseci 2004. država je otplatila 0,7 mlrd. USD dospjelih glavnica (među ostalim 300 mil. DEM euromarkinim obveznicama izdanih 1997. godine, koje su dospjele u srpnju, dvije obročne otplate Londonskome klubu u ukupnome iznosu od 161 mil. USD te 266 mil. USD dospjelih dugoročnih kredita) i 325 mil. USD dospjelih kamata.

U strukturi inozemnog duga opće države (stanje na kraju listopada 2004.) središnja država ima i nadalje najveći udio (75,6%), ali on se neprestano smanjuje. Dug lokalne države, iako ima iznimno malen udio u ukupnome inozemnom dugu opće države (0,4%), također se smanjuje. Istodobno udio HBOR-a (na kraju listopada iznosio je 10,5%) i udio republičkih fondova (13,4%) konstantno rastu.

U prvih deset mjeseci 2004. banke su se zadužile za 1,6 mlrd. USD, a u istom su razdoblju otplatile 0,6 mlrd. USD glavnica. Najveći dio novokorištenih sredstava (1,1 mlrd. USD) odnosi se na primljene dugoročne kredite, dok se 559 mil. USD (450 mil. EUR) odnosi na obveznice koje je u srpnju 2004. Zagrebačka banka izdala na Luksemburškoj burzi.

Valutna struktura inozemnoga duga RH, prema stanju duga koje ne uključuje depozite nerezidenata, pokazuje da je

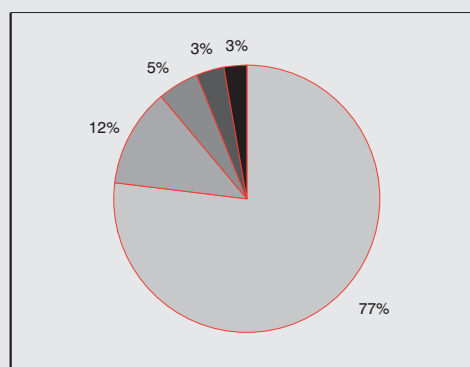
na kraju listopada 2004. godine 76,9% inozemnog duga Hrvatske bilo nominirano u eurima. Na drugom je mjestu američki dolar sa 11,9%, slijedi japanski jen sa 4,9% i švicarski franak sa 3,5%. Budući da je tečaj izvještajnoga američkog dolara prema euru na kraju listopada 2004. godine oslabio za 2% u usporedbi s tečajem koji je vrijedio na kraju 2003., valutna struktura i kolebanja tečaja rezultirala su statističkim porastom ukupnoga inozemnog duga RH od 558 mil. USD.

Projekcija budućih otplata pokazuje da do kraja 2004. na naplatu dolazi 0,9 mlrd. USD glavnica. Od toga se najveći dio odnosi na ostale sektore, koji uključujući obveze na osnovi inozemnih izravnih ulaganja, moraju vratiti 489 mil. USD. Državi do kraja 2004. godine na naplatu dospjeva 339 mil. USD glavnica, od čega se 236 mil. USD odnosi na dospjeće samurajskih obveznica izdanih u prosincu 1999. godine, a 103 mil. USD na obveze po dugoročnim kreditima. Do kraja 2004. banke će izdvojiti 121 mil. USD za dospjele glavnice, i to 55 mil. USD po dugoročnim i 66 mil. USD po kratkoročnim kreditima.

Struktura inozemnog duga prema dospjeću može se ocijeniti relativno povoljnom s obzirom na pretežan udio dugoročnog duga. Ipak, procjene otplata glavnice i kamata pokazuju da će, promatrano po godinama od 2005. do 2011., najveći trošak servisiranja obveza na osnovi inozemnog duga biti upravo u dvije sljedeće godine. Tako procijenjena dospjeća glavnica u 2005. iznose 3,4 mlrd. USD (a kamate koje bi trebale dospjeti još dodatnih 0,9 mlrd. USD), dok će u 2006. za otplatu procijenjenih dospjelih glavnica biti potrebno izdvojiti 3,6 mlrd. USD, odnosno 0,8 mlrd. USD za plaćanje kamata.

Slika 82.

VALUTNA STRUKTURA INOZEMNOG DUGA RH prema stanju 31. listopada 2004.

Legend: EUR, USD, JPY, CHF, Ostale valute

Napomena: Stanje inozemnoga duga ne uključuje depozite nerezidenata.

Izvor: HNB

¹³ Javna poduzeća su poduzeća u čijoj vlasničkoj strukturi država sudjeluje s vlasničkim udjelom većim od 50%.

Tablica 16. Inozemni dug i procjena budućih otplata glavnice prema sektoru dužnika, u milijunima USD

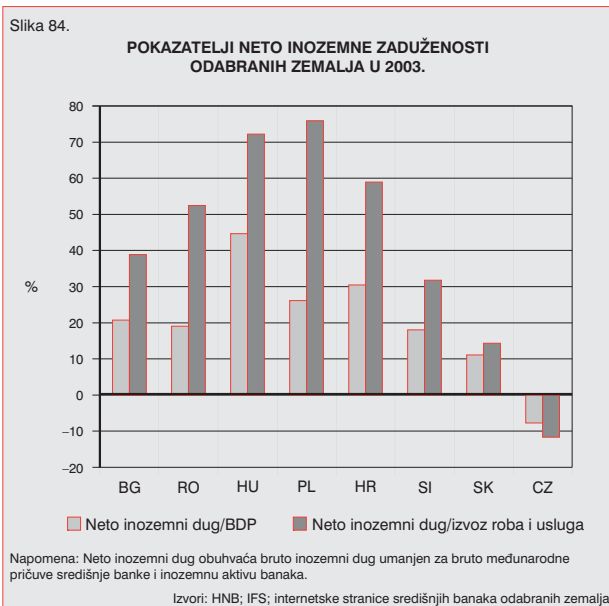
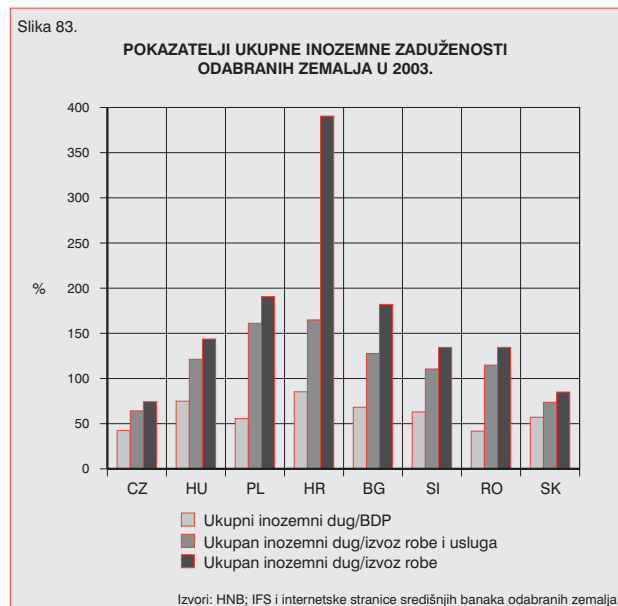
	Stanje duga 31.10.2004.	Otplaćene glavnice od I. do X. mjeseca 2004.	Procjena budućih otplata glavnice				
			2004.	2005.	2006.	2007.	Ostalo
1. Država	9.656	656	339	1.074	1.085	833	6.321
2. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0	0
3. Banke	8.561	554	121	927	1.285	427	5.785
4. Ostali sektori	7.091	1.550	303	1.172	902	1.261	2.894
5. Izravna ulaganja	2.042	436	187	265	376	307	784
Ukupno (1+2+3+4+5)	27.350	3.196	950	3.438	3.648	2.828	15.783
Dodatak:							
Procjena plaćanja kamata	-	611	165	900	762	630	2.094
Ukupno glavnica i kamate	-	3.807	1.115	4.338	4.410	3.458	17.877

Izvor: HNB

Relativni pokazatelji stanja inozemne zaduženosti govore kako je na kraju listopada 2004. udio ukupnoga inozemnog duga u procijenjenome BDP-u za 2004. iznosio 77,8% (izračunato kao omjer kunske protuvrijednosti stanja inozemnog duga u izvještajnome američkome dolaru i procijenjenoga kuskog BDP-a za 2004.), dok je isti pokazatelj za kraj 2003. iznosio 74,8%. Porast od 3 postotna boda u prvih deset mjeseci 2004. upućuje na značajno usporavanje rasta inozemne zaduženosti RH u usporedbi s pokazateljem za isto razdoblje 2003. kada je zabilježen rast od 9,3 postotna boda (sa 61,4% na kraju 2002. na 70,6% na kraju listopada 2003. godine).

Kada se promatraju stanja inozemnog duga na kraju 2003., Hrvatska se, uz Poljsku, izdvaja kao natprosječno zadužena zemlja u usporedbi s odabranim tranzicijskim gospodarstvima. Osobito zabrinjava veliki udio ukupnoga inozemnog duga u izvozu robe, koji u Hrvatskoj iznosi gotovo 350%, dok je prosjek za ostale odabrane zemlje oko 120%. Ako se inozemni dug stavi u odnos s izvozom robe i usluga, Hrvatska je zbog visokih prihoda na osnovi pruženih usluga u turizmu u boljoj poziciji, ali se i dalje izdvaja u usporedbi s ostalim tranzicijskim zemljama.

Budući da se međunarodne pričuve HNB-a i inozemna aktiva poslovnih banaka u slučaju poteškoća mogu iskoristiti za premošćivanje neusklađenosti u međunarodnim plaćanjima, inozemna zaduženost može se promatrati i sa stajališta neto inozemnog duga koji čini ukupan inozemni dug umanjnjen za spomenute dvije kategorije. Ovako definiran neto

inozemni dug RH iznosio je na kraju listopada 2004. 12,4 mlrd. USD, što je za 2,8 mlrd. USD ili 29,3% više nego na kraju 2003. godine. Relativni pokazatelji neto inozemne zaduženosti, izvedeni iz protuvrijednosti duga u nacionalnoj valuti, dosegli su na kraju listopada 35,4% procijenjenoga BDP-a za 2004., odnosno 67,4% procijenjenoga izvoza robe i usluga za 2004. godinu.

Pokazatelji neto zaduženosti stavljaju Hrvatsku, u usporedbi s odabranim tranzicijskim zemljama, u donekle povoljniji položaj. Udio neto inozemnog duga Hrvatske u BDP-u na kraju 2003. godine iznosio je 30,5% i samo je Mađarska imala veći udio (44,7%), dok je udio neto inozemnog duga Hrvatske u izvozu robe i usluga dosegao 58,9%. Viši (nepovoljniji) udjeli neto duga u izvozu robe i usluga zabilježeni su na kraju 2003. u Poljskoj (75,9%) i Mađarskoj (72,2%), dok za Rumunjsku pokazatelj iznosi 52,5%.

Budući da je Vlada RH najavila da će do kraja 2004. potrebe za financiranjem proračunskog manjka uglavnom namaknuti iz domaćih izvora financiranja i s obzirom na to da je inozemno zaduživanje banaka donekle usporeno uvođenjem granične obvezne pričuve, kretanje inozemnog duga do kraja 2004. godine bit će vjerojatno najvećim dijelom određeno zaduživanjem ostalih domaćih sektora.

Likvidnost u međunarodnim plaćanjima

U srpnju i kolovozu 2004. izmjenjivala su se suprotna kretanja indeksa pritiska na devizno tržište¹⁴, pri čemu se in-

Okvir 4. Ukidanje korekcije broja putnika u procjeni prihoda i rashoda na osnovi međunarodnih putovanja

U Biltenima Hrvatske narodne banke br. 86 i br. 88 kratko smo opisali metodologiju procjene prihoda i rashoda na platnobilančnoj poziciji "putovanja – turizam", koja pokazuje hrvatske prihode i rashode na osnovi međunarodnog turizma. U svrhu njihove procjene potrebno je raspolagati dvama osnovnim podacima: prosječnom potrošnjom putnika i brojem putnika, odvojeno za domaće i za strane putnike (koji obuhvaćaju posjetitelje na jednodnevnim izletima i turiste). U ovom tekstu prikazat ćemo probleme u vezi sa statistikom broja putnika i njihov utjecaj na statistiku platne bilance.

Domaći i strani međunarodni putnici izlaze iz Republike Hrvatske i ulaze u Republiku Hrvatsku preko četiriju vrsta graničnih prijelaza. To su: cestovni, zračni, željeznički i pomorski. Prema Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP), čiji se podatak o broju putnika koji se dobiva brojenjem dnevnog prometa putnika koji ulaze u RH i izlaze iz RH, koristi u procjeni ukupnih prihoda i rashoda, najviše putnika prelazi preko cestovnih graničnih prijelaza, i to između 94% i 98% stranih putnika, ovisno o promatranom razdoblju (Tablica 17.). Imajući na umu njihove udjele, očito je da ti putnici najviše pridonose procijenjenim ukupnim prihodima.

Kada je riječ o kvaliteti podatka o ukupnom broju putnika, posebno je zanimljivo usporediti broj dolazaka i broj odlazaka putnika. Iako je logično očekivati da su ta dva broja u dužem roku jednaka, odnosno da udio migranata nije značajan, podaci MUP-a pokazuju da je u razdoblju 1998. – 2003. neto priljev nerezidenata iznosio 13,6 milijuna (Tablica 18.) što znači da se u promatranom razdoblju broj stanovnika RH trebao povećati nekoliko puta.

Kad se istraživanje počelo provoditi, HNB je u suradnji s Institutom za turizam iz Zagreba odlučio provjeriti podatak o broju putnika. Pri usporedbi sa statistikom slovenskih kolega uočeno je da je broj stranih putnika precijenjen za 15,2%, a broj domaćih putnika za 21%. Stoga je u mjesečnoj procjeni prihoda broj stranih putnika umanjivan za 15,2% i broj domaćih putnika za 21%, a izravna je posljedica toga bilo smanjenje procijenjenih prihoda i rashoda.

Prema rezultatima istraživanja za prvih devet mjeseci 2004. došlo je do približavanja apsolutne vrijednosti broja turista u plaćenom smještaju prema priopćenju Državnog zavoda za statistiku i nekorogiranoga procijenjenog broja turista u plaćenom smještaju pa je u sklopu stalnog unapređivanja metodologije za procjenu priljeva i odljeva od međunarodnog turizma HNB ponovo usporedio broj putnika iz podataka MUP-a s podacima Statističnog urada Republike Slovenije i zaključio da više ne postoje razlozi za spomenute korekcije broja putnika. U skladu s tim, za prva dva tromjesečja 2004. godine izvršena je revizija prihoda i rashoda na platnobilančnoj poziciji "putovanja – turizam" i s njom povezanih stavka uvoza i izvoza robe. Učinak je te korekcije porast prihoda i rashoda na osnovi međunarodnog turizma (što uključuje i vrijednost robe povezane s motivom putovanja "kupovina"), odnosno, zbog većeg porasta prihoda, smanjenje deficita platne bilance za 19,2 mil. USD u prvom i 106,9 mil. USD u drugom tromjesečju 2004. (Tablica 19.).

Tablica 17. Udjeli vrste prijevoza za strane putnike, u postocima

	2001.	2002.	2003.	1.tr.2004.	2.tr.2004.	3.tr.2004.
Cestovni	96	95	95	98	94	94
Željeznički	1	1	1	1	1	1
Pomorski	2	2	2	0	2	2
Zračni	2	2	2	1	3	3

Izvor: MUP

Tablica 18. Razlika u broju stranih putnika koji su ušli u RH i izašli iz RH, u milijunima

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.
Neto dolasci stranih putnika	-1,488	-2,345	-2,739	-2,663	-2,064	-2,320

Izvor: MUP

Tablica 19. Promjena platnobilančnih pozicija zbog ukidanja korekcije broja cestovnih putnika, u milijunima USD

	1.tr.2004.	2.tr.2004.
Tekući račun	19,2	106,9
1. Roba	-20,7	-24,8
1.1. Izvoz, prilagodbe za obuhvat	3,2	3,2
1.2. Uvoz, prilagodbe za obuhvat	-23,8	-28,0
2. Putovanja – turizam	39,9	131,7
2.1. Prihodi	73,6	162,0
2.1.1. Poslovni razlozi	13,8	15,6
2.1.2. Osobni razlozi	59,8	146,4
2.2. Rashodi	-33,6	-30,4
2.1.1. Poslovni razlozi	-12,8	-11,8
2.1.2. Osobni razlozi	-20,9	-18,6

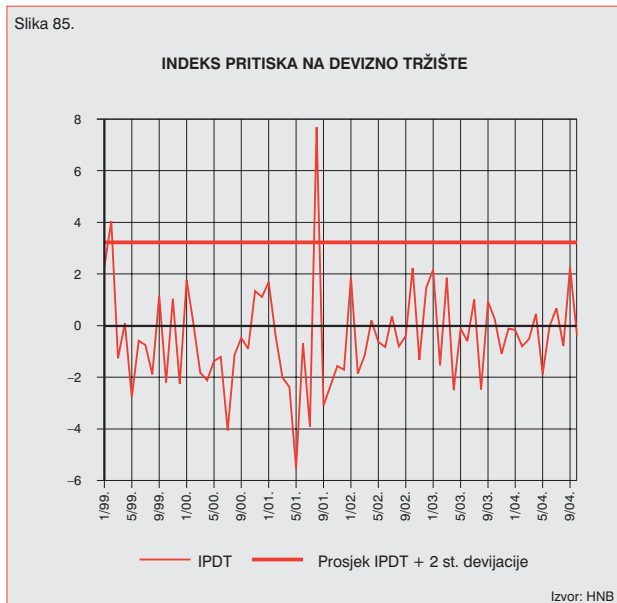
Izvor: HNB

deks zadržao vrlo blizu prosjeka. U srpnju je tako zabilježena blaga deprecijacija tečaja kune prema euru (0,55% na mjesečnoj razini, promatramo li tečajeve na kraju razdoblja) i smanjenje bruto međunarodnih pričuva izraženih u eurima (0,37%), dok je u kolovozu zabilježena blaga aprecijacija tečaja (0,2%) i rast pričuva (1,82%). U rujnu je kuna prema euru oslabjela za 2,11%, što je najveće mjesečno smanjenje vrijednosti kune prema euru od listopada 2002. Takva

kretanja kune prema euru posljedica su, između ostaloga, smanjenja potražnje za kunama zbog završetka glavne turističke sezone, ali i devizne aukcije kojom je HNB od banaka otkupio ukupno 25 mil. EUR. Kako je u posljednjem mjesecu trećeg tromjesečja došlo i do smanjenja međunarodnih pričuva HNB-a od 0,5%, vrijednost indeksa pritiska na devizno tržište u rujnu je porasla.

Stabilizacija tečaja do koje je došlo u listopadu 2004. (zabilježena je aprecijacija kune prema euru od 0,76%) i znatno smanjenje pričuva (-1,23%) rezultirali su vraćanjem indeksa njegovim uobičajenim vrijednostima, koje se kreću u rasponu od plus do minus jedne standardne devijacije oko prosjeka.

14 Indeks pritiska na devizno tržište računa se kao ponderirani prosjek stope rasta tečaja kune prema euru i stope rasta bruto međunarodnih pričuva uz standardne devijacije kao pondere. Vrijednost indeksa iznad kritične granice, koja odgovara prosječnoj vrijednosti uvećanoj za dvije standardne devijacije, upozorava na potencijalne poteškoće u međunarodnim plaćanjima.

Državne financije

Obilježja proračuna u prvih devet mjeseci 2004.

Tijekom prvih devet mjeseci 2004. iznos ukupno utrošenih sredstava na razini konsolidirane središnje države proširene za poslovanje HAC-a, HC-a, DAB-a i HFP-a premašio je ukupne prihode za 9,6 mlrd. kuna. Premda se tijekom trećeg tromjesečja 2004. nastavio rast prihoda iz prethodnih dvaju tromjesečja, prihodi su na razini prvih devet mjeseci bili manji nego što se planiralo. U trećem su tromjesečju nastavili rasti i rashodi, no njihov je rast bio nešto sporiji nego u drugom tromjesečju. Rashodi konsolidirane središnje države, kao i prihodi, bili su manji od planiranih.

Potkraj studenoga Hrvatski sabor donio je Državni proračun Republike Hrvatske za 2005. godinu. Doneseni su i financijski planovi proračunskih fondova i državnih agencija za 2005. godinu, kao i projekcije za 2006. i 2007. Na razini konsolidirane središnje države za 2005. godinu planirani su prihodi veći od 93,5 mlrd. kuna i rashodi od gotovo 99,6 mlrd. kuna. Jedinice lokalne i područne samouprave proračune za 2005. godinu donose tijekom prosinca. Na razini konsolidirane opće države za 2005. planiran je manjak u iznosu koji odgovara 3,7% očekivane vrijednosti nominalnog BDP-a za 2005. godinu.

Proračunski prihodi

Tijekom prvih devet mjeseci 2004. na razini konsolidirane opće države ukupno je prikupljeno 66,3 mlrd. kuna prihoda.¹⁵ Kao i do sada, ostvareni prihodi koje komentiramo u nastavku teksta odnose se na razinu konsolidirane središnje države (uključujući prihode HAC-a, HC-a, DAB-a i HFP-a) jer je to najviša razina za koju posjedujemo međusobno usporedive tromjesečne podatke iskazane prema ekonomskoj klasifikaciji. U razmatranje nisu uključeni ostvareni prihodi

¹⁵ Izračunato na osnovi podatka o ostvarenju prihoda prikazanom prema formatu GFS 2001, a usporedivo je s ukupnim prihodima i potporama (bez kapitalnih prihoda) prema formatu GFS 1986.

jedinica lokalne i područne samouprave, zato što nisu razvrstani prema ekonomskoj klasifikaciji, a u ukupnim prihodima opće države sudjeluju približno sa 10%.

Na razini konsolidirane središnje države u prvih devet mjeseci 2004. ukupno je prikupljeno 59,7 mlrd. kuna prihoda.¹⁵ Pri tome ostvareni godišnji rast prihoda iznosi 6,35%. Tome je znatnim dijelom pridonijelo ostvarenje prihoda u trećem tromjesečju, kada je zabilježen rast od 6,8% na godišnjoj razini, što čini ubrzanje u odnosu na rast u prva dva tromjesečja (5,7% i 6,5%). Ostvarena tromjesečna dinamika rasta u 2004. bitno se razlikuje od prošlogodišnje, kada je u prvom tromjesečju ostvaren dvostruko viši rast (11,5%), a u drugom, zbog podbačaja neporeznih prihoda, dvostruko niži rast (2,4%).

Rezultati su zasnovani ponajprije na poreznim prihodima, koji su u prvih devet mjeseci 2004. zabilježili porast od 6,0% na godišnjoj razini. Budući da je ovdje riječ o nominalnom podatku, ostvareni rast za sada nije dovoljan da bi podrazumijevao i realni rast prihoda, u odnosu na isto razdoblje lani i s obzirom na ovogodišnji očekivani rast nominalnog BDP-a. Porast je najvećim dijelom rezultat povećanja dvaju najznačajnijih proračunskih prihoda: doprinosa za socijalno osiguranje i poreza na dodanu vrijednost. Doprinosi za socijalno osiguranje prikupljaju se u skladu s planom, te je u prvih devet mjeseci 2004. njihov porast iznosio 8,5%. Porast doprinosa, koji je posljedica porasta mase isplaćenih plaća, uglavnom proizlazi iz nominalnog povećanja plaća, a manjim dijelom iz porasta broja osiguranika. S druge strane, prihodi od poreza na dodanu vrijednost, premda je njihov porast u prvih devet mjeseci 2004. iznosio gotovo 7%, nešto su manji nego što se očekivalo. Od siječnja do rujna 2004. prikupljeno je 21,7 mlrd. kuna, odnosno 71% godišnjeg plana, što uz pretpostavku o linearnom punjenju proračuna po mjesecima čini podbačaj od približno 5% (ili 1,1 mlrd. kuna). Takvo ostvarenje prihoda od poreza na dodanu vrijednost nije posve u skladu s pokazateljima o kretanjima u trgovini i turizmu. Razlozi se mogu tražiti u velikodušnim izuzećima od plaćanja PDV-a za turistički sektor i u poteškoćama u samoj naplati poreza.

Prihodi od trošarina porasli su u prvih devet mjeseci ukupno za 3,5%. Među njima su najvišu stopu rasta imali prihodi od posebnog poreza na automobile, ako izuzmemo trošarine na kavu i luksuzne proizvode, koje imaju znatno manji udio. Ostvareni porast od 8,8% djelomično je posljedica i srpanjskoga administrativnog povećanja trošarina zbog izmjena u Zakonu o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove. Također, u srpnju su povećane i trošarine na duhanske proizvode. Prihodi iz tog izvora čine gotovo četvrtinu ukupno prikupljenih trošarina, a tijekom prvih devet mjeseci 2004. njihov je porast iznosio 1,2%. Prihodi od trošarina na naftne derivate, čiji je udio najznatniji, bili su tek neznatno veći nego u istom razdoblju 2003. Iako se 2004. izrazito povećao broj dolazaka turista (za 7,7% tijekom turističke sezone), a među njima su dolasci cestovnim prijevozom svakako imali najveći udio, ipak je za prihode od trošarina na naftne derivate na godišnjoj razini zabilježen pad tijekom lipnja, srpnja i rujna 2004., a porast, na godišnjoj razini, jedino tijekom kolovoza. Svojevrsan izostanak rasta prihoda od trošarina na naftne

derivate obilježio je i turističku sezonu 2003., no bitna je razlika u tome da su u 2004. cijene nafte bile više.

Najvišu stopu rasta među poreznim prihodima ostvarili su prihodi od poreza na imovinu (24,6%), koji se ostvaruju iz poreza na promet nekretnina. Prihodi od poreza na dobit ostvareni tijekom prvih devet mjeseci neznatno su viši od prihoda iz istog razdoblja prethodne godine. Pad prihoda bilježe prihodi od carina (-9,1%), zbog procesa liberalizacije u vanjskotrgovinskoj razmjeni, te prihodi od poreza na dohodak (-3,1%), zbog promjena vezanih uz porez na dohodak i znatnog povećanja poreznih olakšica te vremenske neusklađenosti između početka povrata poreza u 2004. i 2003. godini. Kako je proces povrata poreza u 2004. započeo znatno prije nego u 2003., njegov bi se raniji završetak trebao pozitivno ogledati u podacima za četvrto tromjesečje. Tome u prilog govori i činjenica da je do početka rujna obrađeno gotovo 90% svih prijava poreza na dohodak za 2003. godinu.

Proračunski rashodi, saldo proračuna i financiranje manjka

U razdoblju od siječnja do rujna 2004. na razini konsolidirane opće države ukupno je utrošeno 75,9 mlrd. kuna. Od toga je 69,3 mlrd. kuna utrošeno na razini konsolidirane središnje države, što čini porast od 10,7% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine¹⁶.

Promatrano po tromjesečjima, najviši godišnji rast rashoda ostvaren je u drugom tromjesečju 2004. (12,3%), a za

njim slijede treće (10,9%) pa prvo tromjesečje (9%). Jednaki redoslijed zabilježen je i 2003. godine, ali su stope rasta bile nešto niže. Detaljniji uvid u uzroke takvog ostvarivanja nemamo jer se podaci o rashodima prema ekonomskoj klasifikaciji od lipnja 2004. iskazuju samo prema formatu međunarodne metodologije za statistiku javnih financija – GFS 2001. i kao takvi nisu usporedivi s raspoloživim podacima za prethodna razdoblja.

Prema podacima Ministarstva financija (GFS 2001.) ukupni rashodi konsolidirane središnje države tijekom prvih devet mjeseci 2004. bili su manji od planiranih. To je rezultat nešto manjih rashoda za korištenje dobara i usluga, zatim rashoda za subvencije i pomoći te kategorije ostalih rashoda. Rashodi za socijalne naknade i naknade zaposlenima ostvaruju se u skladu s planom.

Na razini konsolidirane središnje države tijekom prvih devet mjeseci 2004. manjak je iznosio 9,6 mlrd. kuna (bez kapitalnih prihoda) i bio je za 3,1 mlrd. kuna (ili 48%) veći od manjka iz istog razdoblja prethodne godine. Navedenu razliku treba promatrati u svjetlu tromjesečne dinamike ostvarivanja manjka, koja je u 2004. ponajprije zbog kapitalnih rashoda bila bitno drukčija nego u 2003. Naime, u 2004. veći je dio planiranih kapitalnih rashoda realiziran tijekom prva tri tromjesečja, što je bitno različito od 2003. godine, kada je u istom razdoblju bilo utrošeno tek nešto više od polovine ukupnoga godišnjeg iznosa.

Manjak konsolidirane središnje države, zajedno s otpлата-

Tablica 20. Izračun salda (bez kapitalnih prihoda) prema metodologiji GFS 1986, u milijunima kuna

	I. – IX. 2004.				
	Državni proračun	Izvanproračunski korisnici	Konsolidirana središnja država	Jedinice lokalne i područne samouprave	Konsolidirana opća država
Prihodi ^a	57.572	5.715	62.291	7.687	69.145
Ukupni rashodi i neto posudbe	64.161	8.997	71.896	7.673	78.736
Rashodi ^a	61.741	3.508	64.252	5.975	69.394
Nabava nefinancijske imovine ^a	1.078	5.566	6.644	1.597	8.242
Neto pozajmljivanje – zajmovi ^a	1.012	-97	649	65	714
Izdaci	1.138	81	953	98	1.051
Primici	126	177	304	33	337
Izdaci za dionice i ostale udjele ^a	331	19	350	9	359
Izdaci za ostala potraživanja ^a	0	0	0	27	27
Saldo bez kapitalnih prihoda (GFS 1986)	-6.589	-3.282	-9.605	14	-9.591

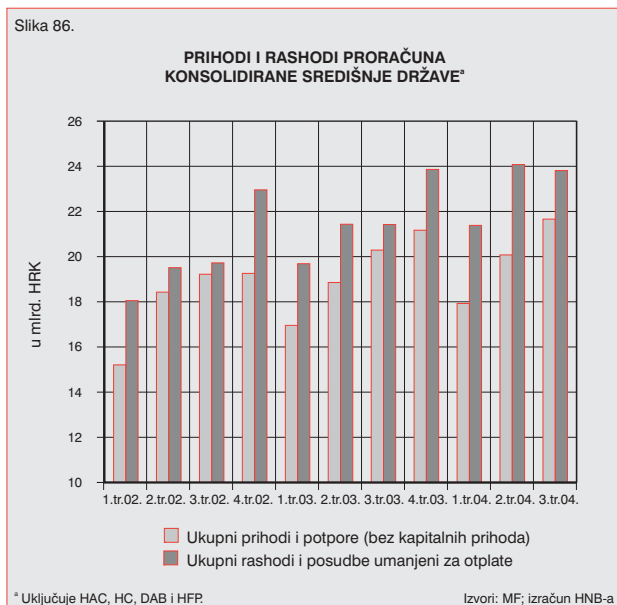
^a Napomena: GFS 2001. Izvor: MF

Tablica 21. Saldo proračuna konsolidirane središnje države po razinama, u milijunima kuna

	2003.		2004. ^b		I. – IX. 2004.
	I. – IX.	Plan ^a	I. – IX.	Plan ^a	I. – IX. 2003.
Državni proračun	-1.873	738	-6.589	-4.376	
Ukupni prihodi i potpore	51.763	75.232			
Ukupni prihodi i potpore (bez kapitalnih prihoda)			55.038	78.931	
Ukupni rashodi (i posudbe umanjene za otplate)	53.636	74.494	61.627	83.306	
Izvanproračunski fondovi	-1.454	-2.793	160,8	
Državne agencije	-2.272	-3.288	-3.176	
HAC	-2.448	-3.599			
HC	-135	-145			
DAB	267	360			
HFP	44	97			
Saldo konsolidirane središnje države	-5.599	-5.343			
Saldo konsolidirane središnje države, bez kapitalnih prihoda	-5.867	-8.997	-9.605	64%
Udio u BDP-u (%)			-4,6		
Napomena: Saldo konsolidirane opće države, bez kapitalnih prihoda, udio u BDP-u (%)				-4,5	

^a Revidirani plan; ^b Prihodi i rashodi proračuna umanjene su za iznos doprinosa (koji je država platila na osnovi doprinosa za socijalno osiguranje) kako bi bili usporedivi s podacima za prethodna razdoblja. Izvor: MF i izračun HNB-a

¹⁶ Navedeni podaci izračunati su na temelju podataka o ostvarenju prihoda i ostvarenom saldu bez kapitalnih prihoda – GFS 1986. (Tablica 20.).

ma, gotovo u cijelosti je financiran pomoću zaduživanja (pri čemu su korišteni domaći i strani izvori financiranja), i to: emisijom vrijednosnih papira, izdavanjem trezorskih zapisa MF-a (nešto više od 1,5 mlrd. kuna) i korištenjem kredita, u čemu se najveći dio inozemnih kredita odnosi na kredite Hrvatskih autocesta. Na domaćem financijskom tržištu u 2004. izdane su obveznice u ukupnoj kunskoj protuvrijednosti od 1,05 mlrd. EUR (izdanje od 400 mil. EUR u srpnju te izdanje od 650 mil. EUR u tri tranše), dok je na stranom tržištu plasirana obveznica u vrijednosti od 500 mil. EUR.

Manji dio manjka financiran je prihodima od privatizacije. Naime, na osnovi primitaka od prodaje dionica tijekom prvih devet mjeseci prikupljeno je 265 mil. kuna ili približno jedna petina planiranoga godišnjeg iznosa.

Državni dug

Kao i tijekom prvih dvaju tromjesečja, dug opće države s dugom HBOR-a porastao je i u trećem tromjesečju 2004. godine. Prema podacima HNB-a na kraju rujna 2004. dug je dosegnuo 96,7 mlrd. kuna, a udio duga u BDP-u na kraju rujna iznosio je približno 47% očekivane vrijednosti nominalnog BDP-a za 2004. godinu. Stanje izdanih državnih jamstava tijekom prvih triju tromjesečja kontinuirano se smanjivalo, a na kraju rujna 2004. iznosilo je 13,6 mlrd. kuna. Ako taj potencijalni dug na osnovi izdanih jamstava Republike Hrvatske pridodamo dugu opće države, onda ukupni dug države na kraju rujna doseže 110,3 mlrd. kuna ili približno 53,3% očekivane vrijednosti nominalnog BDP-a za 2004. godinu.

Dug opće države s dugom HBOR-a u prvih se devet mjeseci 2004. povećao za 12,0 mlrd. kuna, što je za 4,2 mlrd. kuna ili 54% više od povećanja tijekom istog razdoblja 2003. godine. Promatramo li strukturu, više od 6,5 mlrd. kuna (70%) odnosi se na zaduživanje na domaćem financijskom tržištu, a preostalih 5,5 mlrd. kuna (30%) na zaduživanje u inozemstvu. Takvo povećanje duga bitno je različito od onoga u 2003., kad je u istom razdoblju prevladavalo inozemno zaduživanje, dok je u 2004. zaduživanje bilo u skladu s nam-

jerom države da se financiranje u većoj mjeri temelji na domaćim nego na vanjskim izvorima.

Kako je tijekom prvih devet mjeseci 2004. unutarnji dug HBOR-a smanjen za 42 mil. kuna, spomenuto povećanje unutarnjeg duga (6,5 mlrd. kuna) u cijelosti je rezultat zaduživanja opće države. Pri tome je najveći dio ostvaren na razini Republike Hrvatske (8,5 mlrd. kuna), uglavnom zaduživanjem na osnovi obveznica i trezorskih zapisa, a manjim dijelom uzimanjem bankovnih kredita. U istom se razdoblju unutarnji dug republičkih fondova smanjio (-2,5 mlrd. kuna), dok je na razini lokalne države zabilježeno povećanje (0,5 mlrd. kuna). Osim na bankovne kredite (346 mil. kuna), znatan dio povećanja duga lokalne države odnosi se i na zaduživanje na tržištu kapitala (202 mil. kuna), na kojem su obveznice izdavale jedinice lokalne samouprave. Na Službeno tržište Zagrebačke burze u lipnju 2004. uvrštene su obveznice Grada Koprivnice, a u rujnu i obveznice Grada Zadra.

Inozemni dug države s dugom HBOR-a tijekom prvih devet mjeseci 2004. povećao se ukupno za 5,5 mlrd. kuna. Od toga se 1,4 mlrd. kuna odnosi na zaduživanje HBOR-a, dok je 4,1 mlrd. kuna rezultat zaduživanja opće države, pri čemu se pretežni dio odnosi na republičke fondove (3,0 mlrd. kuna), a manji dio na razinu Republike Hrvatske.

Kako je spomenuto, ukupna izdana jamstva Republike Hrvatske, prema podacima HNB-a, na kraju rujna 2004. iznosila su 13,6 mlrd. kuna, što je za 1,4 mlrd. kuna (ili 9,5%) manje od stanja zabilježenog na kraju prethodne godine. Od toga se 0,9 mlrd. kuna odnosi na smanjenje domaćih jamstava, dok preostalih 0,5 mlrd. kuna proizlazi iz smanjenja inozemnih jamstava.

Unutarnji dug središnje države

Prema podacima HNB-a unutarnji dug središnje države na kraju rujna 2004. iznosio je 38,0 mlrd. kuna, što je gotovo za 6,0 mlrd. kuna ili približno 18% više od stanja duga zabilježenog na kraju 2003. godine. Kako je unutarnji dug republičkih fondova tijekom prvih devet mjeseci 2004. smanjen za više od 2,5 mlrd. kuna, navedeno povećanje u potpunosti proizlazi iz povećanja duga na razini Republike Hrvatske. Pri tome se država više zaduživala emisijom obveznica, a manje izdavanjem trezorskih zapisa i uzimanjem bankovnih kredita.

U srpnju je izdana trogodišnja obveznica u kunskoj protuvrijednosti od 400 mil. EUR, te je djelomično iskorištena za otplatu obveznica Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (222 mil. EUR), koje su dospjele na naplatu, a u rujnu je izdana treća tranša državne obveznice u iznosu od 300 mil. EUR, s dospijećem za 10 godina, koja zajedno s izdanjima iz siječnja i veljače čini integralno izdanje u kunskoj protuvrijednosti od 650 mil. EUR. Sredstva prikupljena trećom tranšom izdanja iskorištena su za otplatu državne obveznice izdane 2000. godine (200 mil. EUR), koja je na naplatu dospjela krajem rujna, te za otplatu kredita Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (410 mil. kuna), dok je preostalih 230 mil. kuna usmjereno Hrvatskim autocestama. Tijekom prvih devet mjeseci 2004. godine ukupno povećanje duga na osnovi emitiranih obveznica iznosilo je 5,0 mlrd. kuna, a

Tablica 22. Unutarnji dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	XII. 2001.	XII. 2002. ^a	XII. 2003. ^b	XI. 2004.	I. – XI. 2003.	I. – XI. 2004.
1. Unutarnji dug središnje države	24.907	28.747	32.053	38.031	3.440	5.978
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	21.468	20.998	25.676	34.229	3.373	8.553
Trezorski zapisi	4.892	5.633	6.548	8.067	13	1.519
Instrumenti tržišta novca	7	0	0	–	0	–
Obveznice	15.416	13.566	14.937	19.937	1.444	5.000
Krediti banaka	1.152	1.799	4.190	6.225	1.916	2.034
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.439	7.749	6.377	3.802	67	–2.575
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	0	–	–
Obveznice	1.636	4.108	3.418	1.698	71	–1.720
Krediti banaka	1.803	3.641	2.959	2.104	–4	–855
Napomena: Izdana jamstva	6.026	7.528	6.895	5.992	–993	–904

^a Dug Hrvatskih cesta, Hrvatskih autocesta i Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificiran je iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi od, uključujući, prosinca 2002. ^b Ispravljani podaci. Izvor: Bilten HNB-a, Tablica I3.

Tablica 23. Inozemni dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	XII. 2001.	XII. 2002. ^a	XII. 2003. ^b	IX. 2004.	I. – IX. 2003.	I. – IX. 2004.
1. Inozemni dug središnje države	42.413	45.058	51.421	56.993	4.670	5.571
1.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	39.657	38.649	42.222	43.336	3.619	1.114
Obveznice	30.029	30.115	33.548	34.629	3.941	1.081
Krediti	9.628	8.534	8.674	8.707	–323	33
1.2. Inozemni dug republičkih fondova	2.757	6.409	9.200	13.657	1.051	4.458
Obveznice	697	1.019	1.000	3.019	–7	2.019
Krediti	2.060	5.390	8.199	10.638	1.058	2.439
Napomena: Izdana jamstva	8.549	7.980	8.310	7.763	154	–541

^a Dug Hrvatskih cesta, Hrvatskih autocesta i Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificiran je iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi od, uključujući, prosinca 2002. ^b Ispravljani podaci. Izvor: Bilten HNB-a, Tablica I3.

upis trezorskih zapisa MF-a (1,5 mlrd. kuna) i zaduživanje preko bankovnih kredita (2,03 mlrd. kuna) činili su manji dio povećanja unutarnjeg duga. Gotovo cjelokupno povećanje duga na osnovi bankovnih kredita na razini Republike Hrvatske ostvareno je tijekom trećeg tromjesečja, kada se država kod banaka zadužila za više od 2 mlrd. kuna.

Promatrano po tromjesečjima, dominantan oblik povećanja duga središnje države tijekom prvoga i trećeg tromjesečja 2004. godine bilo je izdavanje obveznica, uz povećanja duga na osnovi bankovnih kredita u trećem tromjesečju, dok je stanje duga na osnovi izdanih trezorskih zapisa MF-a bilo smanjeno. Suprotno tome, povećanje duga tijekom drugog tromjesečja u cijelosti proizlazi iz velikog upisa trezorskih zapisa MF-a.

Inozemni dug središnje države

Inozemni dug središnje države na kraju rujna 2004. godine, prema podacima HNB-a, iznosio je 56,9 mlrd. kuna, što je za 5,6 mlrd. kuna ili približno 10,8% više od stanja zabi-

lježenog na kraju 2003. godine. Povećanje duga tijekom prvih devet mjeseci 2004. većim dijelom proizlazi iz zaduživanja republičkih fondova (4,5 mlrd. kuna), a manjim dijelom iz zaduživanja na razini Republike Hrvatske (1,1 mlrd. kuna). Naime, država je u travnju 2004. izdala obveznice u vrijednosti od 500 mil. EUR, što je bio glavni razlog povećanja inozemnog duga u drugom tromjesečju. Tijekom prvog i trećeg tromjesečja dug se na razini Republike Hrvatske smanjivao, i to zbog otplate glavnice inozemnog duga London-skom klubu i zbog otplate 300 mil. DEM euromarkinijih obveznica izdanih 1997., koje su dospjele u srpnju 2004.

Povećanje duga republičkih fondova tijekom prvih devet mjeseci rezultat je zaduživanja HBOR-a (1,4 mlrd. kuna) i zaduživanja državnih agencija (3,0 mlrd. kuna). HBOR je još početkom godine na Luksemburškoj burzi izdao obveznice u vrijednosti od 300 mil. EUR, dok je zaduživanje državnih agencija u cijelosti rezultat korištenja dugoročnih kredita. Najveći dio toga odnosi se na zaduživanje Hrvatskih autocesta.

Okvir 5. Pretpristupni ekonomski program

Pretpristupni ekonomski program (PEP) dio je pretpristupne procedure za nadgledanje proračuna (engl. *Pre-Accession Fiscal Surveillance Procedure*), kojom se zemlje kandidati pripremaju za buduće sudjelovanje u procedurama za multilateralno nadgledanje i koordinaciju ekonomskih politika, kao u bitnome dijelu Ekonomske i monetarne unije (EMU). Zemljama kandidatima to je strateški dokument, kojim se utvrđuju ekonomska politika za razdoblje koje prethodi ulasku u članstvo i strukturne reforme potrebne za što uspješnije pridruživanje EU te EMU. PEP, dakle, ima dva glavna zadatka. Prvi je zadatak dati nacrt srednjoročnih ciljeva ekonomske politike, što uključuje ciljeve fiskalne politike te strukturne reforme koje su nužne za proces pristupanja EU. Strukturne reforme naznačene u PEP-u odnose se na privatizaciju, politiku tržišnog natjecanja, energetiku, promet i veze, poljoprivrednu politiku, sustav socijalne sigurnosti, mjere u zdravstvenom sustavu, reforme pravosuđa, obrazovanja, znanosti itd. Drugi je zadatak toga dokumenta razvijanje institucionalnoga kapaciteta za provođenje reforma što kvalitetnijom suradnjom i koordinacijom između ministarstava, državnih agencija i monetarnih vlasti pojedine zemlje. PEP stoga služi i kao vježba za buduću participaciju država kandidata u mehanizmu koordinacije ekonomskih politika država članica EU.

U razdoblju od 2001. godine pa do pridruživanja EU u svibnju 2004. deset kandidata bilo je dužno svake godine izrađivati PEP i dostavljati ga Europskoj komisiji (EK). Kako je Republika Hrvatska službeno postala kandidat, u lipnju 2004. godine, tu je obvezu preuzela i Vlada Republike Hrvatske. PEP je prihvaćen na sjednici Vlade 30. studenoga 2004. i prvi je ekonomski dokument na osnovi kojeg će EK ocjenjivati provođenje reforma u Hrvatskoj. PEP je, također, usklađen s Vladinom fiskalnom projekcijom, *stand-by* aranžmanom s MMF-om i dokumentima koji se pripremaju u sklopu PAL programa sa Svjetskom bankom. Hrvatski PEP podijeljen je u četiri cjeline, s time da se najveći dio dokumenta odnosi na strukturne reforme. U prvom dijelu ukratko su opisana recentna makroekonomska kretanja, a u drugome makroekonomske pretpostavke na kojima se zasniva cijeli program. Zatim slijedi dio programa koji se odnosi na područje javnih financija te koji utvrđuje ciljeve i prioritete fiskalne politike u razdoblju do 2007. godine. U četvrtom, opsegom najvećem dijelu PEP-a, razrađene su strukturne reforme koje je potrebno provesti u srednjoročnom razdoblju. Tako su obrađeni: sektor poduzetništva, u koji je uključena problematika privatizacije, politika tržišnog natjecanja i regulacije javnih usluga; financijski sektor; rad i tržište rada zajedno s reformom mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi; reforma javne uprave; poljoprivredni sektor; reforma sustava zdravstvene zaštite; reforma pravosuđa; gospodarenje otpadom i okolišem itd. U svakome od tih područja ukratko je opisano sadašnje stanje i mjere koje se namjeravaju primijeniti kako bi se u srednjoročnom razdoblju potaknuo ekonomski razvoj i Hrvatska pripremila za članstvo u EU.

Glavni srednjoročni ciljevi hrvatske ekonomske politike utvrđeni PEP-om su zadržavanje makroekonomske stabilnosti, usporavanje rasta javnoga i inozemnog duga, fiskalna konsolidacija te smanjenje nezaposlenosti. Ostvarenje tih ciljeva osigurat će osnovu za daljnji ekonomski rast, pa makroekonomske projekcije nakon laganog usporavanja gospodarskog rasta u 2004. predviđaju nešto više stope rasta BDP-a u razdoblju između 2005. i 2007. godine. U projekcijama se polazi od pretpostavke da će se već u 2005. oporaviti gospodarstvo Europske unije, koja je najznačajniji hrvatski vanjskotrgovinski partner, te da će se pomalo ubrzavati rast BDP-a kako se bude približavao kraj projekcijskoga horizonta. Prognozirana prosječna stopa rasta BDP-a u razdoblju od 2004. do 2007. godine iznosi 4,3%, a najviša bi trebala biti u posljednjoj godini projekcije (4,6%).

Prema projekcijama očekuje se nastavak rasta međunarodne razmjene robe i usluga, što uključuje nastavak rasta hrvatskog izvoza robe i usluga, ali i nešto blaži rast robnog uvoza u usporedbi s trendovima koji su obilježili 2003. i 2004. godinu. Tako bi se trebao smanjiti vanjskotrgovinski deficit i poboljšati deficit na tekućem računu platne bilance, koji bi gotovo u cijelosti trebao biti financiran na osnovi inozemnih izravnih ulaganja. Inozemni dug maksimalnu će vrijednost imati u 2004. godini (oko 81% BDP-a), nakon čega se očekuje njegova stagnacija i blago opadanje do 2007. godine.

Ciljevi monetarne i tečajne politike neće se mijenjati pa se očekuje stabilan nominalan tečaj kune prema euru, što će uz niske stope rasta cijena u regiji omogućiti i održavanje niske inflacije. Također se pretpostavlja konvergencija kamatnih stopa i smanjenje njihove razine u srednjoročnom razdoblju, što će potaknuti brži rast potrošnje i privatnih investicija, koji bi trebao djelomično nadoknaditi usporavanje rasta javnih investicija. Rast realnih plaća trebao bi biti niži od rasta gospodarske aktivnosti pod utjecajem daljnjeg provođenja politike kojom se ograničava rast plaća u javnom sektoru. Ako se nastave povećavati zaposlenost i ostali dohoci stanovništva (zbog usklađivanja mirovina), prosječan rast osobne potrošnje trebao bi biti u skladu s rastom BDP-a.

Projekcija fiskalne politike zasigurno je najznačajniji dio PEP-a jer su njezini ciljevi prije svega stabiliziranje udjela inozemnoga i javnog duga u BDP-u te ubrzanje gospodarskog razvoja održavanjem makroekonomske stabilnosti pomoću fiskalne prilagodbe. Fiskalna će politika biti glavni instrument za ispunjavanje maastrichtskih kriterija. Tako

Tablica 24. Makroekonomski pokazatelji za 2002.–2007.

	2002.	2003.	2004.p	2005.p	2006.p	2007.p
BDP realni rast, %	5,2	4,3	3,9	4,4	4,5	4,6
Inflacija prosjek, %	1,7	1,8	2,2	2,5	2,3	2,2
Trgovina na malo, %	5,5	5,8	4,6	7,9	6,5	4,0
Industrijska proizvodnja, %	5,5	4,2	3,8	4,1	3,7	4,0
Stopa nezaposlenosti, ILO	14,4	14,7	14,9	14,2	13,3	12,1
Tekući račun, % BDP-a	-8,4	-7,2	-5,6	-5,1	-4,4	-3,8
Tečaj HRK/EUR, prosjek	7,4	7,6	7,5	7,5	7,5	7,5
Proračun opće države, % BDP-a	-5,0	-6,3	-4,5	-3,7	-3,2	-2,9
Javni dug, % BDP-a	50,4	51,6	52,8	52,3	51,0	51,0

p = projekcije MF. Izvori DZS; MF i HNB

bi se u trogodišnjem razdoblju udio javnog duga trebao zadržati ispod razine od 60% BDP-a, a još je značajnije smanjenje manjka proračuna opće konsolidirane države na razinu ispod 3% BDP-a, odnosno najviše razine dopuštene maastrichtskim kriterijima, što je planirano za 2007. godinu. Dugoročno je mnogo važnije da takav proračunski manjak bude održiv. Nakon visokoga proračunskog manjka od 6,3% BDP-a ostvarenog u 2003. godini (prema modificiranom obračunskom načelu, zbog čega taj manjak nije izravno usporediv), za 2004. godinu ciljani manjak iznosi 4,5% BDP-a, a trend njegova smanjenja planira se zadržati i tijekom iduće tri godine. Ostvarenje navedenih ciljeva definirano je Načelima fiskalne politike koje je donijela Vlada Republike Hrvatske u srpnju 2004. godine, pa su ta načela ugrađena i u PEP.

Načelima fiskalne politike naglašava se nužnost smanjenja fiskalnog tereta čime će se potaknuti konkurentnost domaćega gospodarstva. Da bi se omogućilo smanjenje fiskalnog tereta uz istodobno smanjenje proračunskog manjka, nužna je snažnija prilagodba na rashodnoj strani proračuna. Tako država planira smanjiti udio svojih rashoda u BDP-u sa 53% u 2003. godini na manje od 50% u 2007. godini. U navedenom razdoblju planiraju se postavljanje i primjena proračunskih ograničenja te smanjenje adminis-

trativnih i regulatornih prepreka poslovanju uspostavom fiskalno prihvatljive javne uprave. Prioritet za srednjoročno razdoblje u području fiskalne politike jest poboljšanje transparentnosti i kvalitete upravljanja proračunom, što podrazumijeva i jedinstveno vođenje svih proračunskih aktivnosti preko sustava Državne riznice. Nadalje, planira se smanjiti intervencije države u sektoru poduzeća, što uključuje smanjenje subvencija sektoru poduzeća sa 3,4% BDP-a iz 2004. na 2,2% BDP-a u 2007. godini. U PEP-u su istaknuti i sljedeći ciljevi: efikasnija javna uprava, bolja alokacija proračunskih sredstava, reforma poreznog sustava u funkciji jačanja proizvodnje, fiskalna decentralizacija i smanjenje dugovanja u sektoru javnih poduzeća.

Svi navedeni ciljevi i projekcije definirani u PEP-u zahvaćaju iznimno širok skup strukturnih reformi i mjera ekonomske politike, koje će Republika Hrvatska provoditi u trogodišnjem razdoblju, od 2005. do 2007. godine. Kako se najznačajniji dio Programa odnosi na fiskalnu prilagodbu i reforme u pojedinim sektorima koji su u djelokrugu Vladinih ministarstava, PEP je cjelovit i ambiciozan dokument ekonomske politike koju će provoditi Vlada i druge državne institucije u pripremi Hrvatske za što uspješniji ulazak u EU.

Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo.

Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnju banku, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2003. godine podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državnu agenciju za osiguranje

štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. godine Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalnu državu, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
1994.	prosinac	4.714,2	6.642,6	6.996,7	17.679,9	16.540,1	27.661,5	11,73	2,20	3,83	2,26	11,84	3,45
1995.	prosinac	6.744,1	8.234,9	8.503,2	24.623,0	21.576,3	32.819,5	2,97	0,89	1,54	3,41	1,00	1,88
1996.	prosinac	8.770,4	11.368,9	11.494,9	36.701,1	24.960,4	33.831,2	11,35	7,83	7,67	4,88	-5,41	-11,61
1997.	prosinac	10.346,1	13.731,4	13.848,8	50.742,0	33.829,0	48.863,4	7,86	3,93	3,85	2,16	4,98	4,96
1998.	prosinac	9.954,2	13.531,4	13.615,2	57.340,3	44.626,8	59.792,0	7,24	6,92	6,59	2,51	3,73	0,25
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	4,53	5,46	5,48	2,28	0,35	-4,58
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16
2002.	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15
2003.	rujan	27.289,1	32.589,4	33.247,6	126.910,9	92.696,3	107.180,1	5,55	-4,27	-3,87	-0,05	-0,27	-0,39
	listopad	27.037,8	32.805,7	33.482,9	127.072,4	93.345,6	108.516,8	-0,92	0,66	0,71	0,13	0,70	1,25
	studeni	28.086,2	33.295,3	33.974,1	128.718,4	93.221,1	110.934,7	3,88	1,49	1,47	1,30	-0,13	2,23
	prosinac	30.586,2	33.888,7	34.630,9	128.893,1	96.121,7	111.661,4	8,90	1,78	1,93	0,14	3,11	0,66
2004.	siječanj	29.439,9	32.323,1	32.853,4	128.917,7	98.213,8	113.102,5	-3,75	-4,62	-5,13	0,02	2,18	1,29
	veljača	29.482,8	31.283,9	31.827,9	127.876,5	97.913,3	113.516,7	0,15	-3,21	-3,12	-0,81	-0,31	0,37
	ožujak	30.076,1	31.622,9	32.187,8	125.766,6	98.115,4	113.282,0	2,01	1,08	1,13	-1,65	0,21	-0,21
	travanj	30.895,7	32.890,5	33.537,9	127.867,8	97.727,3	115.926,7	2,73	4,01	4,19	1,67	-0,40	2,33
	svibanj	31.175,6	33.193,9	33.931,5	127.461,4	98.300,7	115.314,9	0,91	0,92	1,17	-0,32	0,59	-0,53
	lipanj	31.157,1	34.265,4	34.846,7	129.559,4	99.728,3	116.769,2	-0,06	3,23	2,70	1,65	1,45	1,26
	srpanj	31.652,1	34.621,5	35.204,2	133.013,2	101.861,7	117.874,0	1,59	1,04	1,03	2,67	2,14	0,95
	kolovoz	32.327,9	35.024,3	35.818,7	136.825,8	101.771,0	118.889,6	2,14	1,16	1,75	2,87	-0,09	0,86
	rujan	32.851,8	34.492,3	35.234,5	138.742,8	103.362,9	120.614,7	1,62	-1,52	-1,63	1,40	1,56	1,45
	listopad	32.654,4	33.852,4	34.478,5	138.356,9	104.170,9	121.318,6	-0,60	-1,86	-2,15	-0,28	0,78	0,58

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine provedena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva (M4) obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,3 milijuna kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 milijuna kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII. ^a	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
AKTIVA										
1. Inozemna aktiva (neto)	29.017,2	48.661,3	32.817,4	32.771,4	27.651,2	29.831,1	31.151,5	35.054,8	35.379,9	34.186,1
2. Plasmani	72.051,4	87.637,6	112.518,9	126.371,6	128.272,1	130.542,8	132.431,7	133.118,7	135.342,1	135.998,1
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	11.167,6	12.673,1	15.055,2	14.710,1	14.990,1	13.773,6	14.557,7	14.229,0	14.727,5	14.679,5
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	60.653,4	74.513,0	96.329,0	110.467,8	112.030,0	115.525,3	116.625,0	117.696,7	119.340,0	120.005,1
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	68,7	170,2	219,5	431,8	600,0	517,0	485,1	445,9	530,6	515,4
2.4. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	161,7	281,4	915,3	761,8	651,9	727,0	763,9	747,0	744,0	798,1
Ukupno (1+2)	101.068,7	136.298,9	145.336,3	159.143,0	155.923,3	160.373,9	163.583,2	168.173,5	170.722,0	170.184,2
PASIVA										
1. Novčana masa	18.030,3	23.703,5	30.869,8	33.888,7	31.622,9	34.265,4	34.621,5	35.024,3	34.492,3	33.852,4
2. Štedni i oročeni depoziti	7.651,1	10.213,1	13.001,1	18.370,7	19.678,0	20.857,0	22.064,4	22.680,7	23.116,4	23.681,1
3. Devizni depoziti	46.901,6	71.836,9	72.054,6	76.035,3	74.070,1	74.056,7	75.849,5	78.423,0	80.453,6	80.043,8
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	478,2	317,8	216,3	598,4	395,6	380,4	477,9	697,9	680,5	779,7
5. Ograničeni i blokirani depoziti	2.864,5	1.926,2	1.729,5	1.721,6	2.049,3	2.295,0	2.177,4	2.161,9	2.177,6	2.055,5
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	1.695,1	770,2	319,3	167,8	110,7	101,8	48,0	46,9	47,2	46,3
6. Ostalo (neto)	25.143,1	28.301,4	27.465,1	28.528,2	28.107,4	28.519,5	28.392,6	29.185,7	29.801,7	29.771,8
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	101.068,7	136.298,9	145.336,3	159.143,0	155.923,3	160.373,9	163.583,2	168.173,5	170.722,0	170.184,2

^a U međunarodne pričuve HNB-a sa stanjem na dan 31. prosinca 2001. uključen je učinak prve revalorizacije vrijednosnica u iznosu od 165,5 milijuna kuna. U međunarodne pričuve uključene su i obračunate kamate na depozite, a čiji je učinak iznosio 63,8 milijuna kuna. Analogno, na osnovi pripisa obračunatih kamata obveze HNB-a prema inozemstvu povećane su za 6,4 milijuna kuna, a obveze na osnovi izdvajanja devizne obvezne pričuve za 8,6 milijuna kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbog je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1994.	prosinac	50	13	21	6	6	2	2	33	22	9	2
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	33	4	25	4
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	rujan	43	3	14	7	6	7	6	9	5	2	2
	listopad	43	3	13	8	6	7	6	9	5	2	2
	studeni	43	3	13	8	6	7	6	8	4	2	2
	prosinac	42	2	13	8	5	8	6	7	3	2	2
2004.	siječanj	41	2	12	9	6	6	6	7	3	3	1
	veljača	41	2	12	9	6	6	6	7	3	3	1
	ožujak	41	2	12	9	6	6	6	6	3	3	–
	travanj	41	2	12	9	5	7	6	6	3	3	–
	svibanj	41	2	12	9	5	7	6	6	3	3	–
	lipanj	41	2	12	9	5	7	6	6	3	3	–
	srpanj	40	2	11	10	5	6	6	6	3	3	–
	kolovoz	40	2	11	10	5	6	6	6	3	3	–
	rujan	40	2	12	9	5	6	6	6	3	3	–
	listopad	40	2	12	9	5	6	6	6	3	3	–

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijelaznom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka. Monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji kao i one koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do lipnja

1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju, tako da su u podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine podacima su obuhvaćene sve registrirane štedionice. Štedionice koje su dobile odobrenje za rad kao banke, dužne su do 31. prosinca 2006. uskladiti svoje poslovanje s odredbama Zakona o bankama.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
AKTIVA										
1. Inozemna aktiva	28.747,4	39.308,9	42.058,8	50.118,6	45.692,9	47.063,6	47.150,8	47.914,7	48.697,4	47.733,4
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Posebna prava vučenja	1.204,2	905,8	17,4	5,0	5,0	7,2	9,0	5,1	5,1	6,8
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,8	1,8	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
1.4. Efektivna i depoziti po viđenju u stranim bankama	7,4	6,1	6,4	5,8	5,5	5,5	5,9	5,5	5,7	5,8
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	20.986,9	25.565,9	28.183,2	25.580,7	20.160,2	20.334,7	19.790,8	21.168,8	21.365,4	23.595,4
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	6.545,7	12.829,3	13.850,0	24.525,5	25.520,6	26.714,8	27.343,5	26.733,7	27.319,6	24.124,0
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	0,0	–	0,5	1,4	1,9	3,0	3,5	0,6	1,0	1,6
2.1. Potraživanja u kunama	0,0	–	0,5	1,4	1,9	3,0	3,5	0,6	1,0	1,6
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	289,5	229,2	110,6	93,6	89,9	85,8	85,4	85,2	85,1	84,5
4. Potraživanja od banaka	329,9	18,5	17,9	972,0	23,8	15,1	121,7	296,7	14,6	14,4
4.1. Krediti bankama	313,6	–	–	954,4	–	–	107,5	282,6	–	–
Lombardni krediti	–	–	–	954,4	–	–	107,5	282,6	–	–
Kratkoročni kredit za likvidnost	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ostali krediti	14,0	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Reotkup blagajničkih zapisa	299,6	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.2. Depoziti središnje banke kod banaka	15,2	16,6	17,6	14,5	14,1	14,1	14,2	14,2	14,6	14,4
4.3. Dospjela nenaplaćena potraživanja	1,1	1,9	0,3	3,1	9,7	1,1	0,0	0,0	–	–
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	29.366,8	39.556,6	42.187,7	51.185,6	45.808,5	47.167,5	47.361,4	48.297,2	48.798,1	47.833,9
PASIVA										
1. Primarni novac	11.717,3	17.803,2	23.027,9	30.586,2	30.076,1	31.157,1	31.652,1	32.327,9	32.851,8	32.654,4
1.1. Gotov novac izvan banaka	6.636,7	8.507,4	9.680,9	10.573,1	10.039,6	10.977,3	11.842,5	11.384,8	10.947,0	10.915,4
1.2. Blagajna banaka	532,3	538,8	1.214,8	1.683,2	1.399,1	1.726,0	1.772,5	1.921,6	1.769,4	1.660,1
1.3. Depoziti banaka	4.540,7	8.741,5	12.109,4	18.329,3	18.613,5	18.447,2	18.024,2	19.015,2	20.124,1	20.050,3
Računi za namirenje banaka	459,5	2.450,1	3.923,4	5.616,0	4.827,7	4.289,0	3.768,0	4.662,5	5.354,6	4.903,9
Izdvojena obvezna pričuva	4.081,2	6.291,4	8.186,0	12.603,9	13.699,9	14.158,2	14.256,2	14.352,7	14.769,5	15.146,5
Obvezno upisani blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	109,4	85,9	–	–	–	–	–
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	7,5	15,5	19,1	–	–	–	–	–	–	–
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora ^b	0,0	0,1	3,5	0,6	23,9	6,6	12,9	6,2	11,3	28,6
2. Ograničeni i blokirani depoziti	5.805,5	6.030,5	7.091,2	6.699,2	9.993,7	10.528,2	10.692,6	10.879,6	10.811,2	10.305,0
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	5.490,5	5.705,1	7.042,3	6.686,6	9.981,2	10.517,6	10.679,6	10.866,6	10.797,8	10.291,9
2.2. Ograničeni depoziti	315,0	325,4	49,0	12,6	12,6	10,6	13,0	13,0	13,4	13,1
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Inozemna pasiva	1.630,8	1.597,5	195,7	2.798,0	965,4	17,7	17,9	17,8	17,8	14,4
3.1. Krediti MMF-a	1.290,3	1.025,5	2,8	0,0	–	–	–	–	–	–
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	9,5	12,2	12,6	19,6	16,7	17,7	17,9	17,8	17,8	14,4
3.3. Obveze prema stranim bankama ^a	331,0	559,8	180,2	2.778,5	948,7	–	–	–	–	–
4. Depoziti središnje države	1.157,4	1.752,1	768,1	1.551,1	889,6	1.781,6	981,6	1.027,3	439,4	668,8
4.1. Depozitni novac	1.008,5	1.752,1	608,3	600,2	883,7	994,2	981,5	1.027,2	439,2	668,6
Depozitni novac Republike Hrvatske	980,8	1.564,8	569,5	548,5	701,1	979,5	970,8	922,8	341,7	570,1
Depozitni novac republičkih fondova	27,7	187,3	38,7	51,7	182,6	14,7	10,7	104,4	97,5	98,5
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	–	–	–	950,9	5,9	787,4	0,1	0,1	0,1	0,1
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	148,8	–	159,9	–	–	–	–	–	–	–
5. Blagajnički zapisi HNB-a	4.207,3	6.372,3	6.212,4	4.920,2	–	–	–	–	–	–
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	2.394,6	3.458,9	4.986,2	–	–	–	–	–	–	–
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	1.812,7	2.913,4	1.226,3	4.920,2	–	–	–	–	–	–
6. Kapitalni računi	5.216,6	6.425,2	5.353,5	5.039,0	4.297,3	4.109,4	4.447,1	4.475,2	5.103,1	4.617,6
7. Ostalo (neto)	–368,1	–424,2	–461,1	–408,1	–413,6	–426,5	–429,8	–430,7	–425,2	–426,4
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	29.366,8	39.556,6	42.187,7	51.185,6	45.808,5	47.167,5	47.361,4	48.297,2	48.798,1	47.833,9

^a Od listopada 2001. do svibnja 2003. Obveze prema stranim bankama obuhvaćaju i obveze po osnovi blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kod nerezidenata.^b Od prosinca 2002. računi SDA kod HNB za bruto i neto namire kupovine vrijednosnih papira reklasificirani su iz sektora "središnja država" u sektor "ostale financijske organizacije".

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti. U rujnu 1999. izvršena je revizija podataka reklasificiranjem štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke. U skladu s tim revidirana je cijela serija podataka.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvnu poziciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod inozemnih banaka, oročene depozite kod stranih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmane u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Kunski krediti državnim proračunu bili su kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna po obvezama izvršenim prema Međunarodnom monetarnom fondu i stranim bankama. Devizni kredit državnim proračunu bio je protustavka obvezi prema Međunarodnom monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji. Prema novom Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji se primjenjuje od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući i banke u stečajju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama, depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama klasificirani su prema vrstama financijskih instrumenata. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti jesu: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti) i dospjeli a nenaplaćeni krediti. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namirenje (do polovice 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenih od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Pri reklasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u

podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namirenje banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke te obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2003. godine novčana sredstva na računima za namirenje stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuću obračunatu kamatu, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Na određene devizne izvore sredstava banke izdvajaju, na posebne račune HNB-a, deviznu obveznu pričuvu, a od kolovoza 2004. i graničnu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na osnovi propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečajju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamata.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke, te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i troškova.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
AKTIVA										
1. Pričuve banaka kod središnje banke	10.588,9	15.002,7	20.373,5	26.783,7	30.014,3	30.737,4	30.536,5	31.828,1	32.719,8	32.057,1
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	5.098,4	9.306,2	13.340,0	20.103,4	20.039,6	20.225,7	19.863,6	20.968,4	21.929,8	21.772,6
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	5.490,5	5.696,5	7.033,5	6.680,2	9.974,6	10.511,7	10.672,9	10.859,7	10.790,0	10.284,5
2. Inozemna aktiva	19.710,4	32.807,6	25.977,8	35.382,9	35.176,0	37.497,5	38.518,4	40.134,7	40.200,1	39.824,2
3. Potraživanja od središnje države	19.055,5	20.059,9	21.917,7	21.543,6	21.096,4	21.185,0	21.701,1	21.723,1	21.610,8	21.863,3
3.1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	4.484,4	3.420,1	2.473,5	1.531,9	994,3	987,7	574,4	506,3	517,5	513,7
3.2. Ostala potraživanja	14.571,0	16.639,7	19.444,3	20.011,7	20.102,1	20.197,2	21.126,7	21.216,8	21.093,3	21.349,6
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	60.363,9	74.283,8	96.218,4	110.374,3	111.940,1	115.439,5	116.539,6	117.611,5	119.254,9	119.920,7
4.1. Potraživanja od lokalne države	1.174,9	1.280,0	1.422,4	1.563,1	1.579,6	1.602,8	1.533,9	1.597,7	1.667,5	1.663,4
4.2. Potraživanja od trgovačkih društava	35.890,7	42.882,0	51.723,4	53.809,8	54.823,5	56.083,0	56.189,4	56.668,5	56.310,7	56.377,3
4.3. Potraživanja od stanovništva	23.298,3	30.121,9	43.072,6	55.001,4	55.537,0	57.753,6	58.816,3	59.345,4	61.276,7	61.880,0
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	68,7	170,2	219,5	431,8	600,0	517,0	485,1	445,9	530,6	515,4
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	161,7	281,4	915,3	761,8	651,9	727,0	763,9	747,0	744,0	798,1
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	109.949,1	142.605,6	165.622,2	195.278,0	199.478,7	206.103,3	208.544,6	212.490,3	215.060,3	214.978,7
PASIVA										
1. Depozitni novac	11.386,0	15.180,6	21.166,2	23.315,0	21.559,4	23.281,4	22.766,1	23.633,2	23.533,9	22.908,4
2. Štedni i oročeni depoziti	7.651,1	10.213,1	13.001,1	18.370,7	19.678,0	20.857,0	22.064,4	22.680,7	23.116,4	23.681,1
3. Devizni depoziti	46.901,6	71.836,9	72.054,6	76.035,3	74.070,1	74.056,7	75.849,5	78.423,0	80.453,6	80.043,8
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	478,2	317,8	216,3	598,4	395,6	380,4	477,9	697,9	680,5	779,7
5. Inozemna pasiva	17.809,7	21.857,8	35.023,5	49.932,0	52.252,2	54.712,3	54.499,7	52.976,8	53.499,8	53.357,1
6. Depoziti središnje države	6.730,5	5.634,7	6.094,9	5.283,3	5.218,6	5.632,8	6.165,4	6.467,3	6.445,0	6.516,6
7. Krediti primljeni od središnje banke	328,8	16,6	17,6	968,9	14,1	14,1	121,7	296,7	14,6	14,4
8. Ograničeni i blokirani depoziti	2.549,6	1.600,8	1.680,5	1.709,0	2.036,8	2.284,4	2.164,4	2.148,9	2.164,2	2.042,4
u tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	1.695,1	770,2	319,3	167,8	110,7	101,8	48,0	46,9	47,2	46,3
9. Kapitalni računi	24.953,1	25.455,1	26.323,2	27.389,5	27.492,9	27.252,0	27.219,8	27.564,7	28.016,9	28.282,4
10. Ostalo (neto)	-8.839,4	-9.507,8	-9.955,6	-8.324,2	-3.238,9	-2.367,7	-2.784,4	-2.398,8	-2.864,6	-2.647,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	109.949,1	142.605,6	165.622,2	195.278,0	199.478,7	206.103,3	208.544,6	212.490,3	215.060,3	214.978,7

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka. U rujnu 1999. godine provedena je revizija podataka uključivanjem podataka štedionica. U skladu s tim revidirane su cjelokupne serije podataka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na računima kod središnje banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti. Posebno su iskazane obveznice izdane na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske. Ostala potraživanja uključuju, do srpnja 2000. godine, i obveznice izdane na osnovi Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Te su obveznice Odlukom Vlade Republike Hrvat-

ske o izdavanju zamjenskih obveznica za restrukturiranje gospodarstva iz travnja 2000. godine zamijenjene kunskim obveznicama na koje se obračunavaju kamate.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslana na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, oročeni devizni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za neidentificirane gubitke.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući i fer vrijednost deriviranih financijskih instrumenata.

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Devizna inozemna aktiva	19.619,2	32.763,6	25.924,4	35.261,9	35.000,4	37.284,8	38.303,5	39.985,4	40.028,7	39.687,9
1.1. Potraživanja od stranih banaka	19.154,9	31.660,3	21.333,5	31.877,6	29.255,0	30.911,3	32.225,2	33.984,8	33.858,4	33.412,6
Efektivni strani novac	1.002,8	7.324,7	1.019,8	1.268,6	832,2	1.291,9	1.581,8	1.382,7	1.092,5	1.062,4
Tekući računi	995,0	1.231,9	757,7	1.057,0	813,1	968,4	879,4	799,6	1.441,9	785,4
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	16.286,7	21.765,2	17.569,8	27.969,4	25.742,3	26.257,3	27.418,2	29.241,8	28.697,2	28.913,0
Vrijednosni papiri	454,9	1.008,5	1.690,2	1.364,2	1.658,7	2.185,9	2.144,8	2.361,3	2.424,1	2.451,9
Kreditni	370,9	290,3	278,7	203,1	195,1	194,1	193,2	191,6	194,6	192,0
Dionice stranih banaka	44,6	39,7	17,2	15,4	13,7	13,6	7,8	7,8	7,9	7,9
1.2. Potraživanja od stranaca	464,3	1.103,3	4.590,8	3.384,4	5.745,4	6.373,5	6.078,4	6.000,6	6.170,4	6.275,2
Potraživanja od stranih država	137,8	596,2	3.855,5	2.905,0	5.237,3	5.888,8	5.662,7	5.600,6	5.688,0	5.777,8
Potraživanja od stranih osoba	322,4	505,5	733,7	478,9	507,7	484,4	415,3	399,7	482,0	497,1
Vrijednosni papiri	-	72,1	191,3	32,1	109,7	151,6	75,2	75,0	76,5	75,8
Kreditni	322,4	433,4	542,4	446,8	398,0	332,9	340,0	324,6	405,5	421,3
Dionice stranih osoba	4,1	1,6	1,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
2. Kunska inozemna aktiva	91,2	44,1	53,4	120,9	175,6	212,7	214,8	149,3	171,4	136,3
2.1. Potraživanja od stranih banaka	66,1	29,2	19,6	99,1	154,7	201,7	203,7	138,3	160,2	125,4
2.2. Potraživanja od stranaca	25,1	14,8	33,8	21,9	20,9	11,0	11,1	11,0	11,1	10,9
U tome: Kreditni	23,3	13,9	33,0	21,0	20,1	10,2	10,3	10,2	10,3	10,1
Ukupno (1+2)	19.710,4	32.807,6	25.977,8	35.382,9	35.176,0	37.497,5	38.518,4	40.134,7	40.200,1	39.824,2

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivnu i kunsku inozemnu aktivnu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	4.484,4	3.420,1	2.473,5	1.531,9	994,3	987,7	574,4	506,3	517,5	513,7
2. Ostala potraživanja	14.571,0	16.639,7	19.444,3	20.011,7	20.102,1	20.197,2	21.126,7	21.216,8	21.093,3	21.349,6
2.1. Kunska potraživanja	12.887,7	14.358,6	15.970,9	16.475,2	16.301,1	16.645,3	16.709,5	16.823,4	16.134,8	16.520,5
2.1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	11.288,4	12.810,0	13.969,9	14.500,7	12.396,5	13.357,3	14.471,4	14.568,1	14.502,9	14.657,4
Vrijednosni papiri	10.063,5	11.983,1	11.515,6	10.238,1	9.594,9	9.885,3	10.560,3	10.191,5	10.751,8	10.689,6
Kredit	1.224,9	826,9	2.454,3	4.262,6	2.801,6	3.472,0	3.911,1	4.376,5	3.751,0	3.967,8
2.1.2. Potraživanja od republičkih fondova	1.599,4	1.548,5	2.001,0	1.974,5	3.904,6	3.288,0	2.238,2	2.255,3	1.631,9	1.863,1
Vrijednosni papiri	627,3	560,1	560,7	723,6	1.325,2	1.283,4	636,5	625,3	621,0	625,1
Kredit	972,1	988,4	1.440,3	1.250,9	2.579,4	2.004,6	1.601,7	1.630,0	1.010,9	1.238,0
2.2. Devizna potraživanja	1.683,3	2.281,2	3.473,3	3.536,4	3.801,1	3.551,9	4.417,1	4.393,4	4.958,5	4.829,1
2.2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	1.492,7	1.390,9	2.359,1	3.196,9	2.554,5	2.140,0	3.199,3	3.210,8	3.746,8	3.634,7
Vrijednosni papiri	869,2	1.065,5	1.733,4	1.805,4	1.403,8	1.396,2	1.205,9	1.231,0	1.274,0	1.196,7
Kredit	623,5	325,5	625,7	1.391,5	1.150,7	743,8	1.993,4	1.979,7	2.472,8	2.437,9
2.2.2. Potraživanja od republičkih fondova	190,6	890,3	1.114,2	339,5	1.246,5	1.411,9	1.217,8	1.182,6	1.211,7	1.194,5
Vrijednosni papiri	35,0	75,4	195,0	96,4	190,1	180,5	170,8	137,5	118,8	130,8
Kredit	155,5	814,8	919,2	243,1	1.056,5	1.231,4	1.047,0	1.045,0	1.092,8	1.063,7
Ukupno (1+2)	19.055,5	20.059,9	21.917,7	21.543,6	21.096,4	21.185,0	21.701,1	21.723,1	21.610,8	21.863,3

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od središnje države.

Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana su obveznice izdane na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Ostala potraživanja su sva ostala kunska i devizna potraživanja

banaka od Republike Hrvatske i republičkih fondova: vrijednosni papiri, krediti i dionice. Stavka Vrijednosni papiri obuhvaća do srpnja 2000. godine i obveznice izdane na osnovi Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Te obveznice su Odlukom Vlade RH o izdavanju zamjenskih obveznica za restrukturiranje gospodarstva iz travnja 2000. godine zamijenjene kuskim obveznicama na koje se obračunavaju kamate.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Kunska potraživanja	53.739,5	66.626,8	85.418,7	100.365,0	101.139,2	104.687,6	105.767,8	106.620,9	108.139,7	108.977,8
1.1. Instrumenti tržišta novca	231,9	544,7	1.394,7	1.314,1	1.778,5	2.605,7	2.657,6	2.356,9	2.165,3	2.296,5
1.2. Obveznice	1,0	7,7	72,4	56,2	193,7	560,0	612,4	580,3	573,8	553,2
1.3. Kredit	49.566,8	72.180,6	80.887,6	96.081,7	96.475,3	98.743,7	100.161,4	101.364,0	103.067,8	104.072,2
1.4. Dionice	3.939,8	3.893,8	3.064,0	2.912,9	2.691,7	2.778,2	2.336,3	2.319,7	2.332,8	2.056,0
2. Devizna potraživanja	6.624,3	7.657,0	10.799,8	10.009,3	10.800,9	10.751,9	10.771,8	10.990,7	11.115,2	10.942,8
2.1. Vrijednosni papiri	112,4	126,6	243,2	130,6	231,5	262,2	286,6	268,7	297,3	293,1
2.2. Kredit	6.512,0	7.530,5	10.556,6	9.878,7	10.569,4	10.489,7	10.485,2	10.722,0	10.817,9	10.649,7
Ukupno (1+2)	60.363,9	74.283,8	96.218,4	110.374,3	111.940,1	115.439,5	116.539,6	117.611,5	119.254,9	119.920,7

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od

siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Do listopada 1994. godine odobravanje deviznih kredita bilo je dopušteno samo ako se banka istodobno zaduživala u inozemstvu u svoje ime, a za račun krajnjega korisnika kredita.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
KUNSKI KREDITI										
1. Krediti središnjoj državi	2.196,9	1.815,4	3.894,6	5.513,5	5.381,0	5.476,6	5.512,8	6.006,6	4.762,0	5.205,8
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	1.224,9	826,9	2.454,3	4.262,6	2.801,6	3.472,0	3.911,1	4.376,5	3.751,0	3.967,8
1.2. Krediti republičkim fondovima	972,1	988,4	1.440,3	1.250,9	2.579,4	2.004,6	1.601,7	1.630,0	1.010,9	1.238,0
2. Krediti lokalnoj državi	996,8	1.069,1	1.202,9	1.485,1	1.522,2	1.541,5	1.481,3	1.526,0	1.566,1	1.569,9
3. Krediti trgovačkim društvima	25.328,0	31.049,4	36.708,1	39.777,4	39.587,1	39.682,9	40.060,4	40.687,4	40.472,2	40.866,5
4. Krediti stanovništvu	23.242,1	30.062,1	42.976,6	54.819,3	55.366,0	57.519,2	58.619,7	59.150,6	61.029,5	61.635,7
U tome: Stambeni krediti	8.257,8	9.450,0	12.363,4	16.896,2	17.575,9	18.425,7	18.912,2	19.167,3	19.909,1	20.126,6
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	33,5	34,7	17,6	82,3	126,0	55,2	52,6	54,1	53,8	84,1
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	105,5	240,9	521,3	427,9	379,5	464,2	600,7	475,7	392,7	537,2
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	51.902,8	64.271,6	85.321,1	102.105,4	102.361,8	104.739,7	106.327,5	107.900,4	108.276,3	109.899,2
DEVIZNI KREDITI										
1. Krediti središnjoj državi	779,1	1.140,3	1.544,9	1.634,7	2.207,2	1.975,2	3.040,4	3.024,8	3.565,7	3.501,6
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	623,5	325,5	625,7	1.391,5	1.150,7	743,8	1.993,4	1.979,7	2.472,8	2.437,9
1.2. Krediti republičkim fondovima	155,5	814,8	919,2	243,1	1.056,5	1.231,4	1.047,0	1.045,0	1.092,8	1.063,7
2. Krediti lokalnoj državi	171,6	179,1	152,3	47,1	38,2	38,0	30,8	30,7	31,4	31,1
3. Krediti trgovačkim društvima	6.284,0	7.291,7	10.308,3	9.649,4	10.360,2	10.217,2	10.257,9	10.496,5	10.539,3	10.374,3
4. Krediti stanovništvu	56,3	59,7	96,0	182,1	171,0	234,4	196,6	194,8	247,2	244,3
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	–	–	1,2	174,3	77,7	52,7	29,8	–	56,9	19,4
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	–	–	28,3	58,8	250,8	215,8	116,1	223,4	301,0	211,7
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	7.291,0	8.670,7	12.131,0	11.746,4	13.105,1	12.733,3	13.671,6	13.970,1	14.741,4	14.382,4
UKUPNO (A+B)	59.193,9	72.942,3	97.452,1	113.851,8	115.466,9	117.473,0	119.999,1	121.870,5	123.017,7	124.281,6

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kunskim i deviznim kreditima banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne

kredite, financijski lizing, izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. godine i faktoring i forfaiting.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Lokalna država	573,6	907,0	1.910,4	2.006,2	2.169,9	2.230,1	2.092,8	2.134,7	2.234,0	2.286,0
2. Trgovačka društva	7.087,1	8.981,6	12.344,5	12.872,9	11.063,5	12.039,3	11.672,0	12.292,7	12.223,9	11.649,8
3. Stanovništvo	3.499,7	4.872,0	6.307,4	7.873,1	7.799,0	8.243,7	8.485,4	8.546,1	8.435,7	8.374,4
4. Ostale bankarske institucije	11,6	17,0	42,1	98,9	101,4	86,2	97,4	177,7	107,5	125,0
5. Nebankarske financijske institucije	221,7	407,1	568,1	468,1	428,9	686,4	421,1	484,8	535,4	475,4
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-7,6	-4,2	-6,4	-4,2	-3,2	-4,2	-2,7	-2,8	-2,6	-2,3
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	11.386,0	15.180,6	21.166,2	23.315,0	21.559,4	23.281,4	22.766,1	23.633,2	23.533,9	22.908,4

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i

tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjeno za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	1.676,1	2.006,8	2.236,2	2.527,9	2.228,8	2.207,7	2.146,7	2.175,1	2.174,3	2.137,5
1.1. Lokalna država	137,6	118,3	14,8	14,4	9,0	4,9	6,4	4,6	6,9	7,2
1.2. Trgovačka društva	142,4	88,0	213,3	190,5	31,2	22,6	43,2	57,5	68,8	63,0
1.3. Stanovništvo	1.348,3	1.712,2	1.996,3	2.288,8	2.188,6	2.176,3	2.097,1	2.113,1	2.093,5	2.067,3
1.4. Ostale bankarske institucije	0,6	20,8	0,0	–	–	–	–	–	–	–
1.5. Nebankarske financijske institucije	47,2	67,5	11,8	34,2	0,0	3,8	0,0	0,0	5,0	0,0
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	5.975,0	8.206,3	10.764,9	15.842,9	17.449,3	18.649,3	19.917,7	20.505,6	20.942,1	21.543,6
2.1. Lokalna država	230,7	340,7	482,8	551,6	674,4	713,3	753,0	815,7	860,7	892,8
2.2. Trgovačka društva	2.871,4	3.618,3	4.633,6	7.165,3	7.670,7	8.594,7	9.682,5	9.969,0	10.072,6	10.320,9
2.3. Stanovništvo	1.789,8	2.554,1	3.793,8	6.194,5	7.039,9	7.411,9	7.629,6	7.798,8	8.151,4	8.386,6
2.4. Ostale bankarske institucije	20,8	24,7	58,4	129,3	352,0	270,6	241,2	220,0	102,6	275,0
2.5. Nebankarske financijske institucije	1.062,2	1.668,5	1.796,3	1.802,2	1.712,2	1.658,7	1.611,5	1.702,1	1.754,8	1.668,2
Ukupno (1+2)	7.651,1	10.213,1	13.001,1	18.370,7	19.678,0	20.857,0	22.064,4	22.680,7	23.116,4	23.681,1

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	14.566,3	23.748,8	21.074,4	21.547,0	20.922,2	21.223,3	21.704,3	23.016,8	23.079,7	22.435,0
1.1. Lokalna država	16,8	13,2	12,2	14,7	13,8	16,2	15,7	15,7	17,4	15,2
1.2. Trgovačka društva	2.408,0	2.884,2	3.346,7	3.620,2	3.776,7	4.091,7	3.937,9	4.799,3	4.733,9	4.369,0
1.3. Stanovništvo	12.041,5	20.688,3	17.537,3	17.690,2	16.941,5	16.839,5	17.487,0	17.941,1	18.161,4	17.855,9
1.4. Ostale bankarske institucije	10,3	23,9	34,7	9,0	18,9	5,3	27,6	12,8	24,8	15,5
1.5. Nebankarske financijske institucije	89,8	139,2	143,5	212,9	171,3	270,6	236,2	247,8	142,2	179,4
2. Oročeni depoziti	32.335,3	48.088,1	50.980,3	54.488,4	53.147,9	52.833,3	54.145,1	55.406,2	57.373,9	57.608,7
2.1. Lokalna država	8,2	1,7	9,5	3,8	0,3	0,3	0,3	1,0	1,1	1,1
2.2. Trgovačka društva	2.753,1	4.619,1	6.009,6	7.154,0	6.832,5	6.260,6	6.567,9	7.046,8	7.566,0	7.852,9
2.3. Stanovništvo	29.097,2	42.705,4	44.159,2	46.805,1	45.898,2	46.231,0	47.086,3	47.786,8	49.292,9	49.136,3
2.4. Ostale bankarske institucije	4,2	11,5	41,5	21,7	61,6	2,2	59,7	72,7	42,4	85,4
2.5. Nebankarske financijske institucije	472,7	750,3	760,5	503,7	355,2	339,2	431,0	498,8	471,5	533,0
Ukupno (1+2)	46.901,6	71.836,9	72.054,6	76.035,3	74.070,1	74.056,7	75.849,5	78.423,0	80.453,6	80.043,8

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju štedni i oročeni devizni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih finan-

cijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a oročeni devizni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	–	–	5,1	–	–	–	–	–	–	–
2. Obveznice (neto)	353,5	104,4	92,8	151,9	139,5	144,8	159,6	159,1	160,0	157,2
3. Primljeni krediti	124,7	213,4	118,4	446,5	256,1	235,6	318,2	538,8	520,6	622,5
3.1. Lokalna država	–	–	–	0,9	2,1	1,2	–	2,1	–	–
3.2. Trgovačka društva	15,2	158,1	46,3	92,7	40,2	40,4	40,2	40,5	40,1	41,1
3.3. Ostale bankarske institucije	1,3	4,6	10,0	222,1	62,3	52,0	212,4	419,1	369,1	466,6
3.4. Nebankarske financijske institucije	108,2	50,7	62,0	130,9	151,6	142,0	65,6	77,1	111,4	114,8
Ukupno (1+2+3)	478,2	317,8	216,3	598,4	395,6	380,4	477,9	697,9	680,5	779,7

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih

mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani su prema institucionalnim sektorima.

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Devizna inozemna pasiva	17.669,8	21.692,7	34.198,5	44.574,3	45.518,5	48.582,5	48.183,8	47.270,9	47.463,8	47.345,7
1.1. Obveze prema stranim bankama	11.957,6	16.407,4	28.662,3	38.623,1	39.910,9	43.289,6	42.740,0	41.837,9	41.892,8	41.831,1
Tekući računi	176,3	147,1	130,9	266,6	97,9	145,7	141,8	110,0	98,3	126,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	345,9	1.208,3	9.002,9	14.875,4	14.089,5	14.543,0	13.944,1	13.606,6	11.255,1	11.384,7
Kredit	11.435,4	15.052,1	19.528,5	23.481,2	25.723,6	28.600,9	25.380,2	24.839,6	27.192,0	26.986,9
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	194,2	2.558,3	2.801,4	2.949,2	2.819,5	2.809,7	2.747,2	2.741,7	2.648,1	2.520,9
Obveznice	–	–	–	–	–	–	3.273,9	3.281,8	3.347,4	3.333,4
1.2. Obveze prema strancima	5.712,2	5.285,2	5.536,2	5.951,2	5.607,5	5.292,9	5.443,8	5.433,0	5.571,1	5.514,6
Štedni i oročeni depoziti	2.868,1	3.777,8	4.160,2	4.753,2	4.926,2	4.612,2	4.792,7	4.784,5	4.948,8	4.899,8
Depoziti po viđenju	745,5	873,7	875,6	898,6	1.021,4	989,7	1.076,2	1.021,8	1.052,5	1.044,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	2.122,6	2.904,1	3.284,6	3.854,6	3.904,8	3.622,5	3.716,5	3.762,8	3.896,3	3.855,2
Kredit	2.844,1	1.507,4	1.376,0	1.198,0	681,3	680,7	651,1	648,4	622,3	614,8
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	66,0	39,3	39,7	39,1	70,7	70,5	70,8	70,7	72,2	71,6
2. Kunska inozemna pasiva	140,0	165,1	825,0	5.357,7	6.733,7	6.129,7	6.315,9	5.705,9	6.035,9	6.011,4
2.1. Obveze prema stranim bankama	37,0	46,9	690,9	5.087,8	6.393,8	5.723,6	5.870,9	5.237,9	5.557,2	5.528,1
Depozitni novac	14,4	38,2	53,6	86,4	103,5	189,4	157,8	112,9	170,6	217,9
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	22,0	4,2	635,8	2.664,1	3.290,3	2.526,2	2.686,7	2.126,5	2.324,7	2.271,7
Kredit	0,7	4,5	1,5	2.337,3	3.000,0	3.008,0	3.026,4	2.998,5	3.061,8	3.038,5
2.2. Obveze prema strancima	103,0	118,2	134,1	269,9	339,9	406,1	445,0	468,0	478,8	483,3
Depozitni novac	50,8	60,1	56,2	76,8	94,6	90,4	94,9	104,3	89,6	93,4
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	52,2	58,1	77,9	191,4	237,6	303,0	337,3	354,7	380,1	382,1
Kredit	–	–	–	1,7	7,7	12,7	12,8	9,0	9,1	7,8
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	1,7	7,7	12,7	12,8	9,0	9,1	7,8
Ukupno (1+2)	17.809,7	21.857,8	35.023,5	49.932,0	52.252,2	54.712,3	54.499,7	52.976,8	53.499,8	53.357,1

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i

kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Kunski depoziti	3.073,3	3.335,1	4.036,8	4.104,4	4.088,5	4.407,4	4.792,8	4.978,0	5.306,6	5.310,7
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	430,0	295,9	634,3	506,4	440,5	417,1	433,6	526,9	530,6	547,1
Depozitni novac	116,7	33,9	476,4	448,0	395,8	371,2	388,9	482,6	486,7	504,3
Štedni depoziti	26,1	41,6	3,3	3,0	–	5,6	4,6	4,8	4,9	4,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	259,5	217,6	153,6	54,2	43,6	39,2	39,1	38,5	37,9	37,6
Krediti	27,7	2,8	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
1.2. Depoziti republičkih fondova	2.643,3	3.039,2	3.402,5	3.598,0	3.648,0	3.990,3	4.359,2	4.451,1	4.776,1	4.763,7
Depozitni novac	116,9	214,6	553,2	294,8	192,9	216,7	206,7	318,1	266,8	150,4
Štedni depoziti	15,2	10,8	0,0	0,3	5,9	2,4	2,4	2,5	4,1	10,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	32,6	195,2	144,3	156,2	155,6	232,5	312,9	304,3	357,7	438,1
Krediti	2.478,6	2.618,6	2.705,0	3.146,7	3.293,5	3.538,7	3.837,1	3.826,2	4.147,4	4.165,0
2. Devizni depoziti	3.657,1	2.299,6	2.058,1	1.178,9	1.130,1	1.225,4	1.372,6	1.489,2	1.138,4	1.205,9
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	3.622,6	2.275,0	1.938,9	1.158,2	1.064,6	1.065,3	976,3	1.115,5	980,5	936,9
Štedni depoziti	1.256,1	329,8	263,0	198,5	222,9	209,1	217,0	357,6	223,3	208,7
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	27,0	55,8	293,1	–	–	14,5	15,3	15,3	15,9	15,7
Refinancirani krediti	2.339,4	1.889,5	1.382,8	959,6	841,7	841,7	744,0	742,6	741,3	712,5
2.2. Depoziti republičkih fondova	34,6	24,5	119,2	20,8	65,5	160,1	396,3	373,7	157,9	269,0
Štedni depoziti	25,0	22,9	114,1	20,8	58,4	50,0	187,5	269,5	115,8	182,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	9,5	1,6	5,0	–	7,1	110,2	208,9	104,3	42,1	86,7
Ukupno (1+2)	6.730,5	5.634,7	6.094,9	5.283,3	5.218,6	5.632,8	6.165,4	6.467,3	6.445,0	6.516,6

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republi-

ke Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Ograničeni depoziti	854,4	830,6	1.361,2	1.541,2	1.926,1	2.182,6	2.116,4	2.102,0	2.117,0	1.996,1
1.1. Kunski depoziti	131,6	100,3	789,6	730,1	1.090,3	1.245,7	1.250,0	1.235,2	1.266,8	1.284,5
1.2. Devizni depoziti	722,8	730,3	571,6	811,1	835,8	936,9	866,5	866,8	850,2	711,7
2. Blokirani devizni depoziti stanovništva	1.695,1	770,2	319,3	167,8	110,7	101,8	48,0	46,9	47,2	46,3
Ukupno (1+2)	2.549,6	1.600,8	1.680,5	1.709,0	2.036,8	2.284,4	2.164,4	2.148,9	2.164,2	2.042,4

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

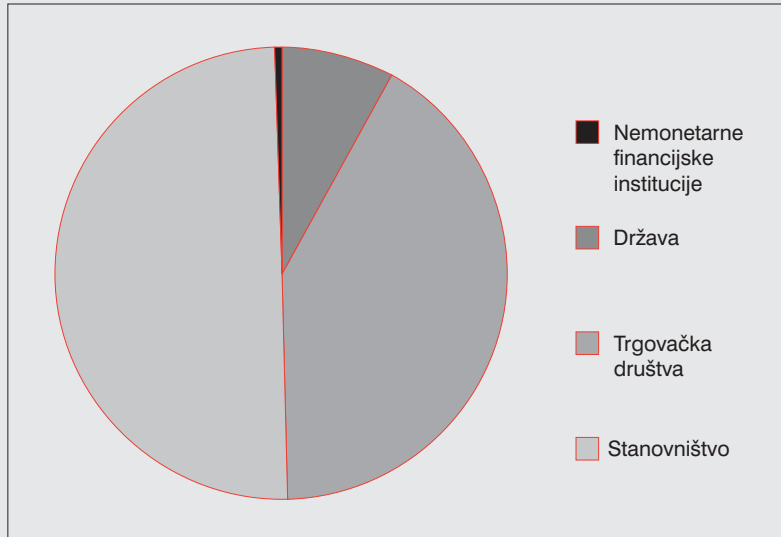
U tablici se iskazuju ograničeni i blokirani depoziti središnje države, ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija te stranih fizičkih i pravnih osoba kod banaka.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju dvije kategorije depozita: ograničene (kunske i devizne) depozite i blokirane devizne depozite.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Slika D1.

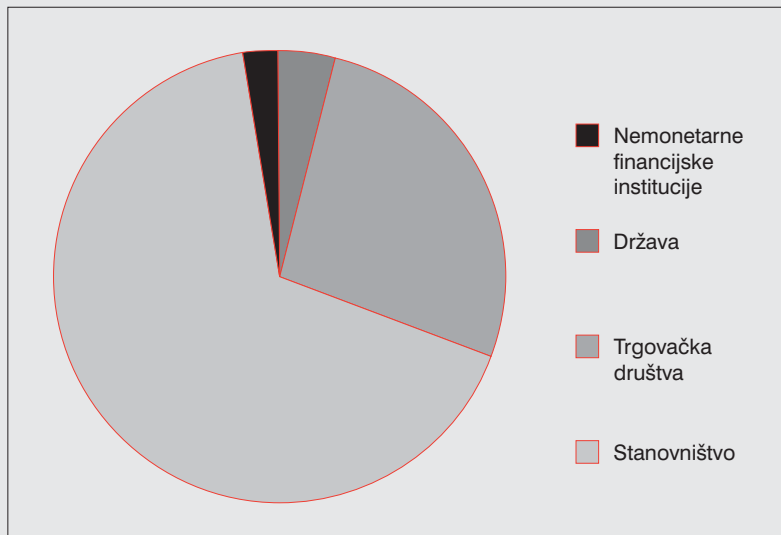
**DISTRIBUCIJA KREDITA BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

listopad 2004. godine

Slika D2.

**DISTRIBUCIJA DEPOZITA KOD BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

listopad 2004. godine

Napomena:
Sektor "Država" obuhvaća središnju i lokalnu državu.
Sektor "Nemonetarne financijske institucije" obuhvaća ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
AKTIVA										
1. Pričuve kod središnje banke	7,6	15,5	19,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	497,6	1.208,8	1.983,9	3.033,5	3.196,9	3.330,1	3.413,4	3.332,1	3.530,4	3.514,6
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	1,1	11,6	93,3	187,9	216,3	271,3	289,2	301,6	322,6	335,0
u tome: Potraživanja od stanovništva	0,6	11,6	91,3	187,9	216,3	271,3	289,2	301,6	322,6	335,0
4. Potraživanja od banaka	7,6	18,1	37,2	247,2	51,8	37,7	253,9	411,9	373,5	482,0
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	513,8	1.254,0	2.133,6	3.468,6	3.465,0	3.639,2	3.956,6	4.045,7	4.226,6	4.331,6
PASIVA										
1. Oročeni depoziti	437,8	1.137,5	2.012,9	3.265,2	3.324,0	3.477,7	3.759,6	3.821,6	3.992,9	4.085,1
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	10,0	10,0	–	11,1	11,0	11,3	14,9	10,3	10,6	10,5
3. Kapitalni računi	112,5	124,0	141,1	159,7	159,6	146,2	182,6	200,2	212,6	194,4
4. Ostalo (neto)	–46,5	–17,5	–20,4	32,6	–29,6	4,0	–0,5	13,6	10,5	41,6
Ukupno (1+2+3+4)	513,8	1.254,0	2.133,6	3.468,6	3.465,0	3.639,2	3.956,6	4.045,7	4.226,6	4.331,6

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su, do rujna 2003. godine, kunska novčana sredstva stambenih štedionica na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka, uključujući, od listopada 2003. godine, ra-

čune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalni računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za neidentificirane gubitke. Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Aktivne kamatne stope							
			Na lombardne kredite ^a	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^a	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na korištena sredstva OP za održavanje dnevne likvidnosti ^a	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^a	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1994.	prosinac	8,50	18,00	19,00	17,00	14,00	–	19,00	22,00	
1995.	prosinac	8,50	25,49	19,00	17,00	–	–	19,00	22,00	
1996.	prosinac	6,50	11,00	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00	
1997.	prosinac	5,90	9,50	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00	
1998.	prosinac	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	–	19,00	18,00	
1999.	prosinac	7,90	13,00	19,00	–	14,00	–	19,00	18,00	
2000.	prosinac	5,90	12,00	18,00	–	13,00	–	18,00	18,00	
2001.	prosinac	5,90	10,00	–	–	11,00	–	15,00	18,00	
2002.	prosinac	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
2003.	rujan	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	listopad	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	studenj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	prosinac	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
2004.	siječanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	veljača	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	ožujak	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	travanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	svibanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	lipanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	srpanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	kolovoz	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	rujan	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	
	listopad	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00	

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se posebnim odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite. Kamatna stopa za rujna 1996. jest vagani prosjek kamatnih stopa primjenjivanih u prvih 10 dana toga mjeseca prema navedenom režimu te fiksne kamatne stope koja se primjenjuje od 11. rujna 1996.

Vremenske serije iskazane u tablici sadrže određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke. Tako su u stupcu 4 do studenoga 1994. godine iskazivane kamatne stope na kredite za održavanje dnevne likvidnosti, koji su odobravani na osnovi portfelja vrijednosnih papira, a od prosinca 1994. godine kamatne stope na lombardne kredite.

Nadalje, podaci iskazani u stupcu 6 se do rujna 1994. godine odnose na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti bla-

gajničkih zapisa HNB-a založenih u tu svrhu, a od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednoga dana.

Podaci iskazani u stupcu 7 odnose se, za razdoblje do prosinca 1994. godine, na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, a od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Kamatne stope iskazane u stupcu 8 odnose se na korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve, kojim su se banke do rujna 1994. godine mogle služiti (u propisanom postotku) za održavanje dnevne likvidnosti. Na korištena sredstva izdvojene obvezne pričuve iznad dopuštenog iznosa i/ili roka do rujna 1994. godine primjenjivala se kamatna stopa iskazana u stupcu 9. Od listopada 1994. godine na svako se korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve primjenjuje kamatna stopa koja se primjenjuje i na ostale oblike financijske nediscipline, u skladu s propisom o visini stope zatezne kamate (iskazane u stupcu 10).

Na iznos sredstava korištenih iznad raspoloživih sredstava na žiroračunima do lipnja 1994. godine primjenjivala se ista kamatna stopa kao i na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu (iskazana u stupcu 9). Od srpnja do rujna 1994. godine kamatna je stopa na korištena sredstava primarne emisije iznosila

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na obvezno upisane blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospijeća ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospijeća				
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1994.	prosinac	5,15	–	9,00	12,00	14,00	–	–	–	–	–	–
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	–	–	–	–	–	–
1996.	prosinac	5,50	–	–	8,00	9,50	–	–	–	–	–	–
1997.	prosinac	4,50	–	–	8,00	9,00	10,00	–	–	–	–	–
1998.	prosinac	5,90	–	–	9,50	10,50	11,00	–	4,60	3,12	3,08	–
1999.	prosinac	5,90	–	–	10,50	11,55	12,50	–	4,83	3,56	–	–
2000.	prosinac	4,50	–	–	6,65	7,00	7,70	–	5,51	4,83	–	–
2001.	prosinac	2,00	–	–	3,36	4,26	4,85	–	2,62	3,06	–	–
2002.	prosinac	1,75	–	–	2,08	–	–	2,30	2,68	–	–	–
2003.	rujan	1,50	0,50	–	2,55	–	–	1,69	1,19	–	–	–
	listopad	1,50	0,50	–	–	–	–	1,65	1,65	–	–	–
	studen	1,25 ^b	0,50	–	–	–	–	1,61	1,73	–	–	–
	prosinac	1,25	0,50	–	–	–	–	1,75	1,48	–	–	–
2004.	siječanj	1,25	0,50	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	veljača	1,25	0,50	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ožujak	1,25	0,50	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	travanj	1,25	0,50	–	2,50	–	–	–	–	–	–	–
	svibanj	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	lipanj	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	srpanj	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	kolovoz	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	rujan	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	listopad	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a; ^b Od 13. studenoga 2003.

21%, a od listopada 1994. godine primjenjuje se jednaka kamatna stopa kao i na ostale oblike financijske nediscipline iskazana u stupcu 10.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do 7. listopada 1993. Hrvatska narodna banka utvrđivala je različite kamatne stope na sredstva obvezne pričuve izdvojena na depozite po viđenju i na oročene depozite, pa je za to razdoblje u tablici iskazana vagana prosječna kamatna stopa na sredstva izdvojene obvezne pričuve (stupac 3). Od 8. listopada 1993. do kraja veljače 1994. godine Hrvatska narodna banka nije plaćala kamate na izdvojena sredstva obvezne pričuve, a od ožujka 1994. godine na ta se sredstva obračunavaju i plaćaju kamate po jedinstvenoj stopi.

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1993. godine odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke utvrđivala se i kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, a od studenoga 1993. godine kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U skladu s tim, od studenoga 1993. godine u stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1994. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospijeća od 30 dana (stupac 6), odnosno 90 dana (stupac 7). Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospijeća od 91 dan (stupac 7), odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se prosječne vagane kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunana obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1994.	prosinac	26,20	1.826,0	1.826,0	–	188,3	1.779,2	–	5,63	–
1995.	prosinac	30,90	2.431,8	2.431,8	–	826,5	2.215,9	–	7,93	–
1996.	prosinac	35,91	3.652,9	3.652,9	–	–	3.312,0	–	4,99	–
1997.	prosinac	32,02	4.348,8	4.348,8	–	–	3.914,2	–	4,05	–
1998.	prosinac	29,57	13.112,7	3.967,2	9.145,4	57,4	3.469,8	1.467,6	5,28
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,62
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	–	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	–	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	rujan	19,00	29.977,8	15.743,2	14.234,6	85,8	10.676,7	7.229,5	1,38	1,41
	listopad	19,00	30.120,0	16.227,5	13.892,5	99,7	11.023,3	6.995,3	1,41	1,54
	studen	19,00	30.493,0	17.073,4	13.419,5	109,4	11.697,5	6.927,1	1,27	1,54
	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
2004.	siječanj	19,00	31.639,9	18.498,6	13.141,3	95,3	12.805,8	6.844,6	1,18	1,33
	veljača	19,00	32.269,7	18.950,8	13.318,9	85,9	13.432,4	9.263,0	1,17	1,12
	ožujak	19,00	32.487,9	19.106,8	13.381,1	85,9	13.678,3	10.214,0	1,17	1,02
	travanj	19,00	32.477,6	19.099,7	13.377,9	36,8	13.694,8	10.249,8	1,20	1,16
	svibanj	19,00	32.937,9	19.432,6	13.505,3	–	13.945,7	10.372,8	1,21	1,03
	lipanj	19,00	33.233,4	19.685,3	13.548,1	–	14.131,5	10.436,6	1,20	1,00
	srpanj	19,00	33.336,0	19.813,6	13.522,3	–	14.233,8	10.421,5	1,18	1,10
	kolovoz	19,00	33.748,9	20.036,4	13.712,5	253,9	14.327,8	10.477,5	1,17	1,10
	rujan	19,00	34.298,8	20.440,5	13.858,3	232,0	14.672,2	10.469,5	1,20	1,16
	listopad	19,00	34.720,2	20.731,8	13.988,4	163,8	15.024,9	10.503,0	1,20	1,40

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunana obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na svojim računima za namirenje i u blagajni, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospelja do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koji su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu (do srpnja 1995. godine), obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite te graničnu obveznu pričuvu (od kolovoza 2004. godine).

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Trenutačno taj postotak iznosi 40%.

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Minimalni postotak obra-

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Riznički zapisi u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1994.	prosinac	119,5	1,72	393,7	210,2	–	–
1995.	prosinac	49,4	0,63	199,4	218,7	–	–
1996.	prosinac	267,9	2,63	98,5	780,9	–	183,8
1997.	prosinac	396,3	2,92	32,7	728,9	–	260,7
1998.	prosinac	221,9	1,65	445,5	850,4	1.377,4	141,3
1999.	prosinac	179,6	1,30	1.183,6	1.311,1	1.507,6	373,9
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.485,3	1.692,7	2.006,5
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.360,9
2002.	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	rujan	326,0	18.023,3	0,70	425,5	388,6	3.911,2	3.335,5
	listopad	578,6	18.567,1	1,26	43,2	10,0	4.387,0	2.743,8
	studen	621,8	18.914,1	1,36	178,2	0,0	3.893,2	2.980,9
	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6	0,0	4.316,0	3.073,2
2004.	siječanj	562,2	20.203,3	1,19	238,8	0,0	4.509,2	2.879,9
	veljača	285,0	20.170,4	0,58	251,3	0,0	2.502,1	3.056,5
	ožujak	399,3	19.645,4	0,81	150,5	0,0	149,9	2.966,2
	travanj	1.235,8	19.696,8	2,49	6,4	38,1	0,0	3.005,0
	svibanj	1.313,3	19.615,9	2,59	3,6	87,8	0,0	3.643,3
	lipanj	947,1	19.984,7	1,82	1,2	0,0	0,0	3.999,1
	srpanj	618,1	24.020,1	1,17	27,0	0,0	0,0	4.289,5
	kolovoz	672,0	26.737,0	1,26	153,8	0,0	0,0	3.950,8
	rujan	978,6	26.988,7	1,79	0,0	0,0	0,0	3.633,8
	listopad	1.119,7	27.157,8	2,01	0,0	0,0	0,0	4.029,1

čunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke trenutno iznosi 40%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika imobiliziranih sredstava koja uključuju obračunatu obveznu pričuvu i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti uključujući i sredstva granične obvezne pričuve (od kolovoza 2004. godine). Na sredstva izdvojenoga deviznog dijela obvezne pričuve banaka Hrvatska narodna banka plaća naknadu u visini prosječno ostvarene kamate na plasirana sredstva obvezne pričuve na inozemnom tržištu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

Stupac 3 iskazuje slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na računu za namirenje i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računu za namirenje i u blagajni, propisano instrumentima Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnoga prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: korištenje obvezne pričuve (do listopada 1994. godine), kredite za održavanje dnevne likvidnosti (do studenoga 1994. godine), korištenje sredstava iznad raspoloživih sredstava na žiro-računu banke (do listopada 1994. godine), izvanredne kredite za premošćivanje nelikvidnosti (inicijalni kredit, kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke), lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti (od listopada 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovaljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjeno za dio dragovaljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na tržištu novca			Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
		Na prekonocne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
Ukupni prosjek	Okvirni	Ostali											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1994.	prosinac	8,50	17,76	15,39	15,43	13,82	
1995.	prosinac	27,26	27,15	22,32	22,56	22,23	23,81	23,75	25,58	13,48	13,39	14,38	
1996.	prosinac	9,66	10,72	18,46	19,35	19,18	20,18	19,90	23,12	11,51	11,29	14,28	
1997.	prosinac	8,46	9,49	14,06	14,12	13,17	19,26	19,34	18,11	13,24	12,98	13,75	
1998.	prosinac	10,00	15,91	16,06	16,22	14,89	20,77	20,80	19,92	11,73	11,48	13,16	
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,31	14,16	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
2003.	rujan	6,29	6,79	11,71	12,02	8,04	14,90	15,00	11,69	9,77	7,63	11,20	
	listopad	5,37	5,54	12,00	12,25	8,23	14,96	15,07	12,39	9,87	7,84	10,97	
	studeni	3,02	4,65	12,00	12,33	8,36	14,90	14,99	12,72	9,02	7,04	10,48	
	prosinac	5,47	7,02	11,45	11,80	8,02	14,89	15,01	12,38	8,51	6,14	10,69	
2004.	siječanj	6,20	7,48	12,12	12,23	8,35	14,99	15,07	12,97	10,99	8,57	11,51	
	veljača	5,70	6,01	12,42	12,58	8,60	14,94	15,06	12,17	10,92	8,26	11,37	
	ožujak	7,74	8,17	11,76	12,03	8,34	14,60	14,72	12,16	9,92	5,89	11,40	
	travanj	3,24	5,46	11,76	11,98	8,32	14,48	14,60	11,99	10,14	5,74	11,48	
	svibanj	1,59	3,93	11,64	12,02	8,22	14,35	14,42	12,66	9,10	5,27	10,88	
	lipanj	1,76	4,64	11,60	11,79	8,01	14,33	14,40	12,41	10,07	6,25	11,44	
	srpanj	5,60	6,10	11,51	11,80	8,16	14,24	14,34	12,58	9,86	5,59	11,79	
	kolovoz	7,69	6,99	11,47	11,58	7,74	14,22	14,29	12,86	10,53	6,77	11,81	
	rujan	6,67	7,50	11,83	12,06	8,26	14,21	14,28	12,68	10,28	6,08	11,71	
	listopad	3,77	6,71	11,86	12,00	8,32	14,23	14,31	12,51	10,81	7,43	11,35	
Relativna važnost ^a		-	-	61,65	54,26	20,49	33,76	32,32	1,44	7,39	1,03	6,36	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u kolonama 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, između ostaloga, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazuju se kamatne stope na međubankovnom tržištu novca, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se kamatne stope na tržištu novca izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekonocnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca

Zagreb. U razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekonocnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a. U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospjećem na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiro-računima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunavani na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima				
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite			Na dugoročne kredite					Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite		
			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	Stambeni	Ostali	10	11	12	13	14
1994.	prosinac	11,99	12,38	11,65
1995.	prosinac	19,56	21,62	21,09	18,10	14,33	15,79	10,48	17,18	19,06	12,27
1996.	prosinac	18,97	22,56	22,40	27,00	12,12	13,15	11,30	19,50	21,46	10,77
1997.	prosinac	14,40	16,92	17,00	14,02	12,25	13,00	11,02	13,61	14,95	9,71
1998.	prosinac	13,04	14,28	14,25	13,64	11,15	10,55	12,12	6,95	8,37	5,71
1999.	prosinac	12,53	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65	6,75	7,43	6,07
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64	7,70	7,49	8,05
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	5,94	5,70	7,27
2002.	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44
2003.	rujan	8,12	7,79	7,25	10,21	8,24	6,64	8,77	7,10	9,81	4,77	5,14	4,42
	listopad	8,09	7,93	7,67	9,18	8,14	6,64	8,80	7,18	9,66	5,73	6,00	5,28
	studenj	7,39	7,42	7,24	8,46	7,38	5,38	8,78	6,92	9,80	5,58	6,25	5,08
	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,03	5,76	8,04	6,02	9,70	5,62	6,22	5,18
2004.	siječanj	7,00	7,51	7,24	9,65	6,85	5,51	7,72	5,38	9,91	5,26	5,71	4,77
	veljača	7,99	7,58	7,45	8,37	8,14	6,78	8,65	6,62	9,91	6,00	6,20	5,68
	ožujak	7,48	7,36	7,21	8,37	7,51	5,95	8,42	6,81	9,46	4,58	4,24	5,46
	travanj	7,66	7,37	7,26	8,20	7,75	6,49	8,34	6,84	9,33	5,47	5,85	4,83
	svibanj	7,53	7,14	6,92	8,73	7,65	6,32	8,33	6,71	9,46	5,69	5,53	5,94
	lipanj	7,18	7,09	6,86	8,59	7,20	6,19	7,65	6,02	8,69	4,90	5,70	4,30
	srpanj	7,25	7,16	6,98	8,55	7,28	5,70	8,23	6,09	9,40	5,50	6,27	4,95
	kolovoz	7,49	7,47	7,21	8,80	7,50	5,82	8,28	5,79	9,83	5,43	6,21	4,96
	rujan	7,16	6,78	6,55	8,57	7,32	5,82	8,08	5,73	9,57	4,99	5,77	4,26
	listopad	7,51	7,47	7,31	8,32	7,52	6,06	8,06	6,74	9,29	5,08	5,69	4,42
Relativna važnost ^a		33,67	7,87	6,63	1,25	25,80	6,91	18,88	9,11	9,77	4,68	2,42	2,26		

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu

stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospeljem na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima, prikazane u stupcima 12, 13 i 14, odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Ukupni prosjek	Na oročene depozite			Na dugoročne depozite		
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1994.	prosinac	5,03	3,55	9,65
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	13,80	10,56	14,28	9,88	10,67	9,62
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	10,11	9,84	10,26	12,36	15,49	9,88
1997.	prosinac	4,35	2,19	9,10	9,08	9,30	8,96	9,48	11,24	8,06
1998.	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,63	9,47	7,15	10,19	10,72	9,56
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70
2002.	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23
2003.	rujan	1,79	0,74	5,25	5,25	3,88	5,66	4,98	5,30	4,22
	listopad	1,70	0,74	4,72	4,72	3,66	5,15	4,66	4,71	4,22
	studenj	1,50	0,78	3,56	3,54	3,58	3,52	4,50	4,49	4,51
	prosinac	1,66	0,75	4,46	4,46	3,62	4,69	4,58	4,90	2,82
2004.	siječanj	1,77	0,75	4,96	4,96	3,86	5,22	4,84	5,08	4,08
	veljača	1,89	0,75	4,95	4,95	3,66	5,26	4,58	4,84	2,56
	ožujak	1,98	0,74	5,35	5,37	3,65	5,87	4,30	4,59	2,79
	travanj	1,71	0,76	4,31	4,30	3,57	4,46	4,75	4,71	4,81
	svibanj	1,66	0,74	3,42	3,41	3,81	3,35	4,49	4,77	3,69
	lipanj	1,64	0,74	3,34	3,34	3,82	3,25	3,22	4,84	2,02
	srpanj	1,89	0,72	5,00	5,01	3,88	5,19	3,89	4,84	2,70
	kolovoz	2,11	0,75	6,25	6,28	3,80	6,57	3,68	4,90	2,10
	rujan	2,17	0,74	5,93	5,95	3,87	6,16	3,56	4,69	2,20
	listopad	2,06	0,74	4,67	4,68	3,92	4,76	3,80	4,76	3,05
Relativna važnost ^a		45,77	29,27	13,45	13,29	1,26	12,03	0,16	0,07	0,09

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava (javnih i ostalih) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka i štedionica dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim

računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno tablicom, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom				Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
							Stanovništva		Trgovačkih društava		
							EUR	USD	EUR	USD	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1994.	prosinac	6,95
1995.	prosinac	12,69	11,46	19,36	4,57	2,82	3,53	4,20	1,10	1,53	
1996.	prosinac	9,46	9,56	8,80	5,09	1,44	1,32	1,95	1,47	1,39	
1997.	prosinac	7,63	7,24	11,77	4,77	1,75	1,89	2,43	0,83	1,40	
1998.	prosinac	7,47	7,67	5,58	3,98	2,09	2,38	2,40	0,72	0,74	
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30	
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29	
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40	
2002.	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38	
2003.	rujan	3,40	3,46	4,89	2,22	0,32	0,36	0,24	0,26	0,19	
	listopad	3,37	3,18	4,74	2,20	0,32	0,36	0,23	0,26	0,27	
	studen	3,25	3,53	4,61	2,14	0,32	0,35	0,23	0,26	0,25	
	prosinac	3,48	3,74	5,55	2,22	0,31	0,35	0,23	0,23	0,15	
2004.	siječanj	3,67	3,44	4,43	2,46	0,31	0,33	0,22	0,26	0,17	
	veljača	3,78	3,61	4,78	2,38	0,31	0,33	0,22	0,30	0,22	
	ožujak	3,70	3,53	4,87	2,38	0,30	0,33	0,22	0,27	0,23	
	travanj	3,74	3,51	4,72	2,51	0,30	0,33	0,23	0,25	0,19	
	svibanj	3,85	3,48	5,08	2,50	0,31	0,33	0,22	0,32	0,17	
	lipanj	3,64	3,45	5,08	2,50	0,31	0,33	0,22	0,28	0,17	
	srpanj	3,90	3,60	5,06	2,62	0,30	0,33	0,22	0,25	0,18	
	kolovoz	3,89	3,63	4,96	2,54	0,31	0,34	0,22	0,28	0,31	
	rujan	3,89	3,40	4,69	2,56	0,31	0,34	0,22	0,25	0,22	
	listopad	3,94 ^b	3,58	4,59	2,64	0,32	0,35	0,22	0,26	0,20	
Relativna važnost ^a		1,78	1,41	0,36	52,45	29,30	20,43	3,44	4,47	0,96	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici); ^b Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 30,31 posto odnosi se na trgovačka društva.

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava (javnih i ostalih) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka i štedionica dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnose se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim

dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunavane po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3), od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite, prikazana u stupcu 6, odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene depozite s valutnom klauzulom, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) su stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) su iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (stupac 13) i na

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite				Ukupni prosjek	Na dugoročne depozite				
			Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava		Stanovništva		Trgovačkih društava		
	EUR	USD		EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1994.	prosinac
1995.	prosinac	6,83	6,66	7,10	6,97	5,86	6,68	8,73	8,78	8,81	3,27	4,50
1996.	prosinac	7,77	6,95	5,65	6,21	9,86	5,47	12,24	7,71	7,97	19,92	1,50
1997.	prosinac	6,36	6,07	6,03	6,42	5,09	7,10	7,32	7,87	8,71	5,09	6,76
1998.	prosinac	4,89	4,49	5,42	6,16	2,84	5,37	7,29	7,68	8,59	4,93	6,92
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
2003.	rujan	2,64	2,46	2,89	1,70	2,21	1,15	4,23	4,90	3,00	3,07	-
	listopad	2,68	2,50	2,85	1,61	2,39	1,29	4,76	4,85	3,22	6,37	2,04
	studen	2,52	2,36	2,79	1,59	2,15	1,12	4,19	4,31	2,98	3,37	0,00
	prosinac	2,64	2,46	2,83	1,65	2,29	1,08	3,69	4,71	3,13	2,85	1,64
2004.	siječanj	2,73	2,47	2,86	1,65	2,22	1,08	3,88	4,86	3,29	3,28	1,67
	veljača	2,62	2,42	2,82	1,62	2,24	1,09	4,68	4,95	3,18	3,18	1,10
	ožujak	2,61	2,44	2,85	1,63	2,35	1,11	4,45	4,89	2,94	3,11	-
	travanj	2,70	2,47	2,82	1,65	2,35	1,15	3,79	4,93	3,08	2,98	1,34
	svibanj	2,78	2,58	3,02	1,68	2,33	1,13	4,32	4,75	2,30	3,25	1,95
	lipanj	2,75	2,58	3,05	1,70	2,40	1,17	4,57	4,86	3,24	3,08	4,81
	srpanj	2,87	2,63	3,08	1,74	2,38	1,35	3,95	4,89	3,18	3,24	0,21
	kolovoz	2,90	2,70	3,10	1,72	2,38	1,56	4,62	4,95	2,88	3,23	1,30
	rujan	2,82	2,63	3,05	1,70	2,35	1,72	4,70	4,96	3,20	3,25	2,09
listopad	2,85	2,64	3,05	1,89	2,32	1,76	3,92	4,94	3,30	3,26	3,07	
Relativna važnost ^a		23,15	19,36	10,14	1,27	6,66	1,29	3,79	1,48	0,15	2,15	0,00

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno tablicom, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće

kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja

U milijunima EUR, tekući tečaj

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.						
					III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X. ^a	XI. ^a
A. Kupnja stranih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	3.316,4	5.012,4	4.727,8	6.433,1	654,2	583,4	679,4	529,9	651,1	575,8	583,9
2. Fizičke osobe	2.549,2	3.339,9	3.342,6	3.571,6	276,3	346,5	442,3	448,5	337,5	316,1	320,4
2.1. Domaće fizičke osobe	2.021,1	2.684,5	2.842,0	3.103,3	268,8	304,7	366,0	347,0	301,6	–	–
2.2. Strane fizičke osobe	528,0	655,4	500,7	468,2	7,5	41,8	76,4	101,6	35,9	–	–
3. Domaće banke	2.441,4	3.985,8	4.104,5	6.324,4	967,3	690,0	1.024,1	745,7	877,3	1.015,1	810,9
4. Strane banke	–	–	697,9	1.430,6	214,6	113,3	138,6	108,4	165,0	108,3	100,1
5. Hrvatska narodna banka	168,2	481,7	294,3	438,3	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	8.475,2	12.819,8	13.167,1	18.197,9	2.112,3	1.733,1	2.284,5	2.284,5	2.030,9	2.015,3	1.815,3
B. Prodaja stranih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	5.414,8	8.534,2	9.029,3	10.852,4	923,5	922,7	1.108,0	946,4	993,3	980,2	893,3
2. Fizičke osobe	963,6	1.253,5	1.333,6	1.403,1	140,2	133,8	177,8	165,8	149,7	130,5	115,3
2.1. Domaće fizičke osobe	962,8	1.252,3	1.329,7	1.393,1	139,3	131,9	175,5	164,2	148,1	–	–
2.2. Strane fizičke osobe	0,6	1,2	3,9	10,0	0,9	1,9	2,3	1,6	1,6	–	–
3. Domaće banke	2.441,4	3.985,8	4.104,5	6.324,4	967,3	690,0	1.024,1	745,7	877,3	1.015,1	810,9
4. Strane banke	–	–	334,3	765,3	71,7	101,4	95,4	84,0	128,2	77,2	93,5
5. Hrvatska narodna banka	284,2	915,7	745,3	84,5	162,7	–	46,0	70,0	25,0	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	9.104,0	14.689,2	15.547,0	19.429,7	2.265,3	1.848,0	2.451,3	2.011,8	2.173,6	2.203,0	1.913,0
C. Neto kupnja stranih sredstava plaćanja banaka (A–B)											
1. Pravne osobe	–2.098,4	–3.521,8	–4.301,5	–4.419,4	–269,2	–339,4	–428,6	–416,4	–342,3	–404,5	–309,4
2. Fizičke osobe	1.585,6	2.086,4	2.009,0	2.168,4	136,1	212,7	264,5	282,7	187,8	185,6	205,1
2.1. Domaće fizičke osobe	1.058,3	1.432,2	1.512,3	1.710,2	129,5	172,8	190,5	182,7	153,5	–	–
2.2. Strane fizičke osobe	527,4	654,2	496,7	458,2	6,6	39,9	74,1	100,0	34,3	–	–
3. Strane banke	–	–	363,6	665,3	142,9	11,8	–46,0	24,4	36,8	31,2	6,6
4. Hrvatska narodna banka	–116,0	–434,0	–451,0	353,8	–162,7	–	–	–70,0	–25,0	–	–
Ukupno (1+2+3+4)	–628,8	–1.869,4	–2.379,9	–1.231,8	–153,0	–114,9	–210,0	–179,3	–142,7	–187,7	–97,7
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke											
Kupnja stranih sredstava plaćanja	405,8	536,8	197,5	570,9	0,0	0,0	–	–	–	–	–
Prodaja stranih sredstava plaćanja	86,9	2,6	3,4	94,9	–	–	0,4	0,0	–	1,2	187,5

^a Preliminarni podaci.

Napomena: U razdoblju od siječnja 1994. do rujna 2001. godine sve transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja u izvješćima banaka dostavljenim HNB-u evidentirane su na osnovi realiziranih kupoprodaja bez obzira koliki je bio ugovoreni rok realizacije i u cijelosti su prenesene u sadržaj tablice o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja. Promjenom obuhvata izvješćivanja od 1. listopada 2001. izvješća sadrže podatke o ugovorenim kupoprodajama stranih sredstava plaćanja podijeljenim u promptne poslove, terminske poslove i swap-poslove. Na osnovi toga revidirani su podaci za 2002., 2003. i 2004. godinu, koji sada obuhvaćaju samo podatke o ugovorenim promptnim transakcijama kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja i u kojima strane banke više nisu uključene u grupu "pravne osobe".

Tablica G5: Trgovanje banaka inozemnim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja obuhvaćaju promptne (spot) transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Promptni poslovi su ugovorene transakcije kupoprodaje deviza koje se realiziraju najkasnije u roku od 48 sati.

Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika

(pravne i fizičke osobe, domaće i strane banke i Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća banaka o trgovanju stranim sredstvima plaćanja i podaci iz statistike platnog prometa s inozemstvom.

Ostale transakcije HNB-a obuhvaćaju prodaje i kupnje stranih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-460,8	-725,8	-1.920,1	-2.091,7	-1.472,4	-1.172,1	2.277,8
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-1.343,9	-1.691,5	-2.996,0	-3.487,3	-1.814,8	-1.544,0	1.912,4
1.1. Prihodi	9.008,9	10.053,1	10.999,4	15.412,2	3.079,8	3.996,9	7.457,8
1.2. Rashodi	-10.352,8	-11.744,5	-13.995,4	-18.899,5	-4.894,6	-5.540,9	-5.545,4
2. Roba i usluge (3+4)	-935,9	-1.173,9	-2.493,9	-2.266,9	-1.518,9	-1.257,1	2.166,0
2.1. Prihodi	8.663,1	9.634,2	10.571,0	14.929,1	2.926,2	3.837,2	7.301,6
2.2. Rashodi	-9.598,9	-10.808,1	-13.064,9	-17.196,0	-4.445,1	-5.094,2	-5.135,6
3. Roba	-3.203,8	-4.101,3	-5.648,6	-7.908,3	-1.792,6	-2.354,1	-1.981,1
3.1. Prihodi	4.567,2	4.758,7	5.003,6	6.307,7	1.853,7	1.953,4	2.105,4
3.2. Rashodi	-7.770,9	-8.860,0	-10.652,2	-14.216,0	-3.646,3	-4.307,5	-4.086,5
4. Usluge	2.267,9	2.927,4	3.154,7	5.641,4	273,7	1.097,0	4.147,1
4.1. Prihodi	4.095,9	4.875,5	5.567,4	8.621,4	1.072,5	1.883,8	5.196,2
4.2. Rashodi	-1.828,0	-1.948,1	-2.412,7	-2.980,0	-798,8	-786,8	-1.049,1
5. Dohodak	-408,1	-517,6	-502,1	-1.220,4	-295,9	-286,9	-253,6
5.1. Prihodi	345,8	418,9	428,4	483,1	153,6	159,7	156,2
5.2. Rashodi	-753,9	-936,4	-930,5	-1.703,4	-449,5	-446,6	-409,8
6. Tekući transferi	883,2	965,7	1.075,9	1.395,6	342,4	371,9	365,4
6.1. Prihodi	1.101,0	1.174,5	1.358,1	1.729,2	460,0	484,1	474,8
6.2. Rashodi	-217,8	-208,8	-282,3	-333,7	-117,6	-112,2	-109,4
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	1.237,1	1.304,2	2.702,3	3.327,0	1.189,2	817,6	-227,3
B1. Kapitalne transakcije	20,9	133,0	443,4	83,6	8,7	9,0	7,8
B2. Financijske transakcije, isklj. međ. pričuve	1.798,3	2.484,3	2.955,8	4.634,4	665,5	1.052,9	-127,9
1. Izravna ulaganja	1.085,4	1.404,1	591,1	1.880,6	265,7	248,6	260,4
1.1. U inozemstvo	-3,9	-154,6	-532,9	-92,5	-48,9	-13,9	-39,6
1.2. U Hrvatsku	1.089,4	1.558,7	1.124,0	1.973,1	314,5	262,5	300,0
2. Portfeljna ulaganja	707,6	600,7	-229,7	993,4	-176,0	512,4	288,1
2.1. Sredstva	-22,7	-129,3	-626,5	144,2	-455,4	-222,9	13,1
2.2. Obveze	730,3	730,0	396,8	849,2	279,4	735,2	275,0
3. Ostala ulaganja	5,3	479,5	2.594,4	1.760,4	575,9	291,9	-676,4
3.1. Sredstva	-966,0	360,4	358,8	-2.526,6	177,4	-304,1	-245,4
3.2. Obveze	971,2	119,1	2.235,6	4.287,0	398,5	596,0	-430,9
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-582,1	-1.313,1	-696,9	-1.391,1	514,9	-244,2	-107,2
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-776,3	-578,5	-782,2	-1.235,2	283,2	354,5	-2.050,5

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Napomena: Pozicija "Ostala ulaganja – obveze" od 1999. godine obuhvaća repo poslove HNB-a.

Tablice H1 – H6: Platna bilanca

Platna bilanca Republike Hrvatske sistematičan je prikaz vrijednosti ekonomskih transakcija hrvatskih rezidenata s inozemstvom u određenom vremenskom razdoblju. Sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Priručnik za sastavljanje platne bilance, 5. izdanje, 1995.). Tri su vrste izvora podataka za sastavljanje platne bilance: 1. izvješća državnih institucija (Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje), 2. specijalizirana izvješća Hrvatske narodne banke (o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, dužničkim odnosima s inozemstvom, monetarnoj statistici i međunarodnim pričuvama) te 3. procjene i statistička istraživanja koje provodi Hrvatska narodna banka.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u dvije valute: u američkom dolaru (USD) i kuni (HRK). U oba slučaja koriste se isti izvori podataka i primjenjuju se ista načela obuhvata transakcija i kompiliranja pojedinih stavki. Izvorni podaci iskazani su u raznim valutama pa je vrijednost transakcija potrebno preračunati iz originalne valute u izvještajnu valutu upotrebom tečajeva s tečajnice Hrvatske narodne banke na jedan od sljedećih načina:

- primjenom srednjih tečajeva na dan transakcije,
- primjenom prosječnih mjesečnih ili tromjesečnih srednjih tečajeva kada nije poznat datum transakcije,
- primjenom tečaja na kraju razdoblja za izračun promjene vrijed-

nosti transakcija između dva razdoblja; iz stanja iskazanih na kraju razdoblja u originalnoj valuti izračunava se vrijednost promjene u originalnoj valuti, koja se primjenom prosječnoga srednjeg tečaja u promatranom razdoblju preračunava u vrijednost promjene u izvještajnoj valuti.

Stavke platne bilance koje se odnose na izvoz i uvoz robe slažu se od podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Ti se podaci u skladu s preporučenom metodologijom prilagođuju za obuhvat i klasifikaciju. U skladu s tom metodologijom, izvoz i uvoz robe iskazuju se u platnoj bilanci prema paritetu fob. Vrijednost izvoza prema tom paritetu već je sadržana u spomenutom izvješću DZS-a, dok se vrijednost uvoza prema paritetu fob procjenjuje uz pomoć istraživanja Hrvatske narodne banke koje se provodi na stratificiranom uzorku uvoznika, na osnovi čijih se rezultata procjenjuje udio usluga prijevoza i osiguranja za koji se umanjuje originalna vrijednost uvoza prema paritetu cif iz navedenog izvješća DZS-a. U razdoblju od 1993. do 2001. godine taj je udio iznosio 7,10% (procijenjen samo na uzorku najvećih i velikih uvoznika), dok od 2002. godine on iznosi 3,73%. U razdoblju od 1993. do 1996. vrijednost uvoza dopunjavala se procjenom uvoza u slobodne carinske zone, koji je od 1997. uključen u statistiku robne razmjene. Od 1996. godine izvoz i uvoz robe dopunjuju se podacima o popravcima robe i opskrbi brodova i zrakoplova u pomorskim i zračnim lukama. Osim toga, od 1999. godine, na osnovi rezultata istraživanja o potrošnji inozemnih

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge

U milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
Roba	-3.203,8	-4.101,3	-5.648,6	-7.908,3	-1.792,6	-2.354,1	-1.981,1
1. Prihodi	4.567,2	4.758,7	5.003,6	6.307,7	1.853,7	1.953,4	2.105,4
1.1. Izvoz (fob) u vanjskotrgovinskoj statistici	4.431,6	4.665,9	4.903,6	6.186,6	1.816,7	1.914,4	2.049,9
1.1. Prilagodbe za obuhvat	135,6	92,8	100,0	121,0	37,0	39,0	55,5
2. Rashodi	-7.770,9	-8.860,0	-10.652,2	-14.216,0	-3.646,3	-4.307,5	-4.086,5
2.1. Uvoz (cif) u vanjskotrgovinskoj statistici	-7.886,5	-9.147,1	-10.722,0	-14.209,0	-3.649,2	-4.307,4	-4.105,0
2.2. Prilagodbe za obuhvat	-444,4	-362,3	-330,1	-537,0	-133,2	-160,8	-134,6
2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	559,9	649,4	399,9	530,0	136,1	160,7	153,1
Usluge	2.267,9	2.927,4	3.154,7	5.641,4	273,7	1.097,0	4.147,1
1. Prijevoz	178,6	166,8	163,4	284,5	74,3	83,7	106,5
1.1. Prihodi	557,3	588,6	590,2	787,7	200,1	242,3	275,8
1.2. Rashodi	-378,7	-421,8	-426,8	-503,2	-125,9	-158,5	-169,3
2. Putovanja – turizam	2.189,9	2.728,6	3.030,2	5.704,1	315,2	1.039,2	4.175,3
2.1. Prihodi	2.758,0	3.335,0	3.811,4	6.376,4	518,3	1.237,8	4.426,1
2.1.1. Poslovni razlozi	263,6	273,9	323,0	374,0	102,5	131,2	113,2
2.1.2. Osobni razlozi	2.494,4	3.061,1	3.488,5	6.002,4	415,8	1.106,7	4.312,8
2.2. Rashodi	-568,1	-606,4	-781,3	-672,4	-203,1	-198,7	-250,8
2.2.1. Poslovni razlozi	-260,5	-289,1	-460,0	-330,1	-83,3	-91,5	-81,2
2.2.2. Osobni razlozi	-307,6	-317,3	-321,3	-342,3	-119,8	-107,1	-169,6
2.3. Ostale usluge	-100,6	32,0	-38,9	-347,1	-115,8	-25,9	-134,7
2.3.1. Prihodi	780,6	951,9	1.165,8	1.457,3	354,1	403,6	494,4
2.3.2. Rashodi	-881,2	-919,9	-1.204,6	-1.804,4	-469,8	-429,5	-629,1

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, stavka izvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe prodane stranim putnicima i turistima i iznesene iz Republike Hrvatske, a stavka uvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe koju su hrvatski građani osobno uvezli iz susjednih zemalja (troškovi za tzv. *shopping*).

Na računu usluga zasebno se vode usluge prijevoza, putovanja – turizma i ostale usluge. Prihodi i rashodi s osnove usluga prijevoza su u razdoblju od 1993. do 1998. preuzimani iz evidencije platnog prometa s inozemstvom. Počevši od 1999. godine, prihodi i rashodi s osnove prijevoza robe i putnika, kao i vrijednost pratećih usluga, koji zajedno čine ukupnu vrijednost tih usluga, sastavljaju se na osnovi rezultata Istraživanja o transakcijama povezanim s uslugama međunarodnog prijevoza, što ga provodi HNB. Zbog izrazito velike populacije cestovnih prijevoznika, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza ne preuzimaju se iz toga istraživanja, nego se sastavljaju upotrebom podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom. Kod usluge prijevoza robe rashodi se dopunjuju dijelom troškova prijevoza i osiguranja koji se odnosi na uvoz robe koji pripada nerezidentima, a koji se procjenjuje na osnovi svodenja vrijednosti uvoza prema paritetu cif na vrijednost uvoza prema paritetu fob.

Prihodi od usluga pruženih stranim putnicima i turistima, kao i rashodi koje su domaći putnici i turisti imali u inozemstvu prikazuju se na poziciji Putovanja – turizam. U razdoblju od 1993. do 1998. ta se pozicija procjenjivala upotrebom različitih izvora podataka koji nisu osiguravali potpuni obuhvat u skladu s preporučenom metodologijom, pa je stoga Hrvatska narodna banka od druge polovice 1998. godine počela provoditi Istraživanje o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu i koristiti se njegovim rezultatima pri kompilaciji stavaka na poziciji Putovanja – turizam. Od početka 1999. godine rezultati toga istraživanja, koje se zasniva na anketiranju putnika (stratificirani uzorak) na graničnim prijelazima, kombiniraju se s podacima Ministarstva unutarnjih

poslova o ukupnom broju stranih i domaćih putnika te s podacima o distribuciji stranih putnika prema državama iz priopćenja o turizmu Državnog zavoda za statistiku kako bi se procijenile odgovarajuće stavke platne bilance.

Pozicija Ostale usluge sastavlja se upotrebom različitih izvora podataka: osim prihoda i rashoda koji se odnose na usluge osiguranja i komunikacijske usluge, koji se od 2001. utvrđuju uz pomoć specijaliziranih statističkih istraživanja HNB-a, vrijednosti svih ostalih usluga preuzimaju se iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom.

Na računu dohotka transakcije se raspoređuju u četiri osnovne grupe. Stavka naknada zaposlenima sastavlja se na osnovi ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom. Dohoci od izravnih ulaganja, portfeljnih ulaganja, odnosno ostalih ulaganja prikazuju se odvojeno. U okviru dohotka od izravnih ulaganja, koji se izračunava na osnovi Istraživanja Hrvatske narodne banke o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, posebno se iskazuje podatak o zadržanoj dobiti. Za razliku od podataka o dividendama, taj podatak ne postoji za razdoblje od 1993. do 1996. jer se onda nije posebno iskazivao. Na osnovi statističkih podataka o dužničkim odnosima s inozemstvom, počevši od 1997., dohodak od izravnih ulaganja uključuje i podatke o kamatama za kreditne odnose između vlasnički izravno povezanih rezidenata i nerezidenata. Dohodak od vlasničkih portfeljnih ulaganja sastavlja se na osnovi istog istraživanja, dok se podaci o dohotku od dužničkih portfeljnih ulaganja sastavljaju od 1999. godine na osnovi plaćenog dohotka iz evidencije kreditnih odnosa s inozemstvom, koja obuhvaća i plaćanja koja se odnose na dužničke vrijednosne papire u vlasništvu nerezidenata. Dohodak od ostalih ulaganja obuhvaća sva plaćanja i naplate kamate prema evidenciji kreditnih odnosa s inozemstvom.

Tekući transferi odvojeno se prikazuju za sektor države i za ostale sektore. Evidencija platnog prometa s inozemstvom koristi se kao glavni izvor podataka o tekućim transferima za oba sektora. Osim poreza i trošarina, mirovina, te novčanih pomoći i darova, koji su

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

U milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
Dohodak	-408,1	-517,6	-502,1	-1.220,4	-295,9	-286,9	-253,6
1. Naknade zaposlenima	69,6	124,5	154,8	202,9	68,5	74,9	68,3
1.1. Prihodi	82,7	137,3	173,2	241,2	78,2	85,1	82,3
1.2. Rashodi	-13,1	-12,8	-18,4	-38,3	-9,7	-10,2	-13,9
2. Dohodak od izravnih ulaganja	-152,9	-290,5	-320,3	-957,6	-104,0	-283,0	-251,4
2.1. Prihodi	9,3	20,2	23,3	23,1	3,5	11,7	15,0
Od čega: Zadržana dobit	6,8	15,2	8,4	19,8	2,4	7,2	11,6
2.2. Rashodi	-162,2	-310,7	-343,7	-980,7	-107,6	-294,7	-266,3
Od čega: Zadržana dobit	-93,9	-153,0	-151,5	-657,2	-93,1	-185,9	-80,7
3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-178,8	-218,1	-193,5	-265,4	-221,9	-27,7	-31,4
3.1. Prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2. Rashodi	-178,8	-218,1	-193,6	-265,4	-221,9	-27,7	-31,4
4. Dohodak od ostalih ulaganja	-145,9	-133,4	-143,0	-200,2	-38,4	-51,1	-39,2
4.1. Prihodi	253,8	261,4	231,8	218,8	71,9	63,0	58,9
4.2. Rashodi	-399,7	-394,8	-374,8	-419,0	-110,3	-114,1	-98,1
Tekući transferi	883,2	965,7	1.075,9	1.395,6	342,4	371,9	365,4
1. Država	21,7	56,7	28,6	78,3	-8,8	12,0	2,0
1.1. Prihodi	118,0	125,5	132,2	239,9	50,7	67,0	52,4
1.2. Rashodi	-96,3	-68,9	-103,6	-161,6	-59,6	-55,0	-50,4
2. Ostali sektori	861,5	909,0	1.047,3	1.317,3	351,2	359,9	363,4
2.1. Prihodi	983,0	1.049,0	1.225,9	1.489,4	409,3	417,1	422,5
2.2. Rashodi	-121,5	-139,9	-178,7	-172,1	-58,0	-57,2	-59,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

uključeni u tekuće transfere oba sektora, sektor države obuhvaća još i podatke o međudržavnoj suradnji, a ostali sektori sadrže i podatke o radničkim doznakama. U tekuće se transfere kod sektora države također dodaju podaci o uvozu i izvozu robe bez plaćanja, koje dostavlja Državni zavod za statistiku. U razdoblju od 1993. do 1998. tekući transferi ostalih sektora obuhvaćali su i procjenu neregistriranih deviznih doznaka, koja je činila 15% pozitivne razlike između neklasificiranog priljeva i neklasificiranog odljeva sektora stanovništva. Od 1993. do drugog tromjesečja 1996. Hrvatska narodna banka procjenjivala je i dio odljeva s osnove tekućih transfera. Od 2002. priljevi i odljevi po tekućim transferima ostalih sektora dopunjuju se podacima specijaliziranoga statističkog istraživanja HNB-a o međunarodnim transakcijama povezanim s uslugama osiguranja.

Kapitalni račun zasniva se na evidenciji platnog prometa s inozemstvom, i to na onom njegovom dijelu koji se odnosi na transfere iseljenika. Osim toga, u kapitalni račun se uključuju i transferi koji se ne mogu klasificirati u tekuće transfere, kao što su alokacija zlata bivše SFRJ ili ulaganja u prava i patente.

Inozemna izravna ulaganja obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Izravna vlasnička ulaganja su ulaganja kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva, bez obzira je li riječ o ulaganju rezidenta u inozemstvo ili nerezidenta u hrvatske rezidente. Istraživanje Hrvatske narodne banke o inozemnim izravnim ulaganjima započelo je 1997. godine kada su poduzeća obuhvaćena istraživanjem dostavila i podatke o izravnim vlasničkim ulaganjima za razdoblje od 1993. do 1996. godine. Za isto razdoblje ne postoje podaci o zadržanoj dobiti i ostalom kapitalu izravnih ulaganja u koji se klasificiraju svi dužnički odnosi između povezanih rezidenata i nerezidenata (osim za bankarski sektor) i koji su postali dostupni tek nakon početka provođenja spomenutog istraživanja. Od 1999. godine podaci o dužničkim odnosima unutar izravnih ulaganja prikupljaju se na osnovi evidencije dužničkih odnosa s inozemstvom.

Podaci o portfeljnim vlasničkim ulaganjima prikupljaju se iz istog izvora kao i podaci o izravnim vlasničkim ulaganjima. Portfeljna dužnička ulaganja obuhvaćaju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne dužničke vrijednosne papire koja se ne mogu klasificirati u izravna ulaganja. U razdoblju od 1997. do 1998. ti su se podaci prikupljali istraživanjem Hrvatske narodne banke o izravnim i portfeljnim ulaganjima, dok se od 1999. godine koriste podaci o dužničkim odnosima s inozemstvom i podaci monetarne statistike za ulaganja banaka. Počevši od 2002. godine, ova se pozicija sastavlja i za investicijske fondove, a od 2004. i za mirovinske fondove.

Ostala ulaganja obuhvaćaju sva ostala nespomenuta dužnička ulaganja, osim ulaganja koja čine međunarodne pričuve. Ostala se ulaganja klasificiraju prema instrumentima, ročnosti i sektorima. Trgovinski krediti u razdoblju od 1996. do 2002. obuhvaćaju procjenu Hrvatske narodne banke za avansna plaćanja i odgode plaćanja koja je napravljena na osnovi uzorka najvećih i velikih uvoznika i izvoznika. Podaci o avansima procjenjuju se od 1996., dok se podaci o kratkoročnim odgodama plaćanja (najprije do 90 dana, zatim do 150 dana, a danas od 8 dana do 1 godine) prikupljaju od 1999. Od 2003. godine to je istraživanje zamijenjeno novim istraživanjem, a podatke za njega obvezna su dostavljati izabrana poduzeća bez obzira na svoju veličinu (stratificirani uzorak). Podaci o odgodama plaćanja s originalnim dospijućem dužim od godine dana preuzimaju se iz evidencije Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Krediti koje su rezidenti odobrili nerezidentima, odnosno inozemni krediti koje koriste rezidenti, a odobrili su ih nerezidenti, a koji se ne mogu svrstati u izravna ulaganja ili u trgovinske kredite, svrstani su prema institucionalnim sektorima i ročnosti u odgovarajuće pozicije ostalih ulaganja. Izvor podataka tih pozicija je evidencija Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Pozicija valuta i depozita pokazuje potraživanja rezidenata od inozemstva za stranu efektivu i depozite koji se nalaze u stranim bankama, kao i obveze hrvatskih banaka za depozite u vlasništvu nerezidenata. Izvor podataka za sektore države i banaka je monetarna statistika, iz koje se na osnovi podataka o stanjima i valutnoj struk-

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja

U milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
Izravna ulaganja	1.085,4	1.404,1	591,1	1.880,6	265,7	248,6	260,4
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	-3,9	-154,6	-532,9	-92,5	-48,9	-13,9	-39,6
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	-33,5	-123,7	-529,0	-100,5	-53,2	-17,5	-27,8
1.1.1. Sredstva	-33,5	-123,7	-529,5	-100,5	-53,2	-17,5	-27,8
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	29,6	-30,9	-3,9	8,0	4,4	3,7	-11,9
1.1.1. Sredstva	-9,6	5,1	-6,2	-15,3	-5,6	3,6	-11,1
1.2.2. Obveze	39,2	-35,9	2,2	23,2	10,0	0,1	-0,8
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	1.089,4	1.558,7	1.124,0	1.973,1	314,5	262,5	300,0
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	805,3	968,0	816,4	1.527,5	293,0	218,1	234,7
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	805,3	968,0	816,4	1.527,5	293,0	218,1	234,7
2.2. Ostala ulaganja	284,1	590,8	307,6	445,6	21,5	44,4	65,3
2.2.1. Sredstva	0,0	0,1	-0,3	-1,8	-0,1	-14,1	0,0
2.2.2. Obveze	284,1	590,6	307,9	447,4	21,6	58,5	65,4
Portfeljna ulaganja	707,6	600,7	-229,7	993,4	-176,0	512,4	288,1
1. Sredstva	-22,7	-129,3	-626,5	144,2	-455,4	-222,9	13,1
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	-0,2	0,3	-69,4	-65,8	-4,7	-22,4	-9,5
1.1.1. Država	0,0	0,0	-2,5	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Banke	-0,2	0,3	-2,5	0,4	0,0	0,0	0,0
1.1.3. Ostali sektori	0,0	0,0	-64,3	-66,1	-4,7	-22,4	-9,5
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	-22,5	-129,6	-557,2	210,0	-450,8	-200,4	22,6
1.2.1. Obveznice	-17,7	-116,2	-569,8	194,8	-347,8	-164,7	43,3
1.2.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Banke	-17,7	-116,2	-549,8	211,8	-339,2	-163,2	27,3
1.2.1.3. Ostali sektori	0,0	0,0	-20,0	-16,9	-8,5	-1,5	15,9
1.2.2. Instrumenti tržišta novca	-4,8	-13,4	12,6	15,1	-103,0	-35,7	-20,6
1.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2.2. Banke	-4,8	-13,4	18,5	7,8	-102,4	-36,3	-20,6
1.2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	-5,9	7,3	-0,6	0,6	0,0
2. Obveze	730,3	730,0	396,8	849,2	279,4	735,2	275,0
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	-0,2	13,6	64,3	15,2	11,1	57,5	32,1
2.1.1. Banke	0,4	-4,1	38,6	-2,2	0,9	0,5	1,3
2.1.2. Ostali sektori	-0,6	17,7	25,7	17,4	10,2	57,0	30,9
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	730,5	716,4	332,5	834,0	268,3	677,8	242,8
2.2.1. Obveznice	736,1	698,6	359,9	794,8	264,0	714,3	251,1
2.2.1.1. Država	736,1	698,6	245,8	592,7	264,0	595,0	-270,4
2.2.1.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	559,0
2.2.1.3. Ostali sektori	0,0	0,0	114,2	202,2	0,0	119,3	-37,5
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	-5,6	17,9	-27,4	39,2	4,4	-36,6	-8,3
2.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.3. Ostali sektori	-5,6	17,9	-27,4	39,2	4,4	-36,6	-8,3

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

turi inozemne aktive i pasive procjenjuju transakcije iz kojih je uklonjen utjecaj tečaja. U razdoblju od 1993. do 1998. podaci o potraživanjima ostalih sektora na ovoj poziciji kompilirali su se na osnovi procjene Hrvatske narodne banke koja se zasnivala na dijelu neto deviznog priljeva stanovništva koji nije klasificiran u tekuće transfere. Od 1999. godine ova pozicija sadrži samo podatke prema tromjesečnim podacima Banke za međunarodne namire, dok se podaci u četvrtom tromjesečju 2001. i prva dva tromjesečja 2002. od-

nose na efekt promjene valuta država članica EMU-a u euro.

U razdoblju od 1993. do 1998. procjena transakcija u pozicijama međunarodnih pričuva napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolare primjenom prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama. Promjene salda međunarodnih pričuva od 1999. godine izračunavaju se na osnovi računovodstvenih podataka Hrvatske narodne banke.

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja

U milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
Ostala ulaganja, neto	5,3	479,5	2.594,4	1.760,4	575,9	291,9	-676,4
1. Sredstva	-966,0	360,4	358,8	-2.526,6	177,4	-304,1	-245,4
1.1. Trgovinski krediti	97,8	56,7	-91,5	-185,7	-132,3	-113,6	-4,1
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	97,8	56,7	-91,5	-185,7	-132,3	-113,6	-4,1
1.1.2.1. Dugoročni krediti	2,4	8,3	-14,6	-25,5	-17,3	17,7	14,5
1.1.2.2. Kratkoročni krediti	95,4	48,4	-77,0	-160,1	-115,0	-131,3	-18,6
1.2. Krediti	-93,2	34,7	-55,1	-27,8	1,7	13,9	-6,8
1.2.1. Država	0,0	-3,2	0,6	-1,1	0,4	0,0	0,4
1.2.1.1. Dugoročni krediti	0,0	-3,2	0,6	-1,1	0,4	0,0	0,4
1.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Banke	2,7	-9,2	-20,0	4,4	-0,8	13,0	-8,9
1.2.2.1. Dugoročni krediti	2,3	-3,0	-15,5	5,4	-2,6	10,0	2,4
1.2.2.2. Kratkoročni krediti	0,4	-6,3	-4,5	-1,1	1,8	3,0	-11,3
1.2.3. Ostali sektori	-96,0	47,1	-35,7	-31,0	2,1	0,9	1,6
1.2.3.1. Dugoročni krediti	-96,0	47,1	-35,6	-31,1	2,1	1,0	2,0
1.2.3.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,4
1.3. Valuta i depoziti	-970,5	269,0	505,4	-2.313,2	308,0	-204,4	-234,5
1.3.2. Država	-25,8	-16,1	-31,1	27,6	-106,4	-72,0	95,5
1.3.3. Banke	-901,8	-1.602,0	1.343,9	-2.308,8	368,4	-195,4	-330,0
1.3.4. Ostali sektori	-43,0	1.887,0	-807,4	-32,0	46,0	63,0	0,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	971,2	119,1	2.235,6	4.287,0	398,5	596,0	-430,9
2.1. Trgovinski krediti	276,9	72,7	474,0	-251,0	50,6	30,9	-390,8
2.1.1. Država	-3,2	1,1	0,1	1,7	-0,1	0,4	-0,5
2.1.1.1. Dugoročni krediti	-0,5	1,1	0,1	1,7	-0,1	0,4	-0,5
2.1.1.2. Kratkoročni krediti	-2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	280,1	71,6	474,0	-252,7	50,7	30,5	-390,4
2.1.2.1. Dugoročni krediti	-12,7	-14,9	-8,4	-54,6	-15,3	-20,7	-5,0
2.1.2.2. Kratkoročni krediti	292,8	86,5	482,3	-198,1	66,0	51,2	-385,4
2.2. Krediti	799,3	-154,2	602,9	3.183,7	250,0	626,0	550,1
2.2.1. Hrvatska narodna banka	-10,2	-5,2	-185,7	374,5	-287,8	-154,9	-0,6
2.2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.1. Povučena kreditna sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.2. Otplate	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.2. Kratkoročni krediti	18,5	25,6	-56,1	374,5	-287,8	-154,9	-0,6
2.2.2. Država	300,8	-189,8	390,1	571,0	47,7	100,8	260,3
2.2.2.1. Dugoročni krediti	13,9	170,2	390,1	571,0	47,7	100,8	260,3
2.2.2.1.1. Povučena kreditna sredstva	264,6	325,3	547,3	798,9	157,0	163,2	329,6
2.2.2.1.2. Otplate	-250,6	-155,1	-157,2	-227,9	-109,3	-62,4	-69,3
2.2.2.2. Kratkoročni krediti	286,9	-360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. Banke	101,5	127,6	65,6	1.152,3	297,9	309,8	-23,4
2.2.3.1. Dugoročni krediti	107,9	133,1	65,4	1.064,9	295,2	328,7	-14,4
2.2.3.1.1. Povučena kreditna sredstva	652,6	750,0	610,6	1.872,8	516,0	473,2	58,2
2.2.3.1.2. Otplate	-544,7	-616,9	-545,2	-808,0	-220,8	-144,6	-72,6
2.2.3.2. Kratkoročni krediti	-6,4	-5,5	0,2	87,4	2,7	-18,8	-9,0
2.2.4. Ostali sektori	407,2	-86,8	332,7	1.085,8	192,2	370,3	313,8
2.2.4.1. Dugoročni krediti	466,5	-38,7	252,8	1.019,7	150,3	327,8	301,6
2.2.4.1.1. Povučena kreditna sredstva	971,1	690,1	1.107,0	2.122,8	477,8	591,9	649,7
2.2.4.1.2. Otplate	-504,6	-728,8	-854,1	-1.103,1	-327,5	-264,1	-348,1
2.2.4.2. Kratkoročni krediti	-59,3	-48,1	79,9	66,1	41,9	42,5	12,2
2.3. Valuta i depoziti	-104,9	200,7	1.159,6	1.355,1	99,6	-60,8	-590,0
2.3.1. Banke	-104,9	200,7	1.159,6	1.355,1	99,6	-60,8	-590,0
2.4. Ostale obveze	0,0	-5,5	-0,9	-0,8	-1,7	-0,1	-0,2

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Napomena: Pozicija "Ostala ulaganja – obveze" od 1999. godine obuhvaća repo poslove HNB-a.

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-3.905,6	-6.058,9	-15.541,4	-13.497,4	-8.925,5	-7.157,6	13.830,4
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-11.229,1	-14.114,4	-24.204,4	-23.126,5	-11.054,4	-9.518,2	11.565,6
1.1. Prihodi	74.694,1	83.974,5	85.406,7	103.092,0	18.755,9	24.660,8	45.088,0
1.2. Rashodi	-85.923,2	-98.088,9	-109.611,1	-126.218,5	-29.810,3	-34.178,9	-33.522,5
2. Roba i usluge (3+4)	-7.894,9	-10.016,4	-20.110,7	-14.883,5	-9.250,3	-7.737,1	13.092,7
2.1. Prihodi	71.797,8	80.245,1	82.068,8	99.969,3	17.820,3	23.674,7	44.143,4
2.2. Rashodi	-79.692,7	-90.261,5	-102.179,5	-114.852,8	-27.070,7	-31.411,9	-31.050,7
3. Roba	-26.686,7	-34.327,9	-44.138,0	-52.784,7	-10.922,4	-14.487,4	-11.965,1
3.1. Prihodi	37.910,1	39.690,9	39.196,2	42.165,2	11.283,7	12.077,2	12.730,8
3.2. Rashodi	-64.596,7	-74.018,8	-83.334,2	-94.949,9	-22.206,1	-26.564,7	-24.695,9
4. Usluge	18.791,7	24.311,5	24.027,3	37.901,2	1.672,0	6.750,3	25.057,8
4.1. Prihodi	33.887,7	40.554,2	42.872,6	57.804,2	6.536,6	11.597,5	31.412,6
4.2. Rashodi	-15.096,0	-16.242,7	-18.845,3	-19.902,9	-4.864,6	-4.847,2	-6.354,8
5. Dohodak	-3.334,1	-4.098,0	-4.093,7	-8.243,1	-1.804,1	-1.781,0	-1.527,1
5.1. Prihodi	2.896,3	3.729,4	3.338,0	3.122,7	935,6	986,0	944,6
5.2. Rashodi	-6.230,4	-7.827,4	-7.431,7	-11.365,8	-2.739,7	-2.767,0	-2.471,8
6. Tekući transferi	7.323,5	8.055,5	8.663,0	9.629,2	2.128,9	2.360,5	2.264,9
6.1. Prihodi	9.131,4	9.795,4	10.628,9	11.558,8	2.797,7	2.989,0	2.866,9
6.2. Rashodi	-1.807,9	-1.740,0	-1.965,9	-1.929,6	-668,8	-628,4	-602,1
B. KAPITALNE I FINACIJSKE TRANSAKCIJE	10.269,0	10.433,0	21.490,3	22.476,0	7.254,7	5.034,4	-1.374,9
B1. Kapitalne transakcije	172,1	1.140,1	3.695,5	545,0	53,2	55,4	47,0
B2. Financijske transakcije, isključujući međunarodne pričuve	14.906,7	20.328,0	23.367,0	31.214,0	4.051,5	6.505,7	-770,4
1. Izravna ulaganja	8.760,9	11.693,8	4.501,7	12.422,0	1.619,4	1.544,4	1.571,3
1.1. U inozemstvo	-32,9	-1.279,6	-4.375,9	-608,9	-297,9	-86,5	-239,7
1.2. U Hrvatsku	8.793,8	12.973,4	8.877,7	13.030,9	1.917,3	1.630,9	1.811,0
2. Portfeljna ulaganja	5.658,5	4.975,0	-1.638,2	6.854,4	-1.068,8	3.170,6	1.738,7
2.1. Sredstva	-189,8	-1.081,7	-4.839,8	938,5	-2.770,2	-1.364,5	76,4
2.2. Obveze	5.848,2	6.056,7	3.201,6	5.915,9	1.701,3	4.535,1	1.662,3
3. Ostala ulaganja	487,3	3.659,2	20.503,5	11.937,5	3.500,9	1.790,7	-4.080,4
3.1. Sredstva	-7.942,6	2.569,6	3.273,3	-16.361,3	1.077,8	-1.884,4	-1.473,2
3.2. Obveze	8.429,9	1.089,5	17.230,2	28.298,9	2.423,1	3.675,1	-2.607,2
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-4.809,8	-11.035,1	-5.572,2	-9.283,0	3.150,1	-1.526,8	-651,5
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-6.363,4	-4.374,1	-5.948,8	-8.978,6	1.670,7	2.123,3	-12.455,5

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Napomena: Pozicija "Ostala ulaganja – obveze" od 1999. godine obuhvaća repo poslove HNB-a.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve banaka
		Ukupno	Posebna prava vučenja	Pričuvena pozicija u MMF-u	Zlato	Ukupno	Devize Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
1994.	prosinac	1.405,0	4,5	–	–	1.400,5	1.400,5	–	878,7
1995.	prosinac	1.895,2	139,8	–	–	1.755,4	1.651,0	104,3	1.330,3
1996.	prosinac	2.314,0	125,6	–	–	2.188,4	2.016,6	171,8	1.919,5
1997.	prosinac	2.539,1	147,1	0,1	–	2.391,9	2.011,7	380,2	2.291,3
1998.	prosinac	2.815,7	231,2	0,2	–	2.584,4	1.927,0	657,4	1.885,2
1999.	prosinac	3.025,0	189,5	0,2	–	2.835,3	2.459,8	375,5	1.350,2
2000.	prosinac	3.524,8	147,7	0,2	–	3.376,9	2.574,3	802,6	2.152,9
2001.	prosinac	4.704,2	108,4	0,2	–	4.595,6	3.060,3	1.535,3	3.577,4
2002.	prosinac	5.885,8	2,4	0,2	–	5.883,2	3.945,0	1.938,2	2.688,7
2003.	rujan	7.058,5	1,0	0,2	–	7.057,2	3.227,4	3.829,8	3.821,5
	listopad	7.237,0	1,0	0,2	–	7.235,7	3.332,4	3.903,4	3.810,8
	studen	7.860,0	0,8	0,2	–	7.859,0	3.887,7	3.971,2	4.018,7
	prosinac	8.191,3	0,8	0,3	–	8.190,2	4.181,8	4.008,4	4.908,1
2004.	siječanj	8.242,8	1,1	0,2	–	8.241,4	4.353,8	3.887,6	4.638,4
	veljača	8.237,1	0,8	0,3	–	8.236,0	4.170,5	4.065,5	4.381,4
	ožujak	7.545,2	0,8	0,3	–	7.544,1	3.329,9	4.214,2	4.429,6
	travanj	7.632,5	1,4	0,2	–	7.630,8	3.495,5	4.135,3	4.298,6
	svibanj	7.830,9	1,2	0,3	–	7.829,5	3.429,8	4.399,7	4.637,9
	lipanj	7.768,9	1,2	0,2	–	7.767,5	3.357,6	4.409,9	4.601,8
	srpanj	7.669,2	1,5	0,2	–	7.667,5	3.220,0	4.447,5	4.717,3
	kolovoz	7.807,9	0,8	0,2	–	7.806,8	3.450,4	4.356,4	5.029,0
	rujan	7.949,3	0,8	0,2	–	7.948,2	3.488,6	4.459,6	5.018,8
	listopad	8.125,0	1,2	0,2	–	8.123,6	4.017,3	4.106,3	5.093,6
	studen ^b	8.387,6	0,8	0,2	–	8.386,5	4.150,0	4.236,5	5.326,9

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a; ^b Preliminarni podaci.**Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka**

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sas-

toje se od posebnih prava vučenja, pričuvne pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII. ^b	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
I. Službene međunarodne pričuve i ostale devizne pričuve (približna tržišna vrijednost)										
A. Službene međunarodne pričuve	3.432,3	4.704,2	5.885,8	8.191,3	7.545,2	7.768,9	7.669,2	7.807,9	7.949,3	8.125,0
(1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	2.567,4	3.420,3	4.423,1	7.174,0	6.689,3	7.171,7	7.101,3	7.264,8	7.332,2	7.932,4
(a) Dužnički vrijednosni papiri	802,6	1.535,3	1.938,2	4.008,4	4.214,2	4.409,9	4.447,5	4.356,4	4.459,6	4.106,3
od toga: izdavatelji sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu										
(b) Ukupno valuta i depoziti kod:	1.764,8	1.885,0	2.484,9	3.165,6	2.475,1	2.761,8	2.653,8	2.908,4	2.872,5	3.826,1
(i) ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	545,7	406,9	338,6	338,8	280,1	279,5	257,8	258,0	261,5	266,8
(ii) banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava od toga: locirane u inozemstvu										
(iii) banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava od toga: locirane u zemlji o kojoj se izvještava	1.219,1	1.478,1	2.146,3	2.826,8	2.195,0	2.482,3	2.395,9	2.650,4	2.611,1	3.559,3
(2) Pričuvna pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
(3) Posebna prava vučenja (SDR)	147,7	108,4	2,4	0,8	0,8	1,2	1,5	0,8	0,8	1,2
(4) Zlato										
(5) Ostale devizne pričuve	717,0	1.175,3	1.460,1	1.016,2	854,8	595,8	566,2	542,0	616,1	191,3
– obratni repo poslovi	717,0	1.175,3	1.460,1	1.016,2	854,8	595,8	566,2	542,0	616,1	191,3
B. Ostale devizne pričuve	92,5									
– oročeni depoziti	92,5									
C. Ukupno (A+B)	3.524,8	4.704,2	5.885,8	8.191,3	7.545,2	7.768,9	7.669,2	7.807,9	7.949,3	8.125,0
II. Obvezatni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (nominalna vrijednost)										
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupni neto odljevi do 1 godine)	-1.210,8	-1.191,4	-771,6	-1.922,2	-1.650,7	-1.663,7	-1.446,3	-1.451,8	-1.471,3	-1.517,6
(a) Hrvatska narodna banka	-265,0	-391,1	-174,4	-808,5	-1,7	-1,5	-1,6	-1,6	-2,0	-1,9
Do 1 mjesec										
Glavnica	-107,6	-172,9	-142,6	-444,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamate	-4,3	-2,8	-2,3	-2,4	-1,7	-1,5	-1,6	-1,6	-2,0	-1,9
Preko 1 do 3 mjeseca										
Glavnica	-116,5	-179,6	-27,6	-360,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamate	-2,8	-1,9	-0,1	-0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Preko 3 mjeseca do 1 godine										
Glavnica	-29,0	-30,4	-1,7							
Kamate	-4,7	-3,4	-0,1							
(b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-945,8	-800,3	-597,3	-1.113,7	-1.649,1	-1.662,2	-1.444,7	-1.450,2	-1.469,3	-1.515,8
Do 1 mjesec										
Glavnica	-89,3	-89,7	-102,1	-107,4	-3,9	-288,1	0,0	-10,4	-3,4	-3,3
Kamate	-69,0	-49,0	-44,6	-43,0	-3,0	-31,7	-3,4	-4,4	-3,2	-1,4
Preko 1 do 3 mjeseca										
Glavnica	-93,8	-310,1	-9,0	-11,6	-34,2	-11,2	-13,8	-6,5	-260,8	-372,1
Kamate	-77,1	-110,9	-154,3	-210,4	-20,8	-7,8	-7,8	-4,5	-20,4	-39,0
Preko 3 mjeseca do 1 godine										
Glavnica	-497,1	-150,6	-183,5	-618,9	-1.299,0	-1.027,3	-1.112,1	-1.112,7	-879,5	-804,0
Kamate	-119,6	-90,0	-103,8	-122,4	-288,2	-296,2	-307,6	-311,7	-302,0	-296,0
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminkih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu										
(a) Kratke pozicije (-)										
Do 1 mjesec										
Preko 1 do 3 mjeseca										
Preko 3 mjeseca do 1 godine										
(b) Duge pozicije (+)										
Do 1 mjesec										
Preko 1 do 3 mjeseca										
Preko 3 mjeseca do 1 godine										
3. Ostalo	-40,7	-66,3	-22,4	-454,3	-156,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– odljevi s osnove repo poslova (-)	-40,7	-66,3	-22,4	-454,3	-156,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Do 1 mjesec										
Glavnica	-40,6	-66,3	-22,4	-453,8	-156,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamate	-0,1	-0,1	0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Preko 1 do 3 mjeseca										
Glavnica										
Kamate										
Preko 3 mjeseca do 1 godine										
Glavnica										
Kamate										
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)	-1.251,5	-1.257,7	-794,1	-2.376,5	-1.807,3	-1.663,7	-1.446,3	-1.451,8	-1.471,3	-1.517,6
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)										
1. Potencijalne devizne obveze	-969,3	-960,3	-1.698,7	-1.625,2	-2.137,4	-2.229,8	-2.231,6	-2.266,8	-2.300,9	-2.302,2
(a) Izdane garancije s dospijanjem od 1 godine	-296,0	-278,6	-714,4	-533,4	-490,3	-494,6	-495,6	-497,2	-539,6	-551,6
– Hrvatska narodna banka										
– Središnja država (bez republičkih fondova)	-296,0	-278,6	-714,4	-533,4	-490,3	-494,6	-495,6	-497,2	-539,6	-551,6
Do 1 mjesec	-48,4	-43,6	-54,5	-69,7	-29,0	-80,6	-9,0	-59,7	-28,8	-68,1
Preko 1 do 3 mjeseca	-11,4	-21,8	-36,7	-118,6	-52,2	-69,2	-87,7	-92,7	-117,7	-139,1

Preko 3 mjeseca do 1 godine	-236,2	-213,2	-623,2	-345,0	-409,2	-344,8	-398,9	-344,8	-393,1	-344,5
(b) Ostale potencijalne obveze	-673,2	-681,7	-984,3	-1.091,8	-1.647,1	-1.735,2	-1.736,0	-1.769,6	-1.761,3	-1.750,6
– Hrvatska narodna banka	-673,2	-681,7	-984,3	-1.091,8	-1.647,1	-1.735,2	-1.736,0	-1.769,6	-1.761,3	-1.750,6
Do 1 mjesec										
Preko 1 do 3 mjeseca	-673,2	-681,7	-984,3	-1.091,8	-1.647,1	-1.735,2	-1.736,0	-1.769,6	-1.761,3	-1.750,6
Preko 3 mjeseca do 1 godine										
– Središnja država (bez republičkih fondova)										
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje										
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:	80,0	150,7								
– BIS (+)	80,0									
– MMF (+)		150,7								
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti										
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)	-889,3	-809,7	-1.698,7	-1.625,2	-2.137,4	-2.229,8	-2.231,6	-2.266,8	-2.300,9	-2.302,2
IV. Bilješke										
(a) kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom u tome: središnja država (bez republičkih fondova)										
(b) devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama										
(c) založena imovina										
(d) repo poslovi s vrijednosnim papirima										
– posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	-40,0	-61,7	-20,8	-438,7	-148,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.										
– primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.										
– primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	685,6	1.089,3	1.385,5	981,2	780,1	583,1	553,0	507,4	586,4	179,1
(e) financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)										
(f) valutna struktura službenih međunarodnih pričuva ^a										
– SDR i valute koje čine SDR	3.524,8	4.704,2	5.885,8	8.191,3	7.545,2	7.768,9	7.669,2	7.807,9	7.949,3	8.125,0
– valute koje ne čine SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– po pojedinim valutama:										
USD	922,5	1.533,2	1.667,2	2.421,7	2.304,7	2.387,1	2.433,2	2.464,5	2.414,9	2.445,5
EUR	2.453,9	3.062,0	4.215,9	5.768,6	5.239,4	5.380,4	5.234,2	5.342,3	5.533,3	5.678,1
Ostale	148,4	109,0	2,7	1,1	1,1	1,5	1,8	1,1	1,1	1,4

^a Do siječnja 2001.: valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva; ^b Prema preporuci MMF-a od 31. prosinca 2001. u Službene međunarodne pričuve (I.A) uključuju se i oročeni depoziti s dospeljećem duljim od tri mjeseca. Do sada su ti depoziti bili uključeni u Ostale devizne pričuve (I.B).

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a “International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001”.

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A) prikazuju one oblike imovine koje HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, oročene devizne depozite koji se mogu razročiti prije dospeljeca, oročene devizne depozite s preostalim rokom dospeljeca do godine dana, pričuvenu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvenu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospeljeca izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminkih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (pred-

znak –) koje rezultiraju iz međuvalutnih *swapova* između HNB-a i domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuvene banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuvene zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuvene, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak –) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. (a)) prikazuje obveze na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. (c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljećem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B, koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obrnutih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku. Valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva odnosila se

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1994.		7,087400	0,524804	1,079560	0,371475	4,381763	9,166192	5,995300	3,692018
1995.		6,757758	0,518734	1,047969	0,321342	4,425311	8,252950	5,229967	3,649342
1996.		6,804708	0,513722	1,062735	0,352150	4,404976	8,479850	5,433800	3,614536
1997.		6,959708	0,505322	1,056355	0,361942	4,246962	10,081567	6,157050	3,555932
1998.		7,136608	0,514421	1,079581	0,366683	4,395149	10,539883	6,362292	3,619321
1999.		7,579622	0,550834	1,155501	0,391455	4,738375	11,504100	7,112441	3,875409
2000.		7,634973	0,554855	1,163944	0,394313	4,901679	12,529639	8,276819	3,903700
2001.		7,468966	0,542791	1,138637	0,385740	4,946376	12,010492	8,339074	3,818822
2002.		7,406773				5,050089	11,788895	7,863712	
2003.		7,563414				4,977823	10,945665	6,701390	
2003.	rujan	7,498390				4,845884	10,782269	6,701337	
	listopad	7,591783				4,906285	10,874359	6,486725	
	studen	7,610261				4,885643	10,991890	6,502923	
	prosinac	7,670232				4,933835	10,933628	6,253412	
2004.	siječanj	7,690466				4,913582	11,080823	6,093513	
	veljača	7,650180				4,864021	11,296065	6,059802	
	ožujak	7,500547				4,786610	11,163558	6,113773	
	travanj	7,505864				4,827528	11,296071	6,240743	
	svibanj	7,426838				4,819473	11,052733	6,185583	
	lipanj	7,377982				4,861664	11,123095	6,081234	
	srpanj	7,372077				4,831126	11,067028	6,011773	
	kolovoz	7,369254				4,791269	11,021240	6,055250	
	rujan	7,410331				4,805074	10,886861	6,069909	
	listopad	7,544859				4,888467	10,917838	6,049878	
	studen	7,554380				4,963436	10,813955	5,824814	

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1994.		6,902400	0,516285	1,052510	0,346500	4,288893	8,784200	5,628700	3,632100
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,511000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2003.	rujan	7,571370				4,914878	10,936545	6,630502	
	listopad	7,593986				4,892087	11,055446	6,494472	
	studen	7,655148				4,949662	11,006683	6,383013	
	prosinac	7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2004.	siječanj	7,670249				4,910845	11,203986	6,188180	
	veljača	7,607293				4,818707	11,357559	6,138379	
	ožujak	7,395440				4,740667	11,044564	6,055879	
	travanj	7,533576				4,872317	11,249180	6,365506	
	svibanj	7,369765				4,817155	11,037539	6,016626	
	lipanj	7,365831				4,823095	11,034953	6,057925	
	srpanj	7,406563				4,809769	11,171287	6,148056	
	kolovoz	7,391677				4,797921	10,979912	6,136718	
	rujan	7,547840				4,862672	11,088350	6,125996	
	listopad	7,490452				4,893801	10,760598	5,874864	
	studen	7,600835				5,012090	10,825858	5,731289	

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeksi 2001. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima	Indeks potrošačkih cijena
1997.	prosinac	87,73	93,01	98,79
1998.	prosinac	91,08	95,99	98,12
1999.	prosinac	99,23	102,76	104,29
2000.	prosinac	101,51	99,96	102,02
2001.	prosinac	99,07	98,63	98,89
2002.	prosinac	95,97	95,63	96,24
2003.	rujan	94,33	94,93	95,51
	listopad	94,33	94,98	95,43
	studeni	94,56	94,90	95,52
	prosinac	94,09	94,46	94,62
2004.	siječanj	93,61	94,20	93,56
	veljača	93,13	94,28	93,48
	ožujak	92,03	93,55	92,83
	travanj	92,61	93,83	93,50
	svibanj	91,68	91,55	92,27
	lipanj	90,84	91,08	91,70
	srpanj	90,50	90,36	91,67
	kolovoz	90,64	89,87	92,00
	rujan	91,05	90,19 ^a	92,78 ^a
	listopad	92,15	91,38 ^a	93,71 ^a
	studeni	91,29		

^a Preliminarni podaci

Napomena: od 1.1.2001. serija cijena koja se odnosi na eurozonu uključuje i Grčku.

do prosinca 2000. godine na valutnu strukturu ukupne devizne imovine HNB-a (dio I.). Od siječnja 2001. godine valutna se struktura odnosi na službene međunarodne pričuve (dio I.).

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih nominalnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Počevši od Biltena HNB-a broj 94 (lipanj 2004.) prikazane serije indeksa efektivnih tečajeva kune izračunate su u skladu s modifikacijama osnovne metodologije HNB-a za izračunavanje indeksa nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune, koja je objavljena u Okviru 2. Biltena HNB-a broj 64 (listopad 2001.). Ponderi su određeni na osnovi prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od siječnja 2000. do prosinca 2003. godine (prije od srpnja 1996. do siječnja 2000.). Tako novi ponder pripisan euru iznosi 70,6% (prije 66,2%), američkom dolaru 27,2% (prije 30,7%), funti sterlinga 1,0% (prije 1,2%), švicarskom franku 1,0%

(prije 1,6%) te slovenskom tolaru 0,2% (kao i dosad). Bazno razdoblje za izračunavanje indeksa efektivnih tečajeva kune je 2001. godina (prije 1995. godina). Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja je ponderirani geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Za deflacioniranje se koriste indeksi cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima i indeksi potrošačkih cijena, odnosno ukupni harmonizirani indeks potrošačkih cijena za zemlje članice eurozone. Serija potrošačkih cijena u Hrvatskoj konstruirana je tako da se do prosinca 2000. godine koriste indeksi cijena na malo, a od siječnja 2001. indeksi potrošačkih cijena. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H12: Inozemni dug prema domaćim sektorima

U milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.*	III.	VI.	VII.*	VIII.*	IX.*	X.
1. Izravna ulaganja	626,6	644,6	1.056,8	1.796,4	1.772,7	1.827,8	1.840,7	1.862,7	1.942,1	2.041,8
2. Država	4.828,4	5.132,6	6.360,4	8.457,9	8.644,5	9.300,7	9.155,2	9.217,9	9.342,8	9.656,0
2.1. Portfeljna ulaganja	3.141,2	3.677,1	4.357,1	5.646,5	5.825,3	6.386,8	6.045,8	6.062,3	6.145,6	6.353,4
Obveznice	3.141,2	3.677,1	4.357,1	5.646,5	5.825,3	6.386,8	6.045,8	6.062,3	6.145,6	6.353,4
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	1.687,2	1.455,5	2.003,3	2.811,4	2.819,2	2.913,9	3.109,4	3.155,5	3.197,1	3.302,6
2.2.1. Trgovački krediti	0,1	1,1	1,1	3,1	3,0	3,4	2,9	2,9	2,9	3,0
Dugoročni	0,1	1,1	1,1	3,1	3,0	3,4	2,9	2,9	2,9	3,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Krediti	1.687,1	1.454,4	2.002,2	2.808,3	2.816,3	2.910,6	3.106,4	3.152,6	3.194,2	3.299,5
Dugoročni	1.327,1	1.454,4	2.002,2	2.808,3	2.816,3	2.910,6	3.106,4	3.152,6	3.194,2	3.299,5
Kratkoročni	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	2.086,5	2.257,2	3.976,2	7.357,9	7.619,3	7.848,4	8.255,0	8.124,8	8.239,1	8.561,5
4.1. Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	542,1	542,0	554,4	573,8
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	542,1	542,0	554,4	573,8
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Ostala ulaganja	2.086,5	2.257,2	3.976,2	7.357,9	7.619,3	7.848,4	7.712,9	7.582,7	7.684,6	7.987,7
4.2.1. Valuta i depoziti	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	3.771,5	3.699,3	3.603,6	3.454,5	3.521,7	3.687,8
4.2.2. Krediti	1.653,7	1.623,7	2.000,5	3.612,9	3.847,8	4.149,1	4.109,3	4.128,2	4.162,9	4.300,0
Dugoročni	1.640,0	1.621,4	2.000,2	3.515,4	3.749,4	4.072,1	4.033,6	4.052,5	4.094,1	4.230,5
Kratkoročni	13,7	2,3	0,4	97,5	98,4	76,9	75,7	75,8	68,9	69,5
5. Ostali sektori	3.354,6	3.157,4	4.015,9	5.985,9	6.037,5	6.470,5	6.601,2	6.684,7	6.805,9	7.090,9
5.1. Portfeljna ulaganja	38,4	54,8	167,7	478,0	470,8	554,2	549,1	549,0	515,0	533,0
Obveznice	28,9	27,3	167,7	436,2	426,2	545,9	540,9	540,8	515,0	533,0
Instrumenti tržišta novca	9,5	27,4	0,0	41,8	44,6	8,2	8,2	8,2	0,0	0,0
5.2. Ostala ulaganja	3.316,3	3.102,7	3.848,2	5.507,9	5.566,7	5.916,3	6.052,1	6.135,7	6.290,9	6.557,9
5.2.1. Trgovački krediti	334,0	273,3	319,1	273,4	261,0	246,3	245,9	240,0	245,8	253,4
Dugoročni	269,5	236,3	268,1	248,6	230,0	208,7	207,3	202,7	205,5	210,3
Kratkoročni	64,4	36,9	51,0	24,7	31,0	37,6	38,6	37,4	40,3	43,2
5.2.2. Krediti	2.982,3	2.829,4	3.529,1	5.234,5	5.305,7	5.670,0	5.806,2	5.895,6	6.045,1	6.304,5
Dugoročni	2.838,0	2.742,1	3.450,0	5.077,1	5.104,7	5.427,0	5.556,2	5.645,6	5.787,3	6.038,8
Kratkoročni	144,3	87,4	79,1	157,4	201,0	243,1	250,0	250,1	257,9	265,7
Ukupno (1+2+3+4+5)	11.054,8	11.313,9	15.409,3	23.598,0	24.074,1	25.447,3	25.852,1	25.890,0	26.329,9	27.350,2

Tablica H12: Inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug prema novoj metodologiji, koja se primjenjuje od ožujka 2000. godine, obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi depozita primljenih od stranih osoba, kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim rokom dospijanja dužim od 150 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana), s tim da su financijski krediti, iznimno, uključeni neovisno o roku dospijanja, te dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (prema nominalnoj vrijednosti).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%). Država prikazuje inozemne dugove široko definirane države, koja uključuje središnju državu, republičke fondove (uključujući HBOR, a od 31. prosinca 2005. i Hrvatske

ceste d.o.o., Hrvatske autoceste d.o.o. i Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka) te lokalnu državu. Središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Banke prikazuju dugove banaka i štedionica. Ostali domaći sektori prikazuju dugove nefinancijskih trgovačkih društava, nebankarskih financijskih institucija i stanovništva.

Unutar svakog sektora podaci se razvrstavaju na portfeljna i ostala ulaganja. Portfeljna ulaganja odnose se na dugoročne i kratkoročne dužničke vrijednosne papire. Ostala ulaganja uključuju valutu i depozite te kredite. Krediti se dijele na trgovačke kredite, tj. na komercijalne kredite koje kreditor odobrava za kupnju njegove robe, i sve ostale kredite.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Stanje duga uključuje tzv. neevidentirane otplate glavnice (koje su trebale biti plaćene, ali nije primljena statistička informacija o tome) i buduća dospijanja glavnice.

Tablica H13: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

U milijunima USD

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII.	XII.*	III.	VI.	VII.*	VIII.*	IX.*	X.
1. Portfeljna ulaganja	3.179,6	3.731,8	4.524,8	6.124,5	6.296,1	6.940,9	7.137,0	7.153,3	7.215,1	7.460,1
Obveznice	3.170,1	3.704,4	4.524,8	6.082,7	6.251,5	6.932,7	7.128,8	7.145,2	7.215,1	7.460,1
U tome: Londonski klub	1.255,4	1.106,0	956,7	795,5	714,9	714,9	634,3	634,3	634,3	634,3
Instrumenti tržišta novca	9,5	27,4	0,0	41,8	44,6	8,2	8,2	8,2	0,0	0,0
2. Ostala ulaganja	7.875,2	7.582,1	10.884,6	17.473,6	17.778,0	18.506,3	18.715,1	18.736,7	19.114,8	19.890,1
2.1. Valuta i depoziti	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	3.771,5	3.699,3	3.603,6	3.454,5	3.521,7	3.687,8
2.2. Dugoročni krediti	6.781,7	6.812,7	8.737,1	13.368,8	13.553,0	14.310,4	14.607,0	14.771,9	15.084,3	15.673,3
2.2.1. Javni kreditori	2.269,1	2.242,2	2.608,1	3.345,1	3.289,5	3.406,7	3.375,5	3.426,1	3.476,5	3.645,6
a) Međunarodne financijske organizacije	1.128,6	1.166,1	1.378,6	1.763,9	1.729,6	1.824,0	1.821,7	1.859,5	1.883,2	1.961,8
– MMF	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– IBRD	417,7	468,8	611,0	775,2	777,0	776,3	770,4	776,5	779,9	808,6
– IFC	71,9	85,6	132,3	108,9	103,0	102,7	100,6	100,6	97,5	100,0
– EBRD	296,8	318,7	376,6	477,7	464,7	548,2	551,9	557,0	574,5	590,6
– EUROFIMA	85,6	82,7	109,4	125,2	107,5	108,5	106,9	106,9	108,8	113,6
– EIB	74,0	52,2	84,8	159,4	162,3	173,9	178,3	178,3	179,3	201,1
– CEF	24,0	36,0	64,5	117,5	115,0	114,6	113,6	140,2	143,2	147,9
b) Vlade i vladine agencije	1.140,5	1.076,1	1.229,5	1.581,2	1.559,9	1.582,7	1.553,8	1.566,6	1.593,4	1.683,8
– Pariški klub	687,5	621,0	629,5	632,0	593,7	589,2	552,1	551,9	558,9	571,4
– Ostalo	453,0	455,0	599,9	949,2	966,2	993,4	1.001,7	1.014,7	1.034,5	1.112,5
2.2.2. Privatni kreditori	4.512,6	4.570,5	6.129,0	10.023,6	10.263,5	10.903,7	11.231,5	11.345,8	11.607,7	12.027,7
a) Banke	3.397,6	3.471,9	4.676,1	8.075,9	8.271,7	8.851,2	9.174,2	9.265,0	9.426,8	9.756,6
U tome: Osigurano od inoz. vlad. agencija	634,6	734,3	686,5	632,0	608,5	579,0	819,0	817,6	824,1	829,8
b) Ostali sektori	1.115,0	1.098,7	1.452,9	1.947,8	1.991,8	2.052,4	2.057,3	2.080,9	2.180,9	2.271,1
U tome: Osigurano od inoz. vlad. agencija	13,8	9,8	5,9	3,9	2,9	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3
2.3. Kratkoročni krediti	660,8	135,9	171,7	359,8	453,5	496,7	504,5	510,3	508,8	529,0
2.3.1. Javni kreditori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4	2,4	2,5	2,6
2.3.2. Privatni kreditori	660,8	135,9	171,7	359,8	453,5	496,7	502,1	507,9	506,3	526,4
a) Banke	486,5	61,9	43,4	209,4	245,0	248,7	248,2	252,0	266,6	271,1
U tome: Osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
b) Ostali sektori	174,3	74,0	128,4	150,4	208,5	248,0	253,9	255,8	239,7	255,3
U tome: Osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2)	11.054,8	11.313,9	15.409,3	23.598,0	24.074,1	25.447,3	25.852,1	25.890,0	26.329,9	27.350,2

Tablica H13: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

Tablica prikazuje strukturu inozemnog duga po inozemnim sektorima, odnosno prema inozemnim vjerovnicima. Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H12.

Tablica H14: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

U milijunima USD

	Stanje duga 31.10.2004.	Neevidenti- rane otplate glavnice	Projekcija otplate glavnice									
			4.tr. 2004.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	Ostalo
1. Izravna ulaganja	2.041,8	123,4	186,6	186,6	264,9	376,2	307,1	258,0	95,0	75,4	45,7	309,6
2. Država	9.656,0	4,1	339,2	339,2	1.074,0	1.084,6	833,1	708,0	1.318,6	1.017,0	1.782,0	1.495,4
2.1. Portfeljna ulaganja	6.353,4	0,0	235,8	235,8	798,7	779,5	455,2	339,3	976,8	741,0	1.364,3	663,0
Obveznice	6.353,4	0,0	235,8	235,8	798,7	779,5	455,2	339,3	976,8	741,0	1.364,3	663,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	3.302,6	4,1	103,5	103,5	275,3	305,1	377,9	368,7	341,8	276,1	417,8	832,4
2.2.1. Trgovački krediti	3,0	0,1	0,4	0,4	0,7	0,7	0,7	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	3,0	0,1	0,4	0,4	0,7	0,7	0,7	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Krediti	3.299,5	4,0	103,1	103,1	274,5	304,3	377,1	368,4	341,8	276,1	417,8	832,4
Dugoročni	3.299,5	4,0	103,1	103,1	274,5	304,3	377,1	368,4	341,8	276,1	417,8	832,4
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	8.561,5	16,2	121,5	121,5	927,1	1.285,3	426,6	488,9	993,0	192,5	154,7	3.955,6
4.1. Portfeljna ulaganja	573,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	573,8	0,0	0,0	0,0
Obveznice	573,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	573,8	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Ostala ulaganja	7.987,7	16,2	121,5	121,5	927,1	1.285,3	426,6	488,9	419,2	192,5	154,7	3.955,6
4.2.1. Valuta i depoziti	3.687,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3.687,8
4.2.2. Krediti	4.300,0	16,2	121,5	121,5	927,1	1.285,3	426,6	488,9	419,2	192,5	154,7	267,8
Dugoročni	4.230,5	16,2	55,2	55,2	924,0	1.285,3	426,6	488,9	419,2	192,5	154,7	267,8
Kratkoročni	69,5	0,0	66,3	66,3	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Ostali sektori	7.090,9	560,7	302,7	302,7	1.171,6	901,6	1.260,8	682,1	636,4	296,0	238,8	1.040,3
5.1. Portfeljna ulaganja	533,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	293,3	8,4	8,4	9,6	9,6	203,7
Obveznice	533,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	293,3	8,4	8,4	9,6	9,6	203,7
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Ostala ulaganja	6.557,9	560,7	302,7	302,7	1.171,6	901,6	967,5	673,7	628,0	286,4	229,2	836,6
5.2.1. Trgovački krediti	253,4	67,6	14,8	14,8	122,8	28,4	11,5	5,7	1,7	0,6	0,2	0,0
Dugoročni	210,3	67,6	14,8	14,8	79,6	28,4	11,5	5,7	1,7	0,6	0,2	0,0
Kratkoročni	43,2	0,0	0,0	0,0	43,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2.2. Krediti	6.304,5	493,2	287,8	287,8	1.048,8	873,2	956,0	668,0	626,2	285,7	229,0	836,5
Dugoročni	6.038,8	412,5	225,7	225,7	925,9	873,2	956,0	668,0	626,2	285,7	229,0	836,5
Kratkoročni	265,7	80,6	62,2	62,2	122,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	27.350,2	704,5	949,9	949,9	3.437,6	3.647,7	2.827,6	2.137,0	3.042,9	1.580,9	2.221,2	6.800,8
Dodatak: Procjena plaćanja kamata		64,7	165,5	165,5	900,3	762,2	630,1	511,0	433,2	304,1	239,3	606,5
Napomena:												
Inozemni dug koji garantira središnja država	3.586,2											
U tome: Banke i ostali sektori	1.283,2											

Tablica H14: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

Tablica prikazuje stanje duga i procijenjena buduća plaćanja glavnice i kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite nerezidenata ni zatezne kamate. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi kamatne stope u trenutku zaključenja ugovora i

ne odražavaju varijacije kamatnih stopa koje postoje kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

U napomeni je navedeno stanje javnozajamčenog duga ukupno i stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru banke i ostalim sektorima. Razlika prikazuje stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru država (npr. HBOR-u, Hrvatskim cestama i sl. uključenim u široku definiciju sektora država).

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

u milijunima USD

	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-5.743,5	-3.963,6	-9.163,6	-14.472,8	-16.397,2	-17.345,6	-19.500,6
2. Sredstva	8.353,9	11.082,9	12.268,4	17.951,3	16.088,2	16.879,4	17.260,8
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	875,1	966,6	1.825,9	2.335,1	2.151,8	2.484,3	2.402,3
2.2. Portfeljna ulaganja	14,3	22,5	40,9	57,5	52,0	59,2	56,6
2.2.1. Vlasnička ulaganja	14,3	22,5	40,9	57,5	52,0	59,2	56,6
2.2.2. Dužnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	3.942,3	5.389,6	4.515,7	7.367,4	6.339,3	6.566,9	6.852,6
2.4.1. Trgovački krediti	186,3	181,8	188,6	222,7	238,9	220,5	207,0
2.4.2. Krediti	154,7	107,3	134,1	149,5	147,5	134,5	145,2
2.4.3. Valuta i depoziti	3.601,2	5.100,5	4.193,1	6.995,3	5.952,9	6.211,9	6.500,4
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	3.522,2	4.704,2	5.885,8	8.191,3	7.545,2	7.768,9	7.949,3
3. Obveze	14.097,4	15.046,5	21.432,0	32.424,1	32.485,5	34.225,0	36.761,3
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	3.560,3	4.231,8	6.898,8	10.425,6	9.979,5	10.387,8	12.446,8
3.2. Portfeljna ulaganja	3.288,4	3.877,2	4.705,6	6.337,6	6.500,8	7.158,7	7.522,0
3.2.1. Vlasnička ulaganja	108,8	145,4	180,8	213,1	204,7	217,7	306,9
3.2.2. Dužnička ulaganja	3.179,6	3.731,8	4.524,8	6.124,5	6.296,1	6.940,9	7.215,1
Obveznice	3.170,1	3.704,4	4.524,8	6.082,7	6.251,5	6.932,7	7.215,1
Instrumenti tržišta novca	9,5	27,4	0,0	41,8	44,6	8,2	0,0
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	7.248,6	6.937,5	9.827,6	15.660,9	16.005,2	16.678,5	16.792,5
3.4.1. Trgovački krediti	334,0	274,4	320,2	277,2	263,9	249,6	245,1
3.4.2. Krediti	6.481,8	6.029,6	7.531,8	11.638,7	11.969,8	12.729,6	13.402,3
3.4.3. Valuta i depoziti	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	3.771,5	3.699,3	3.145,1
3.4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1995.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u američke dolare obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnog srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor države obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Pozicija Portfeljna dužnička ulaganja – Sredstva i obveze obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje se izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u

dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Pozicija Ostala ulaganja – Trgovinski krediti – Sredstva i obveze obuhvaća potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora prema inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Krediti – Sredstva i obveze obuhvaća podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Sredstva pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora države od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i banaka.

Pozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Obveze pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu po osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Pozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadrži podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja

u milijunima USD

	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
Izravna ulaganja, neto	-2.685,2	-3.265,3	-5.072,9	-8.090,5	-7.827,6	-7.903,5	-10.044,5
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	875,1	966,6	1.825,9	2.335,1	2.151,8	2.484,3	2.402,3
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	824,1	926,3	1.783,8	2.258,2	2.070,6	2.392,5	2.298,7
1.1.1. Sredstva	824,1	926,3	1.783,8	2.258,2	2.070,6	2.392,5	2.298,7
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	51,0	40,3	42,1	76,9	81,2	91,8	103,6
1.1.1. Sredstva
1.2.2. Obveze
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	3.560,3	4.231,8	6.898,8	10.425,6	9.979,5	10.387,8	12.446,8
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	2.904,1	3.276,3	5.444,4	8.170,3	7.724,9	8.081,2	10.059,2
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	2.904,1	3.276,3	5.444,4	8.170,3	7.724,9	8.081,2	10.059,2
2.2. Ostala ulaganja	656,2	955,5	1.454,4	2.255,3	2.254,6	2.306,5	2.387,6
2.2.1. Sredstva
2.2.2. Obveze
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.**Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja**

u milijunima USD

	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
Portfeljna ulaganja, neto	-3.274,1	-3.854,7	-4.664,7	-6.280,1	-6.448,8	-7.099,5	-7.465,5
1. Sredstva	14,3	22,5	40,9	57,5	52,0	59,2	56,6
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	14,3	22,5	40,9	57,5	52,0	59,2	56,6
1.1.1. Banke	7,2	7,1	8,5	6,1	5,4	6,2	5,9
1.1.2. Ostali sektori	7,1	15,4	30,3	48,6	43,6	50,1	47,7
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	3.288,4	3.877,2	4.705,6	6.337,6	6.500,8	7.158,7	7.522,0
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	108,8	145,4	180,8	213,1	204,7	217,7	306,9
2.1.1. Banke	36,5	36,2	37,7	48,2	43,5	43,0	54,1
2.1.2. Ostali sektori	72,3	109,2	143,0	165,0	161,2	174,7	252,8
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	3.179,6	3.731,8	4.524,8	6.124,5	6.296,1	6.940,9	7.215,1
2.2.1. Obveznice	3.170,1	3.704,4	4.524,8	6.082,7	6.251,5	6.932,7	7.215,1
Država	3.141,2	3.677,1	4.357,1	5.646,5	5.825,3	6.386,8	6.145,6
Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	554,5
Ostali sektori	28,9	27,3	167,7	436,2	426,2	545,9	515,0
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	9,5	27,4	0,0	41,8	44,6	8,2	0,0
Ostali sektori	9,5	27,4	0,0	41,8	44,6	8,2	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja

u milijunima USD

	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2003. ^b	2004.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
Ostala ulaganja, neto	-3.306,3	-1.547,9	-5.311,9	-8.293,5	-9.665,9	-10.111,6	-9.939,9
1. Sredstva	3.942,3	5.389,6	4.515,7	7.367,4	6.339,3	6.566,9	6.852,6
1.1. Trgovinski krediti	186,3	181,8	188,6	222,7	238,9	220,5	207,0
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	186,3	181,8	188,5	222,6	238,9	220,5	206,9
Dugoročni krediti	154,4	158,9	176,6	216,9	233,2	214,9	201,2
Kratkoročni krediti	31,9	22,9	11,9	5,8	5,6	5,6	5,7
1.2. Krediti	154,7	107,3	134,1	149,5	147,5	134,5	145,2
1.2.1. Država	3,5	5,4	5,8	6,6	6,1	6,1	5,7
Dugoročni krediti	3,5	5,4	5,8	6,6	6,1	6,1	5,7
1.2.2. Banke	121,7	73,0	97,5	107,7	106,5	93,3	103,0
Dugoročni krediti	83,6	41,4	62,7	77,8	79,2	69,1	67,3
Kratkoročni krediti	38,1	31,6	34,8	29,9	27,3	24,2	35,7
1.2.3. Ostali sektori	29,6	28,9	30,7	35,2	34,9	35,1	36,5
Dugoročni krediti	29,6	28,9	30,6	35,2	34,9	35,0	36,0
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,5
1.3. Valuta i depoziti	3.601,2	5.100,5	4.193,1	6.995,3	5.952,9	6.211,9	6.500,4
1.3.2. Država	69,0	83,5	120,5	102,3	202,6	274,9	181,8
1.3.3. Banke	2.389,2	3.915,0	2.868,6	5.689,0	4.546,3	4.733,0	5.114,6
1.3.4. Ostali sektori	1.143,0	1.102,0	1.204,0	1.204,0	1.204,0	1.204,0	1.204,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	7.248,6	6.937,5	9.827,6	15.660,9	16.005,2	16.678,5	16.792,5
2.1. Trgovinski krediti	334,0	274,4	320,2	277,2	263,9	249,6	245,1
2.1.1. Država	0,1	1,1	1,1	3,1	3,0	3,4	2,9
Dugoročni krediti	0,1	1,1	1,1	3,1	3,0	3,4	2,9
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	334,0	273,3	319,1	274,1	261,0	246,3	242,1
Dugoročni krediti	269,5	236,3	268,1	249,4	230,0	208,7	205,5
Kratkoročni krediti	64,4	36,9	51,0	24,7	31,0	37,6	36,6
2.2. Krediti	6.481,8	6.029,6	7.531,8	11.638,7	11.969,8	12.729,6	13.402,3
2.2.1. Hrvatska narodna banka	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	1.687,1	1.454,4	2.002,2	2.806,3	2.816,3	2.910,6	3.194,2
Dugoročni krediti	1.327,1	1.454,4	2.002,2	2.806,3	2.816,3	2.910,6	3.194,2
Kratkoročni krediti	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. Banke	1.653,7	1.623,7	2.000,5	3.614,8	3.847,8	4.149,1	4.162,9
Dugoročni krediti	1.640,0	1.621,4	2.000,2	3.516,8	3.749,4	4.072,1	4.094,1
Kratkoročni krediti	13,7	2,3	0,4	98,0	98,4	76,9	68,9
2.2.4. Ostali sektori	2.982,3	2.829,4	3.529,1	5.217,7	5.305,7	5.670,0	6.045,1
Dugoročni krediti	2.838,0	2.742,1	3.450,0	5.054,8	5.104,7	5.427,0	5.787,3
Kratkoročni krediti	144,3	87,4	79,1	162,9	201,0	243,1	257,9
2.3. Valuta i depoziti	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	3.771,5	3.699,3	3.145,1
2.3.1. Banke	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	3.771,5	3.699,3	3.145,1
2.4. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica 11: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države

U milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2004.			
					I.	II.	III.	IV.
PRIHODI I DOTACIJE								
1. Državni proračun	44.635,7	52.747,4	66.932,2	74.953,7	5.271,3	4.903,1	6.434,6	6.324,4
2. Republički fondovi	22.099,3	18.098,2	4.026,3	6.038,3	601,0	439,3	515,7	418,8
2.1. HZMO	11.254,2	5.806,8	129,8	108,9	51,1	11,2	15,0	9,2
2.2. HZZO	8.967,4	10.314,5	473,7	822,3	43,3	50,8	48,9	37,6
2.3. HZZ	822,4	910,9	25,4	17,9	2,0	1,4	1,7	1,4
2.4. Sredstva doplatka za djecu	7,1	5,1	–	–	–	–	–	–
2.5. Hrvatske vode	1.048,2	1.060,9	1.098,8	1.144,8	123,6	59,4	73,8	75,1
2.6. FZO	–	–	–	–	–	–	11,3	18,1
2.7. Fond za razvoj i zapošljavanje	–	–	1.797,8	–	–	–	–	–
2.8. Fond za regionalni razvoj	–	–	500,9	–	–	–	–	–
2.9. Hrvatske autoceste	–	–	–	1.932,4	161,5	114,6	144,9	152,0
2.10. Hrvatske ceste	–	–	–	1.185,0	103,2	89,3	106,7	108,5
2.11. DAB	–	–	–	584,5	97,7	105,9	103,2	7,9
2.12. Hrvatski fond za privatizaciju	–	–	–	242,5	18,6	6,7	10,2	9,0
A. Ukupno (1+2)	66.735,0	70.845,6	70.958,5	80.992,0	5.872,3	5.342,4	6.950,3	6.743,2
RASHODI I POSUDBE UMANJENI ZA OTPLATE								
3. Državni proračun	36.730,8	44.844,5	67.543,8	74.713,8	5.177,9	6.178,6	7.445,1	7.565,1
4. Republički fondovi	37.701,4	30.044,6	7.030,5	11.920,5	1.054,5	595,4	927,8	777,6
4.1. HZMO	20.180,8	12.125,3	1.558,1	1.838,0	82,1	75,9	82,0	84,7
4.2. HZZO	13.918,1	13.192,7	1.261,1	875,0	35,2	85,4	62,7	72,5
4.3. HZZ	995,5	983,4	236,7	136,5	9,0	9,0	7,4	9,7
4.4. Sredstva doplatka za djecu	1.250,6	2.467,0	–	–	–	–	–	–
4.5. Hrvatske vode	1.356,4	1.276,1	1.409,9	1.691,0	180,5	57,2	91,1	87,1
4.6. FZO	–	–	–	–	0,1	0,1	0,7	0,8
4.7. Fond za razvoj i zapošljavanje	–	–	2.288,0	–	–	–	–	–
4.8. Fond za regionalni razvoj	–	–	276,6	–	–	–	–	–
4.9. Hrvatske autoceste	–	–	–	5.583,5	646,8	280,2	525,4	364,5
4.10. Hrvatske ceste	–	–	–	1.369,9	108,9	77,9	151,3	121,6
4.11. DAB	–	–	–	253,2	1,4	1,0	1,6	1,0
4.12. Hrvatski fond za privatizaciju	–	–	–	173,3	–9,3	8,7	5,6	35,8
B. Ukupno (3+4)	74.432,3	74.889,1	74.574,3	86.634,3	6.232,4	6.773,9	8.373,0	8.342,7
C. Ukupni višak/manjak (A–B)	–7.697,3	–4.043,5	–3.615,8	–5.642,3	–360,1	–1.431,6	–1.422,7	–1.599,4
5. Državni proračun (1–3)	7.904,8	7.902,9	–611,6	239,9	93,4	–1.275,5	–1.010,5	–1.240,7
6. Republički fondovi (2–4)	–15.602,1	–11.946,4	–3.004,2	–5.882,2	–453,5	–156,1	–412,2	–358,8

^a Preliminarni podaci. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica 12: Operacije državnog proračuna

U milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003. ^c	2004.			
					I.	II.	III.	IV.
1. Ukupni prihodi	44.635,7	53.503,6	69.869,1	78.249,6	5.552,5	5.244,8	6.718,9	6.616,4
1.1. Tekući prihodi	41.535,0	48.906,3	69.651,1	74.652,1	5.530,3	5.231,0	6.690,7	6.599,9
1.1.1. Porezni prihodi	39.939,0	47.274,0	67.965,5	72.697,9	5.446,3	5.128,5	6.542,8	6.493,6
1.1.2. Neporezni prihodi	1.595,9	1.632,3	1.685,6	1.954,1	84,0	102,5	147,9	106,3
1.2. Kapitalni prihodi	3.100,7	4.597,3	218,0	3.597,6	22,2	13,8	28,3	16,5
2. Potpore	0,0	0,0	0,0	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1. Tekuće potpore	0,0	0,0	0,0	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Kapitalne potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A. Ukupno prihodi i potpore (1+2)	44.635,7	53.503,6	69.869,1	78.260,0	5.552,5	5.244,8	6.718,9	6.616,4
3. Ukupni rashodi	49.567,5	56.723,3	71.992,1	79.113,1	5.528,0	6.495,0	7.667,3	7.947,7
3.1. Tekući rashodi	44.237,4	52.819,2	68.923,5	75.041,4	5.425,5	6.386,2	7.353,6	7.539,5
3.2. Kapitalni rashodi	5.330,1	3.904,1	3.068,7	4.071,7	102,6	108,8	313,6	408,1
4. Posudbe umanjene za otplate	1.176,1	1.089,5	1.377,5	1.333,5	23,5	107,6	194,4	55,3
B. Ukupno rashodi i posudbe umanjene za otplate (3+4)	50.743,5	57.812,8	73.369,6	80.446,6	5.551,5	6.602,7	7.861,7	8.002,9
5. Višak na tekućem računu bez potpora (1.1. – 3.1.)	-2.702,4	-3.912,9	727,6	-389,3	104,8	-1.155,2	-662,9	-939,6
6. Višak na tekućem računu s tekućim potporama (5+2.1.)	-2.702,4	-3.912,9	727,6	-378,9	104,8	-1.155,2	-662,9	-939,6
7. Stvaranje bruto fiksnog kapitala ^a	-395,4	-3.101,4	966,7	-1.627,6	6,0	24,8	98,2	168,1
8. Stvaranje bruto kapitala ^b	-395,4	-3.101,4	966,7	-1.627,6	6,0	24,8	98,2	168,1
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	-6.107,9	-4.309,1	-3.500,5	-2.186,6	1,0	-1.357,9	-1.142,8	-1.386,5
9. Strano financiranje	6.921,5	2.299,6	2.347,8	3.050,0	-666,6	-4,7	-57,0	4.823,0
10. Domaće financiranje	-813,6	2.009,6	1.152,7	-863,4	665,6	1.362,6	1.199,8	-3.436,4
10.1. Od ostale opće države	-92,0	-11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.2. Od monetarnih vlasti	-12,5	-389,1	241,7	-1.026,8	670,3	355,4	-1.237,3	-3.426,3
10.3. Od depozitnih banaka	-288,8	2.559,1	782,9	168,6	-18,9	997,5	2.523,6	241,0
10.4. Ostalo domaće financiranje	-420,3	-149,4	128,1	-5,2	14,2	9,7	-86,6	-251,0
D. Ukupno financiranje (9+10)	6.107,9	4.309,1	3.500,5	2.186,6	-1,0	1.357,9	1.142,8	1.386,5

^a Neto kupnja fiksne kapitalne imovine; ^b Neto kupnja fiksne kapitalne imovine i neto kupnja dionica. ^c Preliminarni podaci. Izvor: Ministarstvo financija.

Tablica I3: Dug središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.					
	XII.	XII.	XII. ^a	XII. ^a	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1. Unutarnji dug središnje države	21.324,2	24.907,3	28.746,7	32.053,4	33.784,4	35.405,9	37.062,9	36.923,8	38.031,0	38.831,5
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	18.509,7	21.467,9	20.997,9	25.676,1	26.842,8	28.877,3	32.747,7	32.585,6	34.229,0	34.844,5
Trezorski zapisi	2.564,6	4.892,3	5.632,7	6.548,1	6.349,1	8.263,2	7.944,5	7.471,7	8.067,2	8.630,5
Instrumenti tržišta novca	14,2	7,4	0,1	0,3	–	54,2	5,0	–	–	–
Obveznice	14.082,5	15.415,8	13.565,7	14.937,3	16.539,4	16.341,2	18.890,3	18.757,1	19.936,9	19.806,6
Krediti Hrvatske narodne banke	0,0	–	0,5	1,4	1,9	3,0	3,5	0,6	1,0	1,6
Krediti banaka	1.848,4	1.152,4	1.798,8	4.189,1	3.952,3	4.215,8	5.904,5	6.356,3	6.223,9	6.405,7
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	2.814,4	3.439,4	7.748,9	6.377,3	6.941,6	6.528,6	4.315,2	4.338,2	3.802,0	3.987,0
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	0,0	–
Obveznice	1.686,8	1.636,1	4.108,1	3.418,2	3.305,8	3.292,5	1.666,5	1.663,1	1.698,3	1.685,4
Krediti banaka	1.127,6	1.803,3	3.640,7	2.959,1	3.635,9	3.236,0	2.648,7	2.675,0	2.103,8	2.301,7
2. Inozemni dug središnje države	38.927,2	42.413,4	45.057,8	51.433,9	52.076,3	56.076,4	56.044,7	56.328,0	56.992,6	56.489,1
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	36.845,7	39.656,8	38.648,9	42.234,3	40.828,8	44.218,5	42.647,7	42.928,0	43.335,5	42.907,0
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	25.231,2	30.029,0	30.115,3	33.547,8	32.319,2	35.744,2	34.207,4	34.246,2	34.628,9	34.329,4
Krediti	11.614,5	9.627,8	8.533,6	8.686,5	8.509,6	8.474,3	8.440,3	8.681,8	8.706,6	8.577,5
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	2.081,5	2.756,7	6.409,0	9.199,6	11.247,5	11.857,9	13.397,0	13.400,0	13.657,1	13.582,2
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	386,5	696,6	1.019,3	1.000,3	2.958,2	2.946,3	2.962,6	2.956,7	3.019,1	2.996,2
Krediti	1.695,0	2.060,0	5.389,6	8.199,3	8.289,3	8.911,6	10.434,4	10.443,3	10.638,0	10.586,0
3. Ukupno (1+2)	60.251,4	67.320,8	73.804,6	83.487,3	85.860,7	91.482,3	93.107,6	93.251,8	95.023,6	95.320,6
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske										
– domaća	3.412,3	6.025,6	7.528,1	6.895,4	6.688,5	5.879,2	5.872,2	6.130,7	5.991,6	5.691,7
– inozemna	9.636,0	8.525,1	7.954,8	8.314,2	7.916,3	8.059,1	7.881,6	7.903,8	7.762,6	7.613,9

^a Iznimno od napomene u dijelu "Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama", u ovoj tablici dug Hrvatskih cesta, Hrvatskih autocesta i Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificiran je iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi od, uključujući, prosinca 2002. godine.

Tablica I3: Dug središnje države

Podaci o dugu središnje države sastavljeni su iz raspoloživih podataka i nisu usklađeni s Ministarstvom financija Republike Hrvatske. Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga. Izvori podataka za unutarnji dug središnje države su Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija, Bilanca Hrvatske narodne

banke i Konsolidirana bilanca banaka. Izvor podataka za inozemni dug središnje države je statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka. U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor podataka o domaćim jamstvima su banke, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2001. = 100			Lančani indeksi				Godišnji mjesečni indeksi			
		Indeksi potrošačkih cijena			Indeksi potrošačkih cijena ^a			Cijene pri proizvođačima	Indeksi potrošačkih cijena ^b			Cijene pri proizvođačima
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge		Ukupno	Dobra	Usluge	
1994.	prosinac	100,2	100,1	100,8	100,2	97,0	95,0	108,1	94,5
1995.	prosinac	100,2	100,2	99,8	100,5	103,7	102,4	109,3	101,6
1996.	prosinac	100,0	100,2	99,5	100,3	103,4	102,3	108,7	101,5
1997.	prosinac	100,7	100,3	102,3	99,9	103,8	102,7	108,2	101,6
1998.	prosinac	100,2	100,2	100,1	100,0	105,4	104,3	109,2	97,9
1999.	prosinac	100,3	100,5	100,0	100,3	104,4	104,6	103,9	105,9
2000.	prosinac	100,0	99,9	100,2	100,2	107,4	107,8	105,7	111,2
2001.	prosinac	100,5	99,8	103,5	100,4	100,4	100,5	99,0	102,6	100,6	110,3	96,9
2002.	prosinac	102,4	100,9	108,3	100,4	100,6	99,6	99,9	101,8	101,1	104,6	102,3
2003.	rujan	103,6	102,0	110,3	100,2	100,8	98,2	99,6	101,9	101,9	102,0	101,2
	listopad	103,6	102,0	110,0	100,0	100,1	99,8	100,2	101,8	101,8	101,7	100,0
	studen	103,8	102,3	110,1	100,2	100,3	100,1	100,3	101,8	102,0	101,3	100,9
	prosinac	104,1	102,5	110,6	100,3	100,2	100,5	100,0	101,7	101,6	102,2	101,0
2004.	siječanj	105,1	103,7	111,0	101,0	101,1	100,4	100,3	102,1	102,1	102,4	100,8
	veljača	105,0	103,4	111,5	99,9	99,8	100,5	99,7	101,8	101,6	102,6	100,1
	ožujak	105,1	103,5	111,8	100,1	100,0	100,3	100,2	101,4	101,1	102,6	99,5
	travanj	105,3	103,7	111,9	100,2	100,2	100,0	100,9	101,9	101,8	102,6	101,3
	svibanj	106,1	104,2	113,5	100,7	100,5	101,5	102,3	102,4	102,0	103,6	104,4
	lipanj	105,8	103,6	114,3	99,7	99,5	100,7	99,7	102,5	102,1	103,7	103,9
	srpanj	105,3	102,7	115,6	99,6	99,1	101,2	100,9	101,9	101,6	103,0	104,6
	kolovoz	105,4	102,7	115,8	100,1	100,1	100,2	101,0	102,0	101,6	103,1	105,1
	rujan	105,2	102,7	115,0	99,8	100,0	99,3	100,2	101,6	100,7	104,3	105,7
	listopad	105,7	103,5	114,3	100,4	100,7	99,4	100,8	102,0	101,4	103,9	106,3
	studen	106,2	104,1	114,4	100,5	100,6	100,0	99,5	102,3	101,8	103,9	105,5

^a Od siječnja 1992. do prosinca 2000. godine podaci se odnose na indeks cijena na malo. ^b Od siječnja 1992. do prosinca 2001. godine podaci se odnose na indeks cijena na malo.
Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Početak 2004. godine Državni zavod za statistiku je uveo indeks potrošačkih cijena. Taj je pokazatelj kretanja cijena izrađen u skladu s metodološkim načelima koja su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat). Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa

potrošačkih cijena u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošačkih cijena od siječnja 2001. U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Osnovne značajke indeksa potrošačkih cijena prikazane su u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 91 (2004). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena prikazana je u tablici Ekonomski indikatori u Biltenu HNB-a.

Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi		
		Ukupno	Robe	Usluge	Ukupno	Robe	Usluge
1994.	prosinac	100,1	99,9	101,2	96,3	94,8	109,1
1995.	prosinac	100,1	100,0	100,5	103,1	102,6	107,1
1996.	prosinac	100,0	100,0	100,0	102,8	101,9	109,5
1997.	prosinac	100,2	100,2	100,5	102,5	102,3	104,5
1998.	prosinac	100,1	100,0	100,2	105,7	105,3	107,8
1999.	prosinac	100,1	100,2	100,0	104,2	104,2	104,1
2000.	prosinac	100,1	100,1	100,2	104,6	104,8	103,5
2001.	prosinac	99,8	99,7	100,8	101,7	101,1	105,6
2002.	prosinac	100,0	100,0	100,0	101,2	101,4	100,2
2003.	siječanj	99,7	99,6	100,1	100,6	100,7	99,2
	veljača	99,9	99,9	99,9	100,3	100,5	98,9
	ožujak	100,1	100,1	100,2	100,2	100,4	99,1
	travanj	100,0	99,9	100,5	100,1	100,1	99,5
	svibanj	100,3	100,2	100,7	100,3	100,3	100,1
	lipanj	100,2	100,2	100,1	100,5	100,5	100,2
	srpanj	99,8	99,7	100,8	100,6	100,5	101,0
	kolovoz	99,9	99,8	100,1	100,5	100,3	101,3
	rujan	100,7	100,9	100,2	100,9	100,9	101,4
	listopad	100,5	100,4	100,6	101,0	100,8	101,5
	studen	100,2	100,2	100,3	101,3	100,9	103,5
	prosinac	99,9	99,8	100,1	101,2	100,7	103,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo

Temeljni indeks cijena na malo izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice robe i usluga za izračunavanje indeksa cijena na malo isključe cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su

svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 92 proizvoda i usluga, čiji je udio u košarici za izračunavanje indeksa cijena na malo u 2003. godini iznosio 25,14% (od toga 2,18 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 22,96 postotnih bodova na administrativno regulirane cijene). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2001. = 100			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
2001.	prosinac	100,3	100,1	101,8	99,8	99,7	100,3
2002.	prosinac	101,5	101,1	104,2	100,0	100,1	99,4	101,2	101,0	102,4
2003.	rujan	101,7	101,0	106,7	99,7	100,3	96,3	100,7	100,3	102,8
	listopad	102,3	101,7	106,2	100,5	100,7	99,5	101,0	100,8	102,3
	studen	102,5	101,9	106,3	100,2	100,3	100,1	101,0	100,9	101,3
	prosinac	102,7	102,0	107,3	100,2	100,1	101,0	101,2	100,9	103,0
2004.	siječanj	102,7	101,8	108,1	100,0	99,8	100,7	101,3	101,0	103,6
	veljača	102,5	101,5	108,5	99,8	99,7	100,4	101,3	100,9	103,7
	ožujak	102,5	101,5	108,6	100,0	100,0	100,1	101,4	101,0	103,6
	travanj	102,7	101,8	108,5	100,2	100,3	99,9	101,9	101,6	103,3
	svibanj	103,1	102,2	109,2	100,4	100,3	100,7	101,8	101,5	103,6
	lipanj	103,5	102,3	110,9	100,4	100,2	101,5	101,9	101,5	104,0
	srpanj	103,7	102,2	112,8	100,2	99,9	101,8	101,6	101,6	101,9
	kolovoz	104,3	102,9	112,9	100,6	100,6	100,1	102,2	102,2	101,9
	rujan	104,2	103,0	111,2	99,9	100,1	98,5	102,4	102,0	104,2
	listopad	104,7	103,8	109,9	100,5	100,8	98,8	102,3	102,1	103,5
	studen	105,0	104,2	110,0	100,3	100,4	100,1	102,4	102,2	103,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zaovdu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključe cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene

(među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 111 dobara i usluga, čiji udio u košarici za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena iznosi 29,77% (od toga 7,19 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 22,58 postotnih bodova na proizvode čije se cijene administrativno reguliraju). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

U tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1994.	prosinac	1.646,0	119,0	153,4	233,2
1995.	prosinac	1.883,0	99,4	114,4	145,7
1996.	prosinac	2.217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	prosinac	2.544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	prosinac	2.935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	rujan	3.899,0	99,6	106,1	106,3
	listopad	3.996,0	102,5	106,1	106,3
	studen	4.054,0	101,5	103,5	106,0
	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9
2004.	siječanj	4.070,0	100,6	104,6	104,6
	veljača	4.003,0	98,4	105,7	105,2
	ožujak	4.153,0	103,8	108,0	106,1
	travanj	4.129,0	99,4	106,1	106,1
	svibanj	4.169,0	101,0	104,9	105,9
	lipanj	4.226,0	101,4	106,0	105,9
	srpanj	4.209,0	99,6	105,7	105,8
	kolovoz	4.178,0	99,3	106,7	106,0
	rujan	4.132,0	98,9	106,0	106,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Popis banaka i štedionica

1. prosinca 2004.

Banke koje imaju odobrenje za rad

1. Banka Brod d.d., Slavonski Brod¹
2. Banka Kovanica d.d., Varaždin¹
3. Banka Sonic d.d., Zagreb
4. Banka Splitsko-Dalmatinska d.d., Split¹
5. Brodsko-posavska banka d. d., Slavonski Brod
6. Centar banka d.d., Zagreb
7. Credo banka d.d., Split
8. Croatia banka d.d., Zagreb
9. Dresdner Bank Croatia d.d., Zagreb
10. Erste & Steiermärkische Bank d.d., Zagreb
11. Gospodarsko kreditna banka d.d., Zagreb
12. Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb
13. HVB Splitska banka d.d., Split
14. Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb
15. Imex banka d.d., Split
16. Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
17. Jadranska banka d.d., Šibenik
18. Karlovačka banka d.d., Karlovac
19. Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb
20. Križevačka banka d.d. Križevci¹
21. Kvarner banka d.d., Rijeka
22. Međimurska banka d.d., Čakovec
23. Nava banka d.d., Zagreb
24. Nova banka d.d., Zagreb
25. Partner banka d.d., Zagreb
26. Podravska banka d.d., Koprivnica
27. Požeška banka d.d., Požega
28. Primorska banka d.d., Rijeka
29. Primus banka d.d., Zagreb
30. Privredna banka – Laguna banka d.d., Poreč
31. Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
32. Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
33. Samoborska banka d.d., Samobor
34. Slatinska banka d.d., Slatina
35. Slavonska banka d.d., Osijek
36. Štedbanka d.d., Zagreb
37. Volksbank d.d., Zagreb
38. Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Stambene štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. PBZ Stambena štedionica d.d., Zagreb
2. Prva stambena štedionica d.d., Zagreb
3. Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
4. Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Ostale institucije koje imaju odobrenje za rad i veliko ovlaštenje

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Zagreb

Predstavništva inozemnih banaka

1. Bank für Kärnten und Steiermark AG, Zagreb
2. Commerzbank Aktiengesellschaft, Zagreb
3. Deutsche Bank AG, Zagreb
4. Komercijalna banka a.d., Zagreb
5. LHB Internationale Handelsbank AG, Zagreb
6. San Paolo IMI S.p.A., Zagreb

Banke i štedionice u stečaju

Naziv banke/štedionice	Datum otvaranja stečaja
1. Adria štedionica d.o.o., Zagreb	12.10.2000.
2. Agroobrtnička banka d.d., Zagreb	14.06.2000.
3. Alpe Jadran banka d.d., Split	15.05.2002.
4. Cibalae banka d.d., Vinkovci	20.10.2000.
5. Glumina banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
6. Gold štedionica d.o.o., Split	05.10.2001.
7. Gospodarska štedionica d.d., Vrbovec	03.04.2003.
8. Gradska banka d.d., Osijek	03.05.1999.
9. Građanska štedionica d.o.o., Karlovac	03.11.1998.
10. Hrvatska gospodarska banka d.d., Zagreb	19.04.2000.
11. Ilirija banka d.d., Zagreb	06.04.1999.
12. Invest štedionica d.o.o., Zagreb	30.06.1999.
13. Kaptol banka d.d., Zagreb	25.11.2002.
14. Komercijalna banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
15. Međimurska štedionica d.d., Čakovec	17.03.2004.
16. Neretvansko gospodarska banka d.d., Ploče	10.05.1999.
17. Promdei banka d.d., Zagreb	22.12.1999.
18. Razvojna banka Dalmacija, d.o.o., Split	24.09.2001.
19. Slavonska štedionica d.d., Zagreb	04.12.2002.
20. Štedionica Dugi pogled d.o.o., Zagreb	19.01.2001.
21. Štedionica Groš banak d.o.o., Zagreb	23.04.2001.
22. Štedionica Mediteran d.o.o., Split	05.12.2001.
23. Štedionica za razvoj i obnovu d.o.o., Zagreb	02.07.2001.
24. Trgovačko-turistička banka d.d., Split	08.09.2000.
25. Županjska banka d.d., Županja	03.05.1999.

¹ Banka je, temeljem članka 190. Zakona o bankama, dužna uskladiti visinu svog temeljnog kapitala sa Zakonom o bankama, propisanom dinamikom do 31. prosinca 2006. godine.

Banke i štedionice u likvidaciji

Naziv banke/štedionice	Datum pokretanja likvidacije
1. Convest banka d.d., Zagreb	01.11.2003.
2. Investicijsko-komercijalna štedionica d.d., Zagreb	31.05.2000.
3. Štedionica Dora d.d., Zagreb	01.01.2002.
4. Štedionica SA-GA d.d., Zagreb	31.12.2001.

5. Štedionica Zlatni vrutak d.d., Zagreb 28.12.2001.

Banke i štedionice koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije

Naziv banke/štedionice	Datum oduzimanja odobrenja za rad
1. Hibis štedionica d.d., Zagreb	07.03.2001.
2. Marvil štedionica d.d., Zagreb	08.06.2001.

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

1. prosinca 2004.

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	dr. sc. Željko Rohatinski
Članovi Savjeta	prof. dr. sc. Mate Babić dr. sc. Alen Belullo prof. dr. sc. Božidar Jelčić dr. sc. Branimir Lokin Čedo Maletić Relja Martić mr. sc. Adolf Matejka mr. sc. Damir Novotny prof. dr. sc. Silvije Orsag mr. sc. Tomislav Presečan dr. sc. Sandra Švaljek dr. sc. Boris Vujčić dr. sc. Branko Vukmir

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	dr. sc. Željko Rohatinski
Zamjenik guvernera	dr. sc. Boris Vujčić
Viceguverner	Čedo Maletić
Viceguverner	Relja Martić
Viceguverner	mr. sc. Adolf Matejka
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije	Irena Kovačec
Sektor za devizne poslove	Jadranka Granić
Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka	Marija Mijatović-Jakšić
Sektor plana, analize i računovodstva	mr. sc. Dijana Jakelić
Sektor platnog prometa	Neven Barbaroša
Sektor za informatičke tehnologije	mr. sc. Mario Žgela
Sektor podrške poslovanju	Boris Ninić
Sektor za međunarodnu suradnju	mr. sc. Mihael Faulend

Kratice i znakovi

BDP	– bruto domaći proizvod
BDV	– bruto dodana vrijednost
BZ	– blagajnički zapisi
CPI	– Consumer Price Index
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka
dep.	– depoziti
dr.	– drugo
DZS	– Državni zavod za statistiku
EK	– Europska Komisija
EMTN	– Euro Medium Term Note
EMU	– Europska monetarna unija
EPL	– Employment protection legislation
EU	– Europska unija
eviden.	– evidencija
fik.	– fiksni
FINA	– Financijska agencija
GFS	– Metodologija MMF-a za statistiku javnih financija (Government Finance Statistics)
GOP	– granična obvezna pričuva
HAC	– Hrvatske autoceste
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HC	– Hrvatske ceste
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HNB	– Hrvatska narodna banka
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
IER	– indeks ekonomskog raspoloženja
ind.	– individualni
IOP	– indeks očekivanja potrošača
IPDT	– indeks pritiska na devizno tržište
IPP	– indeks pouzdanja potrošača
IRP	– indeks raspoloženja potrošača
JTR	– jedinični trošak rada
međ.	– međunarodna
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mir.	– mirovinskih
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
MUP	– Ministarstvo unutarnjih poslova
NIA	– neto inozemna aktiva
NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti
OP	– obvezna pričuva
osig.	– osiguravajućih
PDV	– porez na dodanu vrijednost
PEP	– Pretpristupni ekonomski program
PPI	– Producer Price Index
potr.	– potrošnja

pr.	– proizvodi
RH	– Republika Hrvatska
SDR	– posebna prava vučenja
SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
tis.	– tisuća
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
TZ	– trezorski zapisi

Kratice za države

AT	– Austrija
BE	– Belgija
DE	– Njemačka
DK	– Danska
ES	– Španjolska
FI	– Finska
FR	– Francuska
GR	– Grčka
HR	– Hrvatska
IE	– Irska
IT	– Italija
NL	– Nizozemska
PT	– Portugal
SE	– Švedska

GBVelika BritanijaKratice za valute

HRK	– hrvatska kuna
ATS	– austrijski šiling
FRF	– francuski franak
DEM	– njemačka marka
CHF	– švicarski franak
GBP	– funta sterlinga
ITL	– talijanska lira
USD	– američki dolar
SIT	– slovenski tolar
EUR	– euro

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaže se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
∅	– prosjek
a, b, c, ...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	– ispravljen podatak
()	– nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak

